

*Punem țara înainte de orice, datoria înainte
de propria persoană, suntem mândri știind
că tot ceea ce facem este pentru România!*
(Deviza Serviciului de Informații Externe)

PERISCOP

Anul XVIII, nr. 1-2/69-70, ianuarie - iunie 2025

**Publicație editată de Asociația Cadrelor Militare
în Rezervă și în Retragere din Serviciul de Informații Externe**

CONSULTANȚI:

Prof. dr. Ilie Bădescu – membru corespondent al Academiei Române

Dan Constantin -jurnalist, vicepreședinte al UZPR

Conf. dr. Mihai MILCA – sociolog și publicist

Jurnalist - Dan ANDRONIC

Acad. Dinu C. GIURESCU

COLEGIUL DE REDACȚIE:

Director:	Ioan C. Popa
Redactor-șef:	Alexandru Botez
Redactor-șef adjunct:	Ion Constantin
Redactor-șef adjunct:	Lavinia Guzu
Secretar de redacție:	Dumitru Stîngă

Membri: **Cornel Barbu, Cornel Biriș, Ghe. Bărbulescu, Ioan Gatea, Dumitru Ionescu, Petru Neghiu, Luiza Popa, Ion Pavel, Mihaela Spătaru, Mirea Vîrtejanu**

Grafica: D. Roșu

SUMAR

EDITORIAL

- **Serviciul de Informații Externe – 35 de ani! pag. 8**
Informările și semnalele transmise de SIE au asigurat fundamentarea deciziilor importante ale statului român și gestionarea, la nivel strategic, a unor provocări de securitate tot mai complexe. (Redacția)

SERVICII SECRETE

- **William Joseph Burns – moștenirea unui maestru al discreției pag. 10**
Burns va rămâne în istorie nu doar pentru modul în care a condus CIA, ci și pentru capacitatea sa de a interacționa cu lideri mondiali, de a media conflicte și de a deschide canale de comunicare în momente critice. (L. Guzu, I. Popa)
- **Noul director al CIA, John Ratcliffe pag. 17**
Senatul Statelor Unite l-a confirmat pe John Ratcliffe în calitate de director al CIA, care ocupă în acest fel o poziție cheie în echipa celor cu sarcini în domeniul securității naționale ai președintelui Donald Trump. (A. Botez)
- **Spionaj-contraspionaj pag. 21**
Alertă în serviciile de intelligence. A murit Oleg Gordievsky. Serviciile secrete ruse și americane restabilesc dialogul. China – cel mai puternic rival strategic al SUA. Asasinarea lui JF Kennedy – noi ipoteze din documente declassificate. Fiul lui John le Carré mărturisește. (Ghe. Bărbulescu)
- **Problema Basarabiei în preocuparea structurilor informative românești din perioada regimului comunist pag. 28**
Pentru prima dată, într-o formă explicită, problema Basarabiei a apărut în discuțiile româno-sovietice, la nivelul cel mai înalt, în urma unei vizite pe care o delegație oficială a României a efectuat-o în RP Chineză și RPD Coreeană (3-10 martie 1964). (I. Constantin)
- **„Șeful Mossadului” – o incursiune captivantă în lumea intelligence-ului israelian pag. 39**

„Șeful Mossadului” nu este doar o colecție de memorii, ci o analiză strategică profundă a dinamicii geopolitice, a artei spionajului și a mecanismelor prin care se iau decizii critice în culisele puterii. (L. Guzu)

- **Perfizii trădători ai „Perfidului Albion”. „Cei 5 de la Cambridge” (II)**pag. 42
Guy Burgess, Donald Maclean, Harold Adrian Russell „Kim” Philby, Anthony Blunt, John Cairncross (M. Milca)

CULTURA DE SECURITATE, CULTURA POLITICĂ

- **Arc peste timp: S.I.E – 35 ... ACMRR – 25** pag. 53
(P. Neghiu)
- **Spionajul sovietic în România. Racolări din sfera structurilor de conducere ale statului. Cazul guvernatorului Vasile Malinschi** pag. 56
(I. Popa)
- **Decembrie 1989 – o nouă abordare** pag. 67
Ruperea blestemului abordează dintr-o perspectivă logică și cronologică toate momentele importante din decembrie 1989, este o invitație la introspecție asupra memoriei colective, un demers de a sparge lanțurile dezinformării care au împiedicat societatea să progreseze. (I. Constantin, I. Popa)
- **Gânduri de ziua libertății presei** pag. 75
Libertatea presei a devenit un bun al civilizației și, practic, ea dă și măsura democrației. (D. Constantin)
- **Papa Francisc – ultimele mesaje de pace** pag. 77
„Pace în întreaga lume, încă divizată de lăcomia care urmărește câștigul ușor, rănită de egoismul care amenință viața umană și familia, egoism care continuă în traficul de persoane, cea mai extinsă formă de sclavie din acest secol XXI”(L. Popa)
- **Controverse vechi și noi privind politica Marii Britanii** pag. 84
În actuala situație internațională, autoritățile britanice consideră că este o «prioritate stringentă» să submineze eforturile «de pace»” ale noii Administrații de la Washington. (A. Botez)

ANALIZE POLITICO-STRATEGICE

- **Documente declassificate: România anilor '50 în arhivele CIA** pag. 89

Analiza evidențiază subordonarea totală a politicii interne și externe românești față de Kremlin, integrarea țării și rolul său ca bază militară avansată în rețeaua strategică sovietică. (L. Guzu)

- **Lumea în schimbare** pag. 97
1. Am intrat într-o eră nouă. 2. Chiar vom avea un război extins în Europa? 3. Răspunsul SUA la amenințările secolului XXI. 4. Președintele Italiei, avertisment despre Al Treilea Război Mondial. 5. Israel – Gaza, un conflict de lungă durată. (L. Popa, M. Spătaru)
- **Republica Moldova – la o nouă răspântie istorică** pag. 108
În ultimul timp a crescut interesul unor actori internaționali față de statutul geopolitic și viitorul Republicii Moldova (M. Spătaru)
- **Lebăda neagră de pe Bosfor** pag. 113
Complexitatea relației româno-turce vine atât din istorie - din statutul principatelor române Moldova, Țara Românească (Valahia) și Transilvania - în cadrul Imperiului Otoman, cât și din poziționarea geografică și geopolitică a ambelor state. România și Turcia sunt legate în primul rând prin riveranitatea lor la Marea Neagră, un spațiu de contacte și conflicte din cele mai vechi timpuri până azi (I. Constantin)
- **Ungaria văzută din SUA** pag. 119
Un studiu publicat de The Atlantic atrage atenția asupra contrastelor și riscurilor pe care le prezintă modelul ungar, atât de laudat de o parte a clasei politice conservatoare americane. (Ghe. Bărbulescu)

ARHIVA PERISCOPULUI

- **Conducerea română solicită returnarea tezaurului depozitat la Moscova** (septembrie 1965) pag. 124
I.Gh. Maurer: „Am deschis problema, problema rămâne deschisă”.
N. Ceaușescu: „Noi nu putem fi de acord cu felul cum au fost ridicate problemele de către tovarășul Brejnev în legătură cu tezaurul. Problema aceasta va rămâne de rezolvat”. (I. Popa)
- **Cloșca cu puii de aur – o istorie fabuloasă** pag. 146
Furtul de la începutul acestui an, din Olanda, al unor piese din tezaurul istoric al României ne determină să revenim asupra a ceea ce s-au numit aventurile Tezaurului de la Pietroasa, care ne oferă o serie de învățăminte despre protecția unor asemenea valori, despre responsabilitățile celor delegați să se ocupe de păstrarea acestora în siguranță și, pe deasupra

tuturor, despre dragostea nețărmurită cu care fiecare român se identifică necondiționat cu aceste bunuri emblematice pentru istoria națională.

(C. Enache, I. Popa)

MOZAIC CULTURAL

- **Românii din Ucraina– „Speranțe și dezamăgiri”** pag. 156
„Miza este prea mare pentru a trece cu vederea gravitatea problemei. În fond, e vorba de însăși existența noastră ca neam pe aceste meleaguri străbune”. (L. Popa)
- **Cernătești – o frumoasă comună din județul Buzău** pag. 160
Aflată la a treia apariție editorială, cartea reprezintă o contribuție laudabilă la cercetarea comunei Cernătești dintr-o perspectivă complexă
 (I. Constantin)
- **Profesorul Mihai Maxim – scriitor și diplomat** pag. 163
 (I. Constantin)
- **Periscop văzut de cititori** pag. 166
Flacăra lui Adrian Păunescu (I. Andreiță), Gazeta Vâlceană (V. Mateescu), CADRAN. Jurnal mureșean (V. Bota)
- **Sportul – un capitol luminos...** pag. 170
Helmut Duckadam – „eroul de la Sevilla”; Gheorghe Hagi – o legendă a fotbalului românesc (I. Popa)

CUVÂNT DE ÎNVĂȚĂTURĂ

- **1925-2025: Un veac de existență a Patriarhiei Ortodoxe Române ...** pag. 174
În 1925, presa românească a reflectat ridicarea Bisericii Ortodoxe Române la rangul de Patriarhie ca un eveniment național de cea mai mare importanță, un simbol al afirmării națiunii române pe plan religios, social și internațional. (P. Neghiu)
- **„Lupta cu patimile”** pag. 180
Trăim într-o lume secularizată unde păcatele au ajuns la rang de virtuți, iar virtuțile au ajuns să fie socotite păcate. (Pr.Dr. M. Vîrtejanu)

DIN ACTIVITATEA ASOCIAȚIEI pag. 185

(G. Iordache)

EDITORIAL

SERVICIUL DE INFORMAȚII EXTERNE – 35 DE ANI!

Redacția

În cei 35 de ani pe care România i-a parcurs în noua etapă de evoluție istorică, Serviciul de Informații Externe s-a dezvoltat și el, s-a reformat, modernizat, întinerit, s-a adaptat la cerințele ce decurg din reasezările geopolitice la nivel global, cooperează strâns cu celelalte instituții din Sistemul Național de Securitate, precum și cu serviciile aliate și partener.

În mesajul adresat la ceas aniversar de Președinția României, principalul beneficiar al analizelor

și informațiilor furnizate de SIE, se apreciază că Serviciul a contribuit semnificativ la îndeplinirea obiectivelor naționale strategice și a angajamentelor asumate de România în format aliat și european:

*„Informările și semnalele transmise pe multiple dimensiuni ale securității naționale au asigurat **fundamentarea deciziilor importante ale statului român și gestionarea, la nivel strategic, a unor provocări de securitate tot mai complexe**, ca parte a eforturilor de transformare a României într-un stat rezilient, capabil să facă față unor provocări difuze și impredictibile. Lumea s-a schimbat într-un ritm alert, iar Serviciul de*

Informații Externe s-a adaptat în timp real la noile paradigme de securitate. În acord cu evoluțiile care au marcat România, SIE a rămas conectat la mutațiile dinamice ale mediului de securitate și, totodată, a rămas deosebit de atent la provocările cu care ne-am putea confrunta în viitor.

*Este fundamental ca Serviciul de Informații Externe, alături de celelalte instituții din sistemul de securitate, să își dezvolte componenta de **anticipare și avertizare timpurie**, să își adapteze activitatea informativ-operativă la modificările situației de securitate și să crească gradul de interoperabilitate între diferitele structuri din componență pentru asigurarea corelării evoluțiilor din domenii diferite de acțiune”.*

Suntem convinși cu toții că „valorile care au călăuzit activitatea SIE încă de la înființare – patriotism, integritate, corectitudine și excelență profesională – vor continua să fie puse pe primul plan, pentru îndeplinirea misiunii nobile pe care Serviciul de Informații Externe o are, aceea de a contribui la asigurarea securității naționale, la apărarea și promovarea intereselor României”.

La Mulți Ani SIE, cu noi realizări și împliniri în serviciul Țării!

SERVICII SECRETE**WILLIAM JOSEPH BURNS – MOȘTENIREA UNUI MAESTRU
AL DISCREȚIEI****Lavinia Guzu, Ioan C. Popa**

Sub titlul „Spionajul într-o eră nouă”, în numărul 1(65) din 2024 al revistei *Periscop* am publicat un amplu material cuprinzând considerațiile lui W.J. Burns, în calitate de director, privitoare la modernizarea CIA în secolul XXI: *„Spionajul a fost și va rămâne o parte integrantă a diplomației de stat, chiar dacă tehnicile sale evoluează continuu. Testul definitoriu pentru spionaj (intelligence) a fost întotdeauna acela de a anticipa și de a ajuta factorii de decizie să navigheze prin schimbările profunde din peisajul internațional”*.

De această dată, publicăm o serie de considerații ale lui Burns despre activitățile de intelligence în momentul în care părăsea funcția de director al celei mai puternice agenții de spionaj din lume.

William Joseph Burns (născut la 4 aprilie 1956) este un diplomat de carieră și până de curând director al CIA, recunoscut pentru abilitatea sa de a îmbina arta diplomației cu rigorile spionajului. Cu o carieră de aproape patru decenii în serviciul guvernamental al SUA, Burns a fost o figură centrală în politica externă americană, având un rol esențial în unele dintre cele mai sensibile negocieri diplomatice și operațiuni de intelligence ale epocii moderne.

Înainte de a prelua conducerea CIA la invitația președintelui Joe Biden, în 2021, Burns a fost unul dintre cei mai respectați diplomați ai generației sale. A ocupat poziții-cheie, inclusiv cea de ambasador al SUA în Iordania (1998-2001) și Rusia (2005-2008), și secretar de stat adjunct al SUA (2011-2014). A fost unul dintre arhitecții Acordului Nuclear cu Iranul din 2015.

În fruntea CIA, Burns a transformat agenția într-un actor discret, dar esențial, în gestionarea crizelor globale. El nu a fost un director tradițional. Spre deosebire de predecesorii săi, faptul că nu provenea din lumea serviciilor secrete, ci din diplomație, l-a transformat într-un negociator excepțional, capabil să navigheze cu subtilitate între puterile globale. Prin combinația sa unică de finețe diplomatică și pragmatism strategic, el a demonstrat că spionajul modern nu mai

înseamnă doar operațiuni clandestine, ci și crearea unor punți de comunicare acolo unde politica eșuează.

Așa cum avea să povestească, chiar și în timp ce își elibera biroul pentru a-l preda succesorului său, gândurile îi erau dominate de negocierile pentru un acord de încetare a focului între Israel și Hamas, un proces intens la care lucrase timp de 15 luni: „*În multe privințe, această negociere a fost cea mai grea din cariera mea*”, a mărturisit Burns jurnalistului Shane Harris de la *The Atlantic*. Chiar și în comparație cu negocierile secrete cu Iranul, pe care le-a condus și care au dus la acordul nuclear din 2015, această misiune s-a dovedit a fi și mai complicată. Pentru negocierile vizând încetarea focului dintre Israel și Hamas, a călătorit de 19 ori în Orientul Mijlociu, și a discutat cu oficiali din Israel, Qatar și Egipt. O mare parte din dificultăți au fost cauzate de faptul că liderii militari ai Hamas erau ascunși în Gaza, îngreunând comunicarea. Discuțiile s-au prelungit luni de zile, în special pe tema prezenței forțelor israeliene la granița cu Egiptul, pe unde Israelul susține că Hamas introducea arme ilegal. În plus, dimensiunea umanitară a conflictului a fost copleșitoare – atât pentru ostacii israelieni, cât și pentru sutele de mii de palestinieni rămași fără locuințe în urma bombardamentelor israeliene. „*Și aceasta avea o dimensiune atât de umană*”, a spus Burns. El a insistat ca acești oameni să nu fie considerați doar „paranteze în text” într-un document oficial de pace.

Când, după luni de eforturi, cele două părți au ajuns la un acord, rezultat la care Burns și aliații săi străini au avut o contribuție majoră, el a rămas precaut în privința celebrării acestui succes, amintindu-și că a văzut multe acorduri destrămându-se înainte de a deveni definitive. De altfel, în materialul de la începutul anului 2024, menționat mai sus, Burns recunoștea cât de dificil este „*să se readucă speranța pentru o pace durabilă care să asigure securitatea Israelului, precum și statalitatea palestiniană*”.

„*Oamenii de aici nu se așteaptă la laude sau recunoaștere publică*”, a spus Burns despre activitatea agenției. Acordul de pace a fost rezultatul unor eforturi intense, desfășurate în secret, iar viitorul său rămâne incert. „*A fost o muncă tipică pentru serviciile de informații*”, a conchis el. Și, într-un moment de sinceritate rară, Burns a mărturisit: „O să-mi fie dor de asta. Nu există niciun substitut pentru acest tip de satisfacție”.

Un director al CIA cu o abordare unică

De-a lungul celor patru ani în fruntea CIA, Burns a fost nu doar spion, ci și un diplomat, îmbinând două roluri care rareori se suprapun la acest nivel. În această perioadă, a efectuat 84 de călătorii internaționale, un număr impresionant

chiar și pentru un fost diplomat experimentat, dar cu totul remarcabil pentru un șef al unei agenții de informații.

Într-o administrație plină de generali, diplomați și experți în strategie, Burns a fost adesea cel însărcinat cu cele mai dificile misiuni – cele care ofereau recompense mari, dar care aveau și mari șanse de eșec. De altfel, Burns însuși a fost surprins când Biden l-a numit la conducerea CIA. *„Sincer, când m-a sunat președintele, aproape că am căzut de pe scaun”*, a povestit el. Deși nu era un om de informații de carieră (nici alți directori CIA, precum Leon Panetta sau Mike Pompeo, nu aveau experiență directă în spionaj înainte de a prelua acest rol), Burns fusese luat în considerare inițial pentru funcția de secretar de stat, însă poziția de la CIA a fost o alegere potrivită.

Crizele care au marcat administrația Biden pot fi urmărite și prin traseul lui Burns.

În noiembrie 2021, s-a deplasat la Moscova pentru a-l avertiza pe Vladimir Putin că SUA știe despre planurile Rusiei de a invadea Ucraina. De mai multe ori, Biden l-a trimis pe Burns să transmită mesaje dure Kremlinului, având în vedere experiența sa vastă în relațiile cu Rusia. Într-una dintre cele 14 călătorii în Ucraina, președintele Volodimir Zelenski chiar a glumit că Burns merită un upgrade gratuit la clasa întâi în trenul care transportă liderii mondiali și VIP-uri peste graniță, deoarece călătoriile aeriene sunt prea periculoase.

În mai 2023, a fost trimis la Beijing, în cadrul celei mai importante vizite a unui oficial al administrației Biden, de când armata americană a doborât un balon spion chinez care a navigat peste teritoriul continental al Statelor Unite cu trei luni mai devreme, în încercarea de a redeschide canale de comunicare între cele două mari puteri.

Maniera sa de abordare a problemelor internaționale s-a răsfrânt și asupra modului în care au conlucrat diplomații și ofițerii de informații în străinătate. **„Diplomații și ofițerii de informații, în toți acești ani pe care i-am petrecut în străinătate, au lucrat împreună mai strâns decât oricare alte două părți ale guvernului SUA”**, a declarat Burns. Pentru că, la fel ca diplomația, munca de informații se bazează pe construirea de relații, câștigarea încrederii și menținerea credibilității.

Un lider respectat, dar nu lipsit de controverse

O mare parte din călătoriile sale au fost dedicate activităților CIA; a vizitat birourile agenției din întreaga lume și a discutat cu agenții pe teren. Totuși, un segment important din cei peste 1,5 milioane de kilometri parcurși ca director CIA a fost consacrat relațiilor cu liderii globali și consolidării parteneriatelor strategice. *„Bill îi cunoaște pe toți”*, au spus despre el colaboratorii apropiați.

Burns nu a fost scutit de critici. Unii ofițeri de informații recent pensionați au acuzat că sub conducerea sa CIA a devenit prea birocratică și că analiza informațiilor a pierdut din profunzime și promptitudine. Deși agenția a anticipat corect invazia Rusiei în Ucraina, a supraestimat capacitatea Moscovei de a obține o victorie rapidă.

Cu toate acestea, Burns este respectat în rândul agenților, mai ales pentru sprijinul oferit celor afectați de „sindromul Havana” – o afecțiune misterioasă care a lovit diplomați și spioni americani în străinătate. Deși inițial Burns suspecta Rusia ca fiind responsabilă de acest sindrom, în cele din urmă s-a aliniat cu analiștii care au concluzionat că nu există dovezi clare ale implicării unei puteri străine, ceea ce a dezamăgit unele victime.

Totuși, el va rămâne în istorie nu doar pentru modul în care a condus CIA, ci și pentru capacitatea sa de a interacționa cu lideri mondiali, de a media conflicte și de a deschide canale de comunicare în momente critice.

Rolul lui Burns în retragerea din Afganistan

Burns a fost omul de încredere al administrației Biden în cele mai sensibile situații. În august 2021, după căderea Kabulului, a fost trimis în Afganistan pentru a negocia cu liderul taliban Abdul Ghani Baradar. Trimiterea unui diplomat de rang înalt ar fi putut fi interpretată ca o recunoaștere a noului regim, dar prezența lui Burns a oferit flexibilitate administrației. Discuțiile sale cu talibanii au facilitat evacuarea în siguranță a cetățenilor americani și a partenerilor afgani ai CIA. Acesta a fost unul dintre câteva cazuri în care administrația Biden a profitat de perspicacitatea diplomatică a lui Burns fără să-l angajeze efectiv ca diplomat.

Negocierile purtate de William Burns cu talibanii au contribuit esențial la obținerea „*acoperirii superioare necesare pentru a ne scoate poporul din Afganistan*”, a declarat pentru *The Atlantic* un ofițer CIA care a colaborat strâns cu directorul agenției. Burns a fost recunoscut pentru eforturile sale de a gestiona birocrăția de la Washington, facilitând astfel acordarea vizelor americane pentru partenerii afgani ai CIA și familiile acestora, permițându-le să se îmbarce pe zborurile militare. Președintele Biden a caracterizat retragerea din Afganistan drept „*unul dintre cele mai mari și mai dificile transporturi aeriene din istorie*”.

Retragerea a fost însă un proces haotic și periculos. CIA, în colaborare cu trupele de elită americane și forțele afgane, a trebuit să evacueze în secret cetățeni americani, afgani și alți străini prin intermediul complexului Eagle Base. Plecarea trupelor SUA a marcat sfârșitul violent al celui mai lung război din istoria Americii, iar atacul sinucigaș de la aeroportul din Kabul a ucis 13 soldați americani și peste 180 de civili.

În ciuda dezastrului care a însoțit căderea Kabulului, Burns și-a demonstrat devotamentul față de personalul CIA și misiunea agenției. Un ofițer paramilitar a descris intervenția lui la Washington și sprijinul pentru operațiunile din teren drept „*curajoase din punct de vedere moral*”. Burns a câștigat aprecierea agenților prin empatia sa și sprijinul necondiționat, devenind un lider respectat, spre deosebire de unii dintre predecesorii săi, precum Porter Goss și David Petraeus, care nu au reușit să fie acceptați de personalul de la Langley.

Burns și avertismentele către Putin

La doar trei luni după vizita la Kabul, Burns a fost trimis de Biden, în 2021, într-o nouă misiune sensibilă, care cerea atât tactul unui diplomat, cât și discreția unui spion. La Moscova a încercat să transmită un avertisment clar președintelui rus Vladimir Putin, care se afla la Soci, izolat pe fondul creșterii cazurilor de COVID-19 în capitală.

Într-o conversație telefonică de la Kremlin, Burns a ascultat din nou lista de nemulțumiri a lui Putin: NATO ar fi o amenințare la adresa securității Rusiei, iar Volodimir Zelenski ar fi liderul ilegal al unei țări inexistente. Era o retorică familiară, dar Burns a înțeles că obsesia lui Putin pentru Ucraina era reală și inflexibilă. De data aceasta, însă, avea un mesaj clar pentru liderul rus: „*Dacă invadezi, vei plăti un preț enorm*”. A lăsat și o scrisoare din partea lui Biden, în care erau menționate consecințele unei eventuale agresiuni.

Pe măsură ce Rusia pregătea invazia din februarie 2022, Burns, alături de Avril Haines, directorul serviciilor de informații naționale, a sprijinit un proces de desecretizare fără precedent a informațiilor despre mișcările și intențiile Moscovei. Scopul: contracararea propagandei rusești, care urma să prezinte atacul drept o acțiune de autoapărare.

Sprijinul pentru Ucraina și rolul CIA

În primele zile ale războiului, unii oficiali americani credeau că Kievul va cădea în doar trei zile, o prognoză care a subestimat grav hotărârea Ucrainei de a rezista. Mulți oficiali de la Washington considerau că Zelenski va trebui să conducă din exil – dacă reușea să scape cu viață.

Ofițerii CIA, care lucraseră ani de zile pentru a ajuta Ucraina să-și dezvolte serviciile de informații, au vrut să rămână la post. Burns a susținut această decizie și a convins Casa Albă să permită CIA să-și mențină operațiunile pe teren. Astfel, agenția a rămas singura organizație guvernamentală americană prezentă în Ucraina încă de dinaintea războiului, fără să-și întrerupă activitatea. Oficiali CIA de pe teren au jucat un rol esențial în sprijinul acordat de SUA Ucrainei.

În primul an de conflict, Rusia s-a confruntat cu mari dificultăți, iar Ucraina părea capabilă să respingă agresiunea. Cu toate acestea, pe măsură ce

mandatul lui Burns se apropia de final, Putin pare să câștige teren, deși cu mari sacrificii. Burns a subliniat că, de la începutul invaziei, Rusia a pierdut sau a avut răniți aproximativ 700.000 de soldați – de peste 10 ori mai mulți decât pierderile sovietice în Afganistan într-un deceniu de război.

Deși președintele Donald Trump a promis în campanie că va încheia războiul din Ucraina „într-o zi”, Burns rămâne sceptic cu privire la disponibilitatea lui Putin de a negocia. *„Și-a pus toate jetoanele pe masă”,* a spus Burns. *„El a crezut atunci, și crede și acum, că nu își permite să piardă. Deci este o mare greșeală ca cineva să subestimeze asta.”*

China: Prioritatea strategică a CIA sub conducerea lui Burns

În perioade de tensiune între state, liderii acestora găsesc adesea mai ușor să comunice prin intermediul agențiilor de informații decât prin diplomați sau șefi de stat. De-a lungul istoriei, astfel de canale au contribuit la prevenirea unor conflicte majore. *„Chiar și în cel mai sumbru moment al Războiului Rece cu sovieticii, când eram un tânăr diplomat, existau multiple modalități de comunicare sinceră”,* a explicat Burns. *„Cred că unele dintre acestea au fost restabilite sau create cu chinezi”.*

Deși a fost implicat profund în problemele legate de Ucraina și Orientul Mijlociu, **China a reprezentat pentru Burns obiectivul strategic central pe termen lung în calitate de director al CIA.** În opinia sa, *„China rămâne singurul rival al SUA cu intenția de a remodela ordinea internațională și cu puterea economică, diplomatică, militară și tehnologică de a o face. Problema în sine nu este ascensiunea Chinei, ci acțiunile amenințătoare care o însoțesc din ce în ce mai mult”.* Odată cu această concentrare, a crescut și interesul agenției pentru tehnologie, un domeniu în care China și alți adversari ai SUA ar putea obține un avantaj semnificativ. Burns a fost preocupat de progresele Chinei în utilizarea inteligenței artificiale și în domeniul semiconductorilor, avertizând asupra schimbărilor fundamentale care remodelează ordinea globală. *„Acesta este unul dintre acele momente rare, care apar de două sau trei ori într-un secol, când peisajul internațional suferă transformări fundamentale”,* a remarcat el. *„Realitatea este că nu mai suntem singurii dominanți în geopolitică”.*

În toamna anului 2021, CIA a creat un Centru de Misiune dedicat exclusiv Chinei – un gest fără precedent, subliniind importanța considerabilă acordată de SUA contracarării influenței Beijingului. În doar câțiva ani, alocarea bugetară a CIA pentru operațiunile legate de China a crescut de trei ori, ajungând să reprezinte 20% din total. Progresele tehnologice ale Beijingului – facilitate, în parte, de spionajul cibernetic și furtul de proprietate intelectuală de la companii americane – au transformat China într-un adevărat stat de supraveghere digitală.

Acest mediu a complicat eforturile CIA de a recruta și proteja agenți locali, iar în ultimul deceniu, agenția și-a pierdut majoritatea activelor umane din China după ce acestea au fost depistate de autoritățile chineze.

Diplomația din umbră

În timp ce SUA încearcă să obțină informații din una dintre cele mai dificile ținte de spionat, Burns a încercat și să mențină un canal de dialog cu Beijingul, inclusiv prin relația cu omologul său chinez, Chen Yixin, ministrul Securității. Spre deosebire de oficialii politici, Burns a fost obișnuit să poarte discuții care nu pot fi purtate în mod oficial. Cu toate acestea, el a fost mereu conștient de rolul său. *„Slujba mea este să sprijin factorii de decizie politică, nu să devin unul dintre ei”*, a explicat el. Totuși, dacă președintele îi cere opinia, Burns nu ezită: *„Îi voi spune ce cred.”*

Bill Burns a fost descris ca un lider cu un set de abilități neobișnuite, un diplomat și un strateg care a operat eficient în cele mai tensionate momente ale administrației Biden. De la retragerea din Afganistan și gestionarea crizei din Ucraina, până la negocierile cu China și conflictul din Orientul Mijlociu, Burns a fost omul din spatele celor mai grele decizii, rezolvând în tăcere probleme pe care alții le considerau imposibile.

Într-o epocă în care politica externă este dominată de zgomot și haos, Burns a demonstrat că **adevărată influență se exercită în culise, nu pe scenele publice**. Moștenirea sa nu este doar una a eficienței și discreției, ci și a redefinirii modului în care CIA își proiectează puterea în lumea modernă.

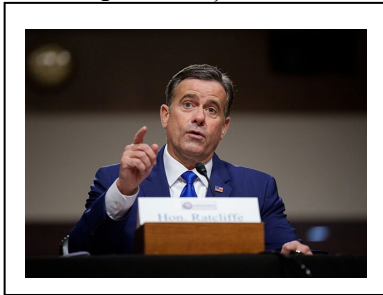
Pentru cariera lui Bill Burns rămâne definitiv crezul inspirat de tatăl său: *„Nimic nu te poate face mai mândru decât să slujești țara cu onoare!”*.

SENATUL STATELOR UNITE L-A CONFIRMAT PE JOHN RATCLIFFE ÎN CALITATE DE NOU DIRECTOR AL CIA

Alexandru Botez

La 20 ianuarie 2025, Senatul Statelor Unite l-a confirmat cu un sprijin bipartizan copleșitor pe John Ratcliffe în calitate de director al CIA, care ocupă în acest fel o poziție cheie în echipa celor cu sarcini în domeniul securității naționale ai președintelui Donald Trump. Camera superioară a legislativului american a votat cu 74 de voturi pentru și 25 contra nominalizarea lui Ratcliffe, care a mai deținut funcția de director al CIA în perioada 2020 – 2021, în timpul primului mandat prezidențial al lui Donald Trump.

În timpul audierilor din Senat, Ratcliffe a declarat că dacă va fi numit în fruntea agenției de spionaj extern „*va promova analizarea profesionistă, obiectivă a tuturor informațiilor provenind din toate sursele și nu va permite practicarea partizanatului politic sau cel cu caracter personal de natură să afecteze evaluările și să distorsioneze conținutul produselor finale ale Agenției.*”

De asemenea, acesta a menționat Beijingul afirmând că CIA trebuie să „*continue să-și sporească și intensifice eforturile vizând amenințările reprezentate de China și de Partidul Comunist Chinez.*” A mai afirmat că o atenție deosebită va acorda promovării tehnologiilor informatice avansate menite să permită o mai bună înțelegere a capacităților adversarilor Statelor Unite în acest domeniu, „*care sunt mai importante acum ca oricând*”

Ratcliffe, a fost procuror federal, iar în perioada 2015 – 2020 a reprezentat statul Texas în Congresul Statelor Unite, când l-a apărat pe Donald Trump în timpul procedurilor primei tentative de demitere a acestuia. Trump l-a numit apoi pe Ratcliffe în calitate de director al comunității serviciilor naționale de informații secrete și a fost principalul consilier prezidențial în acest domeniu.

**

Noul director al Agenției Centrale de Informații (CIA) John Ratcliffe, a declarat în exclusivitate *Breitbart News* că el consideră că misiunea sa este revenirea celui mai important serviciu de informații secrete din lume la obiectivele sale și eliminarea daunelor produse de predecesorul său John Brennan.

„Este corect să recunoaștem că mandatul lui Brennan a fost cel mai rău lucru care s-a putut întâmpla Agenției”, a mai declarat Ratcliffe în primul interviu acordat *Breitbart News* imediat după desemnarea sa în calitate de noul director al CIA.

Imediat după confirmarea din Senat și depunerea jurământului, Ratcliffe a acordat un amplu interviu în care a abordat provocările cu care se confruntă Comunitatea Serviciilor Naționale de Informații Secrete – în ansamblul lor și de CIA - în special, precum și rolul său în transpunerea în practică a agendei politice a președintelui Donald Trump. De asemenea, în același interviu Ratcliffe s-a referit la mai multe zone importante din lume de la China, Rusia până la Orientul Mijlociu. Dar critici extrem de dure au fost adresate lui Brennan, a cărui autorizație de acces la documente secrete a fost recent revocată de Trump, împreună cu cele ale altor 51 oficiali din cadrul serviciilor secrete care au susținut în mod fals că scandalul laptopului lui Hunter Biden ar fi fost de fapt o acțiune de dezinformare a Rusiei, ceea ce a provocat un val de știri și comentarii șocante și marchează o etapă nouă în percepția de care beneficiază CIA în opinia publică americană.

„Există o serie de provocări în cadrul Comunității Serviciilor Naționale de Informații Secrete, dar și o doză de scepticism”, a declarat Ratcliffe reporterilor de la *Breitbart News*. *„Acest lucru se datorează faptului că americanii sunt martori la exemple în acest sens. Ei au asistat la felul în care FBI a manipulat instanțele judecătorești FISA pentru obținerea de autorizații de spionare a campaniei electorale a lui Donald Trump. Încă de pe vremea când eram Directorul Comunității Naționale a Serviciilor de Informații Secrete (DNI), în 2016, au fost desecretizate documente din care rezulta că Hillary Clinton a finanțat Dosarul Steele, materializat în același an investigația FBI Crossfire Hurricane și cea a Raportului Mueller sau Russia collusion hoax. În 2020, cetățenii americani au fost martorii felului în care Brennan, James Clapper, și alții au amplificat minciuna lansată de senatorul Adam Schiff privind laptopul lui Hunter Biden, conform căreia era vorba de o operațiune de dezinformare a Rusiei, deși toată lumea a înțeles că nu exista niciun fel de informații pe care să se bazeze această prezumție. În cele din urmă, Departamentul de Justiție a folosit cazul laptopului ca principală probă în emiterea unui act de acuzare împotriva lui Hunter Biden, inclusiv recunoașterea vinovăției de către făptaș.”*

Întrebat dacă fostul președinte Joe Biden, prin amnistierea fiului său Hunter Biden, cu câteva săptămâni înainte de încetarea mandatului și apoi același lucru și pentru mai mulți membri ai familiei sale nu a făcut altceva decât să confirme faptul că familia Biden era coruptă, Ratcliffe a răspuns afirmativ.

De asemenea, Ratcliffe a declarat că el este convins că una din sarcinile sale prioritare care-i revin în calitate de director al CIA este să readucă Agenția la „*misiunea ei fundamentală*” și să elimine aberațiile politice începute pe timpul Administrației Obama.

“Prin urmare, eu cred că provocarea cu care mă confrunt este nu numai readucerea CIA la misiunea ei fundamentală, ci să fac și tot ce va sta în puterile mele pentru ca aceasta să devină cel mai bun serviciu național de informații externe din lume, care să obțină informații din surse umane pe baza cărora să poată fi efectuate evaluări obiective și întreprinse acțiuni secrete (covert actions) de către președintele țării și numai de acesta. Vor rămâne neschimbate misiuni contrainformative menite să asigure securitatea națională a spațiului informativ al țării noastre”, a mai declarat Ratcliffe. *„Restaurarea însă a încrederii cetățenilor americani în Comunitatea Serviciilor Naționale de Informații Secrete, în special a CIA, necesită capacitatea de a face acest lucru. Am expus pe larg cum intenționez să procedez în acest sens în procesul de confirmare din Senat. Primul lucru pe care-l voi face va fi să îndepărtez toate cauzele care au dus la eșecurile și greșelile care s-au petrecut, legate de politizarea informațiilor secrete, care a început în timpul mandatului lui John Brennan”.*

Ratcliffe a afirmat că excesiv de mediatizatele eforturi de „*modernizare*” ale CIA întreprinse de John Brennan, în realitate, retrospectiv, au afectat activitatea Agenției și va fi necesară o perioadă îndelungată pentru eliminarea daunelor produse de acestea. *„Așa-zisa modernizare a CIA din timpul cât Brennan a fost, de fapt, o impunere birocratică motivată politic de către Brennan a unei agende de justiție socială”,* a declarat Ratcliffe pentru *Breitbart News*. *„Impactul imediat și efectul acestui lucru a fost că din acest moment toți indicatorii de evaluare a performanței activității CIA s-au deteriorat. Agenția a obținut mai puține informații secrete, acestea erau de calitate inferioară, iar procesul de analiză a lor era din ce în ce mai politizat. Aceasta s-a întâmplat pe întreaga perioadă a mandatului lui Brennan, chiar și ulterior. Președintele Trump dorește ca aceste lucruri să înceteze. El vrea ca CIA să revină la practicarea meritocrației, care să stimuleze obținerea de informații secrete mai bune și prevenirea eșecurilor de felul celor despre care s-a vorbit atât de mult în ultimul timp, cum au fost cele din Afganistan, evaluările privind evoluțiile din Ucraina sau eșecul prevenirii atacului terorist întreprins de Hamas împotriva Israelului, din 7 octombrie 2023, ca să nu mai vorbim de surpriza recentelor evenimente din Siria. Toate aceste s-au întâmplat din cauză că noi nu ne-am făcut datoria de a informa corect pe decidenții politici pentru a putea lua decizii bune. Deciziile bune depind de o informare bună, în special de informații secrete*

bune. Ajungem astfel la mandatul președintelui Donald Trump, care a promis că va acorda o atenție prioritară acestui aspect. Așa cum am declarat de nenumărate ori, prioritățile lui Donald Trump sunt și prioritățile mele. El elaborează și transpune în practică principalele direcții politice ale Administrației, iar sarcina mea, în calitate de director al CIA, va fi să-i furnizez informații secrete bune pentru a realiza obiectivele sale politice, indiferent care sunt acestea. El are nevoie de informații secrete bune pentru a contracara mișcările Chinei în Strâmtoarea Taiwan sau să le ceară socoteală celor implicați în ilegalitățile legate de Pandemia Covid. Are nevoie de informații secrete bune pentru a putea stopa Iranul să dobândească armament nuclear sau ca Teheranul să finanțeze terorismul din Orientul Mijlociu.

Acestea vor fi prioritățile CIA și sunt încrezător că voi avea ocazia să fac exact acest lucru.”

SPIONAJ-CONTRASPIONAJ

Gheorghe Bărbulescu

Alertă în serviciile de intelligence

Schimbarea survenită la nivelul Administrației americane a provocat valuri la scară mondială, nu doar în plan politico-economic și militar, dar și la nivelul mai sensibil al serviciilor de informații. Agențiile de presă semnaleză faptul că raporturile pline de asperități dintre președintele SUA, Donald Trump, și serviciile de informații americane afectează întreaga comunitate de spionaj mondială.

Potrivit *AFP*, în două luni și jumătate, președintele SUA a concediat cadre respectate din instituții importante, plasând fideli ai săi, uneori fără competențe reale, în posturi-cheie. Șeful NSA (interceptări și spionaj cibernetic) și adjunctul său au fost concediați. Noua directoare a Serviciilor Naționale de Informații (DNI), Tulsi Gabbard, este deschis pro-rusă. Șeful Biroului Federal de Investigații (FBI), Kash Patel, este simpatizant al mișcării conspiraționiste de extremă dreapta QAnon. Donald Trump nu și-a ascuns niciodată în primul său mandat disprețul față de serviciile de informații. Dar atacurile sale recente împotriva oricui nu adoptă manta prezidențială dau fiori, apreciază experții în domeniu: „*Politicizarea serviciilor de informații este foarte problematică. Acestea vor raporta doar ceea ce liderii lor politici vor să audă. Toată lumea este îngrijorată. Dar ar fi trebuit să se aștepte la așa ceva, cu siguranță nu este o surpriză*” (dr. Christopher Nehring, Institutul de informații cibernetică din Frankfurt - Germania); „*Armata de profesioniști își fac munca, dar într-un mediu deranjant și îngrijorător. La vârful, există cel puțin o incompetență gravă. Rușii nu ar putea cere nimic mai bun decât ceea ce le oferă Trump pe o tavă de argint!*” (Michael Shurkin, fost agent CIA devenit cercetător la Institutul britanic RUSI).

În orice caz, o astfel de criză reprezintă o oportunitate formidabilă pentru adversarii Occidentului, continuă *AFP*: „*Dispozitivele personale ale responsabililor de rang înalt din domeniul securității naționale au devenit aproape sigur ținta cu cea mai mare prioritate în lume*”, își exprimă temerea Emerson T. Brooking, cercetător la *Atlantic Council*.

Semnale de alertă au venit și din Marea Britanie. Profesorul Anthony Glees, un autor de renume internațional în domeniul securității europene, a explicat într-o analiză: „*Implicațiile securității (privind scurgerile de informații din SUA) sunt devastatoare. Cred că acești tipi ignoranți nu realizează cât de mult câștigă Putin din lipsa lor de expertiză*”. Expertul îndeamnă Serviciul Secret MI6

britanic să nu mai împărtășească informații cu SUA, deoarece echipa de top a lui Trump „*luptă de partea lui Putin*”.

A murit Oleg Gordievsky

În luna martie 2025, **Oleg Gordievsky**, fost colonel în KGB și unul dintre cei mai notorii spioni sovietici care au ales să colaboreze cu serviciile occidentale de informații, a murit la vârsta de 86 de ani, în reședința sa din Surrey, sud-vestul Londrei.

Gordievsky a fost cel mai înalt oficial al serviciilor secrete sovietice care a ales să dezerteze în Occident, în timpul Războiului Rece. Alegerea sa a provocat una dintre cele mai mari crize diplomatice între Regatul Unit și Uniunea Sovietică. Activitatea sa ca agent dublu a început la mijlocul anilor 1970. Oficial, el era adjunctul șefului rezidenței KGB din capitala britanică. Din această poziție a furnizat informații serviciilor britanice de informații MI5 și MI6. Gordievsky a oferit detalii prețioase despre strategiile sovietice, identificând spioni și metode de infiltrare în structurile occidentale. De-a lungul timpului, MI6 l-a considerat una dintre cele mai valoroase surse din istoria serviciului. Printre realizările sale se numără demascarea unor spioni sub acoperire ai URSS din cadrul ambasadelor sovietice.

Autoritățile sovietice au descoperit trădarea lui Gordievsky în 1985. Imediat, el a fost rechemat la Moscova, însă a reușit să fugă cu ajutorul britanicilor. Plecarea sa din URSS a devenit un episod legendar al Războiului Rece: ascuns într-un compartiment secret al unui autoturism diplomatic britanic, a traversat granița în Finlanda, iar apoi a fost adus în Marea Britanie.

După acest episod, guvernul de la Londra a cerut expulzarea a 25 de membri ai ambasadei sovietice, acuzați de activitate de spionaj. În replică, Moscova a expulzat 25 de britanici, măsură urmată de noi represalii diplomatice, fapt ce a dus la deteriorarea gravă și pe termen lung a relațiilor dintre cele două state. În perioada de după dezertare, Gordievsky a trăit sub protecția serviciilor secrete britanice, evitând aparițiile publice și menținând un profil discret, de teama represaliilor din partea Rusiei. Presa britanică a scris în mai multe rânduri despre faptul că serviciile secrete ruse nu au renunțat niciodată la ideea de a-l elimina.

Oleg Gordievsky a rămas, pentru multe decenii, un simbol al războiului din umbră dintre Est și Vest. Considerat trădător de fosta URSS și de actuala Rusie, el a fost în egală măsură văzut ca un erou de către Marea Britanie și aliații săi. În 2007, Oleg Gordievsky a fost decorat de Regina Elisabeta a II-a la Palatul Buckingham. Suverana l-a făcut companion al Ordinului Sfântului Mihail și Sfântului Gheorghe (CMG), distincție oferită pentru „servicii remarcabile aduse

securității naționale a Regatului Unit”. Decorarea sa a fost un gest simbolic, dar și un semn clar al importanței sale în istoria spionajului britanic.

Serviciile secrete ruse și americane restabilesc dialogul

Directorul Serviciului de Informații Externe al Rusiei (SVR), Serghei Narișkin, și șeful Agenției Centrale de Informații (CIA) a Statelor Unite, John Ratcliffe, au convenit asupra unor contacte regulate pentru a reduce confruntarea dintre Moscova și Washington, a informat biroul de presă al SVR, în urma unei discuții telefonice între șefii celor două agenții de informații.

„La 11 martie 2025, directorul Serviciului de Informații Externe al Rusiei, Serghei Narișkin, a avut o convorbire telefonică cu șeful CIA, John Ratcliffe. În timpul conversației lor, părțile au discutat aspecte legate de interacțiunea celor două agenții de informații în domenii de interes comun și de soluționarea situațiilor de criză”, a declarat biroul de presă. Părțile au ajuns la un acord privind „menținerea unui contact regulat între directorii SVR și CIA, cu scopul de a facilita stabilitatea și securitatea internațională și de a reduce confruntarea în relațiile dintre Moscova și Washington”.

China – cel mai puternic rival strategic al SUA

Raportul anual de evaluare a amenințărilor realizat de comunitatea de informații americană arată că China rămâne principala amenințare militară și cibernetică la adresa Statelor Unite; ea are capacitatea de a lovi Statele Unite cu arme convenționale, de a compromite infrastructura americană prin atacuri cibernetice și de a viza activele sale din spațiu. Beijingul urmărește, de asemenea, să înlăture Statele Unite din poziția de principală putere în domeniul inteligenței artificiale, până în 2030.

Publicat înainte de audierea în fața Comisiei de informații a Senatului a șefilor serviciilor de spionaj numiți de președintele Donald Trump, raportul afirmă că Armata Populară de Eliberare a Chinei a planificat, cel mai probabil, să utilizeze modele lingvistice de mari dimensiuni pentru a crea știri false, a imita persoane și a activa rețele de atac. „Armata Chinei dispune de capacități avansate, inclusiv arme hipersonice, avioane stealth (nedetectabile de radar), submarine avansate, mijloace de război spațial și cibernetic mai puternice și un arsenal mai mare de arme nucleare”, a confirmat în fața Comisiei directorul serviciilor naționale de informații, Tulsi Gabbard. Ea a catalogat Beijingul drept „**cel mai capabil concurent strategic al Washingtonului**”.

Directorul CIA, John Ratcliffe, a declarat în fața Comisiei că Beijingul a făcut doar eforturi „intermitente” pentru a reduce fluxul de precursori chimici care alimentează producția de fentanil cu care se confruntă SUA, fiind reticent în a lua măsuri drastice împotriva afacerilor chineze profitabile. Trump a majorat tarifele

pentru toate importurile din China la 20% pentru a pedepsi Beijingul pentru că nu oprește transporturile de substanțe chimice din care se fabrică fentanilul. China a negat că ar juca un rol în această criză, fentanilul fiind principala cauză a deceselor prin supradoză de droguri din SUA. Problema a devenit un punct major de fricțiune între administrația Trump și oficialii chinezi. „Nimic nu împiedică China să ia măsuri drastice împotriva precursorilor de fentanil”, a declarat Ratcliffe.

Preocupările SUA cu privire la China ocupă aproape o treime din raportul de 33 de pagini, care ajunge la concluzia că Beijingul este pregătit să sporească coerciția militară și economică față de Taiwan, insula pe care China o revendică drept teritoriu al său. „Armata populară chineză face probabil progrese constante, dar inegale, în ceea ce privește capacitățile pe care le-ar folosi în încercarea de a pune stăpânire pe Taiwan și de a descuraja - și, dacă este necesar, de a contracara - intervenția militară a SUA”, se menționează în raport.

Pe de altă parte, în raport se subliniază că China se confruntă cu provocări interne „descurajatoare”, inclusiv corupția, dezechilibrele demografice și obstacolele fiscale și economice care ar putea afecta autoritatea Partidului Comunist. Creșterea economică a Chinei va continua probabil să încetinească din cauza încrederii scăzute a consumatorilor și a investitorilor, iar oficialii chinezi par să se pregătească pentru mai multe fricțiuni economice cu SUA.

Reacția Beijingului nu a întârziat. Ministerul chinez de Externe a reacționat la afirmațiile din raport, declarând că „sfătuiește SUA să nu folosească propria logică hegemonică pentru a caracteriza China și să nu folosească gândirea învechită a Războiului Rece pentru a aborda relațiile China-SUA”. Ministerul îndeamnă, de asemenea, Washingtonul să înceteze „tolerarea și sprijinirea activităților separatiste pentru independența Taiwanului”, a declarat purtătorul de cuvânt al ministerului, Guo Jiakun. La rândul său, purtătorul de cuvânt al Ambasadei Chinei la Washington, Liu Pengyu, a declarat că Statele Unite „exagerează” de mult timp amenințarea Chinei ca o scuză pentru a menține hegemonia militară americană. „China este hotărâtă să fie o forță pentru pace, stabilitate și progres în lume și, de asemenea, hotărâtă să ne apărăm suveranitatea națională, securitatea și integritatea teritorială”, a declarat Liu, adăugând că „abuzul de fentanil este o problemă cu care Statele Unite însele trebuie să se confrunte și să o rezolve”.

Asasinarea lui JF Kennedy – noi ipoteze din documente declasificate

Probabil deloc întâmplător, la scurt timp după instalarea lui Donald Trump la Casa Albă, mai precis la finele lunii ianuarie 2025, de la CIA se scurgeau o serie de fișiere care pun într-o lumină nouă asasinarea președintelui John Fitzgerald Kennedy (JFK) în 1963, într-o perioadă de maximă confruntare între Est și Vest.

Documentele publicate și comentariile apărute atestă faptul că asasinatul a fost de fapt un episod cheie în cadrul unei lovituri de stat militare, care a implicat forțe mult peste ceea ce istoricii obișnuiți sunt dispuși să admită.

Fișierele care au ieșit la iveală dezvăluie o rețea complicată și strâns controlată care sugerează că uciderea lui JFK a fost o operațiune planificată din timp, la nivel înalt, efectuată de agenții de informații, bancheri globaliști și organizații secrete de elită determinate pentru a elimina un președinte care nu mai juca după regulile lor.

Dosarele proaspăt lansate de la Arhivele Naționale și de la CIA, Black Vaults, includ documente șocante, nevăzute până acum, ținute în mod deliberat ascunse de ochii publicului. Ele detaliază asasinat ascuns, distrugerea dovezilor cheie și ordinele directe de la cele mai înalte niveluri ale guvernului SUA de a șterge orice dovadă despre cine a tras cu adevărat sforile în acea zi în Dallas. Explicațiile conduc într-o singură direcție: **JFK era o amenințare pentru statul globalist Deep State. El ducea țara într-o direcție pe care guvernul din umbră nu și-o dorea. Asasinarea lui nu a fost doar răzbunare – a fost o execuție calculată menită să-i oprească politicile, să prevină o schimbare de putere și să trimită un mesaj viitorilor lideri care ar putea îndrăzni să provoace sistemul.**

Fișierele dezvăluie că JFK a lucrat activ pentru a demonta Rezerva Federală și a readuce SUA la o monedă susținută de aur. Aceste lucrări menționează în mod explicit Ordinul Executiv 11110, pe care l-a semnat JFK, provocând direct contrareacția băncilor centrale care controlează sistemul financiar global. În șase luni de la semnarea acestui ordin, el a murit, iar Lyndon B. Johnson și-a inversat imediat politicile, asigurându-se că Rezerva Federală își păstrează controlul deplin.

Unul dintre cele mai incriminatoare documente descoperite este un memoriu din 1963 al Rezervei Federale – un raport etichetat „Directive Alpha” – care detalia „riscurile de destabilizare economică” prezentate de acțiunea lui JFK pentru o monedă suverană liberă de controlul băncii centrale. Acest document a fost trimis brokerilor de putere cheie din Wall Street și CIA, avertizând că „eșecul de a limita situația” ar putea duce la o „schimbare ireversibilă a controlului monetar al SUA”. Săptămâni mai târziu, JFK era mort. Acest memoriu a fost păstrat într-o secțiune clasificată a Arhivelor Naționale, complet interzisă chiar și cercetătorilor care lucrează în temeiul JFK Records Act.

Mai mult, ultimele scurgeri de informații dezvăluie implicarea directă a CIA într-un program de asasinat ascuns, numit cu codul „*Operațiunea Execute*”, care avea sarcina de a elimina liderii mondiali care amenințau interesele serviciilor

de informații americane. Acest program avea agenți plasați în mai multe locații din jurul Dealey Plaza în acea zi, lucrând la ordinele directe ale oficialilor de rang înalt din Langley. Printre aceștia se aflau:

- **William King Harvey** – Un specialist CIA în operațiuni negre, descris în notele proaspăt lansate drept „un atu pentru asigurarea continuității puterii în scenarii extreme”. Acest bărbat conducea echipe de asasinare în Europa și a fost adus înapoi în SUA cu câteva luni înainte de uciderea lui JFK.

- **E. Howard Hunt** – agentul CIA legat de Watergate a fost prezent în Dallas, conform jurnalelor de comunicații radio scurse, recuperate în 2025. Notele sale personale, găsite în dosarele desecretizate, îi confirmă convingerea că „misiunea a fost curată și bine executată.”

- **David Atlee Phillips** – Șeful operațiunilor CIA din emisfera de vest, care a avut legături personale cu Lee Harvey Oswald în timpul misterioasei sale călătorii în Mexico City, cu doar câteva săptămâni înainte de asasinare.

- **George HW Bush** – fostul președinte. Un memoriu FBI recent deklasificat îl plasează în Dallas în dimineața zilei de 22 noiembrie 1963, în ciuda deceniilor sale de negare.

Un alt document, ascuns zeci de ani, confirmă faptul că mai multe acțiuni care îl aveau ca actor pe Oswald au fost folosite pentru a crea piste false, cu intenția că adevărații făptuitori l-ar putea reduce la tăcere înainte de a avea ocazia să vorbească. „Directiva Oswald contrafăcută” scursă detaliază modul în care o unitate de uzurpare a identității condusă de CIA a plasat agenți în Mexic, New Orleans și Dallas, asigurându-se că mișcările lui Oswald se vor potrivi cu narațiunea oficială – indiferent dacă el a fost acolo sau nu.

În fine, documentele deklasificate confirmă faptul că JFK era conștient de forțele care lucrau împotriva lui. Există mai multe relatări directe ale consilierilor de la Casa Albă și înregistrări secrete făcute în Biroul Oval, în care Kennedy se confruntă direct cu cei mai apropiați consilieri ai săi despre amenințările cu asasinat. Una dintre cele mai teribile descoperiri din acest ultim lot de documente este o casetă audio neuzită până acum, înregistrată cu doar câteva zile înainte de călătoria lui JFK la Dallas. În bandă, JFK afirmă: „*Vor veni în curând după mine. Mașina de război este prea puternică. Dar dacă cad, anunță istoria că am încercat să-i avertizez.*”

Această dovadă explozivă a fost ascunsă timp de zeci de ani, dar acum, a ieșit la suprafață – dovada că **JFK știa că zilele lui sunt numărate.**

Fiul lui John le Carré mărturisește

Nick Harkaway, fiul celebrului scriitor John le Carré, a cărui adaptare a romanului clasic al tatălui său, „*The Spy Who Came in from the Cold*” („Spionul

care a ieșit din joc”), va ajunge în curând în librării, este de părere că situația geopolitică actuală are ecouri ale dificilei perioade postbelice. Citat de *The Guardian*, Harkaway afirmă: *„Având în vedere conflictele în care ne aflăm, se simte ca și cum toate conversațiile din timpul războiului rece și geopolitica care stă la baza războiului rece, toate chestiunile strategice, sunt încă aceleași. Nu se schimbă”*.

Întrebat ce părere ar fi avut tatăl său despre starea politicii mondiale de astăzi, Harkaway a spus că acesta ar fi fost îngrozit: *„A fost un optimist, a crezut în oameni și că putem construi o lume mai bună. Toate cărțile, într-o măsură sau alta, sunt despre cineva care găsește curajul de a face ceva care va schimba lucrurile în bine. Implicația este întotdeauna că, dacă nu găsim acest curaj, ne vom prăbuși”*.

„Spionul care a ieșit din joc” a fost adaptat, la scurt timp după publicarea sa, într-un film cu Richard Burton în rolul lui Alec Leamas, spionul care este convins să se întoarcă pe teren de către maestrul spion George Smiley. Dramaturgul David Eldridge, care a adaptat romanul pentru scenă, a declarat că ideea inițială pentru adaptare a venit în aceeași perioadă cu otrăvirea cu novicioc din Salisbury (a disidentului rus Aleksei Navalnîi), care a ridicat întrebarea despre cum reacționează o țară la un astfel de atac. „Ar trebui să răspunzi cu aceeași monedă, astfel încât să îți poți învinge inamicul?” a spus Eldridge. „Dar, făcând acest lucru, îți compromiți sistemul de valori?” Ideea locului unde serviciile de informații britanice trasează linia de demarcație este una dintre temele dominante ale poveștii. La fel cum este și efectul pe care spionajul îl are asupra lui Leamas, care se află într-o stare de disperare existențială la sfârșitul romanului. O parte din acțiune are loc în Germania de Est, iar Harkaway a declarat că apariția zidului Berlinului - linia de demarcație a orașului care a căzut în 1989 - ca parte a decorului a fost o amintire dramatică a perioadei. „Vorbim despre relevanța modernă - ei bine, aceasta a fost o cicatrice în mijlocul Europei care a existat timp de 40 de ani”, a spus el. „Când vezi asta de aproape, are un impact foarte puternic”. „Spionul care a ieșit din joc” va avea premiera pe 17 noiembrie la Soho Place, în Londra.

PROBLEMA BASARABIEI ÎN PREOCUPAREA STRUCTURILOR INFORMATIVE ROMÂNEȘTI DIN PERIOADA REGIMULUI COMUNIST

Dr.Ist.Ion Constantin

Instalarea comunismului în România și transformarea țării într-un stat-satelit al Uniunii Sovietice au făcut ca, pentru aproape două decenii după evenimentele din august 1944, problema Basarabiei și a Nordului Bucovinei să fie practic abandonată de regimul de la București. În condițiile în care continuarea după cel de-Al Doilea Război Mondial a tradiției istoriografice românești antebelice nu a fost posibilă în țară, complexa sarcină a afirmării și susținerii adevărului și dreptului istoric românesc asupra teritoriilor ocupate de URSS și-au asumat-o intelectuali și foști politicieni români aflați în afara țării.

Reorientarea politică a României, după 1960, a avut pe lângă obiective de ordin extern și unele de ordin intern, între care, în primul rând, acela de a legitima puterea partidului comunist printr-o „identificare” cu interesele naționale românești. În aceste condiții, guvernării comuniste ai României erau conștienți că pe termen îndelungat istoria țării nu poate face abstracție nici de problema Basarabiei.

Schimbările de atitudine a Bucureștiului în această chestiune delicată a raporturilor româno-sovietice s-au produs într-o manieră evolutivă, graduală, fiind determinate de o serie de factori obiectivi, precum retragerea trupelor (1958) și a consilierilor sovietici, schisma chineză în cadrul lagărului socialist ș.a. Acești factori au creat premisele unei politici tot mai independente a Bucureștiului față de Moscova, încă din timpul regimului Gheorghiu-Dej, iar noul curs politic s-a accentuat după 1965, odată cu alegerea lui Nicolae Ceaușescu în funcția de secretar general al PCR, culminând cu condamnarea invaziei trupelor unor țări membre ale Tratatului de la Varșovia în Cehoslovacia, în august 1968.

Odată cu „Primăvara de la București”, se poate vorbi de o politică națională care a permis într-o oarecare măsură studierea istoriei Basarabiei, cât și realizarea unor contacte și legături între populația românească de pe ambele maluri ale Prutului. Toate acestea vor avea un rol important în evoluțiile ce au urmat schimbării regimurilor comuniste din România și Republica Moldova. Față de luările de poziție oficiale, ca și față de tot ceea ce putea reprezenta o contestare mai mult sau mai puțin directă a „drepturilor” sovieticilor asupra Basarabiei și Nordului Bucovinei, liderii de la Kremlin manifestau o susceptibilitate deosebită,

adesea Moscova reacționând direct sau prin intermediul activiștilor locali din RSS Moldovenească.

La începutul anilor 60 apar semnele unui război ascuns între serviciile de informații românești și cele ale aliaților din Pactul de la Varșovia, în principal sovietice. În mod gradual, Bucureștiul ia măsuri pentru limitarea controlului sovietic în serviciul de informații și în armată. 1961 a fost ultimul an în care serviciul de Securitate și-a trimis ofițerii de informații pentru instruire la Institutul Felix Dzerjinsky al KGB de la Moscova. Ofițerii Securității care urmaseră anterior cursurile de instruire ale KGB erau acum „obligăți să urmeze cursuri de reciclare în țară”. Măsuri similare au fost luate și în cadrul armatei române, punându-se capăt instruirii ofițerilor superiori la instituțiile militare sovietice.

În prima parte a anului 1962, Gheorghiu-Dej a ordonat crearea unui mic „nucleu” de ofițeri de contraspionaj și contrainformații, care trebuiau să descopere agenții și rețelele sovietice. Existența acestei structuri a fost ținută secretă chiar și în cadrul Direcției de contrainformații a Securității.

La jumătatea anului 1962, N. S. Hrușciiov a efectuat o nouă vizită în România, încercând să o aducă „pe linie”. Liderul sovietic s-a confruntat însă cu și mai multe divergențe în ceea ce privește colaborarea instituțională și politica externă. Partea română a reproșat recrutarea, în continuare, de agenți de către KGB și GRU pe teritoriul României. Gheorghiu-Dej a explicat că dacă operațiunile de recrutare întreprinse de serviciile de spionaj sovietice se justificau în perioada anilor 1940-1950, când victoriile socialiste ale României erau amenințate de „reacții dure” (din partea „burghezo-moșierimii” – n.n.), în situația actuală, beneficiind de „puterea poporului” și de „organismele de combatere a reacțiilor” care funcționează corespunzător, astfel de operațiuni și structuri nu își mai găsesc rostul. Hrușciiov a reacționat în aceeași manieră grobiană, ca și în alte ocazii, acuzând conducerea României că este „irațională, egoistă și plină de sine”.

După plecarea lui Hrușciiov, Gheorghiu-Dej dezvăluia în fața CC al PCR unele aspecte privind comportamentul intolerabil al ofițerilor de informații sovietici pe teritoriul României, ceea ce indica – în opinia sa – preferința Moscovei pentru o „relație între stăpân și sclav”, apreciind că „această situație trebuie să înceteze”. Ca urmare, șeful Securității și al Ministerului de Interne, Alexandru Drăghici i-a informat pe consilierii sovietici pe probleme de informații, care rămăseseră în România, despre faptul că prezența lor „nu mai era necesară”, invitându-i practic să se retragă. În scurt timp au apărut în presa internațională știri despre purificarea aparatului de stat din România, împreună cu criticile sovietice legate de „semnele naționalismului românesc”.

În condițiile în care Moscova încerca să împiedice procesul de „eliberare” a României de sub mecanismele de control sovietice, în prima jumătate a anului 1963, Gheorghiu-Dej a autorizat transformarea „nucleului” mai sus menționat într-o mică unitate, în cadrul Direcției de contraspionaj. Această unitate avea sarcini de identificare a agenților și rețelelor sovietice, precum și de combatere a activității acestora pe teritoriul României. Cunoscută inițial sub denumirea de „Biroul Țărilor Socialiste”, unitatea avea să se transforme într-o structură specializată pentru Serviciile de Informații Socialiste sau „Unitatea anti-KGB”, cum mai era denumită. Prin specificul obiectivelor sale, unitatea a devenit principala țintă a spionajului sovietic. Biroul monitoriza activitățile și contactele personalului de la ambasada sovietică și desfășura operațiuni de supraveghere asupra persoanelor aflate în atenția rezidenței KGB din România, concentrându-se în această perioadă de început pe foștii cominterniști și pe veteranii războiului civil spaniol care, „fără excepție”, fuseseră inițial recrutați și instruiți ca agenți de informații sovietici. Bucureștiul a întreprins primele acțiuni directe de închidere a rețelelor KGB și GRU.

După 1963, colaborarea și schimbul de informații dintre serviciile de informații românești și cele ale Pactului de la Varșovia devin tot mai reduse. De altfel, în pofida unor legende create în timp, momentele de reală colaborare între Securitate și organisme similare din URSS sau din alte țări socialiste, în materie de spionaj și de contraspionaj, au fost sporadice și precare.

În baza concluziilor desprinse în plan informativ-operativ, cu ocazia invaziei trupelor sovietice în Cehoslovacia, șeful statului român a dispus ca organele de Securitate să întreprindă măsuri contrainformative „pe linia Uniunii Sovietice” și a țărilor vecine din Tratatul de la Varșovia. Structura Securității specializată în acest domeniu – UM 0920/A, devenită ulterior UM 0110 – a fost încadrată cu noi ofițeri aduși din celelalte direcții centrale, numărul acestora ajungând la aproximativ 1000. Această unitate avea în vizor acțiunea serviciilor secrete sovietice și ale altor state membre ale Pactului de la Varșovia pe teritoriul României. Ultimul comandant al UM 0110, generalul Victor Neculicioiu, declara după 1990 că poziția KGB față de România era „destul de clară”, țara noastră fiind socotită la fel de ostilă „ca orice alt stat occidental”.

Despre existența acestei unități speciale a Securității aveau cunoștință și serviciile secrete occidentale. Iată ce dezvăluie în acest sens Tjeerd Sleswijk Visser, fostul director al Serviciului Olandez de Informații Militare: „Monitorizările noastre ale celor din Vest care am gestionat în timpul «războiului rece» activitatea generală de contrainformații la nivel național dar și în ceea ce privește protecția informațiilor clasificate ale Alianței Euro-Atlantice, au evidențiat

de la începutul anilor '70, după «Primăvara de la Praga», că organele române de securitate își creaseră departamente interne și externe specializate în contra-spionaj anti-KGB care au funcționat până la căderea regimului Ceaușescu”. De menționat că, în afară de China, România a fost singura țară socialistă care a avut în componența aparatului de Securitate o astfel de structură. Într-un volum cu caracter memorialistic, generalul Iulian Vlad, fostul șef al Departamentului Securității Statului, arăta că, „din câte am putut discuta cu chinezii cu privire la activitatea pe spațiile acestea ... a rezultat că și ei aveau o linie de muncă puternică pentru spațiile țărilor socialiste. În rest, niciuna din celelalte țări socialiste nu aveau un serviciu de contraspionaj pe spațiul țărilor socialiste, așa cum am avut noi”.

Este lesne de înțeles faptul că activitatea acestei structuri „anti-KGB” era interzisă de prevederile Tratatului de la Varșovia. Pe parcursul anilor au existat două somații adresate de Moscova conducerii de la București pentru a desființa această unitate, dar Ceaușescu a refuzat să le dea curs. Existența acestei structuri în cadrul Securității este unul din motivele pentru care, la sfârșitul anilor 1980, între serviciile de informații românești și cele sovietice nu s-a putut ajunge la o înțelegere, așa cum s-a întâmplat în alte țări socialiste europene, iar evenimentele din decembrie 1989 au avut în cazul României cursul dramatic cunoscut.

Tot din ordinul comandantului suprem, la începutul anilor 1970 s-a făcut o a doua epurare mascată a întregului aparat de Securitate, ofițerii cu studii la Moscova, dar mai ales cei proveniți din rândul minorităților etnice, au fost transferați sub diverse motive în sectoare administrative sau folosiți în activități funcționărești de rutină din Ministerul de Interne, noile lor locuri de muncă nepermițându-le divulgarea secretelor de interes pentru sovietici.

O soartă asemănătoare au avut-o și ofițerii cu funcții înalte din MAPN, unii dintre ei suspecți de legături neoficiale cu sovieticii. A început o operațiune „delicată”, în cadrul căreia ofițeri cu funcții importante de comandă și decizie, dar cu studii la Moscova au fost scoși de la comanda unităților combatante, cu grija de a nu le provoca acestora o reacție de frondă și, mai ales, de a nu irita Moscova. Generalul de divizie (r) Marin Pancea, fost șef al Direcției de Informații a Armatei, își amintește că s-a luat hotărârea „înlăturării din funcțiile superioare de conducere din armată a ofițerilor și generalilor care aveau studii în URSS și care nu prezentau suficiente garanții și încredere pentru funcțiile respective”. O altă măsură a vizat situația ofițerilor români cu soții de origine sovietică, sfătuite să-și ia cetățenie română. Doar unele au acceptat. „Ca urmare – menționează același memorialist – ofițerii respectivi au fost scoși din armată. Unii dintre ei au părăsit țara, mergând după soții în Uniunea Sovietică, unde au fost imediat încadrați pe funcții similare în Armata Roșie. Acestora li s-a promis că, într-un viitor apropiat, conducătorii

politici naționaliști de la București vor fi înlăturați, iar ei vor fi din nou înrolați în armata română și vor primi cele mai înalte funcții în organismul militar”. Ceea ce se va și întâmpla, dar ceva mai târziu, în contextul evenimentelor din decembrie 1989.

Factorul care a permis Bucureștiului să se distanțeze de Moscova cu mai puțină teamă de reacția acesteia a fost schisma chineză, ostilitatea fățișă declanșată între atotputernica Uniune Sovietică și China comunistă, după ce, în octombrie 1961, Zhou Enlai, șeful delegației Beijingului, a părăsit lucrările Congresului al XXII-lea al PCUS din cauza atitudinii brutale a lui Hrușciiov față de comuniștii din Albania.

Așa cum am arătat pe larg într-un articol publicat în numărul 4/2023 al revistei „*Periscop*”, România a fost încurajată în acea perioadă de China să pună problema Basarabiei în discuțiile cu sovieticii. Istoricul George Ciorănescu arată că „reactualizarea litigiului basarabean și chiar fondarea premiselor diplomatice pentru o eventuală dobândire a teritoriului, ceea ce nu putea fi conceput în confruntarea bilaterală dintre România și Uniunea Sovietică, a devenit imaginabilă numai cu sprijinul unei supraputeri în stare să contracareze forța și presiunea Sovietelor”.

Încă de la începutul anilor 1960 s-au pus bazele schimbului de informații și chiar a unei colaborări operative între serviciile speciale românești și cele chineze în scopul unor aranjamente politice, care au fost antamate de Emil Bodnăraș și Kang-Sheng (șeful serviciilor secrete și de securitate chineze). Cei doi fuseseră colegi la școala de agenți a GRU de la Moscova, în anii 1934-1935, și avuseseră o contribuție importantă la susținerea intereselor Kremlinului în perioada care a urmat. Numai că în 1964, în China și România, unde comunismul „ieșise victorios”, regimurile pe care le serveau evoluau spre o „direcție proprie”, și utilă, și inevitabilă, adică spre „emanciparea” de sub tutela paternalistă a Moscovei. Prin acest canal informativ al lui Bodnăraș, guvernul comunist de la București a realizat primele contacte și întâlniri cu chinezii.

Relația tot mai apropiată dintre București și Beijing în această perioadă trebuie înțeleasă din perspectiva susținerii reciproce a unor interese pe plan internațional. China a sprijinit Bucureștiul, încurajându-i „decizia de a nu ceda în fața presiunilor sovietice” pe parcursul următoarelor trei decenii, în timp ce România s-a opus cu fermitate excluderii Chinei din sânul comunității statelor socialiste și a îndemnat-o să își asume pe plan internațional un rol care să consolideze poziția ambelor țări în fața Moscovei. Bucureștiul a dat cea mai grea lovitură strategiei Moscovei de a izola China prin demersurile întreprinse în Occident în numele Beijingului.

În anul 1963 România semnează un nou tratat comercial cu China, dar nu reînnoiește acordul cu URSS, care prevedea baze pentru submarinele sovietice la Mangalia și instalații militare în Insula Șerpilor. În același an, conducerea de la București nu a susținut cererea Republicii Populare Mongole de admitere în Tratatul de la Varșovia, în spatele căreia stătea interesul vădit al Kremlinului de a și consolida pozițiile geostrategice în disputa cu China Populară.

Pentru prima dată, într-o formă explicită, problema Basarabiei a apărut în discuțiile româno-sovietice, la nivelul cel mai înalt, în urma unei vizite pe care o delegație oficială a României, condusă de Ion Gheorghe Maurer (delegație din care făcea parte și Nicolae Ceaușescu), membru al Biroului Politic al CC al PMR, președintele Consiliului de Miniștri al României, a efectuat-o în RP Chineză și RPD Coreeană, în perioada 3-10 martie 1964. După cum va relata ulterior Maurer, vizita la Beijing a avut scopul „de a face China să înțeleagă politica noastră ca o politică de ieșire de sub hegemonia sovietică. Să câștigăm, deci, sprijinul Chinei”. Cu această ocazie, liderul chinez Mao Zedong, în discuțiile purtate cu delegația de stat a României, a abordat chestiunea teritoriilor românești ocupate de URSS, într-un context mai amplu cuprinzând problematica frontierelor și a relațiilor cu Uniunea Sovietică.

La reîntoarcerea de la Beijing spre București, delegația română, potrivit unui obicei mai vechi, a făcut o escală la Moscova, pentru a informa conducerea sovietică despre rezultatele vizitei în China. Întrucât primul secretar al CC al PCUS, Nikita Hrușciiov, nu se afla atunci la Kremlin, ci în Crimeea, delegația română s-a deplasat în această regiune. În ziua de 15 martie, la Pițunda, delegația română a avut o convorbire cu Hrușciiov asupra problematicii internaționale, a relațiilor bilaterale, dar au fost aduse în discuție și unele aspecte ale convorbirilor purtate de români cu delegația chineză, la Beijing.

Referitor la acest moment, Hrușciiov notează în *Memoriile* sale: „*Îmi amintesc că o delegație română a fost în China. Aceasta s-a întâmplat după ce noi înșine tocmai încetasem să vizităm pe chinezi, deoarece aceștia nu ne mai invitau. Pe drumul de reîntoarcere de la Beijing la București, delegația română a trecut prin Moscova. Am avut o discuție foarte prietenească și animată... A fost și ceva care ne-a speriat: «Chinezii ne-au spus că voi ne-ați luat Basarabia – au zis românii. Noi n-am avut decât să ascultăm, deși, evident, nu mai avem nevoie de Basarabia». Astfel, românii ne-au redat doar ceea ce auziseră de la chinezi, dar ei nu exprimaseră nici un dezacord în legătură cu ceea ce au spus chinezii despre Basarabia. Această conversație ne-a lăsat un gust amar. Începeam să-i suspectăm pe români că ne-ar purta pică pentru retrocedarea, după război, a Basarabiei la Uniunea Sovietică*”. În mod sigur, convorbirile purtate la Pițunda au fost de natură

să agraveze suspiciunile liderilor sovietici în legătură cu „iredentismul românesc” în privința Basarabiei. Sesizând că Basarabia reprezintă motivul real pentru noua atitudine românească, Hrușciiov își avansa propria teorie: „*Privind lucrurile din punct de vedere istoric, Moldova n-a făcut niciodată parte din statul român, care a luat-o de la noi după revoluție, când armata noastră era prea slabă ca să ne mai poată apăra de dezmembrare. Retrocedarea Moldovei după război nu a reprezentat altceva decât refacerea hotarelor noastre, care existau înainte de revoluție*”.

La patru decenii de la aceste evenimente, fostul prim-ministru al României, Ion Gheorghe Maurer a evocat împrejurările în care chestiunea Basarabiei a apărut ca temă de preocupare a conducerii chineze: „Pentru istoricii lor, lucrurile erau cunoscute. În polemica angajată cu sovieticii, ei foloseau exemplul Basarabiei ca dovadă că sovieticii sunt cotropitori de pământuri străine. Noi nu avusesem cum ști dinainte că ei cunosc problema Basarabiei”. Referitor la discuțiile purtate cu sovieticii la Pițunda, Maurer arată următoarele: „La un moment dat, Hrușciiov a adus vorba despre momentul în care chinezii au spus că sovieticii ne-au luat Basarabia. Eu am tăcut. «Ce le-ai răspuns?», m-a întrebat Hrușciiov. «Ce puteam să răspund?», am zis eu. Ceea ce însemna: «Ne-ați luat-o!». Hrușciiov n-a mai zis nimic. Ce să mai fi zis? Amândoi știam de partea cui este dreptatea, dar noi nu eram sub puterea dreptății, ci a lor”.

Discuția despre chestiunea Basarabiei a apărut în contextul dialogului mai amplu asupra dificultăților delimitării frontierei sovieto-chineze. Vorbind despre activitatea Comisiei mixte sovieto-chineze pentru definitivarea liniei de demarcație între cele două țări, Hrușciiov a apreciat că „răscolirea” istoriei era contraproductivă, considerând că granițele trebuiau respectate ca atare: „Ce s-ar întâmpla dacă am revizui granițele cu Mancuria, cu Mongolia etc.? Asta nu ar constitui decât un prilej în plus de discuție. Cu atât mai mult această discuție nu-și are sensul în relațiile dintre țările socialiste”. Liderul de la Kremlin a adus ca exemplu cazul Basarabiei, spunând apoi: „Eu cred că nu trebuie să discutăm despre această problemă, că atunci în țările socialiste ar trebui să se facă un plebiscit. Dacă românii ar ridica această problemă, eu personal aș fi pentru plebiscit și să lăsăm popoarele să hotărască unde [sic!] vor să aparțină”. În continuare, Hrușciiov a atenționat asupra problemelor de frontieră ce ar fi existat între România și Ungaria, precum și a altor diferende teritoriale potențiale între țările socialiste. Liderul sovietic relua, de fapt, același mod de gândire diversionist și provocator pe care îl expusese și în alte ocazii, cu privire la problema frontierelor României, punând într-o legătură directă cu iz șantajist chestiunea Basarabiei cu aceea a Transilvaniei. De reținut, de asemenea, că ideea plebiscitului era o cerință

sovietică mai veche apărută în discuțiile româno-sovietice din anii 1920 și care viza, de altfel, contestarea legitimității actului Unirii Basarabiei cu România, prin hotărârea Sfatului Țării din 27 martie 1918. Ea fusese avansată de delegația URSS la conferința de la Viena, din 29 martie – 2 aprilie 1924, fiind respinsă de reprezentanții diplomați ai României.

Liderii comuniști români aveau și ei păreri în această problemă, uneori critice față de poziția sovietică, pe care și le exprimau în reuniunile restrânse ale conducerii activului de partid. În ședința Biroului Politic al CC al PMR, din 23 iunie 1964, când a venit vorba de sugestia lui Hrușciiov de a organiza un plebiscit în Basarabia, avansată din proprie inițiativă la întâlnirea de la Pițunda, Gheorghiu-Dej a făcut o serie de comentarii: „Și chestiunea Basarabiei, cum a putut să fie aruncată așa? Cred că e o obsesie și nu întâmplătoare. Sunt multe de spus aici. Ce fel de plebiscit vreți să faceți? (...) Poate aceasta îi preocupă: plebiscitul. Apoi dacă este așa, trebuie să fie adusă populația de acolo (de după Ural, unde a fost deportată o parte considerabilă a populației din Basarabia după anexarea sovietică din 1940 și după 1944 – n.n.), dacă dv. v-ați gândit la aceasta. Aduceți populația pe care ați izgonit-o de acolo și să faceți cu o comisie împărțea și să vedem cum o să iasă?”.

După întvederea de la Pițunda, relațiile dintre România și URSS cunosc o răcire accentuată. În RSSM urmează o nouă perioadă de represalii. La indicația Moscovei, începe un nou val de deportări, de data aceasta mascate, care s-au răsfrânt, mai ales, asupra cadrelor cu studii superioare, trimise spre alte regiuni ale URSS și înlocuite cu specialiști ruși și ucraineni. De altfel, măsura era o continuare a politicii Centrului practică timp de mai multe decenii, întrucât „...basarabenii erau tratați cu neîncredere și suspiciune, uneori chiar cu o dușmănie greu camuflată”. Din aceleași motive, secretarii II ai Comitetelor Centrale ale partidelor comuniste din republicile unionale, inclusiv RSSM, erau trimiși de Moscova, iar în Basarabia niciun secretar de partid raional nu provenea din dreapta Nistrului.

În ceea ce privește figurile-cheie din conducerea CC, Prezidiul Sovietului Suprem și Guvern, acestea erau totdeauna de dincolo de Nistru, potrivit unei elocvente formulări devenite un adevărat criteriu de promovare în epoca respectivă, cât și mai târziu: „dacă vrei să fii ministru/ trebuie să fii de peste Nistru”.

Schimburile culturale dintre RSSM și România, destul de restrânse, aproape că se reduc la zero, vizitele reciproce și persoanele suspectate de românism și de lipsă de loialitate sunt strict supravegheate de KGB, iar abonamentele la publicațiile românești sunt permise numai moldovenilor „de încredere”.

Atitudinea Bucureștiului de independență față de Moscova este tot mai mult încurajată de Beijing, care încearcă să asocieze revendicările românești față de Uniunea Sovietică cu cele chineze din Orientul Îndepărtat. De menționat că oficiosul Partidului Comunist Chinez, „*Jenminjibao*”, publicase încă din 1960 referiri la acest subiect, pentru a indica politica constant agresivă pe care rușii au practicat-o la adresa țărilor din jur.

Poziția chineză în această chestiune a fost exprimată în cea mai dezvoltată formă de liderul chinez Mao Zedong în vara anului 1964, cu ocazia unei întrevederi cu delegația parlamentarilor socialiști japonezi, în prezența a 32 de jurnaliști niponi. La rugămintea unuia dintre membrii delegației nipone de a se pronunța în privința insulelor Kurile, pierdute după cel de-al Doilea Război Mondial de Japonia, Mao Zedong a dat un amplu răspuns, în care a arătat: „*Pământuri cucerite de sovietici sunt foarte multe. Conform Hotărârii de la Yalta, Uniunea Sovietică, sub pretextul garantării independenței Mongoliei, a ocupat în realitate această țară... În 1954, când Hrușciiov și Bulganin au fost la noi, în China, noi am pus această problemă, dar ei au refuzat să discute. Ei și-au declarat teritoriu propriu o parte a României. Despărțind o parte a Germaniei de Est, sovieticii au alungat populația locală în partea de Vest a Germaniei. Luând o parte din teritoriul Poloniei, ei au alipit-o la Rusia, iar drept compensație le-au dat polonezilor o bucată din Germania de Est. Același lucru l-au făcut și în Finlanda. Ei au despărțit și au luat tot ce au putut dezmembra. Chiar declarau că regiunea Sintzian și teritoriul din nordul bazinului fluviului Amur trebuie alipite la URSS... Uniunea Sovietică ocupă un teritoriu de 22 de milioane km², pe când populația ei constituie doar 200 milioane de oameni. Japonia având un teritoriu de numai 370 000 km² are o populație de 100 milioane de persoane. Cu aproximativ 100 de ani în urmă, teritoriul de la răsărit de lacul Baikal din Siberia a intrat în componența Rusiei și de atunci Vladivostok, Habarovsk, Kamceatka ș.a. au trecut evident și în componența Uniunii Sovietice. Noi încă nu le-am prezentat pretențiile noastre asupra anumitor teritorii. Cât privește Insulele Kurile, aici pentru noi totul e clar: acestea trebuie retrocedate Japoniei”. Enumerând teritoriile ocupate de URSS, liderul chinez declara că sovieticii „și-au însușit o parte din România”, fără a preciza însă care este această parte. Referirea la Basarabia și Nordul Bucovinei era însă cât se poate de clară. Pe 11 august 1964, presa japoneză a publicat în detaliu acest interviu, care a avut apoi un amplu ecou internațional, diferendul teritorial sovieto-chinez devenind astfel public. Tot în 1964, ambasada Chinei de la București difuzează o hartă a României cuprinzând și Basarabia.*

Pe fondul relativei destinderi a regimului politic din România de la sfârșitul anilor '60 ai secolului trecut, în cadrul Direcției de Informații Externe (UM 0920)

a DSS, a fost deschisă acțiunea „Brândușa”, având ca obiectiv principal culegerea de informații prin mijloace specifice, în vederea cunoașterii și documentării realităților din teritoriile românești ocupate de URSS după cel de-al Doilea Război Mondial, a felului în care oficialitățile și istoriografia sovietică prezintă istoria poporului român, îndeosebi cea a Basarabiei, dar și a modului în care această chestiune se reflectă în studii, lucrări și mass media occidentale, inclusiv în publicații ale exilului românesc. Aceste măsuri se aflau într-o conexiune directă cu preocupări similare ale Institutului de studii istorice și social-politice de pe lângă CC al PCR, unde se constituise dosarul „Basarabia”, având ca scop tocmai strângerea de material documentar pe această temă, inclusiv cu sprijinul unor fruntași basarabeni refugiați în România, care se mai aflau în viață.

Tot la UM 0920, a fost deschisă acțiunea „Dumbrava”, având ca obiect de lucru cunoașterea modului în care istoria Dobrogei este prezentată de către oficialitățile și istoriografia din Republica Populară Bulgară, cât și în străinătate. În aceeași categorie de probleme, încă de la începutul anilor 1960, Securitatea deschisese acțiunea „Fortuna”, având ca principal obiectiv cunoașterea, prevenirea și contracararea activităților organizațiilor revizionist-iredentiste maghiare care vizau Transilvania. Aceste acțiuni/probleme au continuat să funcționeze și în Centrul de Informații Externe (UM 0544), noua structură înființată în cadrul reorganizărilor ce au urmat trădării generalului Ion Mihai Pacepa, în iulie 1978. În cadrul măsurilor de reorganizare întreprinse atunci, a fost înființat și un nou serviciu (sector i se spunea atunci), format în cea mai mare parte din ofițeri cu studii universitare de istorie, având ca obiect de activitate problema intitulată „Adevărul”, ce urmărea întreprinderea de măsuri specifice pentru cunoașterea modului în care este prezentată istoria poporului român în străinătate, identificarea și aducerea de documente inedite aflate în arhive din străinătate, în vederea combaterii și contracarării tezelor neștiințifice, a promovării adevărului istoric inclusiv prin posibilitățile emigrației românești din țările occidentale.

Menționez în acest context măsurile informativ-operative întreprinse cu ocazia desfășurării celui de-al XV-lea Congresul internațional de științe istorice de la București, din 10-17 august 1980. Ansamblul de măsuri întreprinse atunci a avut denumirea de cod „Herodot” 80. A fost congresul cu cea mai largă participare de până atunci și una dintre cele mai importante manifestări științifice organizate de regimul din acea vreme. În cadrul Congresului s-au evidențiat și o serie de teze și interpretări contrare adevărului istoric ale unor istorici sovietici în chestiunea Basarabiei și Bucovinei, care au fost prezentate în note informative ale DSS pe linia acțiunii „Brândușa”. Dezbateri polemice deosebite în legătură cu teritoriile românești ocupate de URSS s-au manifestat atunci la tema „Modele de state

federale”, elogiile aduse de acad. V. N. Vinogradov și alți istorici sovietici modului de „rezolvare a problemei etnice în URSS” stârnind protestele unor specialiști consacrați, cum sunt americanii Ladis Kristoff și Dimitrie Dvoicenko-Markov, care au combătut tezele imperiale sovietice, oferind drept argumente cazurile Basarabiei, părții de Nord a Bucovinei, țărilor baltice etc.

Problema „Brândușa” a devenit de mare actualitate în contextul complicat pentru regimul politic din România de la sfârșitul anului 1989. Pe 20 noiembrie 1989, în fața Congresului al XIV-lea și ultimul al PCR, Nicolae Ceaușescu cerea URSS nu doar să-și accepte responsabilitatea, ci și să remedieze problemele cauzate de împărțirea Europei între Uniunea Sovietică și Germania nazistă: „Imposibil de uitat sunt lecțiile istoriei și faptul că Germania hitleristă a primit încurajări pentru a iniția cel de-al Doilea Război Mondial ca rezultat al unei politici de concesiuni făcute Germaniei naziste... Niciodată nu trebuie să uităm că acordul dintre Germania lui Hitler și Uniunea Sovietică nu a eliminat amenințarea războiului... De aceea crede România că trebuie să căutăm modalități de a soluționa problemele care au rămas nerezolvate. Este important mai ales să adoptăm o poziție clară și lipsită de echivoc în condamnarea și anularea tuturor acordurilor cu Germania hitleristă, adoptând decizii practice de eliminare a rezultatelor tuturor acelor acorduri și dictate”.

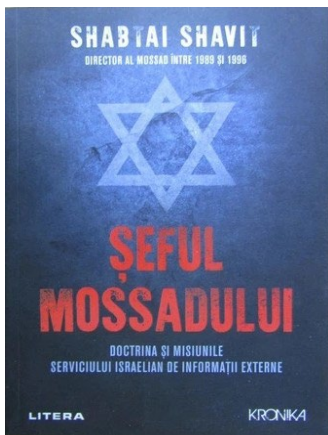
Era cât se poate de clar exprimată necesitatea revizuirii consecințelor Pactului Ribbentrop-Molotov din 23 august 1939, prin care România pierduse Basarabia și Nordul Bucovinei. Prin această declarație se miza pe redșteptarea naționalismului românesc care nu acceptase niciodată anexarea provinciilor răsăritene de către URSS. Poziția părții sovietice a fost prezentată de comentatorul Agenției Tass, Iuri Gavrilov: „nici un om politic responsabil nu poate pune la îndoială granițele europene postbelice”.

„ŞEFUL MOSSADULUI” – O INCURSIUNE CAPTIVANTĂ ÎN LUMEA INTELLIGENCE-ULUI ISRAELIAN

Lavinia Guzu

După cartea de succes a unui şef al spionajului israelian (Efraim Halevy – „*Omul din umbră*”, 2006/2007), un alt conducător al Mossadului şi-a publicat memoriile (Shabtai Shavit – „*Şeful Mossadului. Doctrina şi misiunile Serviciului israelian de informaţii externe*”, 2022) despre viaţa trăită în culisele puterii, despre provocările şi satisfacţiile unei profesii care continuă să hrănească imaginaţia scriitorilor, dar deopotrivă şi a oamenilor de toate categoriile, cu deosebire a tinerilor.

Shabtai Shavit are peste 50 de ani de experiență în domeniul securității internaționale și al contraterorismului și este o autoritate recunoscută la nivel mondial. A servit în Mossad, prestigioasa agenție de informații a Israelului, vreme de 32 de ani, ajungând până la urmă în postul de director. Anterior, a lucrat în Forțele de Apărare ale Israelului, retrăgându-se după o carieră deosebită în Sayeret Matkal, forțele speciale de elită ale Israelului.

Dincolo de ușile închise ale Mossadului, cartea lui **Shabtai Shavit** oferă o fereastră rară spre această lume enigmatică. Scrisă de un fost director al celei mai temute agenții de informații israeliene, „*Şeful Mossadului*” nu este doar o colecție de memorii, ci o analiză strategică profundă a dinamicii geopolitice, a artei spionajului și a mecanismelor prin care se iau decizii critice în culisele puterii.

Departate de ficțiunile hollywoodiene despre agenții secrete, cartea lui Shavit surprinde realitatea dură a lumii intelligence-ului. Fost director al Mossadului între 1989 și 1996, el a condus agenția într-una dintre cele mai turbulente perioade ale geopoliticii mondiale, marcate de prăbușirea Uniunii Sovietice, războiul din Golf și escaladarea terorismului internațional.

Acest volum nu este doar un jurnal de operațiuni secrete, ci un manual strategic, în care Shavit explică modul în care serviciile de informații influențează evenimentele globale, cum evaluează riscurile și colaborează cu alte agenții pentru a preveni amenințări majore.

Shavit își împarte povestea în capitole tematice, fiecare explorând un aspect esențial al carierei sale: de la infiltrări și negocieri de culise, până la dilemele morale ale spionajului. Cităm câteva teme: *Despre cercetarea și evaluarea informațiilor secrete; CIA – sora noastră mai mare; Cum să luptăm împotriva terorismului fundamentalist internațional; Informațiile secrete și securitatea națională*. Sunt prezentate, de asemenea, evocări ale unor șefi ai Mossadului prilejuite de decesul acestora. Autorul excelează prin capacitatea de a plasa fiecare eveniment într-un context geopolitic clar, oferindu-i cititorului nu doar detalii despre ce s-a întâmplat, ci și explicația strategică a deciziilor luate.

Unul dintre punctele forte ale cărții este transparența cu care Shavit discută despre echilibrul delicat dintre securitate și libertate. Într-o eră în care supravegherea tehnologică și amenințările hibride devin tot mai complexe, Mossadul rămâne un jucător esențial în prevenirea conflictelor globale.

Deși multe detalii tehnice sunt, desigur, clasificate, cartea oferă destule informații pentru a menține cititorul captivat. Un exemplu fascinant este modul în care Mossadul a obținut informații despre programele nucleare ale unor state ostile – o demonstrație de strategie, îndrăzneală și execuție impecabilă. Aceste relatări nu sunt doar spectaculoase, ci ilustrează și riscurile enorme asumate de agenți, oameni care operează din umbră pentru a preveni tragedii majore.

Shavit nu se limitează la trecut, ci privește spre viitorul spionajului într-o lume dominată de inteligența artificială, cibersecuritate și conflicte asimetrice. Abordează amenințările emergente – de la Iran și terorismul islamic până la războiul informațional – și subliniază rolul crucial al colaborării internaționale.

Un aspect inedit al cărții este și reflecția asupra importanței **educației și leadershipului în formarea viitorilor agenți**, o temă care depășește sfera serviciilor secrete și devine relevantă pentru orice domeniu în care deciziile strategice sunt vitale.

În plus, cartea este presărată cu anecdote și observații ironice, care umanizează figura unui fost director Mossad și oferă o perspectivă mai nuanțată asupra acestui univers închis.

Cel mai mare atu al cărții este echilibrul între relatarea personală și analiza strategică. Shavit nu doar povestește, ci explică – oferind o lecție despre gândirea critică, luarea deciziilor sub presiune și navigarea printr-un peisaj geopolitic volatil. Singura limitare ar putea fi caracterul tehnic al anumitor pasaje, care s-ar putea dovedi dificile pentru cititorii fără o familiarizare prealabilă cu domeniul securității și al relațiilor internaționale.

Autorul reușește să ofere cititorului o înțelegere mai profundă a lumii în care trăim și a deciziilor care modelează istoria din umbră. **Shavit ne arată că,**

dincolo de gadgeturi și acțiuni spectaculoase, adevăratul spionaj este despre inteligență, răbdare și capacitatea de a vedea dincolo de aparențe. „*Seful Mossadului*” este mai mult decât o carte despre o agenție de spionaj – este o lecție despre putere, strategie și curajul de a lua decizii imposibile.

Câteva reacții și ecouri după apariția cărții:

„*A trecut ceva vreme de când Shavit a condus Mossadul, dar experiența și analizele sale sunt aproape de neegalat*”. - **The Jerusalem Post**

„*Shavit, care are 80 de ani și care, printre alte lucruri din timpul serviciului său, a petrecut doi ani și jumătate în Iran, nu a scris o carte de memorii referitoare la operațiuni. Eschivându-se de la poveștile cu spioni curajoși, se concentrează, în schimb, în principal, pe doctrină și evaluări, după cum ne dezvăluie chiar din subtitlul cărții*”. - **The Times of Israel**

„*O analiză bine documentată a unor decenii de îngrijorări israeliene legate de securitate și de informații sensibile. Printre alte evenimente importante, mandatul lui Shavit a coincis cu căderea Zidului Berlinului, cu Prima Intifada, cu acordurile de la Oslo și cu alegerea și asasinarea prim-ministrului Yitzhak Rabin*”. - **Kirkus Reviews**

Cu siguranță, asupra unor aspecte abordate de Shabtai Shavit vom mai reveni!

PERFIZII TRĂDĂTORI AI „PERFIDULUI ALBION”. „CEI 5 DE LA CAMBRIDGE” (II)

Dr. Mihai Milca

După asaltul kominternist eşuat asupra Occidentului capitalist din prima jumătate a anilor '20 ai veacului trecut, autoritățile de la Kremlin au fost obligate să-și restructureze strategia de infiltrare, subversiune și spionaj în Marea Britanie, atât în ceea ce privește politica de recrutare a agenților și informatorilor, cât și în ceea ce privește compartimentarea mai riguroasă a activităților diplomatice în raport cu acțiunile informative și contrainformative încredințate celor numiți ca recrutori „ilegali” de către GPU, ulterior NKVD, și de către serviciul secret al Armatei Roșii. Țintele predilecte au devenit lumea universitară și studenții provenind din elita britanică, susceptibili de a accede în instituții-cheie și poziții de putere pentru ca apoi să furnizeze informații prețioase, utile intereselor sovietice. Arnold Deutsch, un ilegal performant la vremea respectivă, a reușit să recruteze și să coordoneze 20 de noi agenți între care s-au numărat și „cei 5 de la Cambridge” – Kim Philby, Donald Maclean, Guy Burgess, Anthony Blunt și John Cairncross. Misiunea acestuia a fost mult facilitată de contextul social imediat postbelic, de criza economică și confruntările ideologice între stânga și dreapta, între democrație și mișcările fasciste emergente, de o anume atracție exercitată de transformările survenite în Rusia Sovietică. Spiritul nonconformist, rebel și sfidarea convențiilor și ipocriziei afișate de către *statu quo*-ul britanic pe care tinerii vizați în vederea recrutării le etalau ostentativ au făcut ca înregimentarea acestora în rețeaua lui Deutsch să apară ca o concluzie firească, incontestabilă. De menționat este și faptul că Burgess și Blunt învederău un comportament homosexual, că Maclean era bisexual, iar Cairncross și Philby manifestau un înalt grad de antipatie față de sistemul privilegiilor clasei conducătoare britanice în pofida originilor lor sociale câtuși de puțin modeste.

Guy Burgess sau „geniul din rețea” cum îl numește Gordon Kerr, autorul cărții de care ne ocupăm („*British Traitors. Betrayal and Treachery in the Twentieth Century*”), era potrivit declarațiilor unor persoane cu care a avut de a face în tinerețea sa, un „băiat deștept”, cu o personalitate magnetică, omniprezent în diferite cercuri de cunoscuți, vădind inițiativă și apetit pentru risc. Iuri Modin, ofițerul KGB care a controlat grupul spionilor de la Cambridge la un moment dat, îl considera liderul moral și animatorul partenerilor săi, mereu dispus să epateze, dar și să-i îndatoreze pe cei din preajma lui. Tatăl său, Malcom Burgess, a avut o

carieră militară în Marina Regală, a luptat în Primul Război Mondial, după care a ieșit din armată, murind încă tânăr, în 1923. Mama sa, Evelyn, era fiica unui fost bancher. Deci antecedente familiale promițătoare. Născut la 16 aprilie 1911, Guy părea să calce pe urmele tatălui, urmând cursurile colegiului naval din Dartmouth, înainte de a ajunge la Eton. A părăsit această școală în 1927 în condiții neclarificate, probabil pentru a se acoperi o situație compromițătoare (lipsă de onestitate sau homosexualitate). La Eton s-a dovedit un tânăr studios, admirat pentru inteligența sa, un cititor vorace, preocupat totodată și de chestiuni politice. În octombrie 1930 a fost admis la *Trinity College – Cambridge* unde a fost ales în nucleul select „*Trinity Historical Society*”, care i-a mai inclus și pe viitorii săi parteneri în ale spionajului Kim Philby și Anthony Blunt. În noiembrie 1932, Burgess a fost cooptat într-una dintre cele mai exclusiviste societăți – „*Apostolii*” – fondată în 1820, și care reunea studenți ultradotați, rafinați și extravaganti, exersându-se în discuții și reuniuni pe probleme filosofice, economice, politice și morale, dar și profesori afirmați, precum G.M. Travelyan, L. Wittgenstein sau J. Maynard Keynes, scriitori precum E.M. Forster, ori consilieri în devenire precum E. Marsh, ajuns ulterior secretar privat al mai multor premieri (W. Churchill între aceștia). În tot acest răstimp Burgess a fost sedus de idei impregnate de mesianismul și egalitarismul propovăduite de comunism, aflându-se sub influența colegului său Blunt, dar și a poetului J. Cornford (mort ceva mai târziu în războiul civil din Spania de partea taberei republicane împotriva lui Franco) sau a militantului societății socialiste universitare de la Cambridge (CUSS) J. Klugmann. În 1934, împreună cu prietenul său comunist D. Blaikie a efectuat o vizită în URSS, trecând la întoarcere prin Germania, unde a luat act direct de pericolul reprezentat de regimul nazist. Recrutarea sa pentru „Cauză” s-a produs în această perioadă, grație recruturului său Arnold Deutsch, ca de altfel și înrolarea lui Donald Maclean. A primit numele de cod „Mädchen” (termen german pentru „Fetița”). Philby căpătase numele de cod „Sönchen” iar Maclean devenise „Waise”. În arhiva NKVD fișa lui Burgess sublinia calitățile dar și vulnerabilitățile noului spion (imaginație, spirit de inițiativă dar și neînfrânare interioară, fiind predispus la accese de panică și depresie, egocentrism, malițiozitate, dorință de a șoca pe cei din jur și inaptitudinea de a-și recunoaște greșelile). În 1935 a părăsit Cambridge și a intrat în partidul comunist, cochetând cu activitatea de militant. La ordinul sovieticilor a început să studieze limba rusă la *School of Slavonic Studies* în vederea pregătirii condițiilor de recrutare a unor studenți ce ar fi putut fi ulterior utilizați de către MI6. A început să publice articole pe teme de actualitate politică și socială în ziarele și revistele din epocă, tatonând și medii ce-i interesau pe patronii săi (asociații anglo-germane conciliatoriste). În 1937 Burgess a pătruns în

sanctuarul BBC ca asistent de producție, speaker pe programe culturale, păstrând conlucrarea cu Blunt și realizând noi recrutări (M. Straight, un vechi camarad din perioada „Apostolilor” și J. Cairncross, funcționar la Foreign Office). Deși se arăta frustrat de interferențele politice și guvernamentale, de cenzurarea programelor difuzate de BBC, Burgess a dat curs propunerii făcute de maiorul George Ball, un vechi amic, de a se implica în reorganizarea serviciului secret britanic, după demisia lui Vernon Kell, directorul MI5 în august 1940. A fost repartizat în secția D, o nouă organizație clandestină care valorifica informații non-militare și desfășura propagandă antihitleristă prin emisiuni radiofonice. Îndeplinind pentru o perioadă și atribuții de legătură între *Joint Broadcasting Committee* (JBC) și Ministerul Informațiilor. Deși unele mesaje transmise Moscovei au ajuns să întărească suspiciunile lui Stalin privind conivențe anglo-germane de a deturna războiul spre Est, contra URSS, anumite defecțiuni ale rețelei sovietice în Europa occidentală au stârnit neîncredere în veracitatea aportului informativ al spionilor de la Cambridge.

În elaborarea documentelor și materialelor la care Burgess a contribuit, acesta a avut acces la multe dosare „Top Secret” al căror conținut l-a transmis Centralei de la Moscova (procese verbale ale *Defence Committee*, ale reuniunilor șefilor *Staff*-ului imperial, elemente ale strategiei militare britanice parvenite la Foreign Office etc.). Și după încheierea războiului Burgess s-a dovedit „productiv” la sfârșitul anului 1947 trimițând Moscovei circa 300 de documente în doar cinci săptămâni. Viața personală a lui Burgess a continuat să fie haotică și scandaloasă (consum excesiv de alcool, legături homosexuale dubioase). Având însă anumite relații în interiorul și în afara serviciului secret britanic a beneficiat de protecție datorită apartenenței la o „castă” privilegiată. În 1950 reușește să obțină un post de secretar II la ambasada Marii Britanii la Washington, unde se reîntâlnește cu coechipierul său Philby care îl va folosi în calitate de curier al livrărilor sale de informații privitoare la Proiectul Manhattan și bomba atomică. Acțiunile contrainformative ale serviciilor secrete americane s-au intensificat în contrapartidă (vezi *Proiectul Venona* prin care au fost identificate scurgerile de informații către Moscova). În pericol de a fi demascată filiera Maclean – Burgess, Philby s-a simțit dator să-și avertizeze complicii și să organizeze exfiltrarea lor din SUA. După un șir întreg de aventuri, Burgess a ajuns la Londra, de unde s-a evaporat de urgență împreună cu Maclean, via Franța-Berna-Praga, poposind în cele din urmă la Moscova, unde avea să vegețeze încă vreo câțiva ani până la moartea sa lipsită de glorie.

Un alt protagonist al rețelei spionilor de la Cambridge a fost **Donald Maclean**, alias „Homer”, tot un vlăstar al protipendadei politice britanice, fascinat

de marxism și idealuri comuniste, perfect disponibil de a se pune în slujba sovietelor atât la vedere cât și în chip clandestin. Născut la Marylebone – Londra la 25 mai 1913 ca fiu al politicianului liberal sir Donald Maclean și al soției sale Gwendolyn, tânărul Donald a fost admis în 1931 la *Trinity Hall Cambridge*, unde tendințele sale contestatatoare s-au amplificat sub înrâurirea comunistă a prietenilor lui J. Klugmann, și a fraților Brian și Roger Simion, fiii lordului Simon of Wythenshawe, dar mai cu seamă datorită climatului larvar anticapitalist, antifascist și pro-comunist idealizant al industrializării precipitate și colectivizării agriculturii în URSS. Maclean a fost recrutat ca ilegal al serviciului de informații sovietic de către eficientul și ubicuul Theodor Maly. Ca și ceilalți spioni de la Cambridge, Maclean a părăsit mediul universitar și s-a orientat spre Foreign Office urmând o carieră diplomatică.

A lucrat inițial la Liga Națiunilor și la *Western Department* (ce se ocupa de relațiile cu Spania, Portugalia, Olanda și Elveția, ostilitatea sa față de politica britanică impregnată de conciliatorism față de Hitler și admirația secretă a Uniunii Sovietice dobândind noi valențe. Maclean a ocupat apoi postul de secretar III la ambasada britanică din Paris de unde a alimentat cu informații curente de ordin diplomatic Centrala din Moscova. Pactul Ribbentrop – Molotov și represiunile dezlănțuite de Stalin și NKVD asupra opozanților antistaliniști din Occident și a rețelilor spionajului extern sovietic l-au deconcertat pe Maclean. În Franța NKVD i-a ucis pe Leon Sedov, fiul lui Trotsky, pe Rudolf Klement, pe Walter Krivitsky șeful rețelei sovietice din Europa occidentală care defectase în 1937. Krivitsky semnalase anchetatorilor săi după defectarea precipitată, pe Maclean punând în pericol astfel sursa „Homer”.

După ce s-a reîntors din Franța, Maclean și-a continuat activitatea de spionaj având ca ofițer controlor pe Anatoli Gromov (nume de cod „Henry”), secretar II la ambasada URSS din Londra. Fluxul de informații către Moscova s-a intensificat până la paroxism după invadarea Uniunii Sovietice de către Germania hitleristă.

În 1944 Maclean a ajuns în misiune diplomatică la Washington, fiind ulterior promovat în 1946 ca secretar I al ambasadei. Poziția sa i-a permis să participe la reuniuni la vârf anglo-americane, nord-atlantice și să aibă acces la informații ultra-secrete care au fost transmise cu operativitate Moscovei. Ca secretar al unui organism de primă importanță, *Combined Policy Committee (CPC)*, Maclean a mânuit un material documentar vital pentru NKVD. Contactele sale cu oficiali americani, experți în materie atomo-nucleară, au fost de asemenea extrem de utile. După Washington a urmat un post la ambasada britanică din Cairo. Și Maclean, precum colegii săi, Burgess, Philby, a început să consume cantități uriașe

și ritmice de alcool punându-și în pericol echilibrul mental și căsnicia. Când Philby a aflat că „Homer” riscă să fie deconspirat și-a avertizat partenerul și a sugerat o soluție de avarie. Arestarea spionului atomic Klaus Fuchs a agravat lucrurile pentru Maclean. În septembrie 1950, după ce mariajul său s-a destrămat și încurajat de Foreign Office să revină în țară, în condițiile în care ancheta privind identitatea lui „Homer” era în curs, Maclean a acceptat întoarcerea la Londra sperând că va fi exonerat. Urmând să fie interogat în 28 mai 1951 și temându-se de demascarea activității sale de spion sovietic, Maclean cu ajutorul lui Philby și cu concursul activ al lui Burgess a părăsit în grabă Anglia, refugiindu-se după numeroase peripeții în URSS unde a supraviețuit până în 1973, prestând anumite activități minore tolerate de către KGB.

Cel mai performant membru al grupului celor cinci de la Cambridge, creditat ca fiind unul dintre spionii de înalt calibru la scară mondială în secolul al XX-lea a fost neîndoielnic **Harold Adrian Russell „Kim” Philby**, personaj complex, charismatic, inteligent, seducător, gentleman autentic, adorat și admirat de prieteni, cu succes la femei. A fost însă în primul rând un spion extrem de înzestrat care timp de un deceniu a ocupat poziții importante în structura instituției supreme de spionaj britanice Secret Intelligence Service (SIS), a fost omul de legătură cu Central Intelligence Agency (CIA) al britanicilor, la Washington, și a fost până la dezertarea sa în URSS un monstru sacru al SIS (poziția de frunte „C” în ierarhia acestuia). Philby a servit cu loialitate KGB recrutând alți agenți prețioși, accesând informații secrete ale serviciilor occidentale fără de care Moscova nu ar fi reușit să atace succese în epoca Războiului Rece. Kim Philby s-a născut în 1912 într-o familie tipic imperial britanică. Tatăl său Harry St John Philby cunoscut ca „Jack” sau „Sheikh Abdullah” era un reputat arabist, autor, explorator și ofițer la *Colonial Office Intelligence*, un tip exotic, bun cunoscător de limbi orientale. A îndeplinit misiuni coloniale la Lahore și în Punjab.

În 1930, tatăl său s-a convertit la Islam și s-a recăsătorit cu o femeie saudită. A devenit consilierul lui Ibn Saud, Regele Arabiei Saudite, a avizat negocierile Regatului Unit și Statelor Unite cu saudiții după descoperirea zăcămintelor de petrol în 1938. Un personaj aidoma lui Lawrence al Arabiei, care și-a botezat fiul „Kim”, după nuvela cu același nume a lui Rudyard Kipling. Kim a fost un copil liniștit, cu rezultate remarcabile la învățătură la *Westminster School*, dar a avut și experiențe bulversante care i-au marcat adolescența (de factură sexuală, pare-se homosexuale, ulterior având prieteni în medii gay sau lesbiene, deși comportamentul său la maturitate a fost neîndoielnic heterosexual).

În 1928, Philby a obținut o bursă la *Trinity College Cambridge*, o instituție de învățământ îndeobște rezervată progeniturilor claselor conducătoare britanice,

în care orele de studiu și de relaxare sportivă alternau cu dezbateri și reuniuni studențești exclusiviste, ba chiar și cu forme incipiente de militantism politic în contextul sociopolitic marcat de Marea Depresiune, proliferarea mișcărilor de stânga, contestatare, anticapitaliste. Și Philby a activat în CUSS, dar lecturile și influențele exercitate de profesori cu orientare marxistă precum M. Dobb l-au canalizat pentru o adeziune la comunism.

Aceasta a fost întărită de voiajele întreprinse în Germania, Ungaria și Franța, de ascensiunea brutală a fascismului și posibilele consecințe ale unui colaps european. Terenul era deja pregătit pentru ca Philby să cadă în plasa recrutaților de spioni sovietici. Terminându-și studiile universitare cu brio, în economie, cu lecturi temeinice din lucrările lui Marx și aspirând la obținerea unui post în Foreign Office și-a perfecționat cunoștințele de limbă germană și a călătorit la Viena, unde l-au surprins evenimentele din 1934, revolta social-democrată înăbușită în sânge. Aici a cunoscut-o pe Litzi Friedmann, o tânără evreică membră a partidului comunist cu care s-a căsătorit, revenind la Londra după o experiență echivocă de corespondent în presă. Întors în Anglia proaspătul cuplu a avut o întâlnire crucială cu un emigrant est european „Otto”, nimeni altul decât Arnold Deutsch, un fost absolvent al Universității din Viena, activist al Kominternului și reductabil recrutații al mai multor viitori spioni în slujba sovieticilor. Propunerea lui Deutsch a fost acceptată cu entuziasm de către Philby, acesta din urmă beneficiind și de un accelerat proces de instruire în vederea însușirii tehnicilor de operare și disimulare ca agent secret. Încurajat de Deutsch, Philby s-a exersat în materie de jurnalism obținând o colaborare la *World Review of Reviews* pentru ca apoi să scrie la un magazin creat de guvernul german, alăturându-se totodată unei organizații de prietenie anglo-germană numărând politicieni conciliatori și suporteri naziști, alături de funcționari ai Ministerului de externe german. Deutsch l-a „predat” pe Philby recrutații Th. Maly care l-a „pilotat” pe promițătorul Kim în evoluția sa pe diferite teatre de operații. Când a izbucnit războiul civil din Spania, Philby a fost infiltrat în tabăra naționalistă a generalului Franco, uzându-se de calitatea acestuia deja dobândită de „freelance journalist”. Informațiile transmise din Spania lui Maly au ajuns la Moscova fiind valorificate pe plan politic și militar prin consilierii sovietici acreditați pe lângă autoritățile republicane.

După victoria lui Franco, Philby s-a întors la Londra, unde, aidoma colegului său de generație și activități tenebroase, Burgess, care deja lucra pentru MI6, s-a orientat spre o apropiere mai strânsă de British Secret Service folosindu-se de acoperirea gazetărească. După o perioadă de confuzie datorită semnării Pactului Ribbentrop-Molotov și epurărilor staliniste ce au afectat spionajul sovietic peste hotare, Philby a fost acceptat să lucreze pentru MI6 inițiindu-se în operațiuni

subversive și regăsindu-se cu mai vechii săi amici Bruggess, Blunt, Victor Rothschild sub conducerea lui Guy Liddell, șeful contraspionajului extern britanic. Sociabilitatea și șarmul său inegalabil l-au ajutat să obțină informații de tot felul transmise ritmic stăpânilor de la Moscova. A reușit să transmită superiorilor săi detalii despre identitățile compromise a circa 70 de spioni din rețeaua Krivitsky care a defectat în 1937 și care avea să sfârșească mai târziu dibuit de ucigașii itineranți ai NKVD. Philby și prietenul său Elliot au activat cu succes în secția V a MI6, devoalând sovieticilor numeroși spioni și defectori pe care serviciul secret britanic îi folosea în țările europene ocupate de către Axă dar și în Spania, Portugalia, biografii, scheme departamentale, planuri de operațiuni, obiective și strategeme utilizate la Londra în raport cu inamicii dar și cu aliații temporari (SUA și URSS).

Cu toate acestea Centrala de la Moscova, sub presiunea suspiciunilor malade manifestate de către atotputernicii Stalin și zeloșii săi colaboratori apropiați, nu se putea dezbăra de obsesia paranoică a existenței unor agenți dubli, cei 5 de la Cambridge fiind și ei suspecți și supuși testărilor periodice. La un moment dat, Moscova i-a solicitat lui Philby să furnizeze o listă cu identitățile spionilor britanici activând în Uniunea Sovietică. Philby a raportat că un alt departament al SIS se ocupă de recrutarea și coordonarea unei astfel de rețele, accesul la aceste date nefiind posibil fără a-și periclita poziția și credibilitatea. A făcut însă tot posibilul pentru a îndeplini ordinul. A intrat în legătură cu căpitanul William Woodfield ce răspundea de registrul central al serviciului, unde toate fișele personale ale agenților britanici erau colectate și stocate. Philby l-a curtat pe Woodfield și l-a transformat în companion de libații bahice. A avut marea surpriză să constate că serviciul secret britanic nu recrutase nicio sursă rusească din cauză că acesta își focaliza atenția exclusiv asupra Germaniei naziste. Moscova nu a dat crezare informației, întărindu-și încredințarea că Philby este fie manipulat fie agent dublu ce trebuie luat sub beneficiu de inventar.

După intrarea Statelor Unite în război, Philby a fost detașat de către superiorii săi britanici ca ofițer de legătură pe lângă OSS-X2, secția de contraspionaj a serviciului american de informații și diversiuni. Philby a stabilit o strânsă relație cu James Jesus Angleton, cel ce avea să devină mai târziu șeful contraspionajului CIA între anii 1954-1975 și pe care l-a exploatat informativ cu multă dibăcie, întreținându-i pornirile paranoiciale privind infiltrarea spionajului sovietic în America în toate structurile și instituțiile. Activitatea de spionaj a lui Kim Philby în anii războiului a fost extrem de rodnică, divulgând Moscovei informații de primă mână despre Proiectul Manhattan de construire a bombei atomice, despre Ziua „Z” a debarcării în Normandia, despre politica britanică

privind Polonia, despre activitatea OSS în Italia și operațiunile MI6 la Istanbul. Spre sfârșitul războiului, când Armata Roșie se apropia de Berlin, Philby i-a sugerat lui Stewart Menzies, la vremea aceea ocupând o poziție-cheie în serviciul secret britanic, ca lupta contra agenților comuniști să fie în sarcina unui nou departament, secția IX. Felix Cowgil a fost numit în fruntea noii structuri la care Philby avea acces, astfel încât Moscova a putut avea informații din timp despre operațiile preconizate de britanici în zona controlată de sovietici. Defectarea la Istanbul a diplomatului Konstantin Volkov care a oferit britanicilor indicii privind identitatea unor spioni lucrând pentru Moscova chiar la Londra a periclitat întempestiv poziția apartenenților la rețeaua de la Cambridge în însăși inima serviciului britanic de securitate. Dar Philby a acționat și a evitat pericolul fiind decorat atât de britanici, cât și de sovietici. În 1947 a fost numit șef de stație la MI6 în Turcia, pentru ca în 1949 să fie trimis la Washington, colaborând cu FBI și CIA ca ofițer de legătură al spionajului britanic, dar favorizându-le sovieticilor prin informațiile livrate contracararea unor operațiuni de spionaj și diversiune anglo-americane organizate dincolo de Cortina de Fier (în Albania), soldate cu un adevărat dezastru instrumentat de contraspionajul blocului controlat de Kremlin.

Decriptarea codurilor folosite de spionii atomici ai rușilor prin Programul Venona a oferit probe indubitabile asupra infiltrării serviciului secret britanic de către Moscova, suspiciunile ducând către Maclean („Homer”) care împreună cu Burgess au reușit să se extragă și să ajungă în URSS după o cursă rocambolescă. Investigațiile ce au urmat, desfășurate de către MI5 (contraspionajul britanic) au focalizat atenția și asupra lui Philby care a revenit în Anglia, fiind trecut pe linie moartă. „Cazul Philby” a devenit teribil de stânjenitor pentru MI6 care a preferat să pună surdina întregii afaceri. Philby a fost retras din lumina reflectoarelor și trimis ca jurnalist, corespondent de presă, în Liban, ancheta privind de când, cum și cât a spionat el pentru sovietici continuând. Soluția discretă și convenabilă pentru toate părțile implicate a fost până la urmă dispariția lui Philby și poposirea lui la Moscova unde a supraviețuit ani buni, obținând anumite onoruri pentru activitatea sa în slujba statului sovietic. În 1968 Philby și-a publicat memoriile „*My Silent War*”, un ultim serviciu făcut propagandei comuniste. A murit la vârsta de 76 de ani, în 1988, ca urmare a unui atac de cord. A fost înhumat cu o gardă de onoare a KGB și comemorat filatelic cu emiterea unui timbru omagial.

Anthony Blunt sau „spionul fără rușine” a reprezentat un caz paradoxal de maximă dedublare și cvasi-inexplicabilă sfidare publică, într-una și singura persoană regăsindu-se un meticolos istoric și critic de artă și un agent sovietic peren, adânc împlântat în serviciul de informații britanic și în cercurile palatului regal în calitate de custode al tablourilor din colecția reginei. Blunt a fost denumit

„cel de al patrulea om” al grupului de la Cambridge fiind menajat și cu imunitate asigurată datorită unei înalte protecții rămas director al prestigioasei *Courtland Institute of Art* spre deosebire de amicii săi de spionaj eșuați la Moscova. S-a născut în 1907 la Bournemouth ca fiu al reverendului Stanley Blunt și al soției acestuia Hilda, înrudindu-se cu familia regală ca văr de al treilea cu regina Elizabeth. Familia sa a trăit și la Paris, unde Anthony a învățat franceza și a dobândit pasiune pentru istoria artei. La 18 ani a fost admis la *Trinity College Cambridge*, unde l-a avut profesor pe Dobb, înregistrând același traseu ca Philby, Burgess, Cornford, Klugmann, prin Asociația „Apostolilor” spre marxism, comunism și viitoarea sa înregimentare secretă. S-a specializat pe arta Renașterii în Italia și Franța, exercitându-se și ca un rafinat critic în reviste de profil cultural și artistic. A fost și el recrutat ca spion sovietic de către Arnold Deutsch la recomandarea lui Burgess. Războiul civil din Spania a catalizat implicarea activă a lui Blunt, care a știut să nu se afișeze ca militant comunist sau suporter fățiș al Uniunii Sovietice.

Blunt a părăsit Cambridge în 1937 și la indicația rezidenturii rusești de la Londra s-a orientat spre accederea în spionajul militar în decembrie 1939, odată războiul cu Germania declanșat servind ca ofițer în *Army Intelligence Corps*, la Boulogne, în Franța. Întors în Anglia în iunie 1940 și-a început activitatea la MI5. Sub coordonarea lui Anatoli Gorski, al doilea secretar al ambasadei sovietice de la Londra, rețeaua în care funcționa Blunt, alături de camarazii de la Cambridge Philby, Cairncross, numărând 18 agenți, a devenit extrem de activă. Până la sfârșitul războiului Blunt a transmis lui Gorski 1771 de documente militare *top secret*. În 1941 Blunt a devenit asistentul personal al lui Guy Liddell lucrând cu Dick White pe linia contraspionajului vizând Germania. Lui Gorski i-a urmat un alt ofițer coordonator, Boris Kreshin (alias „Bob”, alias „Max”), care și-a dovedit în scurt timp controlul și eficiența într-o măsură sporită. Cu concursul unui alt fost coleg din Asociația „Apostolilor”, Leo Lang, Blunt s-a specializat informativ și contrainformativ având ca țintă Germania, obținând date despre Europa ocupată, participând la operațiunile de pregătire a invaziei din 6 iunie 1944 în Normandia, la anihilarea rețelelor naziste din Anglia („Double Cross”), la furnizarea secretelor mașinii de codificat *Enigma* către centrala din Moscova, grație coechipierului său Cairncross ce lucra la Bletchley.

După război în calitate de supraveghetor al colecției tablourilor aparținând Casei Regale și-a consolidat și disimulat postura de spion, dovedindu-se un neprețuit slujitor al Coroanei britanice. În 1950 prin demascarea și arestarea savantului atomist Klaus Fuchs și din cauza decriptărilor obținute prin Proiectul *Venona*, grupul spionilor de la Cambridge s-a trezit brusc în pericol de a fi

deconspirat. Maclean și Burgess au ales să se expatrieze la Moscova, Philby a fost supus unei anchete, suspiciunile extinzându-se și în privința lui Blunt care a fost rându-l său chestionat de MI5 ani în șir, între 1951-1964 când calitatea sa de spion sovietic a fost dovedită și confirmată, fără ca el să sufere rigorile legii datorită impunității asigurate de relațiile sale cu Casa Regală și șefii serviciilor secrete britanice ce nu doreau un scandal cât se poate de compromițător.

John Cairncross, „Al cincilea om”, component al grupului de la Cambridge se deosebea de partenerii săi într-ale spionajului prin extracția sa socială mai modestă, din rândul clasei mijlocii. Născut în 1913, a fost marcat încă din copilărie și adolescență de șocul produs de criza și grevele anilor '20, dar performanțele sale școlare și admiterea la Universitatea din Glasgow, precum și o bursă oferită de *Carnegie Trust Grant* i-au oferit șanse de dezvoltare intelectuală care l-au adus ulterior la studii în capitala Franței, la Sorbona, concomitent opțiunile sale ideologice și politice radicalizându-se. Fratele său, Alec, l-a convins să-și completeze pregătirea la Cambridge fiind admis la Trinity College în 1934. Aici a fost indirect influențat de personalitatea lui Anthony Blunt, dar și de participarea la mitinguri organizate de comuniști, fiind sedus de latura conspirațională a activității promovate de către aceștia din urmă. În 1936 a fost acceptat să lucreze la Foreign Office ca secretar III în departamentul american pentru ca ulterior să fie transferat în secția spaniolă din *Western Department*. A lucrat în Spania și la izbucnirea războiului civil a avut acces la informații politico-diplomatice pe care le-a împărtășit conexiunilor sale la Cambridge și celor care l-au coordonat după recrutarea sa în „rețeaua Cambridge” (Deutsch, Gorski, Modin).

În 1938 a fost mutat de la Foreign Office la Trezorerie, dar a continuat să țină legătura cu foștii colegi din Ministerul de Externe și cu mediul său predilect, în special cu Burgess cu care avea și alte afinități (ex. homosexuale).

La începutul războiului a fost direcționat de superiorii săi către *Government Code and Cypher' School* din Bletchley Park, iar pentru că fusese secretar al lordului Maurice Hankey, cancelar al Ducatului Lancaster, un confident al premierului Churchill, a fost la curent cu informații confidențiale pe care le-a transmis sovieticilor. Ofițerului său de legătură NKVD Gorski i-a înmănat în toată această perioadă 3449 de documente acoperind o varietate de subiecte de la războiul bacteriologic la investigații de contraspionaj și secrete atomice.

Cairncross a fost repartizat să contribuie la traducerea mesajelor interceptate și descifrate la Bletchley referitoare la întreaga gamă de comunicații ale Wehrmacht-ului la toate nivelurile precum și ale Luftwaffe, o muncă asiduă, migăloasă, cu multiple și succesive corecții, dar substanțială și extrem de utilă pentru efortul de război britanic.

Pe lângă informațiile decriptate i-a transmis lui Gorski și două manuale pentru instruirea decriptatorilor, atrăgându-le sovieticilor atenția asupra noilor familii ale mașinilor de cifrat. Pentru conducerea de la Moscova aportul informativ datorat lui Cairncross a fost crucial. Sovieticii au reușit să distrugă 600 de aparate de zbor germane în bătăliile aeriene ce au precedat înclăștarea de la Kursk din vara anului 1943. La fel de importante s-au dovedit și detaliile despre noile tancuri naziste *Tiger*. Pentru meritele sale Cairncross a fost decorat cu Ordinul „Steagul Roșu” în 1944. Cariera lui Cairncross în cadrul MI6 a început în iunie 1943 sub coordonarea lui David Footman, șeful compartimentului german din Secția V ce funcționa la Glenalmond în St. Albans supraveghind comunicațiile între SD (contraspionajul nazist), oficiile NSDAP și SS. Din noiembrie 1944 ofițerul său controlor din NKVD a devenit Boris Krötenschild („Kretchin”) iar livrările de informații provenind de la Cairncross au înregistrat un curs ascendent. La sfârșitul războiului însă după întoarcerea la Trezorerie și diminuarea interesului sovieticilor pentru ceea ce ar mai fi putut transmite din zona sa de activitate directă, dar mai ales după defectarea lui Igor Guzenko de la Ottawa (Canada) prestația sa a fost considerată un factor de risc. Cu toate acestea în condițiile în care Trezoreria asigura finanțarea cercetărilor militare interesul pentru Cairncross s-a reactivat. În 1951 a furnizat legăturii sale superioare 1339 de documente. Fuga coechipierilor săi (Burgess și Maclean) în URSS a atras și asupra sa suspiciuni din partea contraspionajului britanic care l-a supus unor anchete și interviuri fără a se putea face dovada statutului său de spion sovietic. A lucrat un timp la Roma ca funcționar la UNFAO, ca jurnalist și traducător pentru *The Economist*, *The Glasgow Herald* și *The Observer*, a scris o serie de cărți despre cultura franceză clasică, a lucrat la *Planning Committee* în Pakistan, pentru a ajunge apoi să obțină un post universitar de lector, specialitatea limbii române la Universitatea din Cleveland (Ohio) în SUA. Se pare însă că în cursul anchetelor MI5, Cairncross ar fi recunoscut că a spionat pentru ruși din 1936 până în 1951, autoritățile britanice păstrând tăcerea și nedând curs unei alte noi demascări scandaloase incomode de natură să confirme penetrabilitatea serviciului secret de către sovietici pe fundalul Războiului Rece. În 1979 în corelație cu „cazul Blunt” și după dezvăluirile făcute în 1981 de premierul Thatcher, confirmate de defectorul Oleg Gordievski în 1990, privind calitatea de redutabil spion în slujba Kremlinului l-au plasat irevocabil pe Cairncross într-o galerie a marilor agenți secreți ai secolului al XX-lea dar și în hulita categoriei a „perfizilor trădători” de care a avut parte Perfidul Albion.

(*Va urma*)

***CULTURA DE SECURITATE,
CULTURA POLITICĂ***

ARC PESTE TIMP: S.I.E – 35 ... ACMRR - 25

Petru Neghiu

La 8 februarie anul acesta s-au împlinit 35 de ani de la înființarea Serviciului de Informații Externe, noua structură de „*intelligence*” a României de după 1989.

După 10 ani, la 19 noiembrie 1999 avea să ia naștere Asociația Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrageră din Serviciul de Informații Externe (A.C.M.R.R.), care, iată a împlinit și ea 25 de ani.

Ambele evenimente au avut la vremea respectivă, semnificații particulare. Noua structură de informații externe a României, instituită prin Decretul-lege nr.111/1990 al C.F.S.N., avea să fie pusă pe baze democratice, situându-se, potrivit legii, ca organ de stat în sfera obținerii de informații cu relevanță pentru securitatea națională, a analizei strategice a situației operative în care evoluează țara noastră la nivel internațional, regional sau partenerial pentru protejarea în exterior a intereselor României și sprijinirea promovării acestora în relațiile cu alte state.

La rândul său, înființarea Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrageră, ca entitate juridică fără scop patrimonial, constituită prin libera voință a cadrelor militare, cetățeni români, proveniți din structurile organizatorice ale S.I.E., fără deosebire de grad, naționalitate, confesiune religioasă ori sex și-a propus, prin prevederile statutare, desfășurarea în comun a unor activități cu caracter cultural, de recreere și odihnă, precum și de ajutor reciproc în promovarea drepturilor și intereselor membrilor săi în conformitate cu prevederile legale în vigoare.

Obiectivul principal al Asociației este apărarea demnității și onoarei militare a membrilor săi, promovarea spiritului de solidaritate, camaraderie și întraajutorarea reciprocă, sprijinirea cadrelor militare în rezervă și în retrageră pentru accesul la asistența medicală și asigurarea medicamentelor.

În acest context, este deosebit de important modul de stabilire a relațiilor dintre cele două entități: S.I.E. și A.C.M.R.R..

În primă analiză, trebuie precizate bazele juridice, natura juridică a acestora: S.I.E., instituție de drept public, funcționează în temeiul unei legi (Legea

1/1998, completată prin OUG nr.154/2001 și alte acte normative ulterioare). Asociația se circumscrie prevederilor Ordonanței 26/2000 (Legea nr.246/2005) respectiv persoană juridică de drept privat (art.2).

În consecință, relațiile dintre ele se desfășoară potrivit prevederilor celor două acte normative. Ca atare, la constituire, Asociația a elaborat un Statut, al cărui text original a fost amendat ulterior prin hotărâri ale adunărilor generale, admise în instanța Judecătoreiei sectorului 2 – București.

Relația dintre S.I.E. și A.C.M.R.R. a constituit subiect de dezbateri încă de la început. Putem spune că au existat mai multe opinii în legătură cu această temă. O primă idee, susținea patronajul integral al S.I.E. asupra întregii activități a Asociației, ajungându-se la o formulă de anexă a instituției, ca și cum ar fi făcut parte integrantă din structura acesteia. O astfel de abordare era în afara cadrului legal care reglementează organizarea și funcționarea celor două entități, după cum am precizat mai sus.

O a doua direcție ar fi plasat Asociația total în afara oricăror relații cu S.I.E., ceea ce ar fi împiedicat funcționarea Asociației și îndeplinirea obiectivelor sale legale.

În final, urmare a discuțiilor și analizei situației de către părțile interesate, prin amendamentele la Statut din 2001 și 2007 s-a ajuns la o formulă care se încadrează în prevederile legale și, lucrul cel mai important, și-a dovedit eficacitatea în activitatea Asociației până în prezent.

Astfel, potrivit art.2 din Statut „pentru rezolvarea obiectivelor sale, Asociația poate fi sprijinită și patronată de către Serviciul de Informații Externe”, prevedere materializată în practică, în primul rând, prin punerea la dispoziție a unui spațiu adecvat dintr-un imobil aparținând S.I.E., cu titlu de sediu (în sensul prevederilor Ordonanței nr.26/2000), precum și alte elemente de sprijin logistic, dar și de posibilitatea ca membrii Asociației să poată dispune de consultanță din partea instituției în diferite probleme de ordin general sau personal. La acestea se adaugă sprijin în acordarea asistenței medicale, precum și în alte domenii ale activității Asociației, cum ar fi punerea la dispoziție a unor spații adecvate cu prilejul adunărilor generale.

La rândul său, Asociația are printre obiectivele statutare „crearea condițiilor pentru materializarea disponibilității membrilor în scopul apărării prestigiului Serviciului de Informații Externe” (art.33, al.1, lit.e) și „informarea periodică a membrilor săi cu probleme de interes general specifice activității de informații externe” (art.3, al.1, lit.e).

În mai multe rânduri, la nivelul structurilor de conducere și chiar în plenul adunărilor generale s-au apreciat „bunele relații” dintre cele două entități evidențiindu-se spiritul responsabil în care se desfășoară.

Evident că, așa cum se spune, există loc de mai bine. Este nevoie de o mai mare implicare a membrilor Asociației în apărarea intereselor S.I.E. față de unele atitudini răuvoitoare sau chiar tentative de discreditare a instituției în legătură cu anumite aspecte ale situației operative în care evoluează țara noastră.

În același timp, menținerea unui dialog deschis și a unei implicări care să asigure membrii Asociației de existența unei solidarități și a unei coeziuni la nivel de interese, valori și principii, reprezintă un deziderat care servește ambelor părți.

După cum s-a relevat la *Simpozionul organizat de Asociație cu prilejul aniversării Zilei S.I.E.*, membrii acesteia sunt ferm hotărâți să-și impună identitatea de cadre militare în rezervă și în retragere provenite din S.I.E.

SPIONAJUL SOVIETIC ÎN ROMÂNIA. RACOLĂRI DIN SFERA STRUCTURILOR DE CONDUCERE ALE STATULUI

Ioan C. Popa

Cazul guvernatorului Băncii Naționale a României, Vasile Malinschi (1966-1976)

România s-a aflat în atenția structurilor informative ruse și sovietice din timpuri străvechi. În acest studiu ne vom referi la unele aspecte din epoca de după ce România s-a eliberat de ocupația sovietică (sfârșitul deceniului șase - începutul deceniului șapte al secolului trecut).

În perioada de ocupație (1945 – 1958/1960), spionajul sovietic în România s-a desfășurat la scară totală, fără nicio opreliște din partea structurilor de apărare ale statului, toate acestea fiind conduse de agenți sovietici aduși din URSS.

Cât privește poziția liderilor politici români ai acelor ani, nici vorbă de vreo rezistență sau încercare de temperare a zelului ocupanților de a distruge elitele militare, economice și intelectuale ale României.

Un raport întocmit de CIA în 1949 despre situația generală a României (pe care îl publicăm separat în acest număr al revistei – n.red.) menționa la acea dată controlul total al sovieticilor asupra conducerii statului român. Dintre liderii-forte ai noului regim autointitulat democrat-popular, cvasimajoritatea erau alogeni aduși odată cu tancurile sovietice: Ana Pauker, Teohari Georgescu, Miron Constantinescu, Alexandru Moghioroș, Iosif Chișinescu, Vasile Luca, Simon Zeiger. Gheorghiu-Dej era și el menționat, dar muncitor fiind la origini, era firește considerat „lipsit de educație”. În această perioadă, sovieticii dictau în toate domeniile, aveau acces nelimitat la resursele naționale, iar conducătorii de la București acceptau cu aplauze orice decizie de la Moscova, inclusiv ruperea brutală de populația română din Basarabia și Nordul Bucovinei intrate în componența URSS. Este de înțeles că această perioadă a fost citată mereu cu nostalgie de toți liderii de la Moscova, inclusiv de Mihail Gorbaciov, atunci când a vizitat România în 1987.

Lucrurile au început să se schimbe după moartea lui Stalin și convingerea lui Hrușciov să retragă trupele sovietice din România. Mai precis: închiderea Sovrom-urilor (1954-1957) și retragerea trupelor și consilierilor sovietici, campanie începută în 1955 și finalizată în primii ani de după 1960. Este momentul în care apar primele confruntări serioase între comuniștii români și cei de la

Moscova în legătură cu activitatea clandestină a rețelelor informative sovietice în România.

În luna mai 1963, partea română l-a informat pe șeful KGB, Vladimir Semiciastnîi, că ultimii doi consilieri sovietici care lucrau în cadrul Ministerului de Interne „nu mai erau necesari și că, pe viitor, cooperarea dintre cele două ministere ale noastre se va face numai la nivel înalt” (Detalii în L. Watts, *Oaia albă în turma neagră*, lucrare dedicată „politicii de securitate a României în perioada Războiului Rece”, Editura RAO, 2018, p.21). Discuții aprinse au avut loc și pe tema căsătoriilor mixte și a cetățeniei copiilor rezultați din asemenea familii, acțiune finalizată de conducerea română prin obligarea angajaților din structurile de securitate și apărare să divorțeze de soțiile provenite din URSS ori, în caz contrar, să demisioneze din structurile respective.

La nivelul anului 1963, conchide Larry L. Watts, „*eforturile României de a-și exercita suveranitatea deplină în interiorul propriilor granițe trecuseră de la eliminarea, în mare parte cu succes, a instrumentelor evidente de control sovietic, la eliminarea formelor lor clandestine*” (op. cit., pp. 13-14). Acesta a fost domeniul cel mai dificil, deoarece, cum era de așteptat, liderii sovietici nu au recunoscut niciodată existența unor rețele clandestine de agenți ai Moscovei în România.

Din 1962 până în 1963, structurile de contrainformații ale Securității române identificaseră 149 de „agenți sovietici infiltrați în România”. În cadrul conducerii de partid, **Nicolae Ceaușescu, membru al Biroului Politic și al Secretariatului CC al PMR, a fost desemnat responsabil pentru coordonarea măsurilor de contracarare a activităților de spionaj sovietice pe teritoriul țării.** La o reuniune a Biroului Politic, din 30 august 1963, N. Ceaușescu raporta:

„Am analizat modul în care au fost și continuă să fie organizate rețelele sovietice de agenți de informații și felul în care operează ele. Discuțiile mele cu unii dintre cei implicați arată că ei continuă chiar și acum să recruteze rețele de agenți pentru serviciul sovietic de spionaj. Continuă să recruteze cetățeni români... pentru a-i folosi atât în țară, cât și peste graniță (...)

Am strâns date despre unii dintre acești oameni, care stau mărturie că ei au operat în aceste rețele de agenți, mai ales în cazul celor care au făcut parte din Divizia Tudor Vladimirescu. Cei mai mulți dintre ei recunosc că au fost recrutați și că au lucrat în rețelele sovietice de agenți”.

N. Ceaușescu a mai arătat, cu același prilej, că sovieticii dispun de „o rețea la nivelul Comitetului Central” și de câte una în fiecare din „localitățile în care fuseseră desfășurate trupe sovietice” (Transilvania, Moldova și zona Dobrogei), care operau fără întrerupere. Capii diverselor rețele sovietice de agenți, preciza

Ceaușescu, erau **Gheorghe Pintilie** (Pantelei Bodnarenko, „Pantiușa”), fost șef al Direcției Generale a Securității Poporului (DGSP), **Sergiu Nicolau** (Serghei Nikonov), fost șef al Serviciului extern al SSI (1948-1951), apoi șef al spionajului militar (1954-1960) și **Mihai Gavrilovici**, plasat de sovietici ca șef de cabinet al lui Gheorghiu-Dej în 1948. În același timp, sublinia Ceaușescu, și consilierii sovietici „*au organizat activități de spionaj pe tot timpul cât s-au aflat aici*”. Șeful echipei de consilieri sovietici pe probleme de informații, generalul **Aleksandr Saharovski**, reîntors la Moscova va deveni șeful Primului Directorat al KGB responsabil cu informațiile externe.

„Este evident – argumenta Ceaușescu în raportul său – că sovieticii nu doar că au avut rețele de informații aici, dar încă operează cu ele. Toți agenții care au susținut că au lucrat doar până în 1949-1953 au declarat și că li s-a spus să-și păstreze contactele cu Pintilie chiar și după întreruperea activității... Le-am explicat acestor oameni că trebuie să se subordoneze partidului și că nu vom accepta ca aceste rețele de agenți să-și continue existența în niciun fel și sub nicio formă”.

La rândul său, liderul PMR, Gheorghiu-Dej, se exprima tranșant cu prilejul ședinței menționate: *„Rețelele de spionaj în interiorul partidului, într-un stat socialist, sunt menținute doar atunci când consideri că deții o poziție de supremație și că celălalt este un subordonat în care nu poți avea încredere (...) Acest lucru nu este doar o încălcare a suveranității. El sugerează ceva mult mai dificil de acceptat, relația dintre stăpân și sclav”* (op. cit., pp. 26-28).

Chestiunea spionajului sovietic în România a devenit în curând o problemă fierbinte în relațiile cu URSS și, firește, a făcut obiectul mai multor convorbiri la nivel înalt. După discuții aprinse la București, cu ocazia unei vizite a lui N. Hrușciov, N. Podgornîi, I. Andropov ș.a., în timpul cărora Nicolae Ceaușescu a ridicat problema rețelelor de agenți secreți sovietici în România, dar fără rezultat, chestiunea a fost reluată în 1964, în cadrul unei vizite de o săptămână la Moscova a unei delegații române conduse de Ion Gheorghe Maurer. Și de această dată liderii sovietici au respins categoric ideea că serviciile lor ar desfășura activități ilegale în România, arătându-se chiar surprinși că partea română invocă existența unei asemenea probleme. La precizarea că N. Ceaușescu a fost cel care a ridicat chestiunea în discuțiile de la București, N. Podgornîi a răbufnit:

„Noi n-am avut niciodată o rețea de agenți în România și chiar dacă 20 de Ceaușescu ar afirma că am avut, noi tot n-am fi de acord (că am avut)” (op. cit., p. 32).

Disputele au continuat, dar fără niciun rezultat, așa încât partea română a fost nevoită să ia noi măsuri de retorsiune împotriva agresivității sovietice:

întreruperea trimerii de ofițeri la studii în URSS, punerea la punct a unui serviciu de cifru și transmisiuni cifrate propriu, necunoscut de sovietici, înființarea – caz unic în Europa de Est – a unei unități anti-KGB (mai întâi a unui „Birou Țări Socialiste”, transformat în UM 0920/A, apoi în UM 0110).

Pentru moment, să reținem că, încă din 1963-1964, N. Ceaușescu a devenit o țintă predilectă pe „radarul” serviciilor secrete sovietice, care i-au purtat sâmbetele până la sfârșitul tragic din decembrie 1989. Pe de altă parte, este evident că, atunci când a preluat conducerea partidului, în 1965, N. Ceaușescu era foarte bine informat despre infiltrarea spionajului sovietic în România și modalitățile de acțiune ale acestuia, pe care a încercat să le stăvilească prin toate mijloacele. Îndârjirea cu care N. Ceaușescu se împotriva amestecului sovietic în România a constituit, fără îndoială, unul din motivele pentru care Gheorghiu-Dej l-a desemnat ca succesor al său.

Timp de aproape un sfert de veac, cât N. Ceaușescu s-a aflat în fruntea partidului și a statului, România, prin pozițiile independente adoptate pe arena internațională, a reprezentat un veritabil *coșmar pentru Moscova*, după cum se exprima Larry L. Watts la finalul unei dezbateri pe marginea cărții sale amintite mai sus. Pentru o țară mică, a mai spus istoricul american, *România a avut o contribuție substanțială la menținerea stabilității regionale și mondiale, un rol deosebit de activ în promovarea destinderii și a dialogului în raporturile Est-Vest. România a reprezentat, astfel, cel mai important partener al Occidentului din Europa de Est, bucurându-se de simpatia și sprijinul său mai bine de două decenii. Până în 1985, când politiciile de independență a României i-a fost preferată liberalizarea lui Gorbaciov, care a dus în câțiva ani la prăbușirea URSS și a sistemului socialist de tip sovietic.*

Din suita de controverse la nivel înalt pe tema rețelelor informative sovietice din România amintesc convorbirile tensionate de la Moscova, din 19 mai 1970:

„Tov. Nicolae Ceaușescu: Tot îmi spun tovarășii că am uitat ceva. De fapt, noi am mai spus aceasta în 1964, dar numai în treacăt și îmi pare rău că mi-au adus aminte abia la sfârșit. Este vorba, tovarășii, de faptul că noi avem unele date din care reiese că unii oameni sovietici desfășoară o anumită activitate informativă în România. Noi - vă aduceți aminte - și în 1964 am ridicat problema și apoi de câteva ori. Eu aș ruga să ajungem la o înțelegere ca să se pună capăt acestei activități. Altfel, puneți într-o situație proastă oameni care au sentimente nobile față de Uniunea Sovietică. Apoi, noi v-am mai spus, tovarășii, dacă vă interesează ceva, vă spunem noi; nu trebuie să căutați pe alte căi să aflați aceste lucruri. Nu e normal ca între țări socialiste să existe asemenea lucruri. Vă închipuiți, ce s-ar

întâmpla dacă noi am trimite în judecată pe acei tovarăși români care se ocupă de această activitate.

Tov. L.I. Brejnev: Despre ce se are în vedere când se spun aceste lucruri? Sunt fapte concrete? Despre ce este vorba?

Tov. Nicolae Ceaușescu: Se apelează la unii cetățeni români și li se cer informații.

Tov. L.I. Brejnev: Cine apelează?

Tov. Nicolae Ceaușescu: O serie de cetățeni sovietici.

Tov. L.I. Brejnev: Este prea general pentru o asemenea discuție.

Tov. Nicolae Ceaușescu: Tovarășe Brejnev, o să vă trimitem concret aceste lucruri. Noi am dori să se pună capăt acestor lucruri.

Tov. L.I. Brejnev: Dar nici nu se pune o asemenea problemă. Nu numai în România, dar în nicio țară socialistă nu se desfășoară vreo activitate informațională. Există un singur lucru: interdicția Biroului Politic de a se desfășura o asemenea activitate. Nici măcar în China nu se admite o asemenea activitate. Așa că respingem asemenea afirmații. Dacă este vorba despre vreun caz particular vom vedea. Eu nu știu ce vorbesc tovarășii români în piață. Asemenea discuții de piață nu ajung la noi, la Biroul Politic. Este oare vorba de agentură? Nu putem admite acest lucru. Nu avem așa ceva. Dacă aveți fapte, vă rog să le spuneți. Dar dacă un cetățean spune ceva, cândva și greșește - este o problemă. Pot fi și greșeli. Dar dacă dv. ridicați acest lucru la nivel oficial, atunci este cu totul altceva. Acesta e nejust. În discuția noastră eu nu mi-am permis să arăt cum discută oamenii dv. oficiali cu oameni de stat sovietici.

Tov. Nicolae Ceaușescu: Eu nu mă refer la faptul că se discută și ce se discută în piață, pentru că nu m-aș preocupa de asemenea lucruri.

Tov. L.I. Brejnev: Aceasta se referă mai mult la sfera suspiciunilor, decât la sfera concretă. Nu există agenți la Ambasada sovietică.

Tov. A. V. Basov (ambasador la București, n.red.): Dacă vine vreun agent român și-l provoacă, este altceva.

Tov. Nicolae Ceaușescu: De ce am ridicat această problemă? Deoarece e posibil, într-adevăr, să fie cazuri întâmplătoare. Unii oameni consideră că fac bine. Ar trebui să le atragem reciproc atenția că, dacă doresc să afle ceva, să nu meargă pe căi ocolite, ci să vină să întrebe. Noi v-am spus, tovarăși, că nu avem secrete și suntem gata să discutăm oricând.

Tov. L.I. Brejnev: Eu v-am spus punctul nostru de vedere și felul cum ne comportăm noi. Aș dori să subliniez încă o dată în mod categoric inconsistența afirmației făcute, insinuării că noi am desfășura o anumită

activitate informativă în România. Vă rog să luați act de declarația noastră: nimeni, niciun lucrător nu a avut alte indicații, în afară de interdicția Biroului nostru Politic de a se duce o asemenea activitate. Dacă există asemenea fapte, vă rog să luați măsuri împotriva provocatorilor, fie că e vorba de provocatori sovietici, fie de provocatori români. Și acesta este un fapt de respect, de neamestec. Noi ne-am menținut și ne vom menține în continuare pe această linie. (...). Prin urmare, din această poziție a noastră ar fi trebuit să trageți alte concluzii și anume că Uniunii Sovietice nu i s-a răcit inima de prieten (...)"

Curat murdar! ar fi spus un cunoscut personaj al lui Caragiale.

//

Cazul VASILE MALINSCHI

Mai întâi cine a fost Vasile Malinschi?

Născut la 1 mai 1912, la Râbnîța, în Basarabia, aflată atunci sub ocupație rusească.

Decedat la București, la 15 iulie 1992.

O fișă personală păstrată în Arhiva CC al PCR, Secția Organizatorică și Cadre, datată 6.IX.1973, consemna: „*Origine socială muncitorească, naționalitatea rusă, căsătorit, doi copii, economist, doctor în economie, în prezent guvernator al Băncii Naționale și membru al CC al PCR*”.

În continuare erau detaliate aspecte interesante despre evoluția profesională și politică a lui V. Malinschi înainte de a fi numit guvernator al Băncii Naționale:

„*Malinschi Vasile, după ce în 1931 a absolvit liceul teoretic din orașul Bălți, a urmat Academia Comercială (Academia de Înalte Studii Comerciale și Industriale – n.red.) și Facultatea de drept din București. Încă din primii ani de studii s-a alăturat mișcării democratice studențești. În 1935 a fost primit în PCR, încredințându-i-se diferite sarcini de răspundere în organizațiile studențești democratice (...). În anii 1933-1934 a satisfăcut stagiul militar la Regimentul 2 artilerie grea din București.*

După absolvirea facultății, în 1936, a lucrat ca funcționar la Direcția reglementării comerțului exterior până în 1938 când, pe bază de concurs, a fost angajat la Banca Națională. În acest timp a urmat doctorantura, obținând titlul de doctor în economie.

În iulie 1940 (după raptul Basarabiei și Nordului Bucovinei în urma notelor ultimative sovietice – n.red.) a plecat în RSS Moldovenească, fiind originar de acolo și a lucrat ca inspector comercial și economist planificator la Sovietul din Bălți, apoi ca prim colaborator științific la Institutul de cercetări științifice din

Chișinău. După începerea războiului s-a evacuat la Alma-Ata, unde a muncit ca profesor.

Între anii 1943-1947 a urmat aspirantura la Institutul economic din Moscova. În acest timp a lucrat ca redactor prim la gazeta „Graiul liber”, ziar al prizonierilor români din URSS și a predat lecții de economie și filozofie la Școala antifascistă. În 1948 a fost încadrat membru al PCUS.

După terminarea aspiranturii a condus sectorul economic al Academiei de Științe a URSS și a fost profesor de economie politică la Universitatea din Chișinău și la Institutul pedagogic Moldovenesc. A lucrat de asemenea în Comisia CC a Partidului Comunist al RSS Moldovenești și a publicat o serie de studii în Buletinele Academiei de Științe a URSS.

În 1949, fiind chemat de CC al PCR a revenit în țară, încredințându-i-se succesiv funcțiile: consilier la Ministerul Agriculturii și rector al ISEP (Academia de Studii Economice – n. red.), ministru al Comerțului Interior, vicepreședinte al Comitetului de Stat al Planificării, secretar general adjunct și membru în Prezidiul Academiei R.S. România.

Din 1963 este guvernator al Băncii Naționale. Este membru al CC al PCR”.

Despre soția sa Natalia Malinschi, dintr-o altă fișă păstrată în Arhiva CC al PCR aflăm că s-a născut la 27 august 1912 la Vaskova, regiunea Smolensk, din URSS și a absolvit Institutul de Cinematografie din Leningrad. A lucrat ca regizor la Studioul Cinematografic din Moscova, apoi la Studioul „Alexandru Sahia” din București (3 ani).

Din 1 ianuarie 1963 până la 23 noiembrie 1977, Vasile Malinschi a fost mai întâi Președinte al Băncii RPR, apoi guvernator al Băncii Naționale a RSR. În această ultimă calitate, din care s-a pensionat, guvernatorul Băncii Naționale a României a desfășurat o intensă activitate informativă în favoarea URSS, activitate atestată de o serie de documente păstrate în Arhiva fostului CC al PCUS. Documentele menționate fac referire la o perioadă destul de lungă: 1966-1976, perioadă în care relațiile româno-sovietice au fost marcate de tensiuni și divergențe profunde, consemnate și în stenogramele dialogului bilateral dintre București și Moscova. De menționat că **activitatea informativă clandestină a lui Malinschi s-a desfășurat din proprie inițiativă**, după cum precizează documentele de arhivă sovietice.

Cum a început și ce informații furniza guvernatorul Malinschi?

Informațiile furnizate de Malinschi cuprindeau: caracterizări ale principalilor lideri ai PCR, începând cu N. Ceaușescu și Ion Gh. Maurer, văzuți prin prisma atitudinii lor reale față de URSS; dificultățile economice cu care se

confrunța R.S. România și datoria sa externă față de statele occidentale; starea de lucruri din interiorul partidului și rezultatele celor mai importante vizite întreprinse în străinătate de liderii comuniști români; chestiunea Basarabiei; relațiile româno-chineze; relațiile cu țările arabe și Israelul; intervenția în Cehoslovacia a celor cinci state din Tratatul de la Varșovia (august 1968), diversele Plenare ale CC al PCR; disputele din relațiile româno-maghiare; penuria alimentară ș.a. În acest mod, evident, liderii sovietici erau foarte bine informați despre poziția țării noastre înaintea convorbirilor pe care le aveau frecvent cu conducătorii români.

Câteva „mostre” de informații furnizate de Malinschi:

Primul document (Notă de convorbire, având caracter Secret), semnat de ambasadorul sovietic la București Aleksandr V. Basov, este datat **29 septembrie 1966** și cuprinde o relatare amănunțită a convorbirii purtate cu Vasile Malinschi (academician, șef de secție la Academia RSR, membru al CC al PCR, guvernatorul Băncii Naționale), care însoțea o delegație a Academiei de Științe a URSS aflată în țara noastră.

Malinschi s-a plâns ambasadorului sovietic de faptul că nu se bucură de încredere din partea conducerii române și nu i se permite să viziteze URSS. Mai mult, el spune că *„toți cei care sunt solidari sau simpatizează cu URSS sunt urmăriți cu scrupulozitate. Atât la locul de muncă, cât și în apartamente sunt instalate dispozitive de interceptare. Nu avem posibilitatea să vorbim deschis nici chiar în locuri publice”*. În final, Malinschi își exprimă dorința de a transmite Ambasadei sovietice *„în manieră confidențială unele aspecte referitoare la viața de partid și la economia țării”*.

A doua Notă de convorbire (calificată Strict Secret) este datată 7 noiembrie 1968, prilejuită de participarea lui Malinschi la recepția de la Ambasada URSS și este semnată de I.S. Ilyin, ministru plenipotențiar al Ambasadei. Pentru a nu atrage atenția, ambasadorul Basov a plasat sarcina de a discuta cu Malinschi unui colaborator de încredere.

În cadrul discuției, Malinschi se referă în termeni critici la adresa discursului lui Nicolae Ceaușescu din 21 august 1968, referitor la invadarea Cehoslovaciei, și afirmă că *„unii funcționari importanți s-au poziționat critic față de declarațiile antisovietice isterice ale acestuia”*. La final, Malinschi regretă că nu poate comunica direct cu ambasadorul Basov, dar solicită să poată avea *„legătură permanentă”* cu primul secretar al Ambasadei, pe care îl cunoaște de mai mult timp și promite că are de comunicat *„informații interesante”*. Prudent, diplomatul sovietic nu a reacționat.

O altă Notă de convorbire, cu caracter Secret, este datată 19 iulie 1969 și a fost prilejuită de așteptarea la Aeroportul Băneasa a revenirii din URSS a unei

delegații conduse de Gh. Rădulescu, un personaj pe care Malinschi l-a prezentat permanent ca având o atitudine clar favorabilă URSS. Interlocutor a fost V.V. Lebedev, prim secretar la Ambasada URSS.

O amplă Notă de convorbire (Strict Secret) este datată **28 octombrie 1969**, fiind semnată de ambasadorul Basov, în urma discuției purtate cu Malinschi la o recepție de la Ambasada Olandei, ocazionată de vizita premierului olandez în România.

„Apropiindu-se de mine – își începe ambasadorul Basov relatarea -, Malinschi mi-a zis că el demult caută posibilitatea de a se întâlni cu mine pentru a-mi aduce la cunoștință, în mod confidențial, unele circumstanțe referitoare la situația actuală din România. El mi-a comunicat că este urmărit permanent, de aceea este complicat să găsească un moment prielnic pentru o întâlnire cu ambasadorul sovietic”.

După care urmează o prezentare în culori sumbre a economiei românești, mai ales în ce privește agricultura și finanțele țării. De asemenea, informează că *„nemulțumirea crește și cuprinde tot mai multe pături ale clasei muncitoare”*. Este limpede că, cel puțin în perioada de referință, Malinschi exagera o serie de aspecte, tocmai pentru a fi pe placul interlocutorului sovietic.

Urmează o prezentare extrem de critică a premierului Ion Gheorghe Maurer, despre care Malinschi afirmă: *„acest semi-german și semi-francez este, de fapt, cel mai înflăcărat dușman al Uniunii Sovietice. Tot ce este pozitiv pentru Maurer este sinonim cu Occidentul, orice rus fiind pentru el un vrăjmaș de moarte. Cât timp se va afla la conducere, el va rămâne, în mod cert, centrul antisovietismului și va exercita o influență puternică și asupra lui Ceaușescu”*.

Malinschi mergea chiar mai departe cu sugestiile lui despre ce ar trebui să facă sovieticii, el sugerând, *„cu prudență, dar destul de insistent, ideea că acum obiectivul de bază este de a-l înlătura pe I. Gh. Maurer de pe scena politică a României, ca pe principalul și cel mai periculos agent al antisovietismului, iar după aceea, cu ușurință, se va putea obține schimbarea liniei politice promovate de N. Ceaușescu”*.

Malinschi a făcut o prezentare detaliată a principalilor lideri din conducerea PCR, subliniind atitudinea acestora față de URSS. Doi dintre ei se detașau în viziunea sa ca având poziții prosovietice clare: Gheorghe Rădulescu și Alexandru Bârlădeanu. Despre Bârlădeanu a mai spus că *„dorește să se întâlnească cu tovarășii sovietici pentru a le comunica câteva considerații referitoare la situația din țară”*. Mai mult, Malinschi, *„într-o manieră delicată, a făcut aluzia că ambasada sovietică ar avea de câștigat dacă ar organiza în România ceva asemănător unei rețele de informații (s.n.), accentuând că în*

prezent în țară sunt mulți nemulțumiți care, probabil, ar fi de acord să se întâlnească în manieră confidențială cu tovarășii sovietici”. Prudent, Basov i-ar fi răspuns că „aceasta nu ține de competența noastră și nici nu corespunde cu metodele noastre de lucru”. Reamintim afirmația lui Basov în discuțiile de la Moscova din mai 1970, când Ceaușescu a ridicat problema spionajului sovietic în România: „Dacă vine un agent român și provoacă, este altceva”!

Vasile Malinschi a continuat sistematic să furnizeze informații confidențiale ambasadei sovietice, folosind orice oportunitate oficială pentru a-și acoperi activitatea. Amintesc câteva dintre ele:

- 10 decembrie 1969, convorbire la aeroportul Băneasa cu secretarul I al Ambasadei URSS, cu ocazia plecării lui Gheorghe Rădulescu într-o vizită la Moscova.

- 23 februarie 1970, convorbire cu ambasadorul Basov (aeroportul Băneasa, Gheorghe Rădulescu pleca la o sesiune a CAER la Moscova).

- 6 martie 1970: convorbiri ale lui Basov cu Malinschi și Dumitru Coliu (președintele Comisiei pentru agricultură din Marea Adunare Națională). Ambii demnitari români se plâng că nu pot identifica o modalitate sigură de a se întâlni cu diplomați sovietici. D. Coliu spune că ar dori să viziteze URSS („Acolo aș putea povesti mult mai amănunțit despre situația din România”).

- 14 martie 1970: discuție între Basov și Malinschi la aeroport, cu ocazia revenirii lui Gh. Rădulescu din URSS. Cu acest prilej, Malinschi solicită să se vadă cu ministrul plenipotențiar I.S. Ilyin („care nu iese atât de mult în evidență, pentru a-i comunica, într-o manieră confidențială, despre unele subiecte care, din punctul lui de vedere, sunt importante”, după cum consemna ambasadorul sovietic în Nota de convorbire). Întâlnirea cu Ilyin a avut loc în aceeași zi, 14 martie 1970, Malinschi luându-l pe diplomatul sovietic în mașina sa și deplasându-se într-o pădure din apropiere. Malinschi a prezentat detalii despre pregătirile delegației române care se va deplasa pentru convorbiri la Moscova (18-19 mai 1970), una dintre cele mai tensionate întâlniri dintre conducătorii români și cei sovietici.

- 9 mai 1970: convorbire Ilyin-Malinschi la recepția de la Ambasada URSS. Oficialul român informează despre relațiile României cu China.

- 7 noiembrie 1970; recepție la Ambasada URSS. Convorbire Basov, Ilyin – Malinschi. Notă de convorbire Strict Secret: Oficialul român informează despre situația internă, inundațiile catastrofale din mai-iunie, precum și despre chestiunea basarabeană care ar favoriza apropierea româno-chineză. Malinschi a menționat că opiniile sale „coincid cu părerea lui Gheorghe Rădulescu”.

- 1 mai 1971: convorbire cu Ilyin la demonstrația de 1 mai. V. Malinschi informează despre opiniile critice ale lui N. Ceaușescu după Congresul al XIV-lea al PCUS, precum și despre relațiile României cu China.

- 6 noiembrie 1972, discuție între un consilier sovietic cu V. Malinschi, la recepția de la Ambasada URSS. Malinschi informează despre datoria externă a țării, dificultățile economice, relațiile cu China și demiterea lui Corneliu Mănescu de la Externe.

- 6 noiembrie 1973: discuție între un consilier de la Ambasada URSS cu V. Malinschi (Strict Secret); recepție la ambasadă. Oficialul român informează despre tensiuni în teritoriu cu populația maghiară și despre datoria externă a țării.

Despre N. Ceaușescu spune că acesta „*va continua să urmeze cursul său deosebit în politica externă*” și că „*apelează permanent la susținerea statelor mici și mijlocii pentru a face în ciudă Uniunii Sovietice, contând în același timp pe încuviințarea Chinei care promovează cunoscuta sa linie politică de izolare și demascare a superputerilor*”.

- 10 februarie 1974, discuție cu un diplomat sovietic (Secret). Malinschi informează despre neîndeplinirea planului, variațiile cursului de schimb leu-dolar, dar și despre faptul că „*miniștrii noștri încep să mormăie*”, nemulțumiți de vizitele în străinătate ale lui Ceaușescu.

- 19 decembrie 1974 (Secret): convorbire între un diplomat sovietic și V. Malinschi, care informează că va fi reales membru al CC al PCR, precum și despre faptul că N. Ceaușescu a cerut ca în Programul partidului să fie reevaluat capitolul despre rolul Cominternului (subiect care a stârnit nemulțumire și acuzații la Moscova).

- 8 mai 1975: convorbire între un consilier sovietic și V. Malinschi, la recepția de la Ambasada URSS (Secret). Oficialul român informează despre situația din agricultură și relațiile României cu țări africane și latino-americane.

- 27 mai 1976, ultimul document identificat în arhivele sovietice. Convorbire între un ministru consilier sovietic și Malinschi, care informează că situația din țară este tensionată.

Peste un an Vasile Malinschi va fi pensionat. Probabil că această perspectivă, dar și lipsa de consistență a informațiilor furnizate în ultimii ani i-au determinat pe sovietici să renunțe treptat la contactele cu el. În mod cert, aveau alte surse și canale confidențiale de informare despre situația din România și pozițiile conducerii statului față de relațiile cu URSS.

DECEMBRIE 1989 – O NOUĂ ABORDARE

Dr. Ist. Ion Constantin, Dr. soc. Ioan C. Popa

După aproape 36 de ani de la evenimentele din decembrie 1989 a apărut în sfârșit o lucrare esențială pentru oricine dorește să înțeleagă complexitatea și ambiguitatea evoluțiilor din România post-comunistă: Cătălin Ranco Pițu, *Ruperea blestemului. Revoluția Română din decembrie 1989*, Editura Litera, București, 2024, 448 pagini.

În 2020, Cătălin Ranco Pițu a fost numit procuror militar șef al Secției Parchetelor Militare din cadrul Înaltei Curți de Casație și Justiție, consolidându-și o carieră de 23 de ani în magistratură. În această calitate, a semnat rechizitoriul în Dosarul Revoluției, un dosar alcătuit din 3000 de volume, care a avut ca obiect trimiterea în judecată a unor figuri-cheie ale evenimentelor din decembrie 1989, precum Ion Iliescu, fost președinte al României, Gelu Voican Voiculescu, fost viceprim-ministru, și generalul (rtr.) Rus Iosif, fost șef al Aviației Militare, pentru săvârșirea unor grave infracțiuni contra umanității.

Încă de la început, autorul își justifică demersul publicistic prin crezul că „întreaga noastră viață social-politică de după '89 a avut la bază foarte multe vieți nevinovate curmate, mult sânge, multă dezinformare, multă minciună, trădare de țară din partea celor care au preluat puterea, considerând că toate aceste nenorociri care au venit la pachet cu măreția revoluției din '89 au adus asupra acestui neam și un soi de blestem. Este datorია oricui poate ca prin adevăr să elimine acel blestem”.

Dosarul Revoluției are o istorie încâlcită de peste trei decenii, cu trimiteri în judecată, reluări ale urmăririi penale, clasări, retrimiteri în judecată, declinări de competențe, probe respinse, tergiversări. În forma sa finală, dosarul a fost coordonat de procurorul militar Cătălin Ranco Pițu în perioada 2016 -2022, cu probe și documente desecretizate abia după 2016 - dar instanța supremă l-a retrimis, din nou, la Parchet. În cuvintele jurnaliștilor de la Europa Liberă, cronologia dosarului Revoluției este „cronologia unei rușini judiciare”. O rușine, pentru că dreptatea nu s-a împlinit în justiție, iar autoritățile pasează răspunderea. Exemplu: la ultima declinare de competență din 2024, Curtea Supremă invocă

faptul că Ion Iliescu nu era președintele României în perioada 22-30 decembrie 1989 și, deci, nu poate fi judecat în această calitate.

Ruperea blestemului abordează dintr-o perspectivă logică și cronologică toate momentele importante din decembrie 1989, prezentând fapte documentate la dosar, zi cu zi și oraș cu oraș - în țară, apoi oră cu oră și zonă cu zonă - în Capitală, acoperind perioada 16 - 22 decembrie 1989 pentru a argumenta cine a luat decizii, cine a manipulat, cum s-au produs evenimentele tragice și cum Revoluția de la Timișoara a fost sufocată de o lovitură de stat în toată regula, organizată de un grup de agenți GRU.

Cartea oferă răspunsuri articulate la o mulțime de întrebări precum: De când se pregătea debarcarea lui Ceaușescu și cine a fost implicat direct în complot?; Cine a tras, de fapt, în manifestații, la Timișoara și în alte orașe din țară, în perioada 16 - 22 decembrie și cine a făcut-o *după* 22 decembrie; Cine sunt „teroriștii”?- cu fapte, documente și declarații ale unor zeci de martori direct implicați; De unde au venit zgomotele stranii ce au indus panica în mulțime la mitingul eșuat al lui Ceaușescu din 21 decembrie; Cum de au preluat, Iliescu și grupul său de fideli, întreaga putere în țară, în numai câteva ore, pe 22 decembrie?; De ce au murit 857 de oameni în perioada 22 - 30 decembrie, de aproape șapte ori mai multe victime decât în zilele în care comanda politică și militară mai era, încă, la Ceaușescu?; De ce avem numai trei persoane acuzate în dosarul - mamut care se tot plimbă de la parchetul militar la instanța de judecată?; De ce nu au fost pedepsiți cei vinovați, nici după 35 de ani de la evenimente?

În lucrare se arată că, până la data de 22 decembrie, orele 16:00, represiunea împotriva revoluționarilor în toată țara a fost coordonată de Nicolae Ceaușescu, exercitată prin intermediul celor doi piloni esențiali de forță, MApN și MI, cu mențiunea că din Ministerul de Interne făcea parte inclusiv Departamentul Securității Statului. Cadrele militare ale acestor ministere nu au tras din proprie inițiativă, ele s-au supus ordinelor venite pe linie ierarhică de la șefii acestor structuri - pe de o parte, generalul Vasile Milea, pe cealaltă parte, din partea șefului Ministerului de Interne, Tudor Postelnicu. La rândul lor, aceștia n-au fost singurii care au dat ordin, aveau adjuncți, șefi de direcții, adică există o întreagă linie de comandă care a acționat împotriva revoluționarilor ieșiți împotriva regimului totalitar.

La data de 22 decembrie, între Iliescu și șefii militari a existat o înțelegere în urma căreia lui Iliescu i se garantau preluarea și păstrarea puterii totale în statul român, iar acesta, odată ajuns șef de stat, trebuia să șteargă cu buretele ce a făcut armata înainte de 22 decembrie. Cu alte cuvinte, șefii de direcții militare care, sub comanda lui Nicolae Ceaușescu, au participat la represiunea împotriva

revoluționarilor, provocând mulți morți și răniți, au găsit o cale prin care, după liniștirea lucrurilor, să dobândească imunitate în fața legii penale.

După 22 decembrie a început un fenomen *securist-terrorist*, care a venit la pachet cu o psihoză privind pretinse acțiuni ale unor grupe de teroriști, indivizi fanatizați care ar acționa cu o cruzime fără precedent trăgând în locuințe, în cetățeni, provocând victime în rândul militarilor și populației civile. În realitate, nu a existat nicio astfel de structură, n-a existat nimic organizat pentru a-l readuce la putere pe Nicolae Ceaușescu, abandonat încă din ziua de 22 decembrie, în jurul orelor 10.00, de către toate structurile de forță ale României - MApN, Ministerul de Interne, Securitatea, dar și Gărzile Patriotice. Nu există niciun indiciu cum că vreo structură total acoperită sau aparținând vreunui minister de forță ar fi acționat pentru readucerea la putere a lui Nicolae Ceaușescu și că pentru atingerea acestui scop ar fi fost declanșată o acțiune de diversiune care să creeze haos. Acest fenomen a fost generat, amplificat până la cote paroxistice tocmai de cei care au preluat puterea în data de 22 decembrie, orele 16:00, în special Ion Iliescu, lider politico-militar, pentru că și-a subordonat toate ministerele, inclusiv cele de forță. A fost constituit și un consiliu militar superior, al cărui șef militar era Ion Iliescu, astfel încât s-a situat exact în poziția lui Nicolae Ceaușescu, șef politico-militar al României. Alături de el au fost și alte personaje cunoscute, precum generalul Nicolae Militaru, Silviu Brucan, Gelu Voican Voiculescu, Petre Roman, Virgil Măgureanu. Au fost reactivați atunci 42 de generali ai armatei române dovediți ca fiind agenți ai spionajului sovietic, în jurul lui Ion Iliescu fiind aproape în mod exclusiv ofițeri care erau în slujba unei alte forțe, adică a URSS. Ion Iliescu în persoană era catalogat de serviciile române de contraspionaj ca fiind agent de influență al KGB. Pe lângă aceștia erau și unii generali activi în decembrie 1989, despre care ulterior s-a documentat faptul că erau colaboratori în principal ai GRU (Eftimescu, Hortopan, Logofătu) și care au pus la cale diversiunea cu *securist-teroriștii*. Unii dintre aceștia s-au regăsit apoi în Guvernul și Parlamentul României, ca și în toate structurile de forță ale țării.

Concluzionând, autorul scrie: „*O privire de ansamblu arată că populația României a fost supusă sistematic la un bombardament informațional fără precedent. Aparițiile televizate și comunicatele factorilor decizionali ai CFSN au generat și au amplificat psihoza terorist-securistă. Acțiunile armatei, coordonate de vârful decizional ale MApN și acceptate de CFSN, au indus convingerea existenței în marile orașe a unui război total. Televiziunea și Radioul au accentuat psihoza. Presa scrisă s-a manifestat la fel, fără discernământ, și a contribuit la accentuarea unei stări ce friza nebunia. Toți acești factori au cauzat tragediile existente începând cu seara de 22 decembrie 1989*” (p. 237).

Începând cu 2018 s-au desecretizat acele materiale, toate stenogramele și raportul final, care susțin concluzia acelor zile. În raportul final al Comisiei senatoriale se afirmă negru pe alb un fapt de o gravitate nemaîntâlnită în ultimii 35 de ani : „În decembrie 1989 am asistat la re-KGB-izarea României”, așa cum apreciază senatorul Șerban Săndulescu în concluziile la acest raport. Înalta Curte de Casație și Justiție „a avut grijă să elimine ca probe toate stenogramele și raportul comisiei senatoriale, spunând că ele nu reprezintă nici măcar înscrisuri, nu au valoare probatorie, și au fost aruncate la coșul de gunoi definitiv, cel puțin din perspectivă juridică”. O perioadă îndelungată de timp, nimeni nu a mai vorbit nimic despre ele, nici măcar instituțiile statului, deși era munca unei comisii parlamentare.

„Răspunsul - apreciază autorul - este trist și totodată evident: n-aveau cum autoritățile, inclusiv Parchetul, să efectueze acte de urmărire penale cât timp cei care urmau a fi cercetați aveau puterea absolută politico-militară în statul român. Le-o fi fost frică, știau la ce se expun, sau chiar au fost oamenii lor. Și nu spun întâmplător lucrul acesta, pentru că, revenind la Gelu Voican Voiculescu, el era foarte încrezător în fața comisiei și aproape îi lua peste picior pe Gabrielescu și Săndulescu, spunându-le (discuțiile au fost înregistrate audio, nu și video din păcate): Să-i văd eu pe procurorii militari dacă au ei tupeul să ne ancheteze pe noi; n-au cum să o facă pentru că am avut grijă să ne punem omul nostru în fruntea lor!”. Acel „omul nostru”, spune Cătălin Ranco Pițu, a fost Mugurel Florescu, care a fost procuror militar șef și totodată adjunct al procurorului general, fiind printre persoanele trimise la Târgoviște să se asigure că nu există altă soluție decât lichidarea fizică a soților Ceaușescu.

Un capitol special din lucrare se intitulează „Trădare și trădători”. Pornind de la un citat din anticul grec Eschil („Am învățat să urăsc trădătorii de țară, și nu este boală pe care o condamn mai mult decât trădarea de țară”), dar și de la o cugetare a lui Victor Hugo („Trădarea este biserica iadului”), autorul concluzionează: „În decembrie 1989, cei care au preluat puterea politico-militară au săvârșit trădarea României și a poporului român, iar pentru aceasta vor rămâne pentru totdeauna în istorie la categoria *trădători de neam*. Cu toate acestea, trădătorii din decembrie 1989 au fost cruțați de către cei care, mult timp, s-au prefăcut că anchetează infracțiunile săvârșite în timpul Revoluției, astfel încât a survenit prescripția” (p. 375).

„Cauza morții fiecărui român în intervalul 22 decembrie 1989 - 1 ianuarie 1990 - arată autorul - a fost focul fratricid cauzat pe fond de psihoză securist-teroristă. Nu există o altă cauză a survenirii de decese și răniri. Românii posesori de arme în decembrie 1989 s-au împușcat între ei, fiind convinși că există securist-

teroriștii printre noi. Ion Iliescu, în 23 decembrie, a generat această psihoză, spunând că o unitate de bezmetici ne atacă pe noi și Revoluția, neavând niciun argument pentru astfel de afirmații foarte grave. Apoi, în 23 decembrie a ieșit la televizor și a spus că teroriștii sunt printre noi, ei sunt îmbrăcați în haine civile, arată ca noi. De aici, se dorea și ca populația să fie convinsă că există teroriștii, că armata s-a alăturat poporului și că împreună, în mod eroic, luptă împotriva teroriștilor. Astfel, armata ar fi fost văzută ca o salvatoare a situației. Societatea noastră, în ansamblul ei – inclusiv armata, serviciile de informații, mass-media –, în ultimii 35 de ani, nu a putut proba existența nici măcar a unui singur securist terorist. Nici armata n-a putut proba acest lucru, deși s-ar fi dorit, pentru că automat vinovăția era aruncată în altă parte”.

Autorul descrie pe larg împrejurările în care s-au produs evenimentele tragice din acele zile ca urmare a psihozei create privind așa zisii „teroriști-securiști”. Cel mai grav incident petrecut în timpul evenimentelor din decembrie 1989 a fost marcat prin episodul tragic consumat în dimineața de 23 decembrie 1989 în fața Aeroportului Internațional Otopeni. Incidentul a avut drept consecință pierderea unui număr mare de vieți omenești și rănirea multor persoane, într-un interval scurt de timp, după ce trei camioane pline cu soldați, de la unitatea din Câmpina, au ajuns la aeroport, unde fuseseră chemați pentru întărirea pazei acestuia. Timp de circa 10 minute, militarii au fost ciuruiți de mitralierele camarazilor lor, care i-au luat drept teroriști. Incidentul s-a soldat cu 48 de morți (40 de militari și opt civili) și 15 răniți.

Civili decedați în acest eveniment se aflau într-un autobuz care asigura în mod curent legătura între București și Aeroport, ajuns în zonă exact la momentul declanșării focului. Asupra mijlocului de transport în comun, militarii din dispozitivul de apărare al aeroportului au deschis focul, presupunând că este folosit de „securiști-teroriști”. În spatele acestor acțiuni s-au aflat însă comenzi și temeri induse de cei care au conceput și coordonat întregul scenariu tragic.

La baza unor crime comise pe timpul revoluției au stat și unele răzbunări personale. În noaptea de 23/24 decembrie 1989, generalul Nicolae Militaru a ordonat venirea echipajelor USLA, comandate de lt.col. Troscă Gheorghe, în zona MApN, pentru a neutraliza pretensele grupuri teroriste care atacau ministerul.

Ca urmare a gravei lipse de comunicare, s-a ajuns ca forțele MApN aflate în perimetrul ministerului să deschidă foc asupra celor două ABI-uri. Troscă a fost nominalizat de Militaru ca el să conducă echipajul USLA, fiind indicii clare că s-a urmărit cu premeditare asasinarea acestuia (motiv de răzbunare pentru presupusa implicare în acțiunea „Corbii”, prin care se probase colaborarea lui Militaru cu spionajul sovietic), ceea ce s-a și întâmplat.

Psihoza terorist-securistă din Sibiu a stat la baza lipirii de libertate și a vătămării psihice grave a multor persoane într-un mod aparte, prin comparație cu restul țării. Persoanele reținute atunci au fost supuse unor acte extreme de violență fizică și psihică, înfometare și multiple umilințe din partea militarilor aflați în subordinea paranoicului comandant al garnizoanei din acel moment. Pe raza municipiului Sibiu a existat o adevărată „vânătoare de oameni”, ajungându-se inclusiv la situații în care cadrele M.I. rănite și aflate sub îngrijire medicală la Spitalul Municipal Sibiu au fost luate cu forța din această unitate medicală (în pofida protestelor exprese și vehemente ale medicilor) și introduse în bazinul de înot al școlii militare din localitate, fără asigurarea asistenței medicale necesare, situație în care o persoană a decedat. Persoanele lipsite de libertate aparțineau structurilor M.I. și DSS din Sibiu, inclusiv personalul civil al acestor structuri fiind reținut în mod abuziv și supus unor tratamente inumane. În tot acest timp, opinia publică era manipulată prin relatările mass-media despre capturările așa-zişilor „teroriști”.

Tot așa, au existat și situații de crime care nu au avut legătură directă cu Revoluția, dar au fost posibile în acea conjunctură. Este cazul unui tânăr civil care a fost condamnat deoarece a intrat în posesia unui pistol-mitralieră și a tras către un grup de persoane pentru că „a vrut să știe cum e să omori oameni”. „Practic - arată autorul-, criminalul latent care zăcea în el s-a putut manifesta în acel climat”. În același registru, cartea menționează declarațiile unor martori care l-au indicat pe regizorul Sergiu Nicolaescu în postura de trăgător în oameni. „Se pare că acesta se săturase să tragă doar prin poligoane sau pe platourile de filmare”, apreciază Cătălin Ranco Pițu. Este evocată în acest context și o discuție avută cu un celebru medic chirurg care, în decembrie 1989, lucra la spitalul Colțea din București și care a declarat: „În decembrie 1989 am fost uimit de înclinația spre bestialitate a unei părți a poporului român”.

În capitolul „Crima din ziua Crăciunului”, autorul prezintă mărturii despre modul în care s-a hotărât eliminarea soților Ceaușescu. Un membru al FSN, martor direct, își amintea că „în 24 decembrie 1989, seara, toate persoanele aflate în camera de consiliu a MAPN au hotărât împușcarea soților Ceaușescu, motivându-se că doar în acest fel se pot liniști lucrurile în țară”.

În fața Comisiei Senatoriale, Petre Roman a fost mai precis: „În seara zilei de 24 decembrie 1989 a fost acea sugestie a domnului Brucan (...). Domnul Iliescu a spus: Trebuie să facem un proces (...). Brucan propunea orice formulă, dar în principiu ideea era de eliminare a Ceaușeștilor, într-o formă sau alta, inclusiv a execuției” (p. 392). Așadar, hotărârea de *eliminare* s-a luat înainte de orice

judecată, „procesul” urma doar să dea o haină juridică sentinței pronunțate dinainte de emanații revoluției.

Tot despre „procesul” din 25 decembrie, autorul menționează: „Desfășurarea procesului penal simulat, fără asigurarea drepturilor procesuale elementare, este bine cunoscută. Nicolae Ceaușescu nu a recunoscut Tribunalul Militar Excepțional instituit de Ion Iliescu și s-a comportat ca și când era președintele României în exercițiu.

Printre altele, iată ce a spus Ceaușescu: *Grupul care se declară Comitetul de Salvare Națională este un Comitet de Trădare Națională (...), este o bandă de trădători de țară care a organizat lovitura de stat. În fața loviturii de stat nu le răspund! Celor care au chemat armatele străine în țară nu le răspund! Cei care au preluat puterea prin trădare, așa cum s-a întâmplat sute și sute de ani în istoria României, vor sfârși prin a răspunde în fața poporului. Putem fi împușcați și fără chestiunea aceasta. Cine a organizat lovitura de stat poate să împuște pe oricine. Va trăi România! Și poporul liber, nu cu trădători! De la un capăt la altul sunt doar minciuni ale celor care au dat lovitura de stat, trădând poporul și mergând la distrugerea independenței României!”*(pp. 408-409).

Desigur, autorul nu argumentează doar lovitura de stat, ci are în vedere și mișcarea de masă a populației care a dus nu doar la înlocuirea cuplului conducător, ci a unui întreg sistem totalitar care a dominat România aproape o jumătate de secol. Pe baza analizării unui volum imens de date, documente și mărturii relevante, autorul afirmă: **„consider că în decembrie 1989 am trăit o revoluție, cât și o lovitură de stat militară”** (p. 417).

În fine, autorul apreciază concludiv că, în timpul Revoluției din decembrie 1989, nu a existat nici măcar un singur „securist-terrorist”, aceasta fiind **„una din marile minciuni la care a fost supus poporul român de-a lungul istoriei sale”**: „Cei care susțin că Securitatea a tras după data de 22 decembrie se vor izbi vecipururi de logică. Asta pentru că ei susțin că scopul Securității a fost readucerea lui Ceaușescu la putere.

Nu vor putea niciodată să argumenteze de ce, acesta fiind scopul, Securitatea l-a abandonat pe Ceaușescu și la București și la Târgoviște (unde l-a avut sub control timp suficient pentru a-l ajuta să se regroupeze). Nu vor putea să explice de ce *securist-teroriștii* au tras în toată țara, dar nu și la Târgoviște, unde se știa că Ceaușescu este ținut prizonier.

În general, toți aceștia nu au putut și nu vor putea să argumenteze în niciun fel că după 22 decembrie Securitatea a pus în aplicare o operațiune antirevoluție” (p. 447).

Elaborată pe baza unui impresionant volum de izvoare documentare de primă mână, cartea nu este doar un simplu raport istoric, ci o invitație la introspecție asupra memoriei colective, un demers de a sparge lanțurile dezinformării care au împiedicat societatea să progreseze.

În acest sens, ea devine o carte de referință, un etalon pentru cercetările viitoare și un ghid necesar pentru generațiile care nu au trăit acele momente tumultuoase. Autorul reușește să redea atmosfera acelor zile, să descrie nu doar faptele, ci și emoțiile care le însoțeau, punându-te astfel în postura de martor al istoriei.

Stilul narativ, pe alocuri incisiv, face lectura captivantă, chiar și în fața unor subiecte atât de grave și complexe cum sunt cele tratate în această carte.

GÂNDURI DE ZIUA LIBERTĂȚII PRESEI

Dan Constantin, vicepreședinte al UZPR

„*Libertatea presei reprezintă o întregire necesară a celor mai multe libertăți intelectuale, estetice și morale; un corolar al libertății omului; unul din marile bastioane ale libertății!*” (Dimitrie Gusti)

La 3 mai sărbătorim în fiecare an ziua libertății presei. Acesta este un drept fundamental al omului protejat și în România prin Legea fundamentală, prin Constituție, iar pe plan internațional, libertatea presei este și ea protejată printr-un sistem de acorduri semnate inclusiv de România. Ce am putea să subliniem cu acest prilej? Fiindcă este, până la urmă, și o sărbătoare a presei într-un climat destul de agitat, din punctul de vedere inclusiv al presei românești marcat de turbulențele care apar în campania electorală.

Istoriceste vorbind, libertatea presei „și-a găsit pentru prima oară expresie legislativă prin includerea în sistemul drepturilor omului în 1776 (carta drepturilor în constituția statului american Virginia) și 1789 (Declarația Drepturilor Omului și Cetățeanului). În prima jumătate a secolului al XIX-lea a devenit unul din cele mai îndrăgite obiecte ale literaturii juridice și politice, unul din punctele programatice cele mai însemnate ale mișcării liberale pentru libertate. Astăzi (este vorba de începutul secolului XX – n.n.) ea este în mod deosebit *declarată și garantată* în constituțiile noi și foarte noi ale statelor” (Dimitrie Gusti, *Ideile fundamentale ale dreptului presei. Studiu introductiv în problematica dreptului presei*, Berlin (1908), București, Editura UZP, 2021), după cum consemna într-o lucrare doctorală din 1908 viitorul mare savant român Dimitrie Gusti. La vremea respectivă, potrivit aceluiași autor, Anglia oferea un exemplu pentru modul în care era înțeleasă și aplicată libertatea presei: „(aici) presa este o instituție națională, necondiționat liberă; libertatea presei este privilegiată; presa dispune de imunitate de drept, este protejată împotriva acuzațiilor după bunul plac; în același timp, severitate maximă pentru știrile false sau insultătoare”.

În prezent, în condițiile extinderii comunicării și a mijloacelor de realizare a presei din punct de vedere tehnic, de la presa tipărită, audio și video, la folosirea inteligenței artificiale care se numără printre mijloacele pe care le oferă civilizația electronică extinsă, trebuie să spunem că **libertatea presei a devenit un bun al civilizației și, practic, ea dă și măsura democrației**, iar evaluarea democrației este făcută prin prisma LIBERTĂȚII PRESEI.

Aș vrea să mă refer, în câteva cuvinte, la profesionalismul presei care include libertatea de exercitare a profesiei noastre, în cadrul juridic existent, cu o puternică componentă morală a societății. **Polul deontologic al UZPR** este o componentă asumată în modul de exercitare a profesiei noastre, iar Statutul Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România include aceste reguli.

În acest sens cred că se exercită și are consistență statutul de interes public al UZPR. Putem deschide direcții profesionale, discuții despre etica profesiei, despre calitatea informației, elemente care au efecte asupra democrației prin faptul că se pot deturna adevăruri.

Sunt influențate, aceste informații, doar de structurile eligibile ale statului sau aceste derapaje provin și din exercitarea, în afara codului deontologic, a meseriei noastre? Campaniile electorale din România au devenit un examen și pentru capacitatea profesională a ziaristului.

Este, astfel, probată și capacitatea de a lucra cu facilitățile pe care le oferă informația într-un cadru larg de libertate de expresie. Ingerințele războiului hibrid, însă, sunt prezente și detectabile în acțiuni de dezinformare care, practic, afectează chiar libertatea de expresie și drepturile ce decurg din aceste reglementări.

Iată de ce, cred că LIBERTATEA PRESEI este cadrul fundamental care include atât obligativitatea cât și responsabilitatea respectării unor reguli care decurg din Codul deontologic, dar și din legislația care conferă cadrul de desfășurare a activității noastre.

Sigur că discuțiile sunt foarte acute, în unele perioade și în unele cazuri, iar aceasta cred că deschide calea unor dezbateri profesionale așezate, când vom avea concluziile unui cadru mai adecvat după alegerile prezidențiale din România.

PAPA FRANCISC – ULTIMELE MESAJE DE PACE

Luiza Popa

Papa Francisc a murit în a doua zi de Paști, la vârsta de 88 de ani, după ce a condus Biserica Catolică timp de 12 ani. Cardinalul Kevin Farrell a anunțat decesul: *„Dragi frați și surori, cu profundă tristețe trebuie să anunț decesul Sfântului Părinte Francisc. Episcopul Romei, Francisc, s-a întors la casa Tatălui. Întreaga sa viață a fost dedicată slujirii Domnului și a Bisericii Sale. El ne-a învățat să trăim valorile Evangheliei cu fidelitate, curaj și iubire universală, în special în favoarea celor mai săraci și marginalizați. Cu imensă recunoștință pentru exemplul său de adevărat discipol al Domnului Isus, încredințăm sufletul Papei Francisc iubirii milostive infinite a Dumnezeuului Unic și Treimic.”*

Născut în Argentina, cu numele Jorge Mario Bergoglio, în copilărie și adolescență a avut o prietenă, Amalia Damonte, cu care ar fi dorit să se căsătorească. *„Ne jucam pe trotuare sau în parcurile din cartier, dansam. A fost o perioadă minunată. Eram foarte modești, iubeam oamenii săraci, și în asta eram suflete pereche”*, a declarat Amalia presei argentinieni. Într-una din scrisorile adresate atunci prietenei sale, Jorge Mario și-a exprimat sentimentele profunde față de aceasta: *„Dacă nu mă voi căsători cu tine, voi deveni preot”*. *„Mama a găsit scrisoarea și m-a lovit”*, își amintea Amalia. *„L-am implorat pe Jorge Mario să nu mă mai vadă. Era doar un lucru copilăresc”*.

Jorge Mario a continuat să-și urmeze drumul spiritual. În decembrie 1936, cu puțin timp înainte de a împlini 33 de ani, a fost hirotonit preot. Călătoria sa spirituală l-a condus mai întâi în Germania, iar ulterior în Córdoba, Argentina. Personalitatea sa remarcabilă a atras atenția Papei Ioan Paul al II-lea, care, în 1992, l-a numit episcop titular de Oca și unul dintre cei patru episcopi auxiliari ai Arhiepiscopiei din Buenos Aires.

După moartea Papei Ioan Paul al II-lea, Bergoglio a fost văzut ca un posibil candidat pentru papalitate. **Pe 13 martie 2013, după demisia Papei Benedict al XVI-lea, Jorge Mario Bergoglio a fost ales ca al 266-lea Papă.** De la început, el a căutat să proiecteze simplitatea în marele rol și nu a intrat niciodată în posesia apartamentelor papale ornamentate din Palatul Apostolic folosite de predecesorii săi, spunând că preferă să trăiască într-un cadru comunitar pentru „sănătatea sa psihologică”. Ca un gest simbolic, a schimbat mașina oficială Mercedes Benz, cu care obișnuia să meargă Benedict, cu un modest Ford Focus.

El a moștenit o Biserică atacată de un scandal privind abuzurile sexuale asupra copiilor și sfâșiată de lupte interne în birocrăția de la Vatican, și a fost ales cu un mandat clar de a restabili ordinea. Timp de peste 12 ani, a reorganizat birocrăția de la Vatican, a scris patru importante documente didactice, a realizat 47 de călătorii în străinătate în peste 65 de țări și a canonizat peste 900 de sfinți. Per ansamblu, Francisc este recunoscut pentru încercările sale de a aduce sobra Biserică Catolică în realitatea lumii moderne. Printre deciziile lui majore, el le-a permis preoților să ofere binecuvântări cuplurilor de același sex în funcție de fiecare caz în parte și a numit pentru prima dată femei în funcții de conducere la Vatican. A organizat totodată cinci importante sinoade la Vatican ale episcopilor catolici din întreaga lume pentru a discuta subiecte precum hirotonirea femeilor și schimbarea învățăturilor Bisericii pe teme sexuale. David Gibson, un cadru universitar din Statele Unite care i-a urmărit cu atenție pontificatul, a spus că Francisc „a ajuns să fie papa indispensabil” pentru mulți catolici. „Francisc a resetat așteptările pentru ceea ce trebuie să fie un papă: un pastor care îi primește pe toți și nu judecă pe nimeni care este de bună credință”, a spus Gibson, directorul Centrului pentru religie și cultură de la Universitatea Fordham.

Cu toate acestea, agenda papei i-a supărat pe unii catolici, printre care și câțiva înalți cardinali. Aceștia l-au acuzat de diluarea învățăturilor Bisericii pe teme precum căsătoria între persoanele de același sex, divorț și recăsătorie și că s-a concentrat excesiv asupra unor subiecte politice cum ar fi schimbările climatice. Unii supraviețuitori ai abuzurilor sexuale săvârșite de clerici au spus că ar fi trebuit să întreprindă mai multe acțiuni pentru protejarea copiilor în Biserică. Deși Papa Francisc a creat prima comisie papală referitoare la acest subiect, grupurile de supraviețuitori au pus sub semnul întrebării eficacitatea acesteia și i-au solicitat papei să creeze politici de toleranță zero.

Pe măsură ce papalitatea sa avansa, s-a confruntat cu critici acerbe din partea conservatorilor, care l-au acuzat de distrugerea unor tradiții prețioase. De asemenea, și-a atras furia progresiștilor, care au considerat că ar fi trebuit să facă mult mai mult pentru a remodela Biserica veche de 2.000 de ani. În timp ce se lupta cu disensiunile interne, Francisc a devenit o personalitate de nivel mondial, atrăgând mulțimi uriașe în numeroasele sale călătorii în străinătate, promovând neobosit dialogul interconfesional și pacea, luând partea celor marginalizați, precum migranții.

Fapt unic în epoca modernă, la Vatican au existat doi bărbați îmbrăcați în alb în cea mai mare parte a pontificatului lui Francisc, predecesorul său Benedict alegând să continue să trăiască în Sfântul Scaun după ce demisia sa șocantă din 2013 a deschis calea pentru un nou pontif. Benedict, un erou al cauzei

conservatoare, a murit în decembrie 2022, lăsându-l în cele din urmă pe Francisc singur pe scena papală.

La scurt timp după înscăunare, pe 31 martie 2013, Papa Francisc a rostit mesajul de Înviere în fața credincioșilor, adunați la Roma, pe care istoricul britanic Simon Sebag Montefiore l-a inclus în antologia: „Discursuri care au schimbat lumea”. Redăm câteva idei de bază ale acestui mesaj:

„Dragi frați și surori din Roma și de peste tot din lume,

Mai presus de toate, aș dori să între în fiecare inimă, pentru că acolo vrea Dumnezeu să semene această veste bună: Isus a înviat, există speranță pentru voi, nu mai sunteți în puterea păcatului, a răului! Iubirea a triumfat, mila a fost victorioasă! Milostivirea lui Dumnezeu triumfă întotdeauna!

Și noi, asemenea femeilor ucenice ale lui Isus, care au mers la mormânt și l-au găsit gol, ne putem întreba ce înseamnă acest eveniment (cf. Lc 24,4). Ce înseamnă că Isus a înviat?

Înseamnă că iubirea lui Dumnezeu este mai puternică decât răul și decât moartea însăși; înseamnă că iubirea lui Dumnezeu ne poate transforma viața și poate lăsa să înflorească acele locuri pustii din inimile noastre. Dragostea lui Dumnezeu poate face acest lucru!

Aceeași iubire pentru care Fiul lui Dumnezeu s-a făcut om și a urmat calea umilinței și a dăruirii de sine până la capăt, până în iad – până în abisul separării de Dumnezeu – aceeași iubire milostivă a inundat cu lumină trupul mort al lui Isus, l-a transfigurat, l-a făcut să treacă la viața veșnică. Isus nu s-a întors la viața sa anterioară, la viața pământească, ci a intrat în viața glorioasă a lui Dumnezeu și a intrat acolo împreună cu umanitatea noastră, deschizându-ne spre un viitor de speranță.

*Iată ce este Paștele: este exodul, trecerea ființelor umane din sclavia păcatului și a răului la libertatea iubirii și a bunătății. Pentru că **Dumnezeu este viață, numai viață, iar noi suntem gloria sa: omul viu** (cf. Irineu, *Adversus Haereses*, 4,20,5-7).*

Dragi frați și surori, Hristos a murit și a înviat o dată pentru totdeauna și pentru toți, dar puterea Învierii, această trecere de la sclavia răului la libertatea binelui, trebuie să fie realizată în fiecare epocă, în existența noastră concretă, în viața noastră de zi cu zi.

*Câte deșerturi, chiar și astăzi, trebuie să traverseze ființele umane! Mai presus de toate, deșertul interior, atunci când nu avem dragoste pentru Dumnezeu sau pentru aproapele, când nu reușim să ne dăm seama că **suntem gardienii a tot ceea ce Creatorul ne-a dat și continuă să ne dea**. Milostivirea lui Dumnezeu*

poate face chiar și cel mai arid pământ să devină o grădină, poate reda viața oaselor uscate (cf. Ez 37:1-14).

Așadar, aceasta este invitația pe care o adresez tuturor: Să acceptăm harul Învierii lui Hristos! Să fim reînnoiți de milostivirea lui Dumnezeu, să fim iubiți de Isus, să permitem puterii iubirii sale să ne transforme și viața; și să devenim agenți ai acestei milostiviri, canale prin care Dumnezeu poate uda pământul, proteja întreaga creație și face să înflorească dreptatea și pacea.

Astfel, îi cerem lui Isus cel înviat, care transformă moartea în viață, să schimbe ura în iubire, răzburarea în iertare, războiul în pace. Da, Hristos este pacea noastră, iar prin El implorăm pace pentru întreaga lume.

Pace pentru Orientul Mijlociu, în special între israelieni și palestinieni, care se străduiesc să găsească calea unui acord, pentru ca aceștia să reia cu bunăvoință și curaj negocierile pentru a pune capăt unui conflict care a durat prea mult.

Pace în Irak, pentru ca fiecare act de violență să înceteze, și mai ales pentru Siria dragă, pentru poporul său sfâșiat de conflict și pentru numeroșii refugiați care așteaptă ajutor și alinare. Cât de mult sânge a fost vărsat! Și câtă suferință trebuie să mai fie până când se va găsi o soluție politică la criză?

Pace pentru Africa, încă scena unor conflicte violente. În Mali, fie ca unitatea și stabilitatea să fie restabilite; în Nigeria, unde, din păcate, atacurile continuă, amenințând grav viața multor oameni nevinovați, și unde un număr mare de persoane, inclusiv copii, sunt ținute ostatici de grupuri teroriste. Pace în estul Republicii Democratice Congo și în Republica Centrafricană, unde mulți au fost forțați să își părăsească casele și continuă să trăiască în frică.

Pace în Asia, mai ales în peninsula coreeană: fie ca dezacordurile să fie depășite și să crească un spirit reînnoit de reconciliere.

Pace în întreaga lume, încă divizată de lăcomia care urmărește câștigul ușor, rănită de egoismul care amenință viața umană și familia, egoism care continuă în traficul de persoane, cea mai extinsă formă de sclavie din acest secol XXI; Pace întregii lumi, sfâșiată de violența legată de traficul de droguri și de exploatarea inechitabilă a resurselor naturale! Pace acestui Pământ al nostru! Fie ca Isus cel înviat să aducă alinare victimelor dezastrelor naturale și să ne facă pe noi gardieni responsabili ai creației”.

Vizita în România

Papa Francisc a vizitat România în 2019, când s-a întâlnit la București cu Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Preafericitul Părinte Daniel. Împreună au oficiat o slujbă în Catedrala Mântuirii Neamului.

Europa Centrală și de Est.

Ulterior, în fața a zeci de mii de credincioși veniți în Piața San Pietro de la Vatican, Papa Francisc a declarat: **„Îi mulțumim Lui Dumnezeu pentru această călătorie apostolică și Îi cerem, prin mijlocirea Fecioarei Maria, să binecuvânteze România și Biserica din această țară”**.

La moartea Papei Francisc, Preafericitul Părinte Daniel a transmis un mesaj la Vatican:

„Am primit, cu adâncă tristețe, vestea trecerii din această lume a Papei Francisc, o venerabilă și bine-cunoscută personalitate a creștinătății contemporane, al cărui Pontificat lasă o amprentă profundă asupra istoriei recente a Bisericii Romano-Catolice. Împărtășim durerea provocată de această pierdere și adresăm condoleanțe întregii Biserici Romano-Catolice. Ne rugăm Domnului Iisus Hristos, Care este Învierea și Viața (cf. Ioan 11, 25), să odihnească sufletul Papei Francisc în lumina, pacea și iubirea Preasfintei Treimi”.

Ultimele mesaje de pace

„Fie ca armele de pretutindeni să fie reduse la tăcere”, a spus Suveranul Pontif într-un discurs rostit la Vatican în fața militarilor italieni, în luna februarie 2025. **Forțele armate trebuie să fie folosite pentru „legitimă apărare” și nu pentru „dominație”**. „Acest serviciu militar trebuie să fie exercitat doar în legitimă apărare, niciodată pentru a impune dominația asupra altor națiuni” și „respectând întotdeauna convențiile internaționale privind conflictele”.

Suveranul Pontif le-a reamintit militarilor că trebuie să se considere „slujitori ai securității și libertății popoarelor lor”: *„Să ne rugăm pentru pace. Fie ca armele de pretutindeni să fie reduse la tăcere și fie ca strigătul popoarelor care cer pace să fie auzit”*.

Într-o scrisoare trimisă în luna martie 2025 cotidianului italian **Corriere della Sera** din spitalul în care era internat, Papa Francisc a făcut un nou apel la dezarmare și pace:

„În acest moment de boală, după cum am avut ocazia să spun, războiul pare și mai absurd. Fragilitatea umană, de fapt, are puterea de a ne face mai

lucizi în privința lucrurilor care durează și a celor care sunt trecătoare, a lucrurilor care ne fac să trăim și a lucrurilor care neucid. Poate de aceea avem atât de des tendința de a nega limitele și de a evita oamenii fragili și răniți: ei au puterea de a pune la îndoială direcția pe care am ales-o, ca indivizi și în calitate de comunități”.

Suveranul Pontif a cerut tuturor celor care își dedică „munca și inteligența pentru a informa, prin intermediul instrumentelor de comunicare care astăzi ne unesc lumea în timp real, să simtă toată importanța cuvintelor”: „*Nu sunt niciodată doar cuvinte: sunt fapte care construiesc mediile umane. Pot conecta sau dezbină, pot fi în slujba adevărului sau se pot folosi de el. **Trebuie să dezarmăm cuvintele, să dezarmăm mințile și să dezarmăm Pământul.** Este mare nevoie de reflecție, de calm, de un sentiment de complexitate”.*

El a deplâns faptul că, „în timp ce războiul nu face decât să distrugă comunitățile și mediul înconjurător, fără a oferi soluții la conflicte, diplomația și organizațiile internaționale au nevoie de viață nouă și de credibilitate”. „În plus, religiile pot profita de spiritualitatea popoarelor pentru a reaprinde dorința de fraternitate și dreptate, speranța de pace”, iar „toate acestea necesită angajament, muncă, tăcere, cuvinte”.

Nu întâmplător, în întreg Orientul Mijlociu, creștinii palestinieni, libanezi și sirieni, atât catolici, cât și ortodocși, au lăudat angajamentul constant al Papei Francisc față de ei ca fiind o sursă de consolare într-o perioadă în care comunitățile lor s-au confruntat cu războaie, dezastre, greutăți și persecuții.

„*Am pierdut un sfânt care ne-a învățat în fiecare zi cum să fim curajoși, cum să avem răbdare și să rămânem puternici. Am pierdut un om care a luptat în fiecare zi în toate direcțiile pentru a proteja această mică turmă a sa”*, a declarat George Antone, 44 de ani, șeful comitetului de urgență de la Biserica Sfânta Familie din Gaza. Francisc a sunat la biserică la câteva ore după ce războiul din Gaza a început în octombrie 2023, a spus Antone, începutul a ceea ce *Vatican News Service* va descrie ca fiind o rutină nocturnă de-a lungul războiului. „*Avem inima frântă din cauza morții Papei Francisc, dar știm că el lasă în urmă o biserică care are grijă de noi și care ne cunoaște pe nume pe fiecare dintre noi”*, a spus Antone, referindu-se la creștinii din Gaza, care sunt câteva sute. „**Obișnuia să le spună fiecăruia: Sunt cu tine, nu-ți fie teamă**”. Francisc a sunat o ultimă dată sâmbătă seara, înainte de Paști, a declarat pastorul parohiei Sfânta Familie, reverendul Gabriel Romanelli, pentru *Vatican News Service*. „A spus că se roagă pentru noi, ne-a binecuvântat și ne-a mulțumit pentru rugăciunile noastre”.

A doua zi, în ultima sa declarație publică de Paște, **Francisc a făcut apel la pace în Gaza, spunând părților beligerante să „ceară încetarea focului, să**

elibereze ostacii și să vină în ajutorul unui popor înfometat care aspiră la un viitor de pace”.

La Biserica Sfântului Mormânt din Ierusalim, pe locul unde Iisus a fost răstignit, îngropat și a înviat, superiorul comunității latine, părintele Stephane Milovitch, a spus că Francisc a militat pentru pace: *„Ne dorim ca pacea să vină în cele din urmă foarte curând în această țară și ne dorim ca următorul papă să poată ajuta la pace în Ierusalim și în întreaga lume”.*

În Liban, unde războiul dintre Israel și Hezbollah a provocat anul trecut numeroase victime și pagube importante, trimițând milioane de oameni departe de casele lor, membrii comunității catolice maronite au vorbit despre menționarea frecventă de către Papa Francisc a situației lor dificile. *„Este un sfânt pentru noi pentru că a purtat Libanul și Orientul Mijlociu în inima sa, mai ales în ultima perioadă de război”*, a declarat un preot din orașul Rmeish din sudul Libanului, care a fost grav afectat în timpul campaniei militare a Israelului de anul trecut.

CONTROVERSE VECHI ȘI NOI PRIVIND POLITICA MARII BRITANII

Alexandru Botez

„Prim-ministrul Jim Hacker (personaj fictiv): ... Ministerul de Externe este pro-Europa, nu-i așa?

Consilierul personal și secretar de stat permanent Sir Humphrey Appleby (personaj fictiv): Da și nu. Ministerul de Externe este pro-Europa pentru că este de fapt anti-Europa. Opinia noastră este unanimă în dorința de a se asigura că Piața Comună nu va funcționa.

Primul-ministru: Ce vrei să spui?

Consilier personal și secretar de stat permanent: Domnule ministru, Marea Britanie a avut același obiectiv de politică externă cel puțin în ultimii 500 de ani. Să creăm o Europă dezbinată! Din acest motiv am luptat cu olandezii împotriva spaniolilor, cu germanii împotriva francezilor, cu francezii și italienii împotriva germanilor și cu francezii împotriva germanilor și italienilor! Divizează și stăpânește! De ce ne-am schimba acum, când a funcționat atât de bine?

Primul-ministru: Asta este istorie antică!

Consilier personal și secretar de stat permanent: Da, dar și politică actuală! Trebuie să-i dezbinăm pe europeni, așa că a trebuit să intrăm alături de ei. Am încercat să facem acest lucru din afară, dar nu a funcționat. Acum încercăm să facem un talmeș-balmeș. Să-i punem pe germani împotriva francezilor, pe francezi împotriva italienilor, pe italieni împotriva olandezilor! Ministerul de Externe este extrem de mulțumit! Exact ca pe vremuri!

Primul-ministru: Dar eu credeam că suntem dedicați idealului european!

Consilier personal și secretar de stat permanent: Serios, domnule ministru... (râde)

Primul-ministru: Dacă nu, de ce insistăm pentru creșterea numărului de membri?

Consilier personal și secretar de stat permanent: Din același motiv. Să facem ceva exact cum este Organizația Națiunilor Unite. Cu cât sunt mai mulți membri, cu atât vor fi mai multe dispute între ei, iar organizația va deveni tot mai inutilă și mai neputincioasă.

Primul-ministru: Dar este un cinism îngrozitor...

Consilier personal și secretar de stat permanent: Da... Noi îi spunem însă diplomație, domnule prim-ministru.

(**Yes Minister** - serial politic satiric, difuzat de postul de televiziune BBC, în perioada 1980 – 1984 și 1986 – 1988. Fiecare episod dura 30 de minute și constă din răspunsuri la întrebări adresate de ministrul (ulterior prim-ministru) imaginar Jim Hacker, secretarului său particular Humphrey Appleby. Acțiunea se petrece în biroul unui ministru, devenit ulterior prim-ministru britanic și reflectă evoluția interacțiunii dintre membrii guvernului britanic și cei ai administrației de la White Hall. Serialul a primit mai multe premii BAFTA, iar în 2004 a fost nominalizat în sondajul „British’s Best Sitcom”. A fost programul de televiziune preferat al lui Margaret Thatcher, pe atunci prim-ministrul britanic. S-a bucurat de mare succes pe posturile radio și de televiziune din Statele Unite.

Conform *Dicționarului de cuvinte, expresii, citate celebre*, Ed. Științifică, București, 1969, p.27: *„Nu se poate afirma în mod cert dacă această poreclă a Angliei provine de la numele fiului zeului Neptun, Albion, care ar fi descoperit insula și ar fi stăpânit-o timp de 44 de ani. Nici dacă, la alegerea denumirii, a contribuit faptul că faleza britanică este de culoare deschisă, aproape albă (de la latinescul «albus»). Se știe numai că, de mai multe veacuri, «Albionul» a ajuns numele care a desemnat Anglia, până când cineva – cine, iarăși nu se poate preciza – vorbind despre politica de expansiune a Angliei și despre metodele diplomatice întrebuițate pentru alcătuirea și pentru menținerea imperiului ei colonial, a lansat expresia **perfidul Albion**”.*

Brewer’s dictionary of phrase & fable o atribuie lui Napoleon. Nu-i însă verosimil, deoarece expresia, cu ani în urmă, fusese lozinca revoluției franceze împotriva Angliei, care, după executarea regelui Ludovic al XVI-lea (la 21 ianuarie 1793), a trecut de partea alianței marilor puteri europene îndreptată împotriva Franței republicane. Mai credibilă este ipoteza care consideră că sursa expresiei ar fi vorbele lui Bossuet (1627-1706): *„L’Angleterre, ah! la perfide Angleterre“*

„*Perfidul Albion*” este o expresie peiorativă folosită în contextul relațiilor internaționale pentru referiri la acte de abateri diplomatice, duplicitate, trădare și, prin urmare, infidelitate (în ceea ce privește promisiunile percepute făcute sau alianțele formate cu alte state naționale) de către monarhi sau guverne ale Regatului Unit (sau Marii Britanii înainte de 1801, sau înainte de 1707) în urmărirea interesului propriu și a expansiunii Imperiului Britanic. Perfid înseamnă a nu-ți respecta credința sau din cuvântul latin perfida.

Utilizarea adjectivului „*perfid*” pentru a descrie Anglia are o istorie lungă; exemple pot fi găsite încă din secolul al XIII-lea. O expresie similară a fost folosită

într-o predică a episcopului și teologului francez din secolul al XVII-lea, Jacques-Bénigne Bossuet. În forma sa actuală este atribuită în mod convențional lui Augustin Louis de Ximénès, un dramaturg franco-spaniol care a menționat-o într-o poezie intitulată „*L'Ère des Français*”, publicată în 1793.

În acest context, perfidia Marii Britanii a fost una politică. În primele zile ale Revoluției Franceze, aceasta viza stabilirea unei monarhii constituționale liberale pe model britanic. Diminuarea amenințării pe care Franța regalistă o reprezenta pentru interesele britanice a fost un factor suplimentar care a încurajat sprijinul pentru noul regim. Cu toate acestea, după trecerea revoluției spre republicanism odată cu răsturnarea și executarea lui Ludovic al XVI-lea, Marea Britanie, îngrijorată că feroarea revoluționară s-ar putea răspândi în alte țări, s-a aliat cu celelalte monarhii din Europa împotriva Parisului. Acest lucru a fost văzut de revoluționarii din Franța ca o trădare „*perfidă*”.

„*La perfide Albion*” a devenit o expresie obișnuită în Franța în secolul al XIX-lea, în măsura în care frații Goncourt o puteau numi „*o veche zicală binecunoscută*”. Era folosită de jurnaliștii francezi ori de câte ori existau tensiuni între Franța și Marea Britanie, de exemplu în timpul competiției pentru colonii în Africa, culminând cu incidentul de la Fashoda. Sloganul a fost popularizat și mai mult prin utilizarea sa în *La Famille Fenouillard*, prima bandă desenată franceză, în care unul dintre personaje fulmina împotriva „*Perfidului Albion, care a ars-o pe rug pe Ioana d'Arc*”.

În zonele vorbitoare de limbă germană, termenul „*das perfide Albion*” a devenit frecvent, în special în timpul Imperiului German (1871–1918), pe fondul creșterii tensiunilor dintre Berlin și Londra.

Termenul a fost folosit cu referire la o posibilă retragere a Regatului Unit din Uniunea Europeană în perioada premergătoare referendumului pe această temă

din 2016. Un articol din ziarul francez *Le Parisien* susținea că un sondaj care arăta că doar 54% dintre francezi susțineau aderarea Regatului Unit la UE (comparativ cu 55% dintre britanici) releva că „*britanicii vor fi întotdeauna văzuți ca Albionul perfid*”. În schimb, redactorul-șef al *Financial Times*, Lionel Barber, a scris că „*Prea mulți oameni din Marea Britanie își fac iluzia că majoritatea țărilor europene abia așteaptă să întoarcă spatele perfidului Albion*”. În cele din urmă, Regatul Unit a votat pentru ieșirea din UE.

**

La 10.03.2025, ziaristul Oliver Lane – șeful biroului de la Londra al agenției americane de știri Breitbart a publicat un articol intitulat „***Perfidul Albion: Britanicii încearcă să declanșeze al III-lea război mondial***”, în care sunt preluate și comentate o serie de afirmații dintr-un comunicat al Serviciului de Informații Externe al Rusiei (SVR), dat publicității cu o zi înainte și în care sunt readuse în actualitate teze din epoca victoriană conform cărora Marea Britanie era considerată o putere mondială, care manipula din umbră alte țări în interesul propriu. Astfel, Moscova nu se sfiește să apeleze la denumirea din acele vremuri, „*Perfidul Albion*” inventată și folosită de francezi în propaganda de război și preluată apoi și de alți europeni, pentru a eticheta Imperiul Britanic ca fiind duplicitar, manipulator și obsedat de putere, relevă ziaristul american.

Oliver Lane precizează că respectivele afirmații au fost făcute cu ocazia sărbătoririi de către Marea Britanie a Commonwealth Day — cunoscută anterior ca Ziua Imperiului, la doar câteva ore după ce Federația Rusă a expulzat doi diplomați britanici acuzați că au folosit ambasada britanică drept acoperire pentru a desfășura în realitate activități de spionaj împotriva Rusiei. De asemenea, au coincis cu faptul că la Riyadh – Arabia Saudită, în acele zile se desfășurau negocieri de pace între Statele Unite, Rusia și Ucraina

În declarația SVR era acuzat „*Perfidul Albion că împinge din nou lumea într-un război*”, iar guvernul britanic reacționează în acest fel extrem de negativ la tentativele președintelui Donald Trump de a media pacea în Europa, deoarece aceasta ar împiedica un obiectiv important de politică externă a Londrei, de a izola Rusia pe scena mondială.

Conform lui Oliver Lane: „*Actuala conducere britanică consideră că este o amenințare la adresa intereselor sale promovarea dialogului dintre Statele Unite și Rusia în scopul rezolvării conflictului ucrainean. Londra se teme că acesta va duce la eșecul strategiei britanice de a «îngrădi» aspirația Moscovei de a dobândi controlul asupra Ucrainei*”.

În continuare, în articol se susține că: „*În actuala situație internațională, autoritățile britanice consideră că este o «prioritate stringentă» să submineze*

eforturile «de pace»” ale noii Administrații de la Washington”. Se mai afirmă că mass-media și ONG-urile britanice au sarcina de a-l demoniza pe Donald Trump, ca urmare a politicii pe care o promovează.

Apelarea la stereotipul „*Perfidul Albion*” se adresează de către autoritățile de la Washington și Moscova atât auditoriului intern dar și extern, ca parte a unei politici mai ample de reinterpretare a istoriei și de justificare a propriilor acțiuni. Interesant este faptul că, în ultimii ani Statele Unite și Marea Britanie au fost considerate de Rusia ca fiind state teroriste „*anglo-saxone*” responsabile de toate acțiunile NATO, în calitate de puteri reale care controlează alianța.

Prin urmare, „*trădătoreea*” Marea Britanie este acuzată acum explicit că ar fi cea care a provocat cele două războaie mondiale și este pe cale să-l declanșeze pe al treilea. În încheiere, serviciul de informații externe al Rusei a susținut în comunicatul său : „*În prezent, la fel cum a făcut și în perioadele prealabile izbucnirii celor două războaie mondiale, acționează ca principal „instigator” al unui conflict global.*” După cum susține Rusia, britanicii speră „*din nou*” să evite ca războiul să se desfășoare pe „*insula lor*”, o remarcă prin care se încearcă să se sublinieze impactul cumplit pe care l-au putut avea bombardamentele masive întreprinse împotriva orașelor britanice, în timpul celui de-al Doilea Război Mondial.

Concluzionând, mesajul autorului articolului publicat de Breitbart News nu este lipsit de o notă de ambiguitate, oscilând între sugerarea necesității prevenirii unui al treilea război mondial și amenințarea explicită că britanicii vor suporta consecințele, dacă vor începe un asemenea război. „*Este timpul să-i demascăm pe ațâțătorii la război și să transmitem un semnal clar Perfidului Albion și elitei sale politice că eforturile în această direcție nu vor fi încununare de succes*”.

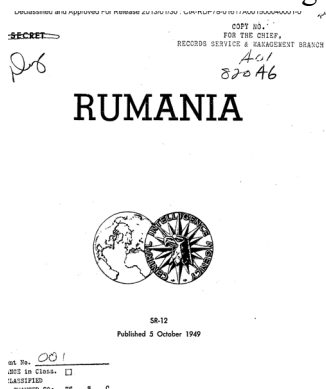

ANALIZE POLITICO-STRATEGICE

ROMÂNIA ANILOR '50 ÎN ARHIVELE CIA

Lavinia Guzu

Un document secret din 5 octombrie 1949, aparținând CIA, distribuit în SUA către Biroul Președintelui Consiliului Național de Securitate, Consiliul pentru Resurse de Securitate Națională, Departamentul de Stat, Biroul Secretarului Apărării, Departamentul Armatei, Departamentul Marinei, Departamentul Forțelor Aeriene, Șefii de stat major comun, Comisia pentru Energie Atomică și Consiliul de Cercetare și Dezvoltare, oferă o perspectivă detaliată asupra poziționării României în contextul geopolitic al epocii.

Analiza evidențiază subordonarea totală a politicii externe românești față de Kremlin, integrarea țării în rețeaua strategică sovietică și rolul său ca bază militară avansată. Raportul subliniază, de asemenea, limitările forțelor armate române, dependente de sprijinul sovietic, și accentuează controlul strict exercitat de regimul comunist pentru menținerea stabilității interne și a influenței sovietice în regiune.

Autorii Raportului menționează că, după prăbușirea Axei în 1944, România a fost ocupată de Uniunea Sovietică, aceasta impunând un control total asupra vieții politice și economice. În ciuda declarațiilor oficiale sovietice că nu intenționează să schimbe sistemul social al țării, ocupația a dus la o transformare profundă a României într-un stat comunist.

Sub presiunea URSS, în martie 1945 a fost instaurat guvernul Petru Groza, iar în decembrie 1947, România a devenit Republică Populară, cu o nouă constituție adoptată în 1948, care a permis Partidului Comunist să își consolideze puterea.

Pe plan intern, administrația a fost reorganizată după model sovietic, iar consiliile populare, teoretic organisme democratice, au devenit simple instrumente ale partidului. Deși constituția garanta libertăți civile, acestea erau ignorate în

practică. În politica externă, România s-a aliniat complet blocului sovietic, semnând în 1949 acorduri care au integrat-o economic și politic în sfera de influență a Kremlinului. Relațiile cu Occidentul s-au deteriorat, iar propaganda anti-occidentală a devenit un instrument central al regimului.

Economia țării, afectată grav de exploatarea din timpul războiului și de ocupația sovietică, a fost restructurată prin planuri industriale care depindeau de resurse externe, greu accesibile. Agricultură a fost colectivizată, iar economia s-a orientat către modelul sovietic.

Pe plan militar, România a fost considerată de importanță strategică pentru URSS, fiind utilizată pentru aprovizionare și pentru baze aeriene. Armata a fost reorganizată conform intereselor sovietice, cu un nou corp de ofițeri selectați pe criterii politice.

Deși majoritatea populației (circa 90%) se opunea regimului comunist, repressiunea brutală a eliminat orice formă de rezistență organizată. Poporul român a fost forțat să coopereze *la suprafață* pentru a supraviețui, iar regimul comunist a avansat metodic, impunând treptat controlul total asupra societății.

Prezentăm în continuare, selectiv, o serie de considerente și aserțiuni ale autorilor Raportului. Am lăsat de o parte aprecierile despre situația economică (cap.III).

Capitolul 1

Efectele rezoluției Cominform (Biroul Informativ al partidelor comuniste și muncitorești a fost înființat în 1947 pentru a înlocui Cominternul, dizolvat oficial în 1943. Cominformul a publicat la București periodicul *Pentru pace trainică, pentru democrație populară*. După moartea lui Stalin și-a pierdut vigoarea, încetându-și practic activitatea în 1955)

Impactul rezoluției Cominform asupra scenei politice din România evidențiază consolidarea controlului sovietic și eliminarea ultimelor elemente indezirabile din partid. Publicarea rezoluției a fost un moment de clarificare atât pentru comuniști, cât și pentru populație, demonstrând că regimul nu avea autonomie reală și că orice abatere de la linia Moscovei era inacceptabilă. Astfel, România a fost complet subordonată directivelor sovietice, iar orice speranță de independență a fost eliminată.

„Din punct de vedere al României, publicarea rezoluției Cominform împotriva comuniștilor iugoslavi a fost semnalul finalizării epurării elementelor burgheze și „compromițătoare” din rândurile partidului. A servit pentru a le arăta românilor, care anterior s-au angajat în iluzii cu privire la intențiile și speranța de viață a regimului, exact ce intenționa Kremlinul pentru țara lor. Hotărârea de a nu permite nicio abatere de la directivele Moscovei”.

Grupurile de rezistență

Documentul evidențiază absența unei rezistențe organizate împotriva regimului comunist din România, explicată prin măsurile represive drastice impuse de guvern, inclusiv pedeapsa cu moartea pentru acțiuni considerate subversive. Totuși, există forme sporadice de opoziție, în special prin sabotaje și nemulțumiri legate de condițiile de muncă. Aceste acțiuni, deși iritante pentru autorități, nu reprezintă o amenințare reală pentru regim, deoarece forțele de securitate reușesc să mențină controlul. Se sugerează că o rezistență organizată ar putea deveni posibilă doar dacă regimul și-ar pierde capacitatea de supraveghere și represiune.

„Nu există informații disponibile care să indice că o opoziție eficientă și organizată sub formă de grupuri de rezistență există este avută în vedere în România. Puterile absolute ale poliției și ale guvernului sunt suficiente pentru a descuraja indivizii sau grupurile de indivizi capabili să organizeze și să desfășoare un astfel de program. Introducerea pedepsei cu moartea la mijlocul lui ianuarie 1949 pentru încălcarea securității naționale chiar și pe timp de pace, sabotaj economic și acte de terorism de grup sau individuale au oferit guvernului o putere amplă de a înlătura orice gest incipient de revoltă.

Au existat, totuși, o serie de rapoarte care confirmă un model de rezistență la scară mică și mai mult sau mai puțin spontană. Acestea sunt mai mult reacții față de salariile mici și orele lungi de muncă ale muncitorilor, în special în căile ferate. Actele de sabotaj rezultate, sub forma incendiilor și perturbării circulației feroviare, sunt sporadice și deconectate. Deși, fără îndoială, irită guvernul, ele reprezintă mai mult o șicanare decât o amenințare. Este de așteptat ca astfel de incidente să continue și pot să crească în amploare atunci când guvernul își va începe programul de colectivizare a agriculturii. Coordonarea diferitelor grupuri mici și dezvoltarea lor într-o rezistență organizată nu se poate realiza însă în condițiile actuale, iar acest factor va rămâne mai degrabă o amenințare potențială decât o amenințare reală pentru guvern, atâta timp cât capacitatea sa de a controla punctele focale ale unei astfel de opoziții rămâne intactă”.

Obiectivele și stabilitatea regimului actual

Raportul prezintă și obiectivele fundamentale ale regimului comunist din România: demonstrarea loialității față de URSS și transformarea țării după modelul sovietic. Deși revoluția comunistă este aproape completă, mai există provocări, în special în mediul rural, unde programul colectivist nu este încă finalizat. Stabilitatea regimului se bazează pe controlul total asupra instituțiilor statului și pe suprimarea oricărei forme de opoziție. În aceste condiții, România rămâne subordonată Moscovei, fără spațiu pentru politici independente, iar menținerea puterii se face prin forță și represiune.

„De la instaurarea primului guvern Groza, la 6 martie 1945, a devenit din ce în ce mai evident că, comuniștii români sunt motivați de două dorințe de bază: de a-și dovedi fidelitatea față de URSS și de a transforma România, cât de rapid este posibil. Încă există, probabil, teama din partea liderilor comuniști că loialitatea și indispensabilitatea lor față de URSS nu au fost încă dovedite pe deplin. În schimb, Kremlinul este probabil foarte conștient de faptul că slujitorii săi români pot căuta sprijin doar pentru Uniunea Sovietică, că impunerea modului de viață sovietic asupra poporului român străin și profund ostil este posibilă doar atâta timp cât comunismul este capabil să-și mențină unitatea și absolutismul.

Deși revoluția din România este deocamdată aproape completă, o mare parte din programul comunist rămâne încă de implementat, în special în zonele rurale, care cuprind majoritatea covârșitoare a populației românești. În consecință, sub conducerea și controlul continuu al URSS, România va merge pe plan intern către obiectivul comunist al unui stat colectivizat, fără a susține idei sau politici care să intre în conflict cu dorințele Kremlinului. Controlul organelor guvernamentale, al poliției și al justiției, al tuturor organizațiilor publice și al forțelor armate constituie o pârghie a unei astfel de puteri în mâinile nemiloasei minorități comuniste, încât orice opoziție rămasă poate fi înăbușită, iar actualii stăpâni ai țării vor putea menține cu forța, ori de câte ori va fi necesar, stabilitatea regimului lor”.

CAPITOLUL III

Dezvoltarea politicii externe a României

Dosarul prezentat de CIA scoate în evidență subordonarea totală a politicii externe a României față de Uniunea Sovietică, atât din punct de vedere ideologic, cât și strategic. România nu acționează ca un stat independent, ci ca un instrument al Kremlinului, sprijinind necondiționat obiectivele sovietice și respingând influențele occidentale. Din perspectivă militară, țara este utilizată ca avanpost strategic, furnizor de resurse și punct de control asupra Dunării. Astfel, **regimul comunist din România nu urmărește interese naționale proprii, ci contribuie la consolidarea dominației sovietice în Europa de Est.**

Motivația politico-ideologică

„Datorită controlului complet al actualului regim român de către Kremlin, relațiile externe ale României se bazează exclusiv pe considerente care susțin politica Kremlinului. Întreaga politică externă sovietică și cea românească este indicată în textul Tratatului de colaborare, prietenie și asistență reciprocă, semnat la 4 februarie 1948. Pactul cere „o abordare comună” a tuturor acțiunilor politice internaționale de către oricare dintre semnatori, scop în care ministerele de externe ale celor două țări vor menține un contact permanent. Întrucât România

nu poate fi tratată cu adevărat ca națiune independentă, motivația ei de politică externă poate fi luată în considerare numai în cadrul obiectivelor sovietice. Pe măsură ce Uniunea Sovietică s-a angajat într-o politică din ce în ce mai sinceră și nedisimulată de consolidare a zonei balcanice în propria imagine ideologică, tot așa obiectivul Kremlinului în România a fost îndreptat în primul rând spre a face din această țară un instrument al Rusiei. Drept urmare, politica externă a României, administrată de vasali sovietici, a fost îndreptată către obiectivele sovietice. Ea a sprijinit fără echivoc toate măsurile menite să faciliteze răspândirea influenței sovietice și a rezistat tuturor forțelor ostile atingerii obiectivelor sovietice”.

Motivația strategic-militară

Subordonarea completă a României față de Uniunea Sovietică facilitează planurile strategice ale Kremlinului în Europa. În aceste planuri, partea românească implică utilizarea:

- 1) României ca bază militară economică avansată;
- 2) Economiei României, în special a resurselor sale de petrol și alimente pentru întărirea potențialului de război sovietic;
- 3) Guvernului marionetă de la București pentru controlul unei părți cruciale a fluviului Dunărea, o arteră principală de transport din sud-estul Europei;
- 4) forței militare românești pentru completarea celei a URSS.

Funcționarea politicii externe a României

Notele analiștilor americani consemnează subordonarea completă a politicii externe a României față de Uniunea Sovietică, atât prin tratate bilaterale, cât și prin integrarea în structurile blocului sovietic, cum ar fi Cominform. România nu a avut o politică externă independentă, ci a urmat strict directivele Kremlinului, fiind folosită ca instrument strategic și economic în cadrul influenței sovietice. Sprijinul pentru gherilele comuniste din Grecia și implicarea în propaganda anti-Tito arată loialitatea regimului față de URSS. În concluzie, politica externă românească nu avea perspective de schimbare atâta timp cât Uniunea Sovietică își menținea dominația în Europa de Est.

Poziția pe orbita sovietică

„De îndată ce supunerea României față de URSS a fost ferm stabilită, prin guvernul său dominat de comuniști, Kremlinul a atras România pe orbita sovietică. Un sistem de interconectare a tratatelor militare, politice, economice și culturale atât cu URSS, cât și cu ceilalți sateliți a subordonat relațiile României cu alte națiuni cerințelor Kremlinului. Inițial, au fost încheiate o serie de acorduri economice și culturale inter-orbitale, urmate de tratate de asistență reciprocă mai

cuprinzătoare. Crearea Consiliului de Asistență Economică Reciprocă (CAER), organizație dominată de sovietici, în ianuarie 1949, are ca scop integrarea strânsă a economiei românești în cea a URSS și a sateliților săi”.

Dezvoltarea Pactelor de Asistență Reciprocă

„Legăturile strânse care leagă România de blocul sovietic sunt cel mai bine indicate de rețeaua reciprocă de tratate pe care această țară a negociat-o de la sfârșitul războiului. Cele mai importante au fost Pactele de asistență reciprocă cu Iugoslavia, Bulgaria, Ungaria, URSS și Cehoslovacia semnate între decembrie 1947 și iulie 1948. Un tratat similar a fost încheiat între România și Polonia la 26 ianuarie 1949; stabilirea unor documente similare cu Albania va completa rețeaua. Tratatul de asistență reciprocă sovieto-român, semnat la 14 februarie 1948, prevede consultarea comună asupra tuturor problemelor internaționale importante, prin contactul permanent între ministerele de externe. Ambii semnatari convin să ia măsuri comune împotriva oricărei amenințări de agresiune din partea Germaniei sau a oricărui stat care se aliază cu Germania.

Tratatele de asistență reciprocă românești cu alți sateliți urmează modelul general al celui semnat cu URSS. Ele vor prevedea cooperarea militară împotriva agresiunii „Germaniei sau a oricărui alt stat care s-ar uni cu Germania.

Deși aparențe au fost menținute pentru a da impresia că România a acționat din inițiativa sa în negocierea și încheierea acestor tratate, mâna Kremlinului a fost evidentă în uniformitatea lor și în precizia cu care au fost realizate.

Sateții Kremlinului au avut un rol proeminent în activitățile Cominform de la crearea oficială a organizației, în septembrie 1947, la care au participat comuniștii români Ana Pauker și Gheorghiu-Dej. Singura întâlnire a Cominform anunțată oficial pentru a-l denunța pe Tito a avut loc în România, cu comuniștii români de vârf conducând atacul. Odată cu ieșirea lui Tito din grațiile Kremlinului, sediul Cominformului și redacția Jurnalului său au fost transferate la București. În cea mai evidentă dintre activitățile Cominform, atacul asupra arhivedeviaționistului Tito, regimul român s-a dovedit a fi un adept fanatic al dictatorilor Kremlinului și se poate aștepta să aibă un rol proeminent în orice plan pe care Cominform-ul îl va avea.

De asemenea, România a urmat îndeaproape politica Cominform în a ajuta gherilele grecești în aprovizionarea cu un flux constant de fonduri, alimente și îmbrăcăminte. În martie 1949 s-a raportat că peste 3.000 de copii greci, răpiți de gherilă, erau adăpostiți și îndoctrinați în România. Totuși, nu există nicio dovadă concretă că România participă direct la războiul grecesc cu forță de muncă și arme”.

Tendința probabilă a politicii externe românești

„În condițiile probabile ale unei noi consolidări a regimului comunist din România nu este previzibilă nicio schimbare importantă în politica externă a României. Chiar și în cazul foarte improbabil al unei defectiuni „naționale” comuniste de succes, o reorientare a politicii externe a României este improbabilă. Atâta timp cât Uniunea Sovietică rămâne într-o poziție dominantă în toată Europa de Est și menține la putere guvernele dominate de comuniști, democrația occidentală va fi privită ca un inamic „imperialist”. Numai intrarea sovieticilor într-un război major ar putea oferi României oportunitatea de a se rupe de controlul acestora”.

CAPITOLUL IV

Capabilități militare și tendințe viitoare

În notele lor, agenții CIA confirmă rolul subordonat al forțelor armate române în cadrul strategiei sovietice, evidențiind dependența de Moscova atât în ceea ce privește echipamentele, cât și instruirea. Deși se fac eforturi pentru modernizare, armata română nu este capabilă de operațiuni ofensive sau defensive semnificative, ci are un rol de sprijin pentru regimul comunist și pentru apărarea intereselor sovietice în regiune. Importanța strategică a României nu constă în forța militară, ci în poziția sa geografică, esențială pentru apărarea și logistica sovietică.

„Misiunile de bază ale Forțelor Armate Române, în prezent, sunt: (1) menținerea securității frontierei; (2) sprijinirea regimului aflat la putere; și (3) asigurarea de baze aeriene și navale pentru eventuale nevoi ale URSS. Forțele armate sunt capabile să îndeplinească aceste misiuni.

Deși în ultimul an s-au făcut îmbunătățiri substanțiale, forțele armate sunt încă incapabile să desfășoare cu succes operațiuni militare ofensive sau defensive împotriva oricărei forțe, cu excepția unei puteri minore.

În cazul unui război în 1950, forțele armate ar continua să-și îndeplinească misiunile normale și, în plus, ar contribui la protejarea liniilor de comunicație sovietice prin România. Planurile de instruire și reechipare a acestor unități sunt în principiu solide și vor oferi în cele din urmă URSS **un aliat mic, dar eficient**.

Importanța strategică a României, însă, nu se bazează pe cantitatea pe care forța de muncă și producția ei o pot adăuga la potențialul de război sovietic, ci pe baza faptului că controlul României este esențial pentru strategia defensivă sovietică.

În timp ce regimul comunist va depune toate eforturile pentru a asigura producția maximă și dezvoltarea forțelor armate ca instrumente ale puterii

sovietice, aceste eforturi vor fi subordonate atunci când vor intra în conflict cu interesele strategice sovietice”.

În finalul documentului întocmit de CIA este prezentată și o listă cu numele liderilor-forțe ai regimului de la București subordonat Moscovei, la nivelul anului 1949, însoțite de scurte caracterizări. În majoritatea lor, liderii respectivi erau alogeni, mulți veniți în România pe tancurile sovietice: Ana Pauker, Teohari Georgescu, Iosif Chișinevschi, Vasile Luca, Miron Constantinescu, Alexandru Moghioroș, Simon Zeiger.

Dintre români este menționat Gheorghiu-Dej care, muncitor fiind la origini, este considerat „lipsit de educație”.

LUMEA ÎN SCHIMBARE

Luiza Popa, Mihaela Spătaru

1. Am intrat într-o eră nouă

Un articol semnat de **Anne Applebaum** în *The Atlantic* avertizează că ne îndreptăm cu pași rapizi spre *sfârșitul lumii postbelice*. Reluăm câteva dintre argumentele autoarei:

„Vreme de opt decenii alianțele Americii cu alte democrații au constituit fundația politicii externe, politicii comerciale și influenței culturale americane. Investițiile americane în securitatea aliaților au menținut pacea în zone cândva instabile ale lumii, permițându-le să prospere unor societăți democratice, din Germania și până în Japonia, prin faptul că împiedicau autocrațiile prădătoare să le distrugă. Și noi am prosperat. Mulțumită aliaților noștri, SUA au obținut o influență economică și politică fără precedent în Europa și Asia și, de asemenea, în restul lumii.

Administrația Trump pune acum punct epocii postbelice. Nimeni n-ar trebui să fie surprins: era predictibil, ba încă a și fost prezis. Donald Trump e un mare opozant al alianțelor americane, fiindcă le consideră prea costisitoare, încă din 1987, când a cumpărat în trei zile câte o pagină întreagă de reclamă în care afirma că „Japonia și alte țări profită de decenii întregi de SUA”. În 2000 scria că „prin retragerea din Europa țara aceasta ar economisi miliarde de dolari anual”.

În primul mandat al lui Trump, membrii guvernului și consilierii l-au împiedicat în mod repetat să-i insulte pe aliați sau să rupă legături militare și politice. Acum s-a înconjurat însă cu oameni dispuși să execute și chiar să încurajeze schimbările radicale pe care el mereu și le-a dorit, aclamate și de mii de conturi anonime de pe X. Firește că relațiile Americii cu aliații ei sunt complexe și multi-stratificate, iar într-o formă sau alta ele vor persista. Însă aliații Americii, și mai ales cei din Europa, trebuie să conștientizeze această realitate nouă și să opereze unele schimbări radicale.

Cotitura a început cu o serie de atacuri care păreau la prima vedere improvizate, chiar nereserioase, la adresa suveranității unor țări: Danemarca, Canada și Panama. (...)

Europenii au contribuit cu mai multe resurse decât SUA la supraviețuirea militară și economică a Ucrainei – în ciuda afirmațiilor false și repetate ale lui Trump în sens contrar -, dar aparent sunt lăsați cu totul pe dinafara acestui târg. Ucrainenii, cu pierderi de sute de mii în rândul militarilor și civililor, cu orașe

transformate în moloz, cu trezoreria decimată și cu viețile personale suspendate, n-ar fi primit nimic în schimbul acelei jumătăți din averea lor: nici garanții de securitate, nici investiții. Acești termeni aduc cel mai bine cu cei ai Tratatului de la Versailles impus Germaniei după Primul Război Mondial și sunt incomparabil mai răi decât cei impuși Germaniei și Japoniei după al Doilea Război Mondial.

În aceste condiții totul e pus la bătaie și orice relație poate face obiectul târguiei. Zelenski a înțeles-o deja: el însuși e cel care le-a propus inițial americanilor să le ofere acces la pământurile rare, pentru a-i suscita președintelui instinctul tranzacțional, deși nu i-a trecut prin cap că în schimbul concesiilor nu va primi nimic. Zelenski încearcă acum noi unghiuri de abordare. Europeanii trebuie să acționeze în același spirit și să găsească și ei unele pârghii noi de influență. La începutul războiului, instituțiile financiare internaționale au înghețat active rusești de 300 de miliarde de dolari, majoritatea blocate în Europa. Există argumente juridice și morale valide pentru confiscarea acelor active și transferul lor către Ucraina, atât pentru reconstrucție cât și pentru continuarea apărării. Iar acum mai există în plus și rațiuni politice urgente. Sunt bani suficienți pentru a-l putea presa pe Trump; pentru a cumpăra arme, inclusiv americane; și pentru a-i speria pe ruși, făcându-i să se teamă că războiul nu se va mai încheia atât de curând pe cât speră acum. Europeanii mai trebuie totodată să creeze o coaliție a voinței care să fie pregătită să apere militar Ucraina, dar și alți aliați care ar putea fi atacați pe viitor. Descurajarea are o componentă psihologică. Acum, cu America devenită impredictibilă, europenii trebuie să asigure ei înșiși descurajarea. Se discută acum de o bancă militară care să finanțeze noi investiții în domeniu, însă aceasta ar fi doar începutul. Ei trebuie să-și amelioreze drastic bugetele militare, planificarea și coordonarea. Dacă vor vorbi și acționa precum un singur grup, europenii vor avea mai multă putere și mai multă credibilitate decât dacă vorbesc separat.

Cândva în viitor istoricii se vor întreba poate ce pace va fi fost dacă Trump chiar ar fi făcut ce însuși el susținea că va face: menținerea ajutorului militar pentru Ucraina; înăsprirea sancțiunilor contra Rusiei; intimidarea agresorului, nu a victimei, până când va cere pace. Poate că într-o bună zi vom afla și ce sau cine mai exact l-a determinat să se răzgândească, de ce a optat pentru o politică ce pare menită a încuraja nu numai Rusia, ci și pe aliații ei din China, Iran, Coreea de Nord, Belarus, Cuba și Venezuela. Dar acum nu e momentul potrivit pentru speculații sau pentru a ne imagina scenarii alternative. Acum e momentul în care trebuie să conștientizăm amploarea transformării seismice prin care trecem și să găsim noi modalități de a trăi în această lume pe care o Americă foarte diferită începe s-o creeze”. (*THE ATLANTIC / Rador Radio România*)

În discursul susținut în fața primăriei din Aachen, cu ocazia ceremoniei de decernare a Premiului Carol cel Mare (mai 2025), **președinta Comisiei Europene, Ursula von der Leyen**, a confirmat ideea că ne îndreptăm rapid către o „nouă ordine internațională”:

„O Europă independentă nu este doar un ideal, ci o necesitate în contextul geopolitic actual. Nu trebuie să cedăm falsei convingeri că totul va reveni la cum era înainte. Nu se va întâmpla așa. Pentru că tensiunile geopolitice sunt enorme. Lumea este din nou modelată de puterile imperiale și de războaiele imperiale. De mari puteri care sunt dispuse să folosească toate mijloacele, corecte și nedrepte, pentru a obține un avantaj. Nu există un exemplu mai frapant în acest sens decât războiul brutal și nemilos al lui Putin împotriva Ucrainei. Această realitate impune o investiție urgentă în securitatea continentului. O nouă ordine internațională va apărea în acest deceniu, iar ceastă nouă structură trebuie să fie modelată de Europa însăși. Misiunea noastră este independența europeană.”

2. Chiar va fi un război extins în Europa?

Un istoric militar german, expert și profesor la Universitatea Potsdam, **Sönke Neitzel**, într-un interviu acordat publicației germane *BILD* (martie 2025), atrage atenția că, așa cum merg lucrurile, anul acesta ne-am putea bucura de „ultima pace în Europa”. Despre un posibil atac al Rusiei au vorbit recent și alți experți și oficiali europeni – ei au avansat însă un orizont de timp mai îndepărtat. Oficialii SUA au fost mai optimiști: *„Pur și simplu nu cred că vrea să cucerească toată Europa. Este o situație mult diferită față de cea din Al Doilea Război Mondial”*, a declarat emisarul lui Trump, Steve Witkoff, cu referire la Vladimir Putin

Sönke Neitzel, specializat în cel de-al Doilea Război Mondial, se teme că Rusia ar putea lansa un atac asupra unei țări NATO – posibil Lituania – chiar în această toamnă, dacă condițiile pentru un astfel de pas vor fi întrunite. Neitzel și-a explicat temerile spunând în interviul acordat tabloidului *Bild*, că „situația securității în lume s-a schimbat” din cauza lui Vladimir Putin, precum și a politicilor președintelui american Donald Trump. *„Vedem că Rusia a anunțat exerciții pe scară largă în Belarus. Vedem o teamă puternică în țările baltice că, în timpul acestor exerciții, trupele ruse ar putea trece granița. Și vedem că articolul 5 al tratatului NATO ar putea să nu mai funcționeze, cel puțin pentru SUA. Descurajarea slăbește”*.

El a citat mai mulți factori care ar putea determina un război în Europa, inclusiv „modul în care reacționează NATO în general, ce rol joacă Trump, ce rol joacă europenii, dacă pacea în Ucraina este obținută în orice formă”:

„Expresia «Ultima vară de pace» nu mai este, din păcate, ceva complet nerealist; s-ar putea întâmpla”. În opinia expertului, însă, Putin nu va ataca alte țări europene atât timp cât este în război în Ucraina. Istoricul și-a exprimat speranța că europenii vor face față amenințării dacă SUA nu le vor veni în ajutor în caz de război, deși înainte de aceasta europenii au așteptat întotdeauna o intervenție americană: „Amintiți-vă de războiul din Kosovo: 75% din loviturile aeriene au fost efectuate de SUA. În Irak și Afganistan, europenii au fost, strict vorbind, doar trupe auxiliare. Iar când SUA au plecat, au plecat și europenii, chiar dacă avem 500 de milioane de cetățeni în UE. Am fost întotdeauna în umbra SUA”.

În același timp, Neitzel spune că „democrațiile sunt capabile de multe lucruri”, deoarece alte țări puternice rămân în NATO: „Canada rămâne în alianță. Există semnale încurajatoare de la Paris, Londra și Berlin că poate noi, europenii, învățăm în sfârșit să mergem pe cont propriu”. Comisia Europeană a propus recent un plan de 800 de miliarde de euro pentru înarmarea Europei, iar multe guverne de pe bătrânul continent au crescut sau au anunțat creșterea cheltuielilor militare. Cele mai mari puteri militare ale Europei elaborează de asemenea planuri pentru a prelua de la SUA responsabilități mai mari pentru apărarea continentului, inclusiv o propunere către administrația Trump pentru un transfer gestionat în următorii cinci până la zece ani, a scris *Financial Times*.

Referindu-se la propria țară, Neitzel a spus că Germania nu este pregătită pentru o astfel de evoluție a evenimentelor, una dintre marile probleme fiind lipsa de reformă a armatei – „pentru că reforma nu a fost un proiect al întregului cabinet, ci doar un proiect al unor miniștri individuali care nu au îndrăznit să întoarcă Bundeswehr-ul cu susul în jos”. „Cancelarul trebuie să spună că acesta este proiectul nostru guvernamental, aceasta este prioritatea noastră acum! Ministrul Transporturilor, ministrul Muncii, ministrul Construcțiilor trebuie, de asemenea, să participe la acest lucru. La urma urmei, Bundeswehr-ul este parte integrantă a infrastructurii”.

Cea mai mare problemă a armatei germane este muniția: din 1990, a spus Neitzel, oficialii germani au cumpărat atât cât era necesar pentru exerciții, dar nu pentru război: „Chiar și în timpul Războiului Rece, muniția a fost punctul slab. Există suficient combustibil, existau suficienți soldați, existau planuri de mobilizare. Dar de cele mai multe ori nu existau muniții decât pentru 7-10 zile”. Istoricul a adăugat că ar include în categoria muniției și dronele de atac, unde situația Germaniei este, de asemenea, deficitară.

Informațiile vor deveni, de asemenea, o problemă „dacă SUA încetează sprijinul în materie de informații”: „Avem prea puțini sateliți... Avem nevoie și de

o apărare antiaeriană mai puternică: cum să ne protejăm de rachete, elicoptere, avioane?”, a subliniat expertul.

După actualul conflict din Ucraina, care a intrat în al patrulea an, Vladimir Putin ar putea avea noi planuri belicoase față de Occident. Mai întâi a fost o notă secretă a armatei germane, dezvăluită de ziarul *Bild* în ianuarie 2024. Deși nu era decât pregătirea unui scenariu, ca și altele, aceasta anticipa o ofensivă rusă pe frontul de est al Organizației Atlanticului de Nord, cu un al treilea război mondial care ar fi urmat să înceapă în vara anului 2025. Mai multe servicii de informații au susținut teoria unui atac iminent al Rusiei asupra uneia sau chiar mai multor țări occidentale. „Kremlinul anticipează probabil un conflict cu NATO în următorul deceniu”, potrivit unui raport al serviciului secret estonian din februarie 2024. De-a lungul lunilor de război, spectrul unui război pe termen mediu a crescut.

„Din punct de vedere uman și material, forțele armate ruse vor fi probabil în măsură să efectueze un atac asupra NATO încă de la sfârșitul acestui deceniu”, a declarat Bruno Kahl, șeful serviciilor germane de spionaj și contraspionaj, în fața Bundestagului. În opinia sa, „un conflict militar direct cu NATO devine o opțiune pentru Rusia”. La jumătatea lunii februarie, și serviciile de informații daneze au invocat posibilitatea unui „război pe scară largă” purtat de forțele ruse până în 2030: „Rusia va fi probabil mai dispusă să folosească forța militară într-un război regional împotriva uneia sau mai multor țări europene membre ale NATO, dacă va percepe NATO ca fiind slăbită militar sau divizată politic”.

3. Răspunsul SUA la amenințările secolului XXI

Generalul american Bryan P. Fenton, șeful Comandamentului pentru Operații Speciale al SUA (USSOCOM), avansează o viziune strategică într-un articol publicat pe 5 mai 2025 în publicația *Defense One*, care face o analiză a peisajului complex al securității globale de astăzi și de mâine. Generalul Fenton argumentează necesitatea creării unei noi alianțe de securitate națională care să depășească granițele tradiționale ale parteneriatelor militare și guvernamentale, implicând integral actori din industrie și mediul academic. Redăm pe scurt ideile de bază ale viziunii generalului american.

Fenton descrie un viitor nu foarte îndepărtat în care Statele Unite se pot confrunta simultan cu adversari strategici puternici în conflicte armate convenționale, cu amenințarea persistentă a grupărilor teroriste și cu necesitatea de a răspunde la crize multiple la nivel global. Principalul scenariu, deși ipotetic, este construit pe baza unor vulnerabilități reale și a unor tendințe îngrijorătoare: epuizarea rapidă a stocurilor de arme avansate, defecțiunile tehnice cauzate de lanțurile de aprovizionare nesigure cu semiconductori și electronice, incapacitatea industriei de apărare de a ține pasul cu cererea de echipamente și dificultățile în eforturile de realimentare din cauza timpilor lungi de tranzit și a sabotajului inamic.

Fenton identifică **principalii adversari strategici ai SUA**: China, care încearcă să submineze ordinea internațională bazată pe reguli și să își extindă influența globală prin diverse pârgii (diplomatice, informaționale, militare, economice); și Rusia, Iranul și Coreea de Nord, care își coordonează eforturile pentru a genera provocări pentru Statele Unite și aliații lor.

Un alt factor crucial subliniat de Fenton este **schimbarea fundamentală a caracterului războiului**, accelerată de dezvoltarea rapidă a tehnologiilor digitale. Sistemele ieftine, fără echipaj, permit actorilor statali și nestatali care nu dispun de o forță aeriană sau navală competitivă să atace domeniile maritim și aerian. Ciclul de inovare militară s-a comprimat dramatic, iar armele ieftine pot neutraliza sistemele sofisticate și costisitoare. Această realitate necesită o reevaluare a abordării tradiționale a dezvoltării și achiziționării de arme.

Generalul Fenton susține că răspunsul Statelor Unite la aceste provocări nu poate veni doar din partea armatei. **Este necesar un efort concertat care să implice întregul spectru al guvernului american, al industriei, al aliaților și al partenerilor SUA.**

Viziunea lui Fenton se bazează pe ideea de colaborare extinsă și integrare între diverse sectoare. Parteneriatele nu se mai limitează la exerciții militare comune și schimburi de personal militar. Acestea trebuie să includă instituții de cercetare și companii din industrie pentru a contracara în mod eficient numărul tot mai mare de provocări asimetrice.

Un element central al acestei noi alianțe este implicarea capitalului privat. Fenton subliniază necesitatea de a ajuta companiile din Statele Unite și din țările aliate să acceseze finanțarea necesară pentru a aduce pe piață inovații cruciale în domenii precum senzorii, inteligența artificială, sistemele fără echipaj și calculul cuantic.

De asemenea, generalul Fenton abordează un alt punct sensibil: starea actuală a bazei industriale de apărare a Statelor Unite și reamintește transformarea economiei americane într-un „mastodont al producției” în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, o capacitate care i-a permis să își copleșească adversarii. Cu toate acestea, în prezent, prea multe tehnologii esențiale se bazează pe materiale și fabrici aflate în străinătate, inclusiv cele controlate de națiuni ostile. Abordarea acestei vulnerabilități necesită consolidarea parteneriatelor, utilizarea capitalului privat și construirea unor ecosisteme de producție prietenoase. Fenton insistă asupra necesității de a analiza componentele tehnologiilor cu dublă utilizare și de a se asigura că acestea nu depind de actori potențial compromiși sau ostili pentru resurse critice sau etape de producție. Deciziile comerciale au din ce în ce mai multe consecințe strategice pentru securitatea SUA.

În concluzie, generalul Fenton susține că răspunsul la complexitatea amenințărilor și la caracterul schimbător al războiului nu poate fi unul solitar, ci necesită

o alianță extinsă și dinamică în măsură să integreze diversele capacități și expertize ale guvernului, industriei și mediului academic din SUA.

4. Președintele Italiei, avertisment despre Al Treilea Război Mondial

Președintele italian Sergio Mattarella, într-un discurs din 5 februarie rostit la Universitatea din Aix-Marseille, în sudul Franței, despre cauzele celui de Al Doilea Război Mondial a vorbit despre ascensiunea „regimurilor despotice și iliberale” care au dus la „accentuarea unui climat de conflict”, făcând să prevaleze „criteriul dominării” și provocând „războaie de cucerire”. „Astfel a fost proiectul celui de Al Treilea Reich în Europa. Agresiunea rusă de astăzi împotriva Ucrainei este de această natură”, a conchis Mattarella. Redăm câteva din ideile lansate de șeful statului italian:

„Alături de o nouă articulare multipolară a echilibrului mondial, reapare, cu forță și în contradicție cu acesta, conceptul de «sfere de influență», la originea relor secolului al XX-lea, cu care s-a luptat generația mea”. Chestiunea este „însoțită de cea a figurilor neofeudatorilor mileniului al III-lea, care aspiră să li se încredințeze domenii în dimensiunea publică, să gestioneze părți din bunurile comune reprezentate de spațiul cibernetic, precum și de spațiul extra-atmosferic, aproape uzurpatori ai suveranităților democratice”.

„Strategia liniștirii nu a funcționat în 1938. Fermitatea ar fi evitat, după toate probabilitățile, războiul. Ținând cont de conflictele actuale, poate funcționa astăzi? Un abandon al responsabilităților a determinat acele țări să sacrifice principiile justiției și legitimității în încercarea de a evita conflictul, în numele oricărei soluții și a unei stabilități care inevitabil ar fi lipsit. În anii 1930, mai degrabă decât cooperarea, a prevalat criteriul dominației. Și erau războaie de cucerire. Acesta a fost planul celui de-al treilea Reich în Europa. Agresiunea de astăzi a Rusiei împotriva Ucrainei este de această natură”.

„Criza economică, protecționismul, neîncrederea în rândul jucătorilor globali și forțarea unor reguli liber convenite au dat o lovitură finală Societății Națiunilor, care a apărut după Primul Război Mondial, deja compromisă de aderarea eșuată a Statelor Unite, care, împreună cu președintele Wilson, fusese printre inspiratorii ei. Pentru Statele Unite, a fost o capitulare în fața tentației izolaționismului. Activitatea Societății nu a fost zadarnică, dacă ne gândim că îi datorăm, de exemplu, Tratatul împotriva comerțului cu sclavi și a sclaviei, și ne aflăm în 1926. În contextul fragil al anilor dintre cele două războaie mondiale, marcat de o renaștere întunecată a naționalismului, de tendințe alarmante spre reînarmare, de contrastul între state potrivit logicii sferelor de influență, au fost circa 20 de cazuri de retragere din Societatea Națiunilor: Germania, cu Hitler ales cancelar, s-a retras în 1933. Japonia a făcut același lucru. Italia a ieșit în 1937.

Aceste ultime două țări, împreună cu Franța, Imperiul Britanic și Germania însăși, au fost membri permanenți ai Consiliului Societății Națiunilor.

Din păcate, încă de la început, Societatea Națiunilor nu a fost în stare să stăpânească expansionismul și încălcările repetate ale suveranității teritoriale, în Europa ca și pe alte continente”.

„Astăzi, ca și atunci, se lărgeste domeniul celor care, considerând organizațiile internaționale de prisos, dacă nu dăunătoare propriilor interese, se gândesc să le abandoneze. Ale cui interese? Ale cetățenilor? Ale popoarelor lumii? Nu pare să fie așa”.

„Criza economică din 1929 a zdruncinat bazele economiei globale și a alimentat o spirală de protecționism, de măsuri unilaterale, cu erodarea progresivă a alianțelor. Multe state nu au reușit să înțeleagă necesitatea de a aborda acea criză într-un mod coeziv, în schimb s-au instalat în viziuni de secol al XIX-lea, concentrându-se pe dimensiunea internă, mizând pe resursele popoarelor aservite de peste mări”.

Referitor la ascensiunea fascismului, nazismului și franchismului, Mattarella a afirmat că „fenomene cu caracter autoritar au luat avânt în unele țări, atrase de povestea că regimurile despotice și neliberale erau mai eficiente în protejarea intereselor naționale”.

„De multe ori dezechilibrele care apar au rădăcini îndepărtate în urma conflictelor din trecut sau corespund impulsurilor și ambițiilor actorilor care cred că pot juca un joc în condiții noi și mai favorabile, cu atenuarea rezervelor reprezentate de eventualele reacții ale comunității internaționale”.

Cum era probabil de așteptat, Moscova a reacționat cu vehemență la comparația folosită de președintele italian între invadarea Ucrainei de către Rusia și politica celui de-al Treilea Reich: „Din nefericire, Italia este țara unde s-a născut fascismul”, a spus purtătoarea de cuvânt a MAE rus, iar Mattarella „știe câți soldați italieni ne-au ucis bunicii și străbunicii pe teritoriul nostru în timpul celui de Al Doilea Război Mondial sub stindardul și cu sloganuri naziste”.

Ea a denunțat „comparațiile istorice scandaloase și în mod manifest false între Federația Rusă și Germania nazistă”, reamintindu-i lui Mattarella că Italia a fost condusă în timpul celui de Al Doilea Război Mondial de regimul fascist al lui Benito Mussolini, aliat al celui de Al Treilea Reich al lui Adolf Hitler. Uniunea Sovietică era pe atunci aliată cu SUA și Regatul Unit.

Premierul Giorgia Meloni și întreaga clasă politică italiană au luat apărarea președintelui Sergio Mattarella și au afirmat că declarațiile MAE rus sunt inacceptabile și reprezintă o „ofensă pentru întreaga națiune italiană”. (*AFP, RaiNews, Rador Radio România*)

5. Israel – Gaza, un conflict de lungă durată

Războiul din Gaza a relansat discuțiile referitoare la o soluție cu două state coexistând pașnic, chiar dacă mulți analiști consideră acest obiectiv mai îndepărtat ca oricând, prim-ministrul israelian Benjamin Netanyahu opunându-se ferm creării unui stat palestinian.

Alianța internațională pentru punerea în aplicare a soluției cu două state, israelian și palestinian, a fost anunțată în septembrie 2024 de ministrul de externe saudit, Faysal bin Farhan, în marja Adunării Generale a ONU la New York. Alianța reunește țări arabe, musulmane și europene. Totodată, războiul din Gaza a pus în suspensie discuțiile privind un eventual acord de normalizare a relațiilor între Arabia Saudită și Israel, în schimbul unui pact de apărare cu Washingtonul și al asistenței americane pentru un program nuclear civil saudit. La mijlocul lui septembrie 2024, prințul moștenitor și conducătorul de facto al Arabiei Saudite, Mohammed bin Salman, a declarat că regatul nu va recunoaște Israelul înainte de „crearea unui stat palestinian”.

La sfârșitul anului 2024, Adunarea Generală a ONU a pledat pentru încetarea ocupației israeliene a teritoriilor palestinene și crearea unui stat palestinian, hotărând să convoace o conferință internațională în 2025, menită să promoveze soluția celor două state. Într-o rezoluție adoptată cu 157 de voturi pentru, opt împotriva (între care Statele Unite ale Americii, Israel, Ungaria) și șapte abțineri în cadrul examinării anuale a chestiunii palestinene, adunarea și-a reafirmat **„sprijinul de neclintit, în conformitate cu dreptul internațional, față de soluția care prevede două state, Israel și Palestina, care trăiesc unul lângă altul în pace și securitate, în interiorul unor frontiere recunoscute pe baza celor dinainte de 1967”**. Insistând asupra necesității de a se angaja în „negocieri credibile” pentru procesul de pace din Orientul Mijlociu, Adunarea a decis să convoace la New York o „conferință internațională la nivel înalt pentru soluționarea pașnică a problemei palestinene și implementarea soluției cu două state”, conferință ce va fi coprezidată de Franța și Arabia Saudită. Adunarea a cerut din nou ca „drepturile inalienabile ale poporului palestinian, în primul rând dreptul la autodeterminare și dreptul de a crea un stat independent, să fie realizate”. Pe baza deciziilor recente ale Curții Internaționale de Justiție, aceasta a mai cerut ca Israelul „să pună capăt prezenței sale ilicite în Teritoriul palestinian ocupat cât mai curând posibil” și să înceteze orice colonizare.

ONU consideră ansamblul teritoriilor palestinene – Cisiordania, Ierusalimul de Est și Gaza – ca ocupate. În pofida retragerii sale unilaterale din Fâșia Gaza în 2005, Israelul este considerat de dreptul internațional ca puterea de ocupație din acest teritoriu cucerit în timpul războiului arabo-israelian din 1967.

„Chestiunea Palestinei se află pe agenda ONU încă de la începuturile sale și rămâne un test critic pentru credibilitatea și autoritatea sa”, a comentat ambasadorul palestinian la ONU, Riyad Mansour. Palestina, aflată atunci sub mandat britanic, a fost împărțită printr-o rezoluție a Adunării Generale din 1947 în două state independente, unul arab, celălalt evreu, și o zonă internațională în jurul Ierusalimului. Dar a fost proclamată atunci doar crearea Israelului, la 14 mai 1948, provocând un război între noul stat și mai multe țări arabe. „Ocupația trebuie să se încheie”, a insistat Mansour, acuzând guvernul israelian că dorește „să distrugă și să strămute populația pentru a anexa pământul”. „Acest lucru condamnă poporul palestinian, poporul israelian și regiunea noastră la o succesiune de războaie care pot și trebuie prevenite”.

Irlanda, Norvegia și Spania au anunțat în mai 2024 că recunosc statul Palestina, fiind urmate de Slovenia în iunie. Președintele francez Emmanuel Macron a declarat că la o conferință ONU din iunie, găzduită de Franța și Arabia Saudită, mai multe țări ar putea finaliza o mișcare comună către recunoașterea unui stat palestinian, potrivit *Le Figaro*. Franța intenționează să recunoască un stat palestinian în câteva luni și ar putea face această mișcare la o conferință ONU la New York, în iunie, privind soluționarea conflictului dintre Israel și palestinieni, a declarat președintele Macron: *„Trebuie să ne îndreptăm către recunoaștere și o vom face în lunile următoare. Scopul nostru este să prezidăm această conferință cu Arabia Saudită, unde am putea finaliza această mișcare de recunoaștere a unui stat palestinian de către mai multe părți”*.

În total, 143 dintre cele 193 de țări membre ale ONU recunosc Palestina. Dintre acestea, zece sunt state membre ale Uniunii Europene. Mai înainte, Bulgaria, Cipru, Malta, Polonia, România, Suedia și Ungaria au recunoscut Palestina. Și alte țări europene au recunoscut statul palestinian, majoritatea din Europa de Est - ca Ucraina și Belarus - sau din Balcani - ca Albania, Serbia și Muntenegru.

Președintele SUA, Donald Trump, a făcut mai multe declarații contradictorii despre viitorul regiunii Gaza. Mai întâi a vorbit de strămutarea locuitorilor din Fâșia Gaza, care ar putea fi „temporară sau pe termen lung”. Mai recent, președintele Trump a declarat că SUA ar dori să preia Fâșia Gaza, devastată de 19 luni de război între Israel și mișcarea islamistă palestiniană Hamas, și să facă din ea „o zonă a libertății”, după cum relatează *The Guardian*: „Am concepute pentru Gaza care cred că sunt foarte bune: să facem din ea o zonă de libertate. SUA să se implice și să facă acolo doar o zonă a libertății”, a declarat liderul de la Casa Albă cu prilejul vizitei sale în Qatar. „Cred că aș fi foarte mândru ca SUA să o ia și să facă din ea o zonă de libertate”.

Între timp, ostilitățile continuă în Fâșia Gaza. Mohammad bin Abdulkarim Al-Issa, secretarul general al Ligii Islamice Mondiale (Muslim World League – MWL, un „braț diplomatic” al Arabiei Saudite) consideră că tragedia umană din Fâșia Gaza cade în „responsabilitatea guvernului israelian, și nu a poporului israelian sau a evreilor din lumea întregă”. „Nu va exista o posibilă soluție fără constituirea a două state, iar un număr mare de israelieni susțin această soluție”, a apreciat acest cleric saudit în cadrul unei unei întâlniri cu jurnaliști de la Asociația presei diplomatice franceze.

Mohammad bin Abdulkarim Al-Issa a menționat că MWL a condamnat „atrocitățile” comise de gruparea islamistă palestiniană Hamas la 7 octombrie 2023 în comunitățile din sudul Israelului, dar că acestea nu pot justifica ceea ce se întâmplă în Fâșia Gaza: „Suntem în favoarea soluției cu două state pentru că este legat de pace, în același mod în care Liga face apel la încetarea războiului între Ucraina și Rusia. Religiile pot avea un impact pozitiv, foarte puternic asupra păcii”. De asemenea, el a insistat asupra faptului că Liga dorește să consolideze „bunul discernământ al musulmanilor” și „lupta împotriva gândurilor extremiste”.

Biroul Națiunilor Unite pentru Coordonarea Problemelor Umanitare a declarat că blocarea de către Israel a oricărui ajutor umanitar în Fâșia Gaza a transformat acest teritoriu, în „cel mai înfometat loc de pe pământ”, întreaga populație fiind „amenințată de foamete”. Pe lângă atenționările venite de la mai multe state europene, cel mai sever avertisment pentru Israel a fost transmis la sfârșitul lunii mai din partea Chinei, care a cerut imperativ guvernului Netanyahu să nu se atingă în niciun fel de avioanele chineze care transportă ajutoare umanitare pentru palestinienii din Gaza, altfel vor urma consecințe dramatice pentru statul evreu.

REPUBLICA MOLDOVA – LA O NOUĂ RĂSPÂNTIE ISTORICĂ

Mihaela Spătaru

În contextul războiului din Ucraina, mai mulți actori internaționali și-au sporit interesul față de Republica Moldova, date fiind poziția sa geostrategică și atitudinea echilibrată manifestată cu privire la instabilitatea regională.

1. Să notăm, mai întâi, avertismentele repetate, uneori chiar amenințări directe, venite din partea **Rusiei**, nemulțumită de evoluțiile din fosta republică atât de loială pe timpul aflării sale sub administrație sovietică. Nemulțumirile Moscovei sunt multiple, dar cele mai frecvente se învârt în jurul așa-zisei discriminări a populației rusofone din republică și al orientării proeuropene (implicit proromânească) a conducerii de la Chișinău.

- Încă de la jumătatea lunii ianuarie 2025, **Nikolai Patrușev**, consilier prezidențial și fost șef al FSB, într-un interviu acordat publicației *Komsomolskaia Pravda* a formulat câteva avertismente/amenințări pe care le cităm pe scurt:

„Nu exclud ca politica agresivă antirusească de la Chișinău să ducă la faptul că Moldova fie va deveni parte a unui alt stat, fie va înceta să existe. În această situație, ne putem uita la exemplul Ucrainei, unde neo-nazismul și rusofobia au dus țara la colaps, și asta cu mult înainte de operațiunea militară specială”.

„Dacă vorbim despre aspectul internațional al intereselor globale ale Rusiei, discriminarea împotriva populației ruse într-o serie întreagă de țări și, bineînțeles, în țările baltice și Moldova, trebuie să înceteze. Autoritățile din aceste state continuă să se afunde în cea mai profundă criză prin acțiuni necugetate, în timp ce se încapățânează să învârtă retorica rusofobă. Deosebit de relevantă este criza energetică, a cărei vină o poartă sută la sută autoritățile moldovenești, care urmează obedient ordinele Bruxelles-ului de a reduce dependența de gazul rusesc”.

„Autoritățile moldovenești nu trebuie să caute dușmani în interiorul țării sau în Transnistria, ci să-și recunoască greșelile și să înceapă să corecteze situația. Este deosebit de îngrijorător faptul că aplicarea violentă a ideologiei neo-naziste și rusofobia incendiară distrug orașele cândva prospere ale Ucrainei, inclusiv Harkov, Odesa, Nikolaiv și Dnipropetrovsk. Este posibil ca Ucraina să nu mai existe deloc în acest an”.

Dincolo de faptul că a reconfirmat că Moscova nu este dispusă să-și înceteze agresiunea din Ucraina până nu își va atinge obiectivele, Patrușev a formulat un nou obiectiv pentru Moscova: să obțină recunoașterea internațională că teritoriile cucerite în Ucraina fac parte din Federația Rusă, excluzând astfel orice fel de cedare teritorială în timpul unor eventuale negocieri de pace. Statutul Donbas și Novorossia nu poate fi un subiect de discuție: aceste teritorii au devenit parte a Rusiei prin voința locuitorilor lor, a susținut consilierul prezidențial rus. „Acest lucru nici măcar nu este subiect de discuție. Teritoriile, cândva conduse de Kiev, au devenit parte a Rusiei ca urmare a voinței cetățenilor, în conformitate cu dreptul internațional, legile Federației Ruse și legislația acestor regiuni”, a susținut Patrușev. El consideră că este important ca lumea să recunoască încorporarea în Federația Rusă a Republicii Donețk, a Republicii Luhansk, a regiunilor Zaporojie și Herson, a Republicii Crimeea și a Sevastopolului, care sunt „parte integrantă a țării, în conformitate cu Constituția”.

„Pentru administrația Biden, Ucraina a fost o prioritate necondiționată. Este clar că relațiile dintre Trump și Biden sunt antagonice. Prin urmare, Ucraina nu va fi printre prioritățile lui Trump. El este mai preocupat de China”, a declarat reprezentantul Kremlinului. Patrușev a menționat că Trump și-a conturat deja interesele în legătură cu Groenlanda, Canalul Panama, Mexic și Canada. „Dacă vorbim despre perspectivele specifice pentru evoluțiile viitoare, ținând cont de factorul Trump, îi respectăm declarațiile”, a declarat Patrușev. Pe de altă parte, Patrușev a exclus ca Moscova să discute cu altcineva decât Statele Unite despre Ucraina. „Cred că negocierile privind Ucraina ar trebui să se desfășoare între Rusia și Statele Unite, fără participarea altor țări occidentale”, a spus Patrușev. „Nu este nimic de discutat cu Londra și Bruxelles”, a adăugat el. „Conducerea UE, de exemplu, a pierdut de mult dreptul de a vorbi în numele multora dintre membrii săi, precum Ungaria, Slovacia, Austria, **România** și alte câteva țări europene interesate de stabilitatea în Europa și de adoptarea unei poziții echilibrate față de Rusia”.

„Este clar că pozițiile lui Trump nu sunt împărtășite de toate elitele americane. Opiniile sale diferă semnificativ de planurile puse la cale de reprezentanții Partidului Democrat, de proprietarii individuali ai gigantilor industriali și de corporațiile transnaționale”.

Nikolai Patrușev, în vârstă de 73 de ani, este fost ofițer de informații care, până anul trecut, a fost secretar al Consiliului de Securitate al Rusiei, funcție pe care o deținea încă din 2008. Considerat un aliat apropiat al lui Putin (unii chiar văzându-l ca successor al acestuia), chiar mai radical decât actualul lider de la Kremlin, anterior Patrușev a fost director al Serviciului Federal de Securitate

(FSB), din 1999 până în 2008. El a jucat un rol-cheie în deciziile de a prelua și apoi anexa Crimeea în 2014 și de a invada Ucraina în 2022. Mark Galeotti, expert în domeniul politicii și securității rusești, îl consideră pe Patrușev „cel mai periculos om din Rusia” din cauza „mentalității sale bazate pe conspirații”.

- Tot dinspre Moscova vin și o serie de noi tentative de rescriere a istoriei Moldovei. Oficiali ruși și unii politicieni locali promovează, de pildă, ideea că statul medieval Țara Moldovei ar fi apărut cu 500 de ani înaintea României, iar acest adevăr ar fi negat în prezent de autoritățile de la Chișinău. Declarațiile au fost făcute de Vladimir Medinski, consilier al președintelui Federației Ruse, Vladimir Putin, care susține că actuala conducere a Moldovei neagă existența unui stat cu o istorie mai veche decât România: „Este paradoxal faptul că actuala conducere a Moldovei s-a transformat într-o formă opusă a Ucrainei. Dacă Ucraina își inventează istoria, Moldova, un stat vechi, se dezice de istoria sa. De parcă niciodată nu a existat. Moldova care este cu sute și sute de ani mai veche decât România, spune că: Nu. Noi nu am existat”. La rândul său, președintele Partidului „Moldova Mare”, Victoria Furtună, a întărit această „teorie”, afirmând că Moldova apare în 1359, iar România în 1859. Nu putem să ne ștergem istoria.

Potrivit majorității istoricilor, statul medieval Țara Moldovei s-a format în anul 1359, când voievodul maramureșean Bogdan I a trecut Carpații și i-a înlăturat pe urmașii lui Dragoș. În același timp, Țara Românească s-a constituit în 1330, după victoria lui Basarab I împotriva regelui Ungariei la Posada. Profesorul universitar Florin Pintescu, decan al Facultății de Istorie, Geografie și Științe Sociale de la Universitatea din Suceava, explică faptul că formarea mai multor state de același popor în evul mediu este un fenomen istoric comun în Europa: „A fost vorba de un proces îndelungat, caracteristic pentru multe popoare europene. De exemplu, în Spania au existat regatul Leonului, al Asturiei, al Aragonului și al Castiliei. Italia a fost fragmentată în regatul Longobarzilor, ducatele de Savoia și Montferrat, statul papal și regatul celor două Sicilii”.

În secolul al XIX-lea, ideea de stat național a devenit dominantă în Europa. După unirea Principatelor Române în 1859, s-a adoptat, în 1866, denumirea oficială de **România**, pentru a sublinia unitatea națională și moștenirea latină. Lingvistul austriac Michael Metzeltin, membru de onoare al Academiei Române, explică această decizie: „Denumirea de România sugerează unitatea națională și rădăcinile latine ale poporului român. Alegerea acestui nume indica dorința de consolidare într-un singur stat a tuturor teritoriilor locuite de români”. Așadar, formarea statelor medievale și crearea statelor naționale moderne sunt două procese istorice diferite, despărțite de secole. Dacă în evul mediu popoarele creau

mai multe state separate, în epoca modernă s-a conturat tendința de consolidare națională pe criterii de limbă, cultură și etnie.

2. Manifestările dedicate zilei de 27 martie pentru a marca 107 ani de la decizia istorică a Sfatului Țării de la Chișinău de reuni Basarabia cu România au prilejuit mai multe acțiuni și luări de poziție referitoare la viitorul relațiilor moldo-române.

Un moment simbolic l-a reprezentat **inaugurarea unei statui a Reginei Maria** într-o zonă centrală a Chișinăului. Apoi, după poziția unionistă tranșantă afirmată de istoricul Ion Negrei, un alt intelectual de marcă de la Chișinău, **rectorul Universității de Stat din Moldova, prof. Igor Șarov**, s-a declarat convins că unirea cu România este inevitabilă. În cadrul unei emisiuni de la Deschide.md, rectorul USM a declarat că, pentru ca Unirea să se producă, trebuie să fie luați în considerare câțiva factori: poziția marilor puteri, influența Rusiei și atitudinea elitei românești în contextul internațional favorabil:

„Idealul nostru o să fie realizat. Când și în ce context? E o altă parte a monedei. O eventuală lăsare a Basarabiei în sfera de influență rusă ar fi pentru noi o catastrofă. Din acest motiv, ca Unirea să se producă, este nevoie să fie luate în considerare câțiva factori: Unu: Poziția marilor puteri, a doua problemă - Rusia. A treia - poziția elitei românești în acest context internațional favorabil. Și eu cred cu desăvârșire că, așa cum România este partenerul strategic principal al Republicii Moldova, iar, în ceea ce privește susținerea din toate punctele de vedere a R. Moldova, a fost necondiționată, tot așa cred în acest ideal, că se va produce. Iarăși, într-un context internațional”.

Igor Șarov a ținut să enumere beneficiile de care se vor bucura basarabienii după reunirea cu Patria-Mamă România. În acest sens, rectorul USM a făcut o comparație dintre nivelul de trai din România și cel din R. Moldova, diferențele fiind evidente mai ales după succesele obținute în procesul de integrare europeană, după 2007: „Vorbim despre un stat de peste 20 de milioane de oameni, care joacă un rol extraordinar”.

În concluzie, după radiografia situației din România și R. Moldova, Igor Șarov a subliniat că, de la independență încoace, R. Moldova s-a îndreptat spre nicăieri și Unirea ar reprezenta un vector de dezvoltare viabil: „Eu nu contest viabilitatea existenței statului R. Moldova, deși pot să-mi permit, pentru că am luptat pentru independență. Întrebarea mea este următoarea: Quo vadis? Unde mergem noi?”

La scurt timp după această declarație, la 28 martie 2025, **academicianul Gheorghe Duca**, fost președinte al Academiei de Științe a Moldovei, a salutat poziția rectorului Universității de Stat:

„Stimate Domnule Rector,

Am citit cu mare interes declarația Dumneavoastră în care subliniați că unirea Republicii Moldova cu România este un pas inevitabil și dezirabil.

Ca academician și cetățean al valorilor culturale comune, apreciez curajul și clarviziunea cu care susțineți această perspectivă, în concordanță cu aspirațiile unui segment semnificativ al societății noastre.

Unirea pe baze democratice, culturale și istorice nu este doar un ideal, ci și o oportunitate de progres pentru ambele maluri ale Prutului. Viziunea Dumneavoastră, având în vedere rolul Universității de Stat din Moldova în formarea elitei intelectuale a țării, este un semnal puternic pentru tinerii care visează la un viitor în spațiul european unit.

Sperăm ca poziția USM să inspire un dialog constructiv în societate și să contribuie la consolidarea drumului spre integrare.

Vă mulțumim pentru leadershipul academic și civic!”

3. În fine, să mai notăm că, în ultimul timp, Republica Moldova se bucură de o atenție specială din partea **Uniunii Europene**, care i-a oferit și continuă să îi acorde o serie de ajutoare și credite indispensabile pentru dezvoltare și prosperitatea cetățenilor moldoveni.

O țintă importantă o reprezintă aderarea Republicii Moldova la UE. Atât Republica Moldova, cât și Ucraina au depus cererile de aderare la UE în 2022, după declanșarea invaziei ruse pe scară largă, și au primit statutul de țări candidate în vara aceluiași an.

Comisarul european pentru Extindere, Marta Kos, a afirmat că Bruxelles-ul ar putea lua în considerare opțiunea de a continua negocierile de aderare cu Moldova separat de Ucraina începând chiar din luna iunie. Ea a menționat că Moldova ar putea deveni membră a UE înainte de finalul mandatului său în 2029.

LEBĂDA NEAGRĂ DE PE BOSFOR

Dr. Ist. Ion Constantin

În seria de interviuri inițiate de Romeo Couți, jurnalist senior la TVR Cluj, prin *Lebăda neagră de pe Balaton. Viktor Orbán și o obsesie asumată* (volum prezentat în numărul 1/2024 al revistei „Periscop”), a apărut de curând o nouă lucrare - *Lebăda neagră de pe Bosfor. România, un pașalâc virtual*, Editura Creator, Brașov, 2024. Volumul (387 pagini) aduce în atenția publicului personalitatea carismatică, dar și controversată a lui Recep Tayyip Erdoğan (președintele Turciei) și reunește interviuri realizate de autor cu specialiști de prestigiu pe problematica turcă din domenii relevante: intelligence, diplomatie și mass-media, fiind ingenios contextualizate în plan jurnalistic prin intermediul unui așa zis „jurnal de reporter”.

În Cuvântul Înainte din debutul cărții, istoricul și diplomatul Dr. Alexandru Ghișa prezintă succint evoluția istorică a raporturilor dintre România și Turcia, arătând că această relație „este o ecuație complexă care se cere a fi descifrată și rezolvată. Instituțiile guvernamentale și nonguvernamentale de la București și Ankara care își propun să o rezolve, trebuie să cunoască această relație în profunzimea ei strategică. Complexitatea relației româno-turce vine atât din istorie - din statutul principatelor române Moldova, Țara

Românească (Valahia) și Transilvania - în cadrul Imperiului Otoman, cât și din poziționarea geografică și geopolitică a ambelor state. România și Turcia sunt legate în primul rând prin riveranitatea lor la Marea Neagră, un spațiu de contacte și conflicte din cele mai vechi timpuri până azi”.

Cu mai bine de 300 de ani în urmă, eruditul domnitor român al Moldovei Dimitrie Cantemir a scris cunoscuta sa lucrare „*Historia Incrementorum atque Decrementorum Aulae Othomanicae*” („*Istoria creșterii și decăderii Imperiului Otoman*”), demonstrând că după perioade lungi de ascensiune a imperiilor, urmează decăderea și destrămarea lor. Această idee cantemiriană a fost confirmată de istorie și în cazul Imperiului Sultanilor, chiar dacă a mai supraviețuit 200 de ani. La început de secol XIX, Imperiul Otoman era deja catalogat ca fiind statul

bolnav al Europei, iar marile puteri își disputau moștenirea acestuia, în primul rând Imperiul Rusiei, dar și cel Habsburgic. Cu mai mult de 200 de ani în urmă, mai precis la 1807, are loc la Tilsit o întâlnire pentru delimitarea unor sfere de influență între un imperiu al Occidentului - Franța lui Napoleon, și unul al Orientului, Rusia lui Alexandru I. Rusia era angrenată atunci într-un război cu Imperiul Otoman, iar Napoleon a jucat rolul de arbitru. În textul tratatului negociat, țarul se obliga să-și retragă trupele din Țara Românească și Moldova și accepta medierea franceză pentru încheierea păcii ruso-otomane. La Tilsit, Napoleon a încercat să integreze Rusia în noua sa ordine europeană. A fost vorba de partaje și compromisuri - țarul a cerut Finlanda și Principatele Dunărene, la care Napoleon nu a avut nicio obiecție. El a primit o promisiune de sprijin împotriva Angliei și libertate de acțiune în Europa. Un singur aspect nu a fost tranșat - soarta Constantinopolului și a Strâmătorilor. În opinia lui Napoleon, acestea reprezentau „cheia stăpânirii lumii”, motiv pentru care el nu putea fi de acord ca ele să ajungă pe mâna Rusiei. Visul rusesc a persistat însă multă vreme și a fost mobilul principal al războaielor ruso-otomane. Teza apărută după căderea Constantinopolului bizantin că „Moscova e a treia Romă”, prin care Rusia se consideră succesoare a Bizanțului ortodox, viza transformarea capitalei Imperiului Otoman într-un Țarigrad, un oraș al țărilor. La fel, teza panslavistă din secolul al XIX-lea proiecta crearea unei federații a popoarelor slave din Boemia, Bulgaria, Polonia, Rusia, Serbia și Ucraina, cu capitala la Constantinopol.

România de astăzi, rezultată din unirea, la 1859, a Moldovei și a Țării Românești (Valahia), principate aflate sub suzeranitatea Imperiului Otoman, dar cu un statut special, privilegiat, care au intrat sub protecția marilor puteri ale Europei la 1856, și-a proclamat independența la 9 mai 1877, obținută în războiul ruso-româno-otoman și a fost recunoscută ca subiect de drept internațional prin Congresul de la Berlin din 1878. Primul stat care recunoaște România ca stat independent și stabilește relații diplomatice cu noi este Imperiul Otoman. La Congresul de la Berlin, România a fost obligată să cedeze Rusiei județele din sudul Basarabiei - Cahul, Bolgrad și Ismail, dar a primit în compensație Dobrogea, considerată teritoriu cucerit de Rusia de la Imperiul Otoman. Din acel moment, autoritățile otomane și apoi turcești au considerat România ca o barieră terestră în calea Rusiei spre Constantinopol și Strâmători și au tratat-o ca atare. Fiind vecine la Dunăre și Marea Neagră, Turcia și România au traversat epocile istorice sub amprenta poziției lor geopolitice.

După Primul Război Mondial, colaborarea turco-sovietică va marca și influența profund raporturile între România și Turcia în întreg spațiul interbelic, dar și la începutul anilor celei de a doua conflagrații mondiale. Primele contacte

româno-turce au loc cu prilejul Conferinței de la Lausanne (20 noiembrie 1922 - 24 iulie 1923), delegația turcă apelând la bunele oficii ale delegației române. La 24 iulie 1923, a fost semnat Tratatul de la Lausanne, ce a dat satisfacție Turciei și mai puțin Uniunii Sovietice.

În perioada interbelică, relațiile politice și diplomatice româno-turce cunosc o susținută dezvoltare în plan bilateral și regional. Pe 9 februarie 1934, între Turcia, Grecia, Iugoslavia și România, a fost încheiată la Atena Înțelegerea Balcanică (Antanta Balcanică), alianță menită să apere status quo - ul teritorial din arealul balcanic extins.

După cel de-al Doilea Război Mondial se produce prima fractură majoră în relația România - Turcia, cauzată de intrarea lor în blocuri de alianțe diferite. România a intrat în sfera de influență a Uniunii Sovietice, a fost ocupată militar de Armata Roșie și a trebuit să accepte și să suporte comunizarea. Aceste procese s-au derulat cu acordul Alianților URSS, respectiv a Marii Britanii și a Statelor Unite ale Americii. Turcia a optat pentru strângerea legăturilor cu Marea Britanie și SUA, pentru a se asigura de sprijinul acestora, cu precădere în chestiunea Strămtorilor, pentru care URSS manifesta un interes deosebit. Războiul Rece și Cortina de Fier au întrerupt de fapt comunicarea București - Ankara pentru o perioadă lungă de timp. Relațiile turco-române au fost reluate cu intensitate după decembrie 1989 și din 1990 s-a intrat în normalitate, în condiții total schimbate.

În cadrul lucrării sunt prezentate mai multe interviuri cu o serie de specialiști de marcă din domeniul turcologiei, precum istoricul Călin Felezeu (1960-2023), profesor la Universitatea Babeș-Bolyai Cluj, fondatorul Institutului de Turcologie și Studii Central Asiatice din cadrul UBB, fost director al Institutului Cultural Român din Istanbul; Ionuț Cojocaru, conferențiar universitar la Universitatea Politehnică București și membru asociat al Academiei Oamenilor de Știință din România, fost director al Centrului de cercetare pentru studii orientale; Murat Iusuf, muftiu al cultului musulman din România; Cristian Barna, sociolog, profesor la Academia Națională de Informații „Mihai Viteazul” din București; Col. (r) Marian Ilie și Col. Ing. (r) Emil-Adrian Fălcutescu, foști atașați militari la Ankara; Ioana Constantin-Bercean, expert în Orientul Mijlociu la Institutul de Științe politice și Relații internaționale „Ion I.C. Brătianu” - Academia Română; Vasile Simileanu, director fondator și senior editor la revista „GeoPolitica”; Levent Atin, om de afaceri turc stabilit în România.

Cartea relevă împrejurările istorice în care a apărut Turcia modernă după Primul Război Mondial, într-un context specific în care se așezau faliile internaționale și care a coincis cu faimoasa „cădere a marilor imperii” și cu apariția unor noi state naționale, create pe fundația dreptului la autodeterminare. Mustafa

Kemal Atatürk, fondatorul Turciei moderne, a adunat din ruine rămășițele fostului Imperiu Otoman și a purtat noua republică prin cele mai complicate valuri ale istoriei acelor timpuri, gestionând cu abilitate noua schimbare, pe cât de dură și radicală, pe atât de necesară în contextul anilor 1920. Reforma lui Atatürk nu a fost, însă, completă, lăsând în urmă „tensiuni permanente și neostoite”. Valorile din societatea turcă au fost impuse de sus în jos, noua paradigmă secularistă căutând să anihileze islamul, legitimând chiar armata drept tutore legal al laicității. Fondatorul Turciei moderne nu a fost în postura de a da socoteală nimănui, nici pe plan intern, nici extern, iar europenizarea țării s-a făcut exclusiv în termenii specifici acelor vremuri: fără opoziție, fără monitorizări externe, fără dezbateri privind drepturile omului sau liberalizarea și includerea în viața politică a tuturor minorităților etnice și religioase. Pilon de bază al kemalismului, naționalismul implica un stat național construit pentru turci, în contrast cu Imperiul Otoman multiethnic, iar secularismul a mizat pe faptul că islamului nu i se va permite să mai aibă vreun rol public semnificativ în această nouă republică modernă, orientată spre vest.

America a înțeles încă de la începutul Războiului Rece că Turcia trebuie atrasă în sfera sa de influență, întrucât poziționarea geografică a acesteia oferă un avantaj strategic care nu poate fi ignorat. Turcia a devenit stat membru al NATO încă din 1952, cu anumite derogări față de condițiile pe care un stat trebuie să le îndeplinească pentru a fi acceptat ca membru cu drepturi depline. De altfel, Ankara a avut un rol important chiar și în Criza Rachetelor din Cuba, din 1962, dar și în diverse „dosare” regionale ulterioare în care SUA au fost interesate. Turcia a colaborat cu SUA în diverse momente și servește drept ancoră vitală pe axa est-sud a NATO, controlând (conform Convenției de la Montreaux) strâmtoarele Bosfor și Dardanele.

Turcia este o regiune-tampon între Europa și Orientul Mijlociu, pe de o parte, și între Occident (Europa și SUA) și Federația Rusă, pe de altă parte. Turcia absoarbe impactul haosului și tulburărilor din fiecare dintre aceste regiuni, iar după Primăvara Arabă și tumultul creat de războaiele civile, amenințările grupărilor teroriste și clivajul sectarian dintre sunniți și șiiți, a ajuns cea mai mare națiune din lume care găzduiește peste cinci milioane de refugiați (neoficial, în jur de 10 milioane) din Siria, Irak, Afganistan și alte state din regiune.

Încă din anii 1970 ai secolului trecut aveau să iasă la suprafață reminescentele islamismului din societatea turcă, pe care Recep Tayyip Erdoğan a reușit să le instrumenteze cel mai bine, izbutind chiar să ducă un partid puternic pigmentat religios - Partidul Justiției și Dezvoltării (AKP), nu doar în preferințele electorale ale turcilor, ci chiar în parlamentul republicii seculare. În

anul 2001, AKP a câștigat alegerile, astfel că partidul și șeful acestuia au preluat puterea legislativă. Erdoğan a fost desemnat prim-ministru, iar în 2014 a fost ales președinte al Turciei, începând apoi lupta pentru acapararea puterii totale în stat. Ca președinte, el putea numi judecătorii și procurorii cheie. Astfel el i-a înlăturat pe cei care s-ar fi putut opune constituțional demersurilor sale politice și și-a numit proprii adepți, reușind astfel să acapareze și puterea judecătorească. Tentativa de lovitură de stat eșuată din 15 iulie 2016 i-a oferit lui Erdoğan prilejul ca, dispunând de sprijinul Poliției și al Organizației Naționale de Informații (MIT) să obțină controlul asupra forțelor armate turcești. Mai mult, s-a folosit de prilej pentru a-l face răspunzător pentru tentativa de lovitură de stat pe Fethullah Gülen, un erudit teolog islamic, fost membru al AKP, adversarul lui Erdoğan la conducerea partidului, care s-a autoexilat în SUA. Faptul a contribuit la răcirea relațiilor cu SUA, care a refuzat să-l extrădeze pe Gülen. S-a declanșat o adevărată vânătoare de vrăjitoare a așa-zișilor adepți ai Mișcării Gülen, fiind arestați în special ziariști, profesori universitari și intelectuali de marcă ai Turciei care se opuneau politicii lui Erdoğan.

Organizația Națională de Informații (MIT) a Turciei se află sub controlul total al președintelui Erdoğan, care i-a alocat fonduri aproape nelimitate, conferindu-i în același timp atribuții extinse prin lege de la protejarea acestuia de eventuali dușmani din interiorul țării, până la obținerea unui avantaj strategic în relațiile externe pentru regimul lui. Respectarea drepturilor cetățenilor sau controlul și supravegherea activității serviciilor de informații de către parlament sau alte instituții ale statului turc sunt ca și inexistente. În plan extern, faptul că Turcia reușește să fie ofensivă pe arena internațională, că este capabilă să joace pe mai multe planuri, de la echilibrul diplomatic între Rusia și SUA/NATO, la promovarea turcismului în fostele republici sovietice din Asia, dar și în cadrul comunităților turce din Europa, și la susținerea cauzei palestinienilor, ne arată că MIT reușește să culeagă informații valoroase pentru fundamentarea politicii externe turce.

În ultima perioadă, Turcia a dezvoltat colaborarea cu alte țări care urmăresc susținerea strategiilor generate de nostalgiile imperiale precum Rusia, care acționează armat în Ucraina, hibrid în Republica Moldova și Georgia, pentru a-și lărgi teritoriul sau pentru a-și menține influența. La rândul ei, Turcia acționează tot mai mult pentru folosirea diplomației culturale în scopul promovării turcismului în fostele state sovietice din Asia, dar și folosirea comunităților turce din statele europene pentru a pune presiune pe decidenții din aceste state. Aceste obiective pot fi realizate doar prin culegerea de informații secrete pe profil din statele vizate de acțiunile de politică externă și prin capacitatea de proiectare a intereselor în

plan extern, domeniu în care serviciilor de informații le revine un rol de prim ordin. Se aplică principiul potrivit căruia, în relațiile diplomatice nu poți lua decizii corecte și nu poți acționa ofensiv dacă nu obții înainte informații din interiorul statelor față de care îți structurezi un plan de acțiune diplomatică, informații pe care decidenții din acele state doresc să le păstreze secrete pentru a nu-și pierde avantajul strategic în negocierea intereselor în relațiile cu alte state.

Turcia acceptă rolul de partener NATO, însă este un partener care-și proiectează agresiv interesele în cadrul alianței. În ceea ce privește țara noastră, Turcia nu vede un adversar în România, însă acționează în folos propriu chiar dacă acest lucru înseamnă că nu este aliniată cu restul aliaților din NATO. Referitor la prezența navală militară a Pactului Nord-Atlantic în Marea Neagră, Turcia consideră că statutul său actual (Convenția de la Montreaux) o avantajează în NATO și în relația cu Rusia în Marea Neagră, ignorând adesea inițiative ale României. De asemenea, dacă interesele sale de explorare a gazului din Marea Neagră sunt garantate de Rusia, cu atât mai bine pentru Turcia în relație cu România și Bulgaria, care au interese similare la Marea Neagră. Sunt doar câteva exemple ale modului în care acțiunile Turciei pot să afecteze interesele strategice ale României.

Un interes deosebit prezintă informațiile apărute recent în spațiul public legate de relația specială Ungaria-Turcia în privința sincronizării unor interese comune ale celor două țări pe spațiul Transilvaniei. Ungaria, prin reprezentanți ai administrației din județele Covasna și Harghita, a inițiat demersuri pentru implementarea instituției „Consulului Onorific al Ținutului Secuiesc” în Turcia. Prin filiala din Istanbul a Institutului Cultural Liszt din Ungaria se promovează, la secțiunea obiective legate de Ungaria care trebuie vizitate în capitala turcă clădirea sediului „Ambasadei Transilvaniei”. O informație evident falsă, folosită abil pentru a induce publicului mai puțin avizat ideea că Transilvania a fost și este în continuare o entitate statală.

Este evident că relațiile dintre Turcia și România nu trebuie să se bazeze doar pe minoritatea turco-tătară din țara noastră, ci pe interesele ambelor state, pe dezvoltarea de strategii economice, culturale și educaționale.

UNGARIA VĂZUTĂ DIN SUA

Gheorghe Bărbulescu

Sub titlul „Viitorul Americii e Ungaria”, *The Atlantic* publică un studiu semnat de Anne Applebaum în care atrage atenția asupra contrastelor și riscurilor pe care le prezintă *modelul ungar*, atât de laudat de o parte a clasei politice conservatoare americane. Redăm în continuare textul articolului, difuzat de Rador Radio România:

„Hotelurile stridente și restaurantele de lux domină acum centrul Budapestei, un oraș cunoscut cândva pentru fațadele scorjite. Tot în centru au apărut și monumente noi. Unul dintre ele, o pastişă a memorialului Războiului din Vietnam din Washington D.C., deplânge imperiul de secol 19 pierdut de Ungaria. În loc de numele celor căzuți în război, pe ziduri lungi de granit sunt gravate numele unor foste localități „ungare” care acum se află în România, Slovacia, Ucraina, Polonia.

Însă în spatele acestui kitsch naționalist și al capcanelor de turiști se ascunde o realitate diferită. Considerată cândva cea mai bogată țară a Europei Centrale („cea mai fericită baracă din lagărul socialist”, i se spunea pe vremea Războiului Rece), iar ulterior preferata investitorilor în regiune, Ungaria e acum una dintre cele mai sărace țări din UE, dacă nu cea mai săracă. Producția industrială continuă să scadă an după an. Productivitatea ei e aproape cea mai mică din regiune. Șomajul ia gradual amploare.

În ciuda perorațiilor partidului de la guvernare despre valorile tradiționale, populația e în declin. Poate pentru că tinerii nu vor să aibă copii într-o țară în care două treimi din cetățeni califică drept „prost” sistemul de educație și în care secții de spitale se închid fiindcă medicii au plecat în străinătate. Poate că oamenii talentați preferă să nu rămână într-o țară care trei ani la rând a fost percepută drept cea mai coruptă din UE. Până și Indicele Libertății Economice – întocmit de Heritage Foundation, grupul de reflecție pro-Trump care a publicat și „Proiect 2025” [propunere de program de guvernare dezavuată de Trump] – așează Ungaria la coada UE în clasamentul integrității guvernamentale.

Turiștii din centrul Budapestei nu văd acest declin. Cum, aparent, nu-l sesizează nici dreapta americană. Fiindcă, deși nu are nici rezerve de minerale esențiale, nici cine știe ce armată, **premierul ungar Viktor Orbán are o influență disproporționat de mare în dezbaterile politice americane.** În campania electorală din 2024 Orbán s-a întâlnit de mai multe ori cu Donald

Trump. În mai 2022 un grup de reflecție pro-Orbán a organizat conferința conservatorilor americani, CPAC, la Budapesta, pentru ca trei luni mai târziu Orbán să zboare în Texas pentru a lua cuvântul la conferința CPAC din Dallas.

Anul trecut, la cea de-a treia conferință CPAC din Ungaria, un congressman republican a calificat țara drept „unul dintre modelele cele mai de succes în calitate de lider în materie de principii și guvernare conservatoare”. Steve Bannon, intervenind prin legătură video, a apreciat Ungaria drept „o inspirație pentru lume”. Și chiar dacă propria sa instituție evaluase altfel guvernarea din Ungaria, Kevin Roberts de la Heritage Foundation a calificat și el țara drept „nu numai un model de stat modern, ci modelul”.

Ce este acest model ungar pe care-l admiră ei într-atât? În cea mai mare parte nu are nimic de-a face cu un stat modern. Constituie în schimb **un foarte vechi și familiar tipar de capturare autocratică a statului**, folosit în egală măsură de conducători de dreapta și de stânga, de la Recep Tayyip Erdoğan și până la Hugo Chávez. Ales în 2010 pentru un al doilea mandat, Orbán a început substituirea graduală a funcționarilor publici cu loialiști; s-a folosit de presiune economică și avantajul legiferării pentru a nimici presa liberă; a văduvit universitățile de independență, pe una chiar închizând-o; a politizat sistemul judiciar; și a modificat de mai multe ori constituția pentru a-și conferi avantaje electorale. În timpul pandemiei și-a conferit și puteri de urgență – la care n-avea să mai renunțe [după pandemie au fost prelungite sub pretextul războiului din Ucraina]. S-a aliat fățîș cu Rusia și China, servind drept megafon al Moscovei la reuniunile UE și permițându-i Chinei să facă investiții opace în Ungaria.

Această capturare autocratică a statului e exact lucrul admirat de Bannon, Roberts și alții, și ce vor ei să reproducă și în SUA chiar acum. Distrugerea corpului funcționarilor publici a început, presiunea pe presă și universități se simte și ea, iar ideea amendării constituției e deja vehiculată. Însă susținătorii acestor idei rareori vorbesc și despre ce s-a întâmplat după implementarea lor cu economia Ungariei sau ce li s-a întâmplat cetățenilor ungari. Și nu investighează nici discrepanța dintre retorica lui Orbán și realitatea politicilor lui. De exemplu Orbán vorbește mult despre blocarea imigrației, dar la un moment dat guvernul lui îi elibera vize oricărui cetățean non-UE care cumpăra obligații guvernamentale de minim 300.000 de euro de la niște companii misterioase, majoritatea offshore.

Orbán ridică în slăvi valorile familiale, dar guvernul lui are cheltuieli cu sănătatea printre cele mai mici per capita din UE, controlează accesul la fertilizarea in vitro și e celebru pentru grațierea unui individ care mușamaliza abuzuri sexuale în orfelinate.

Orbán vorbește foarte mult și despre „popor”, deși puterea aproape absolută nu și-o folosește pentru a-i stimula prosperitatea Ungariei, ci pentru a îmbogăți un mic cerc de afaceriști, printre care și rude proprii. La Budapesta acești oligarhi sunt numiți și NER (cu variantele NER-oameni sau NERistan) – de la Nemzeti Együttműködés Rendszere adică Sistemul de Cooperare Națională, numele orwellian cu care Orbán și-a botezat sistemul politic – și au de profitat direct de pe urma apropierii lor de șef. *Direkt36*, una dintre puținele echipe de jurnalism de investigație care au mai rămas în țară, a publicat recent un documentar intitulat „Dinastia”. Acesta arată, printre altele, cum competiția pentru contracte finanțate de stat ori UE a început să fie măsluită după 2010 în așa fel încât să fie câștigată de Elios Inovativ, o companie energetică deținută parțial de ginerele lui Orbán, István Tiborcz. Într-un târziu UE a verificat 35 de contracte și a găsit nereguli grave la multe dintre ele, precum și dovezi de conflict de interese (într-un comunicat din 2018 Elios a afirmat că a respectat toate normele legale, ceea ce e fără îndoială adevărat; singura noimă a acestui sistem e să legalizeze asemenea fapte).

Acea poveste e numai una din multele pe care și le spun ungarilor, numai că nu în public. „Dinastia” mai descrie și Programul de Dezvoltare Turistică Kisfaludy prin care s-au distribuit subvenții de 316 miliarde de forinți (860 milioane dolari). Două treimi din totalul subvențiilor au mers la 0,5% din solicitanți; aproape o cincime au mers la proiecte care erau sau urmau să fie legate de Tiborcz. Nu că Tiborcz ar fi unicul beneficiar al acestei mărinimii guvernamentale. Lőrinc Mészáros, la un moment dat cel mai bogat om din Ungaria, un fost depanator de aragazuri devenit antreprenor și vechi prieten cu premierul, spunea că-și datorează averea „lui Dumnezeu, norocului și lui Viktor Orbán”. Alți beneficiari apar și dispar, în funcție de toanele lui Orbán. Un afacerist ungar mi-a spus că „poți să-ți dai seama cine e conectat și cine nu în funcție de a cui companie începe să crească. Dacă ești conectat, atunci compania îți crește. Dacă nu, compania ți se face din atât de mare atât de mică. O vezi într-un an, doi”.

Acest gen de corupție este, iarăși, preponderent legală, întrucât legislația, contractele și normele de achiziție sunt scrise în așa fel încât s-o permită. Și chiar dacă ar fi fost ilegală, procurorii controlați de partid n-ar fi anchetat-o. Însă amploarea corupției e suficient de mare pentru a distorsiona și restul economiei. Afaceristul menționat și un economist ungar cu care am mai vorbit – ambii au insistat să fie anonimi, de teama represaliilor – au calculat, fiecare pe cont propriu, că NERistanul ajunge cam la 20% din economia ungară. Acest lucru înseamnă, mi-a explicat economistul, că 20% din firmele ungare funcționează „nu pe principiile pieței, nu pe principii meritocratice, ci în esență pe bază de loialitate”.

Aceste companii nu au practici de angajare normale și nu folosesc modele autentice de afaceri, întrucât nu au fost concepute spre a fi eficiente și a realiza profit, ci pentru a opera în cadrul cleptocrației – intermedierea transferului de bani de la stat la proprietarii acestor companii.

Un alt economist ungar mi-a spus că Orbán prezice mereu „zile foarte bune în viitor; succes, succes inimaginabil”. „Vă rog să aveți încredere în noi”, declara Orbán în discursul lui anual despre starea națiunii de la începutul lui 2023. „Puteți și paria: până la finalul anului vom avea inflație sub 10%.” Inflația medie anuală în 2023 a fost peste 17%. În 2024 guvernul prognoza o creștere de 4%; cea reală a fost de 0,6%. Dar oricine contrazice aceste mesaje e improbabil să se facă și auzit. Economiștii independenți sunt rareori invitați la televiziunea publică ori alte organe controlate de guvern. În februarie 2024 guvernul a înființat un Birou al Protecției Suveranității, o instituție sinistră care hărțuiește și denigrează organizații independente din Ungaria. Și-a întetit activitatea după alegerile din SUA și subminarea USAID. Printre ținte se numără filiala locală a Transparency International, organizația de investigații anticorupție, precum și portalul de știri și investigații Atlatso.hu – de fapt orice entitate în măsură a spune adevărul despre cum funcționează țara.

Dar adevărul nu e greu de distins pentru oricine depune un efort minim de a privi, fiindcă beneficiarii sistemului corupt nu se feresc să-și afișeze bogăția. Când i-am pomenit de hotelurile stridente din centrul capitalei unui amic ungar, a pufnit. „Normal, acolo trăiesc NER-ii”, mi-a spus el. „Vor să arate frumos.” De fapt chiar dețin destul de multe dintre ele. Documentarul „Dinastia” are și filmări de la petreceri NER în cluburi și palate, acumulând peste 3 milioane de vizionări într-o lună, deloc puțin pentru o țară cu 9,6 milioane de locuitori. Miile de comentarii de sub clipul de pe YouTube le mulțumesc jurnaliștilor de la *Direkt36* pentru că relatează „realitatea adevărată” indisponibilă altundeva.

În multe feluri Ungaria e atât de diferită de SUA pe cât ar fi posibil să fie: o țară mică, omogenă, săracă. Însă documentarul l-am urmărit cu o presimțire rea. Cum Elon Musk, având contracte cu guvernul, incendiază corpul funcționarilor publici și ia decizii cu privire la un departament care decide în privința companiilor lui; cum FBI și Departamentul Justiției sunt capturate de șefi cu loialitate politică ce nu-și vor inculpa vreodată colegii pentru corupție; cum inspectori generali sunt concediați și regulile privind conflictul de interese sunt ignorate, America se deplasează rapid în direcția populismului ungar, politiciii ungare și justiției ungare. Ceea ce înseamnă însă că pe viitor ne vor aștepta și stagnarea ungară, corupția ungară și sărăcia ungară”.

//

Datele furnizate de presa maghiară par să confirme concluziile publicate de *The Atlantic*:

Guvernul a promis lucruri minunate, dar anul a început cu cele mai pesimiste opinii ale analiștilor. Situația nu a fost strălucită până acum, dar între ianuarie și martie, economia maghiară a scăzut și comparativ cu sfârșitul anului 2024.

„O creștere explozivă este așteptată la începutul anului 2025”, promitea Orbán în octombrie anul trecut, când spunea că «neutralitatea economică va însemna o creștere economică de 3-6%». Datele Biroului Central de Statistică cu privire la creșterea PIB-ului în primul trimestru al acestui an arată însă o altfel de situație. Conform datelor brute, performanța economiei a stagnat, scăzând cu 0,4 procente față de anul trecut. Comparativ cu trimestrul precedent, octombrie-decembrie anul trecut, economia a scăzut cu 0,2 la sută. Ambele cifre sunt mult mai rele decât în urmă cu trei luni, când creșterea a fost de 0,4% și de 0,5% de la un trimestru la altul.

Analiștii nu se așteptau la un trimestru strălucit, dar ceea ce s-a întâmplat a confirmat literalmente cele mai rele așteptări: conform rezumatului *Portfolio*, cea mai pesimistă prognoză se aștepta la o scădere anuală de 0,4 la sută, în timp ce valoarea medie a opiniilor analiștilor a fost de 0,3 la sută.

O problemă mult mai mare este că industria ungară continuă să înregistreze rezultate catastrofal de slabe, notează analiza. 2023-2024 a fost prima perioadă de după 1990 când producția a scăzut timp de doi ani consecutivi și nici măcar nu a început să se redreseze: performanța a fost cu 3,9 % mai slabă în luna ianuarie a acestui an și cu 8,7 % mai slabă în februarie decât în aceeași perioadă din 2024.

În plus, comparativ cu aceeași perioadă a anului trecut, comenzile nu sunt la același nivel. În primele două luni, producția de vehicule a scăzut cu 3 și 10,4%, iar producția de baterii cu 46 și respectiv 37% – acestea sunt cele două sectoare în care guvernul ungar a mizat pe viitorul economiei. Nici industria construcțiilor nu ajută – aici declinul a fost de 9,6 % în ianuarie și de 4,5 % în februarie.

Există îngrijorări și în ceea ce privește evoluția din agricultură în acest an. În 2022 și 2024, acest sector s-a prăbușit și a tras economia în jos în ansamblu din cauza secetei.

ARHIVA PERISCOPULUI

**CONDUCEREA ROMÂNĂ SOLICITĂ RETURNAREA
TEZAUULUI DEPOZITAT LA MOSCOVA**
(septembrie 1965)

Ioan C. Popa

La scurt timp după alegerea în funcția de secretar general al CC al PCR la Congresul al IX-lea, din 19-24 iulie 1965, Nicolae Ceaușescu, însoțit de o puternică delegație de partid și guvernamentală (Ion Gheorghe Maurer - președinte al Consiliului de Miniștri; Gheorghe Apostol - prim-vicepreședinte al Consiliului de Miniștri; Alexandru Bârlădeanu – prim-vicepreședinte al Consiliului de Miniștri; Paul Niculescu-Mizil – secretar al CC al PCR; Manea Mănescu - secretar al CC al PCR; Corneliu Mănescu - ministrul afacerilor externe) a efectuat o vizită în URSS (3-11 septembrie 1965).

Cu această ocazie au avut loc mai multe întâlniri și runde de discuții cu liderii sovietici, precum și o serie de vizite de documentare la Volgograd (fost Stalingrad) și Leningrad (Sankt Petersburg).

Delegația sovietică la convorbiri era formată din:

Leonid Ilici Brejnev (1906-1982): afirmat în perioada lui Stalin; fost conducător al PC din RSSM la începutul anilor 1950, care a condus înfăptuirea colectivizării în această republică; Președinte al Prezidiului Sovietului Suprem al URSS (șeful statului) în perioadele 1960-1964 și 1977-1982; Secretar general al CC al PCUS (1964-1982);

Aleksei Nikolaevici Kosîghin (1904-1980): membru al Biroului Politic, Președinte al Consiliului de Miniștri al URSS (1964-1980);

Nikolai Viktorovici Podgornîi (1903-1983): Președintele Prezidiului Sovietului Suprem al URSS (șeful statului) în perioada 1965-1977;

Aleksandr Nikolaevici Șelepîn: șeful Comitetului Controlului de Partid și de Stat (1961-1966); fost prim-secretar al Comsomolului, apoi fost șef al KGB (1958-1961); din 1966 a fost numit președinte al Consiliului Central al Sindicatelor;

Iuri Vladimirovici Andropov (1914-1984): secretar al CC al PCUS responsabil pentru relațiile cu partidele comuniste și muncitorești din țările

socialiste ale blocului estic; șeful KGB (1967-1982); Secretar general al CC al PCUS (1982-1984);

Andrei Andreevici Gromîko (1909-1989): diplomat, reprezentant al URSS la ONU; ministru al afacerilor externe (1957-1985); Președinte al Prezidiului Sovietului Suprem al URSS (1985-1988).

Stenogramele convorbirilor, purtate în cadru oficial dar și în momente neoficiale dezvăluie un limbaj în care prevalează dorința ambelor părți de a ajunge la înțelegeri reciproc acceptabile. După o lungă perioadă în care România era considerată printre cei mai buni prieteni ai URSS (aprox.1947-1958), în ultimii ani, mai ales în perioada 1963-1964, relațiile sovieto-române au fost marcate de tensiuni puternice (doctrina Valev, Declarația de independență-1964, refuzul sistematic al liderilor de la București de a se pronunța public împotriva pozițiilor critice ale liderilor chinezi față de PCUS și URSS ș.a.). Schimbarea survenită la nivelul conducerii PCR după moartea lui Dej era considerată de sovietici o oportunitate de a readuce România sub dictatul Moscovei. Această dorință transpare în mod evident din convorbirile purtate în septembrie. S-a discutat pe larg despre nevoia de dezvoltare a schimburilor economice și comerciale, de intensificare a contactelor politice și a schimburilor de experiență între cele două partide, dar și cu privire la necesitatea perfecționării mecanismelor de conducere în cadrul Consiliului Politic Consultativ al Tratatului de la Varșovia și CAER, despre războiul din Vietnam și relațiile cu Partidul Comunist Chinez.

Încă din prima rundă de discuții, delegația română a surprins conducerea sovietică prin formularea unor cereri care nu fuseseră luate în calcul: în primul rând, solicitarea de returnare a tezaurului depozitat la Moscova în două tranșe (1916, 1917) și, de asemenea, cererea de a primi documentele referitoare la România din Arhiva fostului Comintern, păstrate la Moscova.

Conducătorii sovietici s-au declarat la început nedumeriți de aceste cereri, apoi au încercat să invoce diverse pretexte pentru a închide definitiv mai ales subiectul tezaurului. Atât Maurer, cât și Ceaușescu au respins motivațiile invocate de Brejnev și Kosîghin, afirmând răspicat că, chiar dacă problema nu își găsește rezolvarea în acel moment, aceasta rămâne deschisă pentru a fi soluționată în viitor.

I.Gh. Maurer: *„Am deschis problema, problema rămîne deschisă. Sigur, nu o putem rezolva astăzi; noi spunem dați înapoi, dv. spuneți nu trebuie dat. Dar nu sîntem de acord cu închiderea problemei; problema trebuie să rămînă deschisă; nu ne-am înțeles astăzi, vom discuta mîine și va trebui să ne înțelegem asupra acestui capitol, în conformitate cu angajamentele asumate, în conformitate cu dreptul și cu interesele ambelor părți”.*

N. Ceaușescu: „Noi nu putem fi de acord cu felul cum au fost ridicate problemele de către tovarășul Brejnev în legătură cu tezaurul (...). Noi considerăm că problema aceasta va rămîne de rezolvat. Nu sînt de acord cu raționamentele tovarășului Kosîghin, ele nu pot fi legate de tot ce a urmat după 1918, nu au nici o legătură”.

Reamintim că tezaurul românesc a fost transportat la Moscova, în baza unor înțelegeri survenite între guvernul regal al României și guvernul țarist, în două tranșe: 1) primul transport, efectuat în decembrie 1916, era compus din 17 vagoane care conțineau în lăzi sigilate monede diferite și lingouri în valoare de 314 580 450, 84 lei aur, precum și bijuteriile MS Regina Maria în valoare de 7 000 000 lei aur. Încărcarea s-a făcut în gara Iași, în prezența delegatului Guvernului imperial rus, generalul A. Mossoloff. Atât la încărcare, cât și la sosirea la Moscova (ianuarie 1917) s-au întocmit procese verbale semnate de ambele părți. Protocolul final privind depozitarea s-a redactat la 16 februarie 1917; 2) al doilea transport (24 de vagoane, din care trei conțineau valorile Băncii Naționale; în alte vagoane erau încărcate valorile Casei de Depuneri, arhivă, titluri, efecte ș.a.) a plecat din Iași la 27 iulie și a ajuns la Moscova la 3 august 1917. Ca și în cazul primului transport, atât la plecare, cât și la sosire s-au inventariat toate valorile trimise, consemnate în documente semnate de ambele părți. De această dată, reprezentantul guvernului rus la Iași era Poklevsky-Koziell (cel care, în august 1916, semnase, împreună cu Ion I. C. Brătianu și reprezentanții Franței, Angliei și Italiei, Tratatul de alianță și Convenția militară în baza căreia România a intrat în război alături de Puterile Aliate - Antanta). Odată cu izbucnirea revoluției bolșevice din Rusia, guvernul român (în care ministru de finanțe era Nicolae Titulescu) a încercat să inițieze o acțiune de transferare a tezaurului de la Moscova în SUA, în condițiile în care reprezentanții americani se bucurau de încredere din partea noilor autorități din Rusia. Acordul de principiu american fusese obținut, nu însă și cel al puterilor aliate la care România apelase și care au refuzat să acorde garanții privind securitatea transportului spre America. (Detalii în Mihail Gr. Romașcanu, *Tezaurul României de la Moscova*, 1934 (passim). Autorul descrie și situația cu care s-a confruntat tipografia Băncii Naționale care începuse să tipărească bilete ale băncii în 1917. *Ibidem*, cap. VII)

În ianuarie 1918, pe fondul evoluțiilor din Basarabia și alungării trupelor bolșevice de către Armata Română, puterea sovietică în frunte cu Lenin, președintele Consiliului Comisarilor Poporului, a decis ruperea relațiilor diplomatice și arestarea reprezentanților români la Petrograd, fiind sechestrat și tezaurul românesc, declarat „intangibil pentru oligarhia română”.

În mod surprinzător, un spion englez, căpitanul George Hill (British Secret Service) a publicat în 1933 o lucrare memorialistică (*Viața mea de spion*), tipărită în limba engleză în mai multe ediții și tradusă și în limba franceză, în care lansa o variantă falsă potrivit căreia, în decembrie 1917, el împreună cu colonelul canadian Boyle, la rugămintea reprezentantului României la Petrograd (C. Diamandi) ar fi reușit să obțină acordul autorităților bolșevice de a scoate de la Kremlin o parte din tezaur, respectiv bijuteriile Reginei Maria, pe care le-ar fi adus cu trenul la Iași. În realitate, cei doi au adus la Iași o parte din biletele de bancă tipărite la Moscova, precum și repatrierea a 20 de soldați români trimiși pentru paza tezaurului. (Corneliu Ștefan, *Aventurile tezaurului „Cloșca cu puii de aur”*, Editura Sport-Turism, București, 1979, pp. 79-82.)

În anii de după 1918, toate demersurile guvernelor de la București privind restituirea tezaurului s-au lovit de intransigența Puterii sovietice, care condiționa restituirea de renunțarea la Basarabia sau recunoașterea unirii în schimbul renunțării la tezaur, „târg” respins sistematic de autoritățile române. Abia în 1935, după restabilirea relațiilor diplomatice (1934), Stalin a acceptat „transferarea” la București a unor piese din valorile depozitate la Moscova: la 14 iunie, vaporul „Principesa Maria” a sosit la Constanța cu osemintele lui Dumitrașcu Vodă Cantemir și o serie de piese de arhivă, documente de stat, precum și rochii, ciorapi de mătase, pălării, corsete, pantofi, adică „toate nimicurile unor mode trecute” cum scria atunci Pamfil Șeicaru. Tezaurul rămânea intact la Moscova.

În 1956, guvernul sovietic a decis să „transfere” României o mică parte din tezaur, încărcată în două vagoane (33 kg): Cloșca cu puii de aur, piese bisericești, picturi și gravuri, acțiune la care face referire Brejnev în discuțiile din septembrie 1965. În Comunicatul difuzat de Agenția TASS la 11 iunie 1956 despre Hotărârea Consiliului de Miniștri al URSS de „a transfera guvernului român un bogat tezaur istoric” se menționa: „Guvernul URSS și poporul sovietic au privit întotdeauna aceste valori ca un **bun inalienabil al poporului român însuși**” (s.n.). Valorile returnate atunci au fost preluate de la Moscova de o delegație română condusă de Mihai Ralea, președintele Institutului pentru relații culturale cu străinătatea.

În 1965, pe 11 septembrie, la revenirea în țară, N. Ceaușescu a prezentat în Comitetul Executiv (viitorul CPEX) al CC al PCR o informare cu privire la vizita în URSS, în care a făcut referiri detaliate și la controversese despre tezaur. În pofida tonului optimist din finalul ședinței, relațiile cu sovieticii aveau să se agraveze de la an la an, începând din 1967, iar problema tezaurului a fost „îngropată”, cum dorea Brejnev, până în 1989.

Astăzi, multe din argumentele actualei conduceri de la Moscova repetă întocmai considerațiile lui Brejnev și Kosîghin cu privire la tezaurul românesc transportat în Rusia.

Redăm în continuare textele din stenograme privitoare la disputele din 1965 despre tezaur și documentele referitoare la România din Arhiva Cominternului.

Stenograma discuțiilor din 4 septembrie 1965 (prima rundă de discuții)

N. Ceaușescu: (...) O altă problemă, pe care noi am dori s-o ridicăm, este **problema tezaurului care se află în păstrare în Uniunea Sovietică încă din 1917.** Dacă sînteți de acord, tovarășul Bîrlădeanu va arăta cîteva aspecte legate de această problemă.

Tov. Alex. Bîrlădeanu: Problema tezaurului român depozitat la Moscova este suficient de cunoscută și această situație îmi dă posibilitatea să fiu scurt și să mă mărginesc numai la împrăștierea cîtorva elemente esențiale.

În cursul Primului Război Mondial, în condițiile cînd o parte din teritoriul român era ocupat de trupele germane, între guvernele român și rus din acea perioadă a intervenit o înțelegere prin care, pentru a pune în siguranță și a se evita o eventuală cădere în mîinile germanilor, urma să se depoziteze în Rusia, tezaurul de aur și alte valori ale economiei noastre naționale, precum și valorile aparținînd Casei de Economii și Consemnațiuni române.

Ca urmare a acestei înțelegeri, în decembrie 1916 au fost transportate la Moscova un număr de 1738 casete conținînd aproape întregul tezaur în aur al Băncii naționale Române, precum și două casete cu bijuterii ale fostei case regale. Toate casetele au fost depozitate la Kremlin, într-un compartiment rezervat Băncii de Stat a României, aici în Sala Armelor.

În iulie 1917, s-a efectuat un al doilea transport, conținînd 188 casete cu restul tezaurului în aur și cu alte valori ale Casei de Depuneri. În total, s-au depozitat la Moscova 93.452 kg aur fin, aproape în întregime format din monede de aur fin și o serie de valori istorice și artistice.

În timpul Marii Revoluții Socialiste din Octombrie și în perioada care a urmat, guvernul sovietic nu a restituit acest tezaur. Lenin, într-o telegramă din 1918 către V.A. Antonov – Ovsenko (comandantul armatei bolșevice din Ucraina; ulterior diplomat sovietic, din 1934 procuror șef, apoi ministru de justiție al RFSF Ruse, arestat și executat în 1938 în timpul Marii Terori, n.n.) scria: (citez după ediția rusă, volumul 50, pagina 44): „*Bogatele valori ale guvernului român trebuie păstrate cu cea mai mare grijă spre a fi predate în bună stare poporului român după doborîrea contrarevoluției române.*”

În două rînduri, în 1935, după reluarea relațiilor diplomatice și în 1956, ne-au fost restituite o parte din aceste lăzi depuse, conținînd arhivă, documente istorice, opere de artă, unele din ele importante pentru țara noastră, însă nu a fost restituit tezaurul de aur al Băncii Naționale care reprezenta acoperirea monedei naționale și o mare avuție a poporului român.

Astăzi, în cadrul relațiilor noi existente între țările socialiste, între două popoare care construiesc socialismul și comunismul, noi ridicăm față de dv. problema restituirii acestui depozit de aur către adevăratul său proprietar - poporul român. Considerăm că această restituire, în afară de o anumită importanță economică pentru țara noastră, are și o deosebită semnificație politică, atît prin faptul că se înfăptuiește ceea ce încă Lenin considera că trebuie înfăptuit, cît și prin faptul că ar ilustra relațiile de înaltă principialitate pe care se bazează prietenia și colaborarea frățească dintre popoarele noastre.

N. Ceaușescu: O altă problemă pe care am dori s-o ridicăm se referă la **arhiva ilegală a Partidului Comunist Român, care se găsește la Moscova** de pe timpul cînd o parte a conducerii noastre lucra aici la Comintern. Este vorba și de arhiva de stat, din care o parte, de asemenea, se găsește la Moscova.

Dacă sînteți de acord, dau cuvîntul tovarășului P. Niculescu Mizil, care va arăta în ce constă această problemă.

Tov. Paul Niculescu-Mizil: Tovarăși, după cum este cunoscut, partidul nostru a trimis de-a lungul anilor secției române a Internaționalei Comuniste la Moscova, materiale privitoare la mișcarea muncitorească din România, la activitatea Partidului Comunist Român. Aceste materiale au constituit arhiva secției române a Internaționalei Comuniste.

După eliberarea țării noastre, două grupe de cercetători ai Institutului de Istorie a Partidului nostru, cu aprobarea Comitetului Central al PCUS, au cercetat o parte a acestei arhive și au primit microfilme după unele din documentele care se află la dv.

Ce problemă ridică delegația noastră?

Aceste arhive cuprind materiale care oglindesc întreaga istorie a partidului nostru, de la înființarea sa pînă la eliberarea țării. Pentru a ne da seama de valoarea ei, mă voi referi la cuprinsul unora din materiale: referate și scrisori provenite de la membrii Partidului Socialist din România - fracțiunea ilegală a acestui partid din 1919-1920; rapoarte, dări de seamă, scrisori ale organelor locale de partid, sindicale către Comitetul Central al Partidului Comunist Român; informări și rezoluții despre Congresele partidului - Congresul al III-lea, Congresul al IV-lea; stenogramele și rezoluțiile Congresului al V-lea; stenogramele și documentele unor conferințe de partid; ale plenarelor Comitetului Central al Partidului Comunist

Român; scrisori ale Secretariatului Comitetului Central către Biroul Politic; scrisori ale unor cadre de conducere ale partidului către forurile conducătoare ale partidului; instrucțiunile conducerii partidului către organele sale.

De asemenea, au fost trimise ziarele editate de partid, ilegale, legale sau semilegale, începînd cu gazete de uzină și sfîrșind cu organele centrale de presă. Arhive asemănătoare s-au format din documentele organizațiilor de masă, ale UTC-ului, sindicatelor, Ajutorului Roșu; unele materiale ale Ajutorului Roșu sînt, de exemplu, scrisori ale unor deținuți politici sau către deținuți politici din regimul burghezo-moșieresc.

Vă dați seama, tovarăși, ce imensă valoare pentru partidul nostru, pentru cunoașterea și studierea istoriei partidului au aceste documente. Vreau să subliniez că foarte multe din aceste documente sînt absolut unicate. În anii aceia de ilegalitate, nu se păstra arhivă în țară, pentru a nu cădea în mîinile organelor de represiune. Trimiterea acestor materiale la Moscova era legată de nădejdea, că după eliberarea țării, ele vor constitui fondul de arhivă al partidului nostru.

Păreră partidului nostru este că toate materialele trimise din țară către secția română a Internaționalei Comuniste constituie fonduri de arhivă ale partidului nostru și ele trebuie să fie organizate și gospodărite de partidul nostru. De aceea, delegația noastră ridică problema trimerii acestor materiale în original în țara noastră.

A doua problemă este următoarea. În afara documentelor despre care am vorbit, în arhiva Internaționalei Comuniste sunt numeroase materiale care cuprind date despre mișcarea muncitorească din România, despre activitatea partidului nostru. Mă refer la materialele organelor de conducere ale Internaționalei Comuniste, analize asupra situației din România, hotărîri etc.

În legătură cu aceasta, solicităm sprijinul conducerii PCUS pentru a le depista și pentru a primi după ele copii, microfilme, fotocopii.

A treia chestiune. La Congresele și plenarele Cominternului, în aparatul acestuia, au lucrat activiști ai partidului nostru. Solicităm să se pună la dispoziția partidului nostru autobiografii, fișe biografice sau alte materiale biografice despre acești tovarăși.

Tov. Nicolae Ceaușescu: În legătură cu această chestiune, am dori să ni se dea documentare privitoare la unii activiști ai partidului nostru, care în perioada 1936-1937 au fost condamnați aici. Noi n-am clarificat, pînă acum, situația lor și avem obligații în țară; ei au familii, rude și trebuie să le clarificăm situația.

Tov. P. Niculescu-Mizil: O ultimă chestiune este în legătură cu arhivele de stat. În arhivele de stat din Uniunea Sovietică sînt numeroase materiale care se referă la aspecte importante ale istoriei țării noastre, la relațiile de-a lungul

timpurilor între Țările Române și țara dv. Întrucât aceste materiale sînt de un deosebit folos pentru studierea problemelor istoriei țării, ridicăm problema de a primi sprijin pentru cercetarea acestor arhive ale statului de către cercetătorii din țara noastră și a primi acele documente sau materiale după documentele care cuprind relatări, informații despre țara noastră.

Documentele despre care am vorbit, îndeosebi cele de partid, au pentru noi o mare însemnătate pentru elaborarea istoriei partidului și a patriei noastre.

Îmi exprim speranța că examinarea lor va prilejui găsirea soluțiilor celor mai potrivite pentru rezolvarea acestei situații.

9 sep. 1965, după vizita la Volgograd (Stalingrad) (runda a doua de discuții, partea a doua, după recepția de la ambasadă)

Leonid Brejnev: (...) O problemă interesantă, în legătură cu aurul, cu tezaurul românesc. Înainte de toate am vrea să vă spunem că **punerea problemei cu tezaurul românesc**, prezentată de tov. Bîrlădeanu, **ne-a provocat nedumeriri**. De ce? Această problemă are o vechime de 50 de ani și ea se referă la socotelile dintre Rusia țaristă și România regală. Acum însă discuțiile au loc între două state socialiste, care în acest timp au încheiat diferite acorduri, au stabilit relații frățești, prietenești, au trecut împreună perioada neplăcută a celui de-al Doilea Război Mondial, au găsit și forța necesară ca aceste neplăceri să fie stinse, și cu toate pierderile poporului sovietic în acest război și nenorocirile poporului român, partidele noastre au educat popoarele în spiritul respectului reciproc, respect față de prietenia noastră. Acesta este un merit uriaș al partidelor noastre, al Partidului Comunist Român și al PCUS. În acest proces nu a fost ușor. Acesta este meritul nostru, marea noastră victorie politico-ideologică. Ne-au trebuit decenii pentru a risipi amărăciunea și durerea care s-au strîns de-a lungul timpului în sufletul oamenilor. Programul nostru ne dictează toate legăturile noastre comuniste internaționale; au ca scop ca noi să colaborăm în acest spirit și să căutăm prin aceste relații să ducem la ridicarea economiei noastre, a culturii noastre, la întărirea suveranității, a independenței și educarea celor mai bune sentimente internaționaliste. Adică, prin numeroase acțiuni a fost înmormîntată această amărăciune.

După 50 de ani, deodată, două state socialiste încep să-și amintească de relațiile dintre guvernul țarist și guvernul regal. **Pe noi ne-a uimit însăși punerea acestei probleme**. Desigur, nici unul dintre noi, participanți la tratative, nu eram la curent cu această chestiune și am ridicat totul în picioare.

Cum arată chestiunea la noi? Din materialele care există, reiese într adevăr că în decembrie 1916 un reprezentant necunoscut, o figură nu prea reprezentativă,

- această acțiune a avut loc în condițiile când nemții ocupau țara dv. și prezentau o mare primejdie -, el, chipurile, în numele curții regale, a transmis Comandamentului frontului de sud-vest - comandant era Miloradovici - aceste casete cu tezaur. Este interesantă istoria acestora. Se spune că aceste casete n-au fost controlate, pentru că aceasta se întâmpla în timpul războiului, ele au fost transmise pe încredere. În general cantitatea totală corespunde cu cea arătată de tov. Bîrlădeanu. Însă, când mai târziu, o parte din casete au fost deschise de către guvernul nostru, s-a găsit și încălțăminte a familiei regale. Există o listă care indică ce era în acest casete: coliere, pantofi, îmbrăcăminte (Brejnev face fără îndoială aluzie la o scrisoare a lui Gheorghî Cicerin, comisarul pentru afaceri externe al URSS, care, la 22 martie 1929, în timp ce se afla la un sanatoriu în străinătate, îi scria lui Stalin să accepte propunerile de reducere a tensiunii din relațiile cu România, dar să nu renunțe la tezaur: „Arhivele (pantalonii miniștrilor, paltoanele, tablourile, scrisorile de dragoste ale lui Brătianu, titlurile de valoare procentuale) am putea să le dăm României pentru a refuza solicitarea de restituire a aurului” (Vasile Sturza, *Basarabia și destinul ei secret. Mărturii și documente istorice*, Editura Litera, București, 2016, p. 156). Deci dosarul era cunoscut, n.red.). Se arată că o parte din aur era în monede.

Tov. Alex. Bîrlădeanu: A fost aproape tot în monede.

Tov. L.I. Brejnev: Au fost și lingouri. Numărul total al casetelor corespunde. Ce s-a întâmplat apoi? Țarismul a fost înlăturat și toate aceste casete au căzut în mâinile guvernului provizoriu. Aici sfîrșesc informațiile. Nu mai găsim nici un fel de date din partea vreunei comisii, pentru că a început războiul civil și atunci o parte din aur a fost trimis la Perm, Omsk, Kazan, Saratov, pentru a se păstra. După câte știți, aceasta este și într-un film descrisă, turnat în Uniunea Sovietică mai demult și nu acum.

În felul acesta o parte din aur, în timpul războiului civil a fost jefuit de armatele alb-gardiste, care probabil că l-au dat țărilor străine pentru îmbrăcăminte care au primit-o, iar bancherii care au livrat aceste haine și armament, desigur, l-au luat.

Așadar, am căutat să cercetăm lucrurile în mod amănunțit, însă din arhive nu reiese o situație clară. O parte a tezaurului care a fost dat, s-a aflat în Sala Armelor. Acolo aveau chei un reprezentant al dv. și unul al nostru și deși sala avea două uși, unul nu putea intra fără celălalt. Era o situație de așa natură încît dacă nu se întîlneau, nici unul nu putea să intre. Cred că lucrul acesta îl cunoașteți. Probabil tocmai datorită acestui fapt ele s-au păstrat, întrucît în această perioadă cei doi reprezentanți nu s-au putut întîlni.

După aceea, când tov. Gheorghiu-Dej și dv. ați pus problema înapoierii acestui tezaur, v-am înapoiat aceste casete, pentru care existau listele complete. (La 12 iunie 1956, presa română a difuzat un comunicat al Agenției TASS prin care se anunța că guvernul sovietic a hotărât „să transfere guvernului Republicii Populare Române un bogat tezaur istoric”. Printre piesele *restituite* (nu *transferate*) guvernului RPR se numărau Tezaurul de la Pietroasa (Cloșca cu puii de aur), obiecte de cult din biserici și mănăstiri, 1 350 picturi, gravuri și desene, dintre care 120 lucrări semnate de Nicolae Grigorescu (*Tezaurul Băncii Naționale a României la Moscova. Documente*, Ediția a II-a, comentariu istoric Cristian Păunescu, Marian Ștefan, Editura Oscar Print, București, 2011, p.95.)

Dacă este să vorbim așa, la arhivă există însă și alte documente. Există un document din care reiese că România regală are datorii față de Rusia țaristă pentru livrări de armament și alte lucruri în sumă de 300 mil. dolari, ceea ce corespunde cu 274 tone aur. Dacă este să ridicăm o problemă, trebuie ridicată și cealaltă. Cred că avînd în vedere cele spuse de mine pînă acum - că este o problemă cu o vechime de 50 de ani; că în aceste condiții există pretenții reciproce; că în condițiile desfășurării unei activități serioase de educare a poporului, acțiune desfășurată de către partid, în spiritul prieteniei, în condițiile cînd s-a reușit să fie înlăturată amărăciunea provocată de cel de-al Doilea Război Mondial - iar dv. știți că aceasta a fost o amărăciune grea pentru noi; comisiile de împrumut care au stabilit pierderile pricinuite de război la Odesa și Crimeea, precum și din documente referitoare la acțiunile trupelor române, pierderile pricinuite depășesc de 100 de ori ceea ce discutăm noi azi. De aceea, considerăm această problemă nu pur și simplu o problemă financiară. Nu este vorba de 900 kg de aur sau 300 mii dolari, aici este o problemă politică.

Să presupunem însă că nu am fi avut asemenea motive juridice; atunci cum s-ar putea explica partidului și poporului că noi plătim sau dăm României aur care a fost primit în asemenea condiții de la rege? Este o chestiune foarte grea. Întregul popor, întregul partid știe că reparațiile de război de 300 mil dolari plătite de România au fost doar simbolice. Oare pentru refacerea Crimeii și Odesei au ajuns numai aceste 300 mil. dolari? Eu nu mai vorbesc de pierderile de vieți omenești - au pierit și ruși, și nemți și români, însă în război se mai întîmplă și alte lucruri. În primul război mondial soldații nemți care au fost luați prizonieri au stat aici, s-au căsătorit cu fete rusoaice, ai noștri care au fost luați prizonieri au stat în Germania, iar apoi s-au întors fiecare în țara lui, conform acordului. Însă în acest război au pierit nu numai cei ce au luptat, care au fost pe linia frontului; datorită ideologiei bestiale a fascismului german, au fost uciși zeci și sute de mii de oameni din spatele frontului, au fost împușcați oameni pașnici, numai din considerentele

ideologiei fasciste bestiale. Toate acestea nu le putem scoate din istorie și meritul nostru uriaș, al PCR și al PCUS, al conducătorilor lor este că am înmormântat aceste lucruri, am întărit prietenia, am găsit un câmp larg de colaborare reciprocă.

Duceți-vă astăzi nu numai la Volgograd și Leningrad, dar într-un sat din Siberia și veți fi primiți pe întreg teritoriul Uniunii Sovietice ca soli și prieteni ai URSS. Așa sîntem, primiți și noi cînd venim la dv. În aceste condiții va fi greu de înțeles ca două partide, două guverne să ridice deodată problema unor pretenții reciproce.

Tovarășe Bîrlădeanu, ați citat just ceea ce a spus Lenin în legătură cu tezaurul, dar hai să îl folosim exact pe Lenin. Desigur, au fost depozitate la Herson și Nikolaev și lăzi ale dv. Lenin spune că trebuie păstrate arhivele românești, însă el nu s-a referit la aceste casete. Nu. Pentru că a început războiul și acest teritoriu a fost cucerit. Nu știm dacă au fost acolo depozitate sau au fost scoase, însă după asemenea evenimente serioase este greu de restabilit ce s-a întîmplat. De aceea, noi nu putem fi de acord cu aceasta.

De aceea, această problemă este o problemă politică. Dacă și noi vom începe să răscolim această problemă veche, ceea ce ar fi împotriva dorinței noastre și a dv., aceasta ar putea duce în mod inevitabil la apariția unor fenomene nedorite și la ațîțarea patimilor.

De aceea, noi am cîntărit multilateral, vîzînd toate materialele de care dispunem și considerăm că restituirea unor lucruri care au o vechime de 50 de ani și care se referă la o perioadă cînd exista vrajbă între țările respective, nu corespunde interesului dezvoltării prieteniei noastre și colaborării dintre noi.

Noi considerăm că această problemă trebuie să fie închisă și să nu ne mai întoarcem la ea. Numai o asemenea rezolvare ar sluji încrederii reciproce și prieteniei frățești, deplinei înțelegeri.

Acum, cu privire la **documentele de arhivă ale secției române la Comintern**. Tovarăși, înainte de toate trebuie să spunem că partidul nostru, PCUS, nu este stăpînul acestor documente și conform unei hotărîri, noi sîntem numai depozitarul acestor documente. Cominternul a fost o organizație comunistă internațională. Cînd s-a desființat Cominternul, Prezidiul, Comitetul Executiv a însărcinat comisia din care făceau parte tovarășii Dimitrov (Gheorghii Mihailov Dimitrov (1882-1949): comunist bulgar; între 1934-1943 a condus Internaționala Comunistă (Comintern); susținător al ocupării de către trupele sovietice a Poloniei, țărilor baltice și Basarabiei.), Manuilschi, (Dmitri Z. Manuiski (1883-1959), secretar al Comitetului Executiv al Cominternului (1928-1943), viceprim-ministru al guvernului și ministru de externe al RSS Ucrainene (1944-1953).) Pieck, Togliatti, citez: „...să desfășoare... să se ocupe de lichidarea practică a organelor;

a aparatului și a averii Internaționalei comuniste". Acesta este scris în procesul verbal nr. 826 din iulie 1943. Comisia a hotărît, citez: „să se transmită Comitetului Central al PCUS întreaga arhivă a Cominternului precum și arhivele partidelor comuniste, acordînd reprezentanților birourilor din străinătate posibilitatea să se folosească de aceste documente care pot fi necesare în activitatea lor curentă, operativă".

Iată, aceasta este hotărîrea Cominternului. De atunci, problema păstrării documentelor sau difuzarea lor nu a fost ridicată și nu a fost rezolvată. Din această hotărîre reiese că acestea nu sînt documentele noastre, ci sînt documentele Cominternului care ne-au fost date spre păstrare, iar secțiile sau birourile din străinătate au dreptul să se folosească de documentele de care au nevoie. Noi respectăm această hotărîre, acționînd așa cum prevede ea.

Din 1957 și pînă astăzi, în conformitate cu rugămințile Comitetului Central al PCR, au fost transmise Comitetului Central în copii mai mult de 400 de dosare cu documente ale Cominternului, conținînd peste 40.000 pagini. Știți că la selecționarea acestor materiale au participat și cercetători români. Noi nu refuzăm nici acum și nu s-a întîmplat ca cineva să se adreseze cu o rugămintă iar noi să refuzăm, dar trebuie oare să punem în fața mișcării comuniste mondiale problema lichidării acestei arhive? Nu știu.

Referitor la anumite cereri concrete, cereri ca cercetători de-ai dv. să vină să studieze, pot spune că le vom permite ca și pînă acum să ia copii de pe aceste documente. Noi nu putem să hotărîm din proprie voință ca documentele secției române să vă fie transmise dv. și să lăsăm un loc gol în arivă. Iată, așa arată această problemă.

În legătură cu **emigranții români care au suferit represiuni în anii 1936-1937**. În toate cazurile, cînd ei ni s-au adresat, am luat cele mai energice măsuri pentru a cerceta totul și am comunicat întotdeauna date exacte despre soarta unora sau altora dintre tovarăși. În 1957, Comitetul Central al PCR s-a adresat cu rugămintea de a lămuri soarta a 19 oameni.

Am răspuns la această chestiune că o parte din acești tovarăși într-adevăr au avut de suferit de pe urma represiunilor și au fost executați, iar o parte dintre ei niciodată n-au suferit de pe urma represiunilor și nici n-au fost condamnați la închisoare.

Sîntem gata ca și în viitor, cu întreaga răspundere de partid și de stat, să dăm sarcina să se cerceteze în modul cel mai amănunțit astfel de cazuri. Această problemă ar putea fi rezolvată dacă dv. ne-ați transmite numele tovarășilor despre care este vorba. Noi vom face totul pentru a preciza soarta acestor tovarăși.

10 sept. 1965

Tov. Nicolae Ceaușescu: În ce privește tezaurul, aș vrea ca tovarășul Maurer să spună câteva cuvinte.

Tov. I. Gh. Maurer: Așa cum a subliniat și tovarășul Ceaușescu, am ridicat această problemă pentru a lămuri tot ceea ce ar trebui lămurit în relațiile dintre noi, încît să nu rămînă nimic neclar. Ne-am gîndit foarte bine, am studiat foarte amănunțit problema și am ajuns la concluzia să o ridicăm atunci cînd ne-a apărut evident că trebuie ridicată.

Ridicînd această problemă, sigur, ne-am gîndit să rezolvăm o problemă juridică și o problemă politică. Nici o secundă n-am pierdut din vedere că problema pe care o ridicăm are ca principal caracter un caracter politic; caracterul său juridic este secundar în raport cu caracterul politic, dar foarte important.

V-am propus o soluție simplă: restituirea tezaurului. Această soluție rezultă cu claritate din actele încheiate între conducerea Regatului României și guvernul rus țarist din acea vreme, dar rezultă în egală măsură și din angajamentele clare ale părții sovietice care printr-o Hotărîre a Consiliului Comisarilor Poporului și-a asumat angajamentul de a păstra acest fond de aur, depus de România, și de a-l restitui poporului român. Am socotit că și dv. și noi vom fi de acord cu faptul că în momentul de față poporul român este cel care exercită puterea politică în țara noastră și că deci, în conformitate cu aceste angajamente asumate de puterea sovietică prin hotărîrea Consiliului Comisarilor Poporului din 13-26 ianuarie 1918, tezaurul trebuie restituit poporului român.

Tov. L.I. Brejnev: Este publicată în colecție?

Tov. I.Gh. Maurer: Da. De aceea, am propus această soluție, o soluție politică și foarte importantă pentru că înainte de toate ea rezultă din angajamentele foarte clare ale părții sovietice.

Am ascultat cu foarte multă atenție expunerea de ieri a tovarășului Brejnev asupra acestui lucru. Am analizat cu atenție argumentele date, faptele citate, le-am cîntărit pe toate cu multă grijă, am analizat și soluția pe care dv. ați propus-o, de a închide această problemă.

Trebuie să vă declarăm că punctul nostru de vedere nu este acesta. **Am deschis problema, problema rămîne deschisă.** Sigur, nu o putem rezolva astăzi; noi spunem dați înapoi, dv. spuneți nu trebuie dat. Dar **nu sîntem de acord cu închiderea problemei; problema trebuie să rămînă deschisă; nu ne-am înțeles astăzi, vom discuta mîine și va trebui să ne înțelegem asupra acestui capitol, în conformitate cu angajamentele asumate, în conformitate cu dreptul și cu interesele ambelor părți.**

Acest lucru este într-adevăr o problemă politică. Va trebui să știm să o rezolvăm cu cumișenie, așa încît, atît timp cît nu ne înțelegem asupra acestei chestiuni, diferențele noastre de păreri să tulbure cît mai puțin relațiile noastre. Dar va trebui să ne înțelegem asupra acestei probleme, pentru că din această înțelegere ambele părți vor avea de cîștigat și înainte de toate, ambele părți vor avea de cîștigat din punct de vedere politic, lăsînd contemporaneității un exemplu de chip în care se pot rezolva, între țări socialiste și prietene, probleme care deși pot avea la un moment dat un caracter delicat, pot fi rezolvate cu bunăvoință, stăruință, tact, respect, datorită dreptului și angajamentului asumat.

Tov. Nicolae Ceaușescu: Eu vreau să continui această problemă.

Punctul de vedere al delegației noastre a fost expus clar de tovarășul Maurer. Sigur, tovarăși, nu este vorba aici numai de cantitatea aceasta de aur în monede sau lingouri și nici de valori. Este vorba, în primul rînd, de o problemă politică care arată în ce fel țările socialiste știu să rezolve problemele care există între ele. Adică este vorba de ceea ce scriem în declarațiile noastre că relațiile dintre țările socialiste trebuie să fie pentru toate popoarele un model și un îndemn în stimularea luptei lor. Din acest punct de vedere, această problemă este într-adevăr foarte importantă.

În **Hotărîrea din 1918** se spune așa:

„Consiliul Comisarilor Poporului hotărăște:

Fondul de aur al României care se păstrează la Moscova este declarat intangibil pentru oligarhia română.

Partea sovietică își asumă răspunderea pentru păstrarea acestui fond și îl va preda în mîinile poporului român”.

Deci, aici, nu este vorba numai de o înțelegere între două guverne care au fost răsturnate de revoluție. Aici este vorba și de un angajament public al Puterii Sovietice.

La noi, problemele acestea sînt cunoscute, tovarășe Brejnev și nu numai la noi. Oamenii ne întrebă: cum ați rezolvat problema? Este clar că la aceasta nu se poate răspunde decît că noi ne-am adresat Puterii Sovietice cu rugămintea de a-și respecta angajamentul luat în 1918. Alt răspuns nu putem da. Și, sigur, o să ne întrebe: ce-a răspuns Puterea Sovietică? Va trebui să răspundem, așa cum ați răspuns dv., ieri, sau să spunem: n-am primit încă răspuns și așteptăm. Noi, deocamdată considerăm că răspunsul trebuie să fie acesta: se așteaptă ca Puterea Sovietică sau mai bine zis reprezentanții din conducerea sovietică să mai analizeze lucrurile pentru că aceasta va constitui într-adevăr un act politic de mare importanță pentru relațiile dintre noi și pentru autoritatea actelor Puterii Sovietice.

Trebuie să vă spunem deschis că nu putem împărtăși considerentele expuse de tovarășul Brejnev. Aceste considerente nu sînt fundamentate nici din punct de vedere juridic și nici din alte puncte de vedere. Mai cu seamă, nu sîntem de acord cu considerentele legate de acest tezaur, care n-au nici un fel de legătură cu el.

S-au ridicat probleme care aparțin cu totul de alt domeniu, care au fost rezolvate și considerăm că a pune în discuție asemenea probleme, nu poate servi cu nimic prieteniei dintre popoarele noastre, dintre partidele noastre.

Vreau să vă spun un lucru, tovarăși. În anul 1939, guvernul polonez al lui Beck a depus tezaurul spre păstrare în România. Atunci, am avut un guvern regal. Tezaurul depus a fost păstrat; deși nemții au căutat să-l ia, el a fost ascuns, iar în 1948, puterea populară a restituit în întregime întregul fond al tezaurului primit spre păstrare.

Nu dorim ca acum să intrăm în discuție pe această temă. Considerăm că este bine să mai reflectăm asupra acestor probleme și încă o dată vrem să subliniem că discutarea acestor probleme trebuie făcută legat de problema în sine, în spiritul marxim-leninismului, al găsirii soluțiilor. Dacă pînă la urmă nu ne lămurim acum, să mai lăsăm puțin, la o parte, fără să complicăm lucrurile, cu alte probleme care n-au nici o legătură. **Noi nu putem fi de acord cu felul cum au fost ridicate problemele de către tovarășul Brejnev în legătură cu tezaurul.**

Tov. L.I. Brejnev: Numai cîteva cuvinte. După ridicarea acestei probleme, noi am avut nevoie de puțin timp pentru ca să descoperim istoria întregii chestiuni și după ce am reflectat, noi, ca și dv. astăzi, am apreciat just esența acestei probleme: este vorba nu de 93.000 kg de aur, ci este o problemă politică.

Documentele au fost citate just; și noi le-am văzut, ați expus just și obiectiv. Noi v-am arătat ce s-a întîmplat în esență cu acest tezaur, unde s-a aflat, adică latura faptică a problemei. Ceea ce s-a păstrat aici la Kremlin, sub două chei, v-a fost în întregime restituit. După acea hotărîre citată aici au avut loc însă mari evenimente militare și politice în țară. În acele împrejurări acest tezaur a fost jefuit de către alb-gardiști, care, pe plan politic, absolvă într-o anumită măsură puterea sovietică de răspundere. Principalul constă însă în faptul că din moment ce aceasta este o problemă politică, ea nu poate fi niciodată unilaterală; întotdeauna o latură a problemei atrage după sine și altele.

Eu am fost nevoit să amintesc din nou evenimentele care au avut loc în timpul celui de-al Doilea Război Mondial nu cu un sentiment de satisfacție. Noi manifestăm încredere și am înmormîntat această problemă. Considerăm ca fiind un merit al PCUS și al guvernului sovietic nu numai faptul că aceste chestiuni sînt înmormîntate, dar și că au educat poporul într-un spirit just.

Acțiunile noastre practice și politice, acordurile pe care le preconizăm în prezent în domeniul dezvoltării comerțului, colaborării în construirea de hidrocentrale pe Dunăre, în privința colaborării noastre militare, comunitatea noastră în domeniul politicii externe și posibilitățile noastre de colaborare în ce privește construirea de centrale atomo-electrice - toate acestea constituie un exemplu minunat al activității partidelor noastre.

Dacă am găsit în noi forță ca să înmormântăm probleme politice care sînt încă vii în memoria oamenilor, am găsit în noi forță și voință ca să îndreptăm lucrurile într-o direcție bună, noi am amintit despre evenimentele celui de-al Doilea Război Mondial numai în acest sens. Aceste amintiri ale noastre nu pot fi considerate un reproș la adresa dv., pentru că și dv. ați luptat împotriva fascismului, iar nemții au jefuit și România, ei au fost aceia care au trimis diviziile române să piară în război.

Așa că în discuțiile noastre nu a fost nici o urmă de reproș. Noi am vorbit despre aspectul politic al problemei. În aceste condiții, făcînd abstracție de munca uriașă desfășurată de partidele noastre, să admitem că vă dăm aceste 93.000 tone (sic!). Este însă greu să fii de acord că din punct de vedere politic aceasta va fi folositor poporului dv., popoarelor noastre, sau că poate sluji drept exemplu pentru alții. Cu atît mai mult cu cît nu știm ce relații s-au stabilit în urma războiului între unguri și polonezi, între alte popoare, nu se cunoaște de unde ar putea fi scoasă la suprafață o veche problemă politică. Aceasta este o chestiune foarte mare. De aceea, **noi am ajuns la concluzia să considerăm această problemă îngropată**, pornind de la ideea colaborării noastre frățești în continuare.

Tov. A.N. Kosîghin: Vreau să spun cîteva cuvinte. Iată care este situația. O problemă financiară nu există, nu există o problemă de deconturi între Uniunea Sovietică și România. Valori concrete, de asemenea, nu am primit, pentru că documentul se referă la anul 1918. După 1918 aceste valori nu se știe unde au ajuns; tot ceea ce a rămas, a fost înapoiat României și Gheorghiu-Dej ne-a trimis atunci o scrisoare de mulțumire pentru că am păstrat aceste valori și le-am înapoiat.

Dacă e să luăm chestiunea decontărilor, ea va fi în mod incalculabil nu în favoarea României, pentru că atunci se va pune problema datoriilor față de Rusia țaristă. Această chestiune va atrage după sine un număr foarte mare de decontări, de cereri și contracceri.

Rămîne a doua chestiune - caracterul politic al problemei. Tov. Ceaușescu a spus că poporul vă va întreba dacă dv. ați rezolvat sau nu această problemă. Eu plec de la contrariu. Să spunem că ați rezolvat această problemă. Dar atunci poporul nostru ne va întreba: pe ce bază ați făcut aceasta? Nu aveți acest tezaur,

înseamnă că ați dat alte valori. Și atunci s-ar ridica un întreg ghem de probleme cu acest tezaur: cine și cât a pierdut în timpul războiului. Se știe doar că în timpul războiului multe valori ale noastre au fost duse în Apus. Acestea se ridică la sute de miliarde de dolari. Datele sînt stabilite de către comisia extraordinară, ele sînt publicate și se referă și la Odesa, Crimeea etc. toate aceste probleme politice ar ieși la suprafață.

Cred că din punct de vedere politic nici pentru România și nici pentru Uniunea Sovietică nu este folositor să scoatem la suprafață această problemă. Eu cred că din punct de vedere politic nu numai că nu câștigăm, dar sînt convins că există forțe care ar dori să aducă la suprafață această chestiune și să facă din ea obiectul unor disensiuni. Așa că nici din punct de vedere economic, nici din punct de vedere politic ea nu aduce folos.

Consider justă propunerea tovarășului Brejnev de a socoti problema închisă; aceasta nu este o chestiune pe baza căreia trebuie să întărim prietenia dintre noi.

Tov. L.I. Brejnev: Adaug un asemenea detaliu care arată încotro privește PCUS și în ce spirit este educat partidul și poporul sovietic. S-au sărbătorit la 9 mai 20 de ani de la victoria asupra Germaniei hitleriste. Această dată a reînviat în oameni fel de fel de sentimente. Dacă în timpul care a trecut durerea a fost oarecum uitată datorită preocupărilor zilnice, în acele zile în toată țara au avut loc adunări de cinstire a celor căzuți. Ce orientare a dat partidul acestor adunări? Ce a făcut Prezidiul Comitetului nostru Central? În raportul prezentat cu acest prilej, PCUS vorbind despre lupta împotriva fascismului german, a subliniat rolul fiecărui partid care a participat la lupta comună împotriva fascismului, meritul lor, inclusiv meritele PCR; ca o întruchipare a acestui partid - pe atunci trăia Dej -, noi am spus că PCR, Dej și alți comuniști au condus această luptă.

Aceasta este o politică justă, ea este îndreptată spre întărirea prieteniei. Comitetul nostru Central prețuiește prietenia adevărată și indică linia pentru viitor. Acest lucru este important nu numai pentru noi, ci pentru fiecare țară despre care, într-un raport atât de important, noi ne-am spus părerea. Aceasta este o abordare pe un plan politic larg.

lata de ce, avînd în vedere situația de fapt - transportarea acestui tezaur și de fapt jefuirea de către alb-gardiști a acestor valori, avînd în vedere vechimea de 50 de ani a problemei și noile relații socialiste care s-au stabilit între noi -, **are dreptate tov. Kosîghin care a spus că nu este folositor nici pentru dv., nici pentru noi să scoatem la suprafață această problemă.** Noi sîntem convinși că aceasta nu va sluji ca un exemplu bun pentru nimeni.

Tov. I.Gh. Maurer: Aș dori să spun numai un cuvânt. A continua discuția în momentul de față mi se pare că este fără sens. Impresia mea este că în momentul de față nu putem avea nici un fel de idee că vă convingem de punctul nostru de vedere.

Trebuie să mărturisesc cinstit, nici ceea ce dv. ați spus nu ne-a convins că nu avem dreptate. În aceste împrejurări a continua să discutăm ar însemna să pierdem vremea degeaba. Faptul însă este foarte clar și acest fapt mi se pare că trebuie să-l înregistrăm: spun, **problema este deschisă, ea va trebui rezolvată în cadrul unei discuții viitoare.** Între timp vă mai gândiți și dv., o să ne mai gândim și noi și va trebui să găsim o soluție. Iată ce mi se pare că ar fi bine de făcut.

Tov. A.N. Kosîghin: Atunci se ridică problema pretențiilor reciproce și aceasta o să ne ducă dracu știe unde.

Tov. Nicolae Ceaușescu: Vreau să completez. Tov. Kosîghin pune problema decontărilor între guvernul țarist și guvernul român de atunci. Noi nu problema aceasta o ridicăm, pentru că asemenea socoteli s-ar putea ridica multe. **Noi am ridicat un lucru simplu: între două guverne a intervenit un acord semnat de ministrii de Finanțe de atunci; aceste valori au fost date spre păstrare, nu au fost date drept gaj în contul unor datorii.**

După toate normele internaționale și interne, dacă îi dai cuiva să păstreze ceva, el este obligat să ți-l înapoieze. Consiliul Comisarilor Poporului - din care, după câte îmi amintesc, făcea parte și Lenin - a considerat că trebuie să-și asume răspunderea că va păstra și va înapoia poporului român aceste valori, adoptând în acest sens o hotărâre specială. Aceasta este o dovadă a respectării dreptului internațional, a dreptului unui alt popor, pentru că într-adevăr, așa cum se spune aici, acest tezaur aparține poporului român. Este într-adevăr o dovadă de internaționalism proletar, cum numai Lenin putea s-o facă.

Noi aici nu ridicăm decât problema de a se restitui ceea ce a fost depozitat și ceea ce puterea sovietică a spus că va restitui poporului român. Nu înțelegem de ce să ridicăm problema decontărilor. Aceasta într-adevăr nu are nici un rost. Nu înțelegem de ce să legăm problema aceasta simplă de problemele celui de-al Doilea Război Mondial.

Tov. Brejnev spune că nu s-a făcut un reproș comuniștilor români. Noi nu considerăm acest reproș întemeiat, pentru că mulți comuniști de-ai noștri au luptat în rândul Armatei Sovietice, unități românești au luptat în 1918 în apărarea revoluției. Acestea sînt faptele care vorbesc de părerea comuniștilor despre Uniunea Sovietică. Ce putem înțelege însă atunci cînd se spune că aceasta poate să trezească lucruri foarte neplăcute, cu urmări foarte grave? Grave pentru cine? Pentru Antonescu? El a fost răsturnat acum 21 de ani. Deci, urmări grave pot fi

numai pentru aceia care există astăzi, adică pentru poporul român și poporul sovietic, nu pentru aceia care nu mai sînt. **Noi nu înțelegem de ce se leagă alte probleme de o problemă simplă.** Dacă este vorba să discutăm ce a făcut Antonescu și guvernul regal român, se pot spune multe și ce a făcut țarismul; iar dacă este vorba să mergem așa, ajungem departe. Dar aceasta vrem oare să discutăm noi? Noi nu asta am ridicat. Noi nu numai că ne-am delimitat de Antonescu, dar noi am luptat împotriva lui Antonescu, poporul român a luptat împreună cu dv., alături de Armata Sovietică pînă aproape de Praga. Aceasta este poziția comuniștilor români, a poporului român.

Dv. ați vorbit de munca pe care a desfășurat-o conducerea PCUS în legătură cu a XX-a aniversare a înfrîngerii fascismului. Noi cunoaștem acest lucru; este un lucru bun. Noi am putea vorbi mult de activitatea desfășurată de comuniștii noștri încă în timpul ilegalității pentru apărarea revoluției socialiste, de activitatea desfășurată după 23 August pentru întărirea prieteniei cu Uniunea Sovietică și de rezultatele pe care le avem în această muncă. Dar nu am considerat că despre aceste lucruri trebuie vorbit. Acestea nu sînt probleme care considerăm că trebuie ridicate în legătură cu aceasta.

Noi ne dăm seama că acum problema nu poate fi lămurită. **Sîntem de acord s-o amînăm, să nu o considerăm ca o problemă de neînțelegere între noi, dar asupra ei trebuie și unii și alții să reflectăm; ea trebuie să-și găsească rezolvare și va servi numai întăririi prieteniei între partidele și popoarele noastre.** Ceea ce am vrea să vă rugăm este ca în discutarea acestei probleme, și în general a oricăror probleme care se pot ivi, să nu legăm probleme care nu au nimic comun, pentru că ele nu pot fi interpretate, tovarășe Brejnev, decît ca încercări de a împiedica să mai ridicăm probleme.

Vă spun în mod cinstit părerea mea: aceasta nu poate constitui o bază de dezvoltare a relațiilor noastre. Singura bază de dezvoltare a prieteniei și colaborării dintre noi este discutarea cinstită a problemelor, oricît de spinoase ar fi ele, fără să le complicăm și fără să încercăm să le dăm o altă interpretare. Încercarea de a le da o altă interpretare nu va ajuta la clarificarea lor.

Tov. L.I. Brejnev: Noi doar am explicat problema, nu am dat nici o interpretare specială. Am spus numai că ea poate să atragă după sine, în partid și în popor, diferite interpretări. Și aceasta nu a fost o încercare de interpretare sau de abatere de la esența problemei. Putem să ne înțelegem că în această problemă avem poziții diferite.

Tov. A.N. Kosîghin: Noi discutăm acum această problemă în mod deschis și într-o atmosferă tovarășească. Cînd abordăm această problemă noi nu putem să negăm raționamentele dv. Dv. vreți să discutăm problema aceasta în mod izolat de

evenimentele care au avut loc în acești 50 de ani. Adică, spuneți că tezaurul dv. a fost transportat aici și acum cereți restituirea lui. Acesta nu este un raționament politic. De fapt noi avem un raționament politic în această problemă.

Aceasta este o problemă mare. Ea se referă la faptul că, așa cum spuneți dv., nu vreți să purtați răspunderea pentru vechea Românie. Sînt de acord cu dv. Însă dv. ridicați probleme dintre Rusia țaristă și vechea Românie, iar documentul la care vă referiți datează din 1918; după aceea a urmat un lanț întreg de evenimente.

Noi dorim să ne înțelegem în toate problemele. Nu intenționăm să ridicăm alte probleme, însă ele singure vor apare. De aceea, din punct de vedere politic pentru noi cred că nu este bine s-o ridicăm. Eu sînt ferm convins că aceasta ar atrage atîtea probleme care vor costa de 10 ori mai mult decît acest aur.

Tov. Nicolae Ceaușescu: Nu vreau să mai revin asupra acestei probleme. **Noi considerăm că problema aceasta va rămîne de rezolvat. Nu sînt de acord cu raționamentele tovarășului Kosîghin, ele nu pot fi legate de tot ce a urmat după 1918, nu au nici o legătură.** Iar dacă vreți să știți părerea mea, în legătură cu ce ar spune poporul sovietic, iată: ar spune că guvernul nostru îndeplinește una din obligațiile asumate din primele timpuri ale puterii sovietice. Dar asupra acestei probleme am putea discuta mai mult.

Trec la o altă problemă: în legătură cu **arhiva de la Moscova a Partidului Comunist Român**. Nici în această problemă, noi nu înțelegem de la ce considerente ați pornit dv. și nu putem fi de acord cu ele. Noi am fost membri ai Cominternului, am avut aici secția noastră, conducerea noastră de partid și documentele noastre au fost păstrate aici. Sîntem printre partidele care au semnat hotărîrea privind desființarea Cominternului. Documentele au rămas însă vremelnice în păstrarea Uniunii Sovietice.

Astăzi, partidul nostru este partid de guvernămînt, are posibilitatea să-și păstreze documentele. În 1943 nu am avut această posibilitate. Noi exprimăm mulțumiri pentru faptul că conducerea PCUS le-a păstrat, dar este normal ca aceste documente care privesc partidul nostru - nu documentele Internaționalei Comuniste -, să fie restituite partidului nostru. Acesta este un lucru normal în relațiile dintre partide, o chestiune de încredere între partide, și nu înțelegem pentru ce asupra acestei probleme sînt discuții.

Desigur, dacă dv. continuați să stați pe această poziție, nu rămîne decît ca partidele care au semnat acest document de desființare a Cominternului să se consulte și să stabilească ca fiecare partid care are posibilitatea să-și păstreze documentele, să și le ia. Dar aceasta ar pune, după părerea noastră, această

problemă nu într-o lumină plăcută și i s-ar putea da diferite interpretări. Nu este deci nici o problemă: PCR are aici documente și vrea să le primească înapoi.

În prezent la noi au documente grecii, mi se pare și spaniolii și alte partide. Noi înțelegem să le păstrăm, le-am dat la dispoziție case, iar când doresc și au posibilitatea să le păstreze, le vor lua de la noi.

Pentru ce-i pot servi Uniunii Sovietice documentele PCR? Aceasta este o problemă politică pentru partidul nostru și pentru relațiile dintre partidele noastre. De aceea, noi am considerat necesar să ridicăm această problemă.

Dv. aveți altă părere. Noi vom reflecta și vom reveni asupra acestei chestiuni, fiindcă este o problemă care considerăm că trebuie rezolvată.

///

La revenirea în țară, în după amiaza de **11 septembrie 1965**, Comitetul Executiv al CC al PCR s-a întrunit în ședință pentru a asculta informarea făcută de N. Ceaușescu despre vizita delegației de partid și guvernamentale române în URSS.

Cu privire la discuția despre tezaur, Ceaușescu a menționat: (ei au spus că) *„le-am provocat o mare surprindere, nedumerire că noi le-am ridicat o asemenea problemă de acum 50 de ani, că e vorba de un lucru care s-a produs între țară și guvernul regal, că ei au studiat problema..., că mai bine ar fi să încheiem toată problema aceasta și să nu se mai ridice”*... „Am spus că noi nu împărtășim considerentele spuse de ei, nu putem fi de acord cu ele, că tezaurul a fost dat spre păstrare, nu a fost dat drept gaj, ca să-l legăm de datorii”... „Am spus din nou că problema tezaurului a fost pusă, o menținem, să vă mai gândiți asupra ei și când veți ajunge să vă gândiți bine o s-o mai discutăm, că noi considerăm că tezaurul este al României”.

Între timp, membrii delegației române au fost decorați, apoi au participat la un miting: „Cu aceasta noi considerăm că delegația noastră a procedat bine, au rămas câteva probleme nerezolvate, și considerăm că le vom rezolva. Ei mi-au dat o pușcă. Eu cred că până la urmă o să primim și aurul și atunci o să am și pușca și banii (rîsete).

Credem că lucrurile s-au lămurit, tovarășii au înțeles că relațiile pot fi normale și se pot dezvolta numai pe bază de egalitate și nu de subordonare. Acest lucru a fost spus clar și la miting și poziția noastră cu privire la acest pasaj a fost subliniată cu aplauze din sală, ceea ce înseamnă că poporul sovietic înțelege just aceste probleme, spre deosebire de Kosîghin căruia îi era teamă ce o să zică poporul sovietic că noi cerem aurul. O să spună, uite, actuala conducere o să îndeplinească ce a spus puterea sovietică și Lenin. Bravo ei!

Cu aceasta am terminat problemele. Aș ruga să nu se discute, mai cu seamă partea cu tezaurul, pentru că ne-am înțeles să nu discutăm, ea a rămas la ordinea de zi, o să revenim la momentul potrivit și problema aceasta se va rezolva.

Tov. Al. Drăghici: Poate când vin în vizită vom fi cu problema rezolvată.

Tov. N. Ceaușescu: Mai vin la vânatoare.

Tov. Niculescu-Mizil: Când vorbeau, vorbeau așa, patetic, a doua zi, când a vorbit tovarășul Ceaușescu, în aceeași măsură dădeau înapoi, stăteau cu capul în jos”.

Surse bibliografice: Arhivele Naționale Istorice Centrale, Fond CC al PCR-Cancelarie, Dosar 124/1965; *Tezaurul Băncii Naționale a României la Moscova. Documente*; comentariu istoric și ediție – Cristian Păunescu, Marian Ștefan, Ediția a II-a, Oscar Print, București, 2011; Mihail Gr. Romașcanu, *Tezaurul României de la Moscova*, 1934; Corneliu Ștefan, *Aventurile tezaurului „Cloșca cu puii de aur”*, Editura Sport-Turism, București, 1979.

CLOȘCA CU PUII DE AUR – O ISTORIE FABULOASĂ

Ing. Caliopia Enache (Lungu), Ioan C. Popa

La modul general, fiecare român cunoaște într-un fel sau altul o serie de lucruri despre „Cloșca cu puii de aur” sau „Tezaurul de la Pietroasa”, după numele localității în care a fost descoperită această colecție de obiecte unice, regina valorilor de tezaur identificate pe teritoriul României.

Puțini sunt însă cei care cunosc *peripețiile* prin care a trecut acest tezaur, o adevărată odisee care merită mereu repovestită și transmisă generațiilor tinere.

Furtul de la începutul acestui an, din Olanda, a unor piese din tezaurul istoric al României ne determină să revenim asupra a ceea ce s-au numit *aventurile* Tezaurului de la Pietroasa (O lucrare dedicată acestui subiect, scrisă cu talent de ziaristul buzoian Corneliu Ștefan, se intitulează chiar *Aventurile Tezaurului „Cloșca cu puii de aur”* (Editura Sport-Turism, București, 1979), care ne oferă o serie de observații și învățăminte despre protecția unor asemenea valori, despre responsabilitățile celor delegați să se ocupe de păstrarea acestora în siguranță și, pe deasupra tuturor, despre dragostea nețărmurită cu care fiecare român, din orice colț al țării, se identifică necondiționat cu aceste bunuri emblematice pentru istoria națională.

Istoria fabuloasă a tezaurului de la Pietroasa a intrat în conștiința publică odată cu descoperirea sa întâmplătoare, în anul 1837, în preajma sărbătorii Paștelui, de către doi țărani pietrari (**Ion Lemnaru și Stan Avram, ginere și socru**) care lucrau într-o carieră de la poalele dealului Istrița la o comandă de piatră pentru noua clădire a seminarului din Buzău.

Într-o dimineață de la sfârșitul lunii aprilie cei doi descoperă sub un bolovan mare de piatră o serie de obiecte metalice care le-a stârnit mai degrabă nedumerirea, dar și o teamă nedefinită, nicidecum sentimentul că se aflau în fața unei descoperiri de proporții istorice. Fără să realizeze că este vorba de o comoară, sub acoperirea serii cei doi țărani transportă cu grijă piesele găsite și le depozitează în podul casei lui Ion Lemnaru.

Ploile abundente care au căzut peste meleagurile buzoiene timp de mai multe luni au afectat grav nu doar o serie de sate, dar și podul peste râul Călnău, construit nu demult sub administrația generalului Pavel Kiseleff, blocând astfel un drum cu valoare strategică spre Focșani. La solicitarea autorităților locale, Departamentul Trebilor Dinlăuntru, de la București, condus de prințul **Mihalache Ghica** (Mare ban și vornic Dinlăuntru, cavalier al Ordinului Sf. Ana cu coroană și

al ordinului Imperiului Otoman „Nișan-Iftihar” (*ibidem*, p. 31), fratele mai mare al domnitorului de atunci Al. Dimitrie Ghica (1834-1842), dispune cercetarea situației podului de peste Călnău și refacerea construcției acestuia.

Acest episod aduce în scenă un antreprenor cu origini albaneze din sudul Balcanilor, pe numele său **Anastase Tarba Verusi**, care se angajează la preluarea lucrării. În primăvara anului 1838, întrucât casa lui Ion Lemnaru urma să fie demolată în baza unui plan de sistematizare prevăzut de o lege inspirată de Regulamentul Organic inițiat de Kiseleff, cei doi țărani descoperitori caută să găsească altă locație pentru piesele ascunse în pod. În acest scop apelează la un văr al socrului, Nicolae Baci, care avea doi fii. Unul dintre fii, George Baci, a luat obiectele într-un sac și le-a depozitat și el în podul casei sale, fără să știe nici el ce valoare aveau și nici ce necazuri aveau să le aducă tuturor.

După o vreme, prin comportamentul arogant de om stăpân pe situație, *antreprenorul* Verusi începe să se bucure de respect printre țărani săraci din zonă, inclusiv din partea celor care au găsit și adăpostit comoara ciudată, care îi spun într-o zi, mai pe ocolite, că ei posedă niște obiecte frumoase, descoperite la pietrărie.

Verusi a reacționat imediat și a cerut să vadă obiectele. Ion Lemnaru i-a adus pentru început un colan, unul din cele două ale comorii care avea și o inscripție. Verusi l-a pipăit, l-a analizat și l-a reținut cu explicația că trebuie să verifice despre ce e vorba. Și a plecat cu el la argintarii armeni din București, care i-au confirmat valoarea neprețuită. Verusi l-a vândut, iar colanul a dispărut pentru totdeauna cu inscripția care putea ajuta cercetătorii să stabilească mai bine multe aspecte despre originea sa.

Întors în grabă la Pietroasele, în ziua de **23 aprilie 1838**, Verusi a cerut toate piesele din tezaur și le-a înmânat țăranilor, drept răsplată, 4 000 de piaștri, o sumă frumoasă pentru sărăcia lor din acele vremuri. În realitate, comoara de aur, după greutatea totală, dincolo de valoarea istorică inestimabilă, ar fi fost evaluată la peste 100 000 lei aur. În timp ce țăranii numărau banii, Verusi a luat un topor și a început să schimonosească piesele pentru a încăpea în sac.

În acest fel, numeroase nestemate, granate, safire, mărgăritare etc. care erau încastrate în fiecare piesă s-au risipit prin curtea lui George Baci. Întrucât tava uriașă din componența tezaurului, de 8 kg, era mai greu de îndoit, Verusi a tăiat-o în patru, semnele fiind vizibile și astăzi, după reconstituire. Antreprenorul achizitor a plecat din curtea lui Baci cu circa 40 kg de aur.

La vremea respectivă, satul Pietroasa se găsea pe moșia Episcopiei Buzău, în 1838 fiind dată în arendă unui boier local – Gheorghe Frunză Verde. Vecină cu

Pietroasa era moșia Tohani, aflată în devălmășia Sfântului Munte și având ca arendaș pe epistatul Kyr Iacov.

După circa trei săptămâni, pe la sfârșitul lunii mai 1838, Verusi a reapărut pe neașteptate în curtea lui George Baciș și a început să scormonească prin gunoi pietricelele prețioase risipite în ziua când a *schimonosit* tezaurul și a plecat cu el. Când a terminat de adunat pietricelele mai mari, i-a repetat gazdei: „Nu uita, nicio vorbă, nimănui!”.

În scurt timp, copiii din sat se jucau cu pietricele colorate mărunte rămase în curtea lui George Baciș. Din vorbă-n vorbă despre niște *pietre necurate*, vestea ajunge la urechile arendașului Frunză Verde, care se deplasează la locuința lui Baciș și află povestea celor doi descoperitori: Stan Avram și Ion Lemnaru. Panicați de întorsătura lucrurilor, Lemnaru ajunge la Verusi și îl convinge să-i returneze o piesă din tezaur – coșulețul dodecagonal, pe care îl predă arendașului Frunză Verde.

Alexandru Odobescu a efectuat la vremea respectivă o amplă documentare la fața locului în legătură cu descoperirea tezaurului, publicând o lucrare de referință: *Tezaurul de la Pietroasa*. (Al. Odobescu (1834-1895), scriitor, arheolog și om politic. După trei decenii de ample cercetări, publică o monografie dedicată Tezaurului de la Pietroasa, considerată de el însuși „cea mai temeinică a mea zestre științifică”. Lucrarea *Le tresor de Petrossa* a apărut în limba franceză în trei volume (vol. I -1889, vol. II – 1896 și vol. III – 1900). A fost republicată integral, însoțită de un bogat material critic, în Al. Odobescu, *Opere*, vol IV, *Tezaurul de la Pietroasa*, Editura Academiei RSR, București, 1976) Gh. Frunză Verde, incitat de frumusețea piesei, îl caută pe Verusi la Buzău și încearcă să-i smulgă prin șantaj o parte din piesele luate de la țărani (un colan și 200 icusari). Întrucât pretindea mai mult, iar Verusi l-a refuzat, arendașul a mărturisit despre descoperire Episcopiei, proprietara moșiei Pietroasa, predând ca dovadă coșulețul dodecagonal și colanul fără inscripție.

Iconomul și episcopul alertează autoritățile și întocmesc un denunț pe adresa Departamentului Trebilor Dinlăuntru, menționat mai înainte. În același timp, epistatul moșiei Tohani, vecină cu Pietroasele, aflând și el despre faimoasa descoperire, îl informează pe subprefectul din zonă, C. Drăgulinescu, care la rândul său prezintă un raport detaliat prefectului de Săcuieni.

Totodată, subprefectul declanșează o cercetare pe cont propriu, pentru a afla mai multe amănunte. Pe această bază, prefectul trimite și el un denunț la Departamentul de la București, care ajunge la destinație pe 13 iulie 1868, la o zi după cel trimis deja de Episcopie.

Șeful Departamentului, prințul Mihalache Ghica, cunoscut ca un rafinat colecționar de antichități, admirând frumusețea coșulețului și a colanului atașate de Episcopie, decide imediat declanșarea unei ample anchete de către prefectii de Săcuieni și Buzău, cărora le cere imperativ ca „*fără minut zăbavă să ridice pe toți aceia câți după tainică cercetare se va dovedi că s-au împărtășit din asemenea lucruri, să le ia tacriruri (declarații) deslușite și prin toată buna știință, descoperind fînța adevărului...*”. În ziua de 14 iulie, când a sosit ordinul de la București, autoritățile locale efectuaseră deja ample cercetări și lucrurile păreau să se clarifice.

Pe 7 iulie, subprefectul plășii Tohani îi arestează pe Stan Avram și Ion Lemnaru, de la care află întreaga poveste. Țăranii vorbesc de 22 de piese descoperite. În săptămâna 10-17 iulie (stil vechi) 1838, au fost arestați și Verusi, Nicolae Baciș și cei doi fii ai săi, iar drept rezultat, în ziua de 17 iulie au fost descoperite 8 piese din tezaur (2, predate de Episcopie se aflau deja în posesia lui C. Mihalache, iar alte 2, vândute inițial de Verusi la București, erau pierdute definitiv). Din depozițiile descoperitorilor și ale membrilor familiei Baciș rezulta deci că mai erau și alte piese de căutat.

Interogatoriul cu Verusi a fost cel mai greu, deoarece acesta refuza să coopereze și încerca să inducă anchetatorii pe piste greșite. Nemulțumit, ministrul Mihalache Ghica preia personal conducerea cercetărilor și reușește să-i smulgă lui Verusi mărturia că o parte din piesele de tezaur nu au fost vândute, ci ascunse lângă podul pe care îl reconstruia pe râul Călnău.

Deplasat cu mare alai în zonă, după multe căutări, sunt dezgropate două casete cu piesele de tezaur, între care și marea tavă maltratată de Verusi. După ce obiectele de aur sunt analizate împreună cu însoțitorii săi, printre care se număra și Petrache Poenaru (1799-1875), inginer, pedagog și inventator, membru al Academiei Române), prințul Mihalache Ghica dispune întoarcerea în Capitală, unde are loc și un proces intentat „făptuitorilor”.

În iulie 1838, țăranii din Pietroasa (Stan Avram, Ion Lemnaru, Nicolae, George și Achim Baciș) sunt depuși la Vornicia Mare, apoi transferați la Arestul poliției Capitalei, la Agia lui Constantin Fălcoianu, de sub Mitropolie, unde primii doi, datorită condițiilor de detenție insuportabile, în iarna anului 1839 își află sfârșitul și sunt aruncați într-o groapă comună.

În fine, la 4 mai 1839 procesul se încheie cu sentința nr. 26 pronunțată de Curtea criminală: Verusi și complicii săi sunt achitați, iar țăranii George și Achim Baciș, acuzați ca „ascunzători”, sunt pedepsiți cu câte 30 de lovituri de băț. Îmbolnăvit de tuberculoză, bătrânul Nicolae Baciș se stingea la Pietroasa un an

mai târziu. Sentințe și pedepse considerate nedrepte și inechitabile, care au stârnit multe comentarii în epocă, dar și în anii care au urmat.

În baza unui decret al domnitorului Al. Ghica, din 26 iulie 1838, cele 12 piese ale Tezaurului recuperate urmau să intre în vitrinele micului Muzeu de la Sf. Sava, dar Mihalache Ghica, sub diverse pretexte, le va ține într-un seif al Departamentului pe care îl conducea, până în 1842, când domnitorul și fratele său își pierd fiecare funcțiile.

Prezența în premieră la Expoziția Universală de la Paris (1867)

La trei decenii de la descoperire, în primăvara anului 1867, „Cloșca cu pui de aur” era transportată cu trenul în capitala Franței pentru a fi expusă la Expoziția Universală organizată în această țară. Comisar general al României la acea expoziție era scriitorul și savantul Alexandru Odobescu, cel care însoțea personal transportul Tezaurului. Participarea la expoziție fusese demarată încă din 1865, de către Alexandru Odobescu și domnitorul Alexandru Ioan Cuza, iar inițiativa a fost concretizată și după lovitura de stat din februarie 1866, noul guvern aprobând fondurile necesare transportului și amenajării standurilor. Înainte de a porni spre Paris, Odobescu găsisse un bijutier francez care s-a ocupat de *restaurarea* pieselor de tezaur maltratate de Verusi. De asemenea, a comandat confecționarea unei vitrine speciale, capabilă să asigure siguranța Tezaurului pe timpul expoziției. În ziua inaugurării (26 martie), pregătirile standului românesc nu erau finalizate, dar împăratul Napoleon al III-lea a putut să admire, în premieră, Tezaurul de la Pietroasa, adresând cuvinte de laudă privitoare la frumusețea pieselor. În scurt timp, Tezaurul reușea să atragă interesul masiv al ziarelor, dar și al oamenilor de știință, un raport oficial întocmit de francezi catalogând piesele expuse drept „*cele mai frumoase flori ale expoziției*” (C. Ștefan, *Aventurile Tezaurului ...*, p.43.).

Fibula mare (Cloșca)

Datorită impactului deosebit produs în conștiința publică și științifică de expunerea tezaurului la Paris, conducerea muzeului South-Kensington din Londra a solicitat să preia pentru publicul britanic, timp de șase luni, cele 12 piese, toate cheltuielile urmând să fie asigurate de coroana britanică deținută de Regina Victoria (1837-1901). Cu aprobarea guvernului român, Odobescu a dat curs invitației englezilor, fără să anticipeze necazurile care vor urma. Atacurile cele mai vehemente la adresa lui Odobescu au venit de la un alt scriitor, Cezar Bolliac (1813-1881), poet și gazetar, promotor al studiilor arheologice), al cărui ziar (*Trompeta Carpaților*- titlu de ziar care l-a inspirat probabil pe Caragiale când a introdus în una din piesele sale „*Răcnetul Carpaților*”!) îl acuza pe organizatorul acțiunii din Anglia că ar fi înstrăinat din piesele de tezaur pentru a-și achita datoriile făcute la Paris: „*sacrilegiul, cea mai mare din vânzările ce s-au făcut*”. (C. Ștefan, *ibidem*, p. 43.) La început, atacurile împotriva lui Odobescu au fost sporadice, dar din ianuarie 1868 campania de presă atinge cote greu de imaginat. Pe 30 ianuarie, *Trompeta Carpaților* anunța „*marea crimă, vânzarea Cloștei cu puii de aur*”, pe care o asocia cu o „nouă fărădelege a guvernului Ion Brătianu”. Lipsa de reacție imediată a guvernului a amplificat temerile și a înfierbântat imaginația opiniei publice. Abia în Monitorul din 5 februarie guvernul aduce explicațiile necesare. Dezbateri tensionate au urmat și în camerele Parlamentului, până la revenirea în țară a *Cloștii cu puii de aur* (sfârșitul lui martie), eveniment anunțat și de *Trompeta Carpaților*, fără niciun fel de scuze sau detalii suplimentare.

Hoții din București intră pe fir și fură tezaurul (1875)

În noaptea de 19 spre 20 noiembrie 1875 (1/2 decembrie stil nou) a fost furat tezaurul *Cloșca cu puii de aur* din Muzeul Național de Antichități, amplasat în acea perioadă în Palatul Universității. Autoritățile au fost alertate de un măturător care curăța zona de lângă statuia lui Mihai Viteazul de zăpada căzută din abundență în timpul nopții. Acesta găsește sub zăpadă coșulețul dodecagonal ce făcea parte din *Cloșca cu puii de aur*. În scurt timp, la Palatul Universității sosesc primul ministru Lascăr Catargiu, ministrul instrucțiunii Titu Maiorescu, prefectul poliției Capitalei N. Slăvescu, ambasadorii Franței și Angliei și, desigur, ziariștii. La primele cercetări se constată o spărtură în tavan pe unde intrase hoțul, vitrina concepută special pentru tezaur la Expoziția de la Paris (1867) avea geamul spart, iar tezaurul dispăruse. Titu Maiorescu îi atrage atenția prefectului că modul de operare al hoțului dovedește un profesionalism „lămuritor” și îi cere să ia toate măsurile convenite pentru a reda țării, în cel mai scurt timp, „aurul său cel mai de preț”. Șeful guvernului pronunță chiar un termen: 24 de ore (C. Ștefan, , *ibidem* p. 50.). Întrucât, din cauza viscolului din timpul nopții, nu plecase niciun tren din

București, ceea ce însemna că hoțul/hoții sunt încă în Capitală, prima măsură dispusă a fost trimiterea de agenți la Filaret și în gara Târgoviștei (actuala Gară de Nord). Prefectura anunță și o recompensă de 5 000 lei celui care va da de urma tezaurului.

Între timp, prefectul trece la studierea Condiției în care erau fișați toți pungașii din București cunoscuți. Atenția îi este atrasă de un personaj care, cu două luni în urmă, escaladase zidul Pensionului de călugărițe din strada Pitar Moș, apoi tâlhărise casa unui doctor renumit și se dovedise deosebit de agil în escaladarea zidurilor. Tensiunea publică atinge cote înalte, în Parlament au loc dispute virulente între Titu Maiorescu și Cezar Bolliac, ultimul acuzând guvernul de furtul comis. După două zile, prefectul este informat de un copist de la poliție despre un tânăr (24 de ani), Dimitrie Pantazescu, fiu de popă din Titu, care fusese dat afară de la seminarul de teologie întrucât se preocupa mai mult de gimnastică și spectacole de circ. Mai mult, acesta ajunsese impieगत la căile ferate, era bine îmbrăcat și purta un ceas cu inițialele doctorului de la care îl furase. În timpul nopții, agenții de poliție îl găsesc acasă, îl arestează și îl conduc la sediul Prefecturii. După o nouă descindere la locuința sa, prefectul găsește în cutia pianului cea mai mare parte de tezaur, mai puțin colanul cu inscripția runică și un fragment din marele taler. Pantazescu declară presei amănunte picante din modul cum a operat furtul tezaurului. La anchetă refuză însă să explice unde au dispărut colanul și partea din taler, pretinzând că le-a aruncat în zăpadă pentru că îl incomodau. Prefectul bănuiește că mai există un complice și dispune depunerea sa în arestul Prefecturii, la etajul doi, sub pază permanentă. În timpul nopții, Pantazescu reușește să evadeze, sărind de la etajul doi, iar vestea dispariției sale inflamează din nou spiritele în spațiul public. Condeiele cele mai acide (Cezar Bolliac, N.T. Orășanu, I.C. Fundescu) se întrec în acuzații la adresa puterii și a incompetenței poliției. O zi mai târziu, în noaptea de 27/28 noiembrie, Pantazescu este arestat la o casă de toleranță, după ce mai comisese niște înșelăciuni. Este depus la închisoarea Văcărești. Timp de o lună arestatul nu a recunoscut nimic despre cele două piese de tezaur dispărute. În cele din urmă, paznicii săi interceptează o scrisoare pe care acesta o adresa unei persoane care avea numele pe plic. Prefectul îl chestionează cine este persoana, dar Pantazescu înghite scrisoarea fără să mărturisească. Prefectul reținuse totuși numele adresantului - complice, Constantinescu, „de profesie argintar”, la care s-au găsit colanul grav mutilat prin tăiere și un fragment din marea tavă topit în creuzet. În ziua de 8 ianuarie 1876, tezaurul era din nou complet. Tribunalul corecțional din București l-a condamnat pe D. Pantazescu la șase ani închisoare. După mai multe încercări de

evadare, acesta ajunge infirm, iar la inaugurarea închisorii Cozia pentru invalizi, încercând să iasă pe poartă deghizat, este recunoscut de santinelă și împușcat.

1884: O nouă încercare pentru tezaur

După mai bine de patru decenii de la descoperirea sa la Pietroasa în 1837, *Cloșca cu puii de aur* arăta destul de rău, dar măsurile de securitate inițiate de noul director al Muzeului de antichități, savantul Grigore Tocilescu (1850-1909), istoric și arheolog, membru al Academiei Române, coautor al *Marelui Dicționar Geografic al României* (pază militară permanentă) ilustra importanța acordată de autoritățile statului semnificației acestui tezaur pentru istoria națională. Dar încercările pentru acest tezaur erau departe de a se fi terminat.

În noaptea de 23 martie 1884, pe o vreme deosebit de caldă, la etajul al treilea al Universității (pavilionul Școlii de belle arte) izbucnește un incendiu care, în scurt timp, se extinde și amenință să mistuie întreaga clădire. Intervenția pompierilor, deși destul de promptă, nu face față flăcărilor. Mai mulți ofițeri și soldați din paza existentă la etaje se salvează sărind pe geam, fiind recuperați jos cu o plasă de salvare („*pânză de scăpare*”) introdusă de curând în dotare. Cu această *pânză* este salvată și *Cloșca cu puii de aur* în jurul orei 4,00 dimineața. La fața locului sunt prezenți toți membrii guvernului, precum și ambasadorul Angliei. Toate obiectele de valoare, pe măsura evacuării lor din Palatul Universității, sunt îngrămădite în dezordine în jurul statuii lui Mihai Viteazul (Operă a sculptorului francez Albert-Ernest Carrier-Belleuse, inaugurată la 8 noiembrie 1874, în ziua Sfinților Arhangheli Mihail și Gavril.)

Incendiul a fost localizat a doua zi, sâmbătă, pe la orele 11,00. Multe piese de valoare au fost distruse, printre care și cel mai valoros ierbar din Europa acelor timpuri. Pe fondul frustrărilor generate de această catastrofă, s-au născut mai multe inițiative de reconstrucție din temelii a Universității și de ridicare a altor edificii pentru decongestionarea instituțiilor aglomerate până atunci în sediul acesteia.

Grigore Tocilescu solicită o audiență la regele Carol I care aprobă finanțarea din fonduri personale a restaurării tezaurului de la Pietroasa de către cel mai renumit specialist din epocă – Paul Telge din Berlin (C. Ștefan, *ibidem*, p. 62).

Invitat la București, Paul Telge analizează, în prezența lui Grigore Tocilescu, piesă cu piesă din tezaur și ajunge la concluzia că reparațiile anterioare au fost mai degrabă cârpeli, care au mutilat în bună măsură forma originală a acestora. În baza analizei, Paul Telge, cazat la Hotel de Boulevard, întocmește un raport amănunțit cu propunerile sale de restaurare, operațiune care nu putea fi executată decât în atelierul său din Berlin.

Chestiunea ajunge repede în Parlament, unde este prezentat raportul lui Telge, care îi convinge pe deputați despre oportunitatea deplasării tezaurului la

Berlin. Suma pretinsă de restaurator (2000-2500 mărci) urma să fie achitată de regele Carol I. În luna iulie 1895, tezaurul lua drumul Berlinului, la atelierul lui Paul Telge, în fața căruia polițiștii germani patrulau neîntrerupt, zi și noapte. Copii galvanoplastice după piesele Cloștii au fost dăruite de Carol muzeelor din Berlin și Nürnberg. Tezaurul se reîntoarce la București într-o formă nouă, apreciată de specialiști ca fiind *perfect științifică* (*Ibidem*, p. 71.).

Din nou în capitala Franței, apoi aventura din Rusia Sovietică

În anul 1900, la cumpăna dintre secolele al XIX-lea și al XX-lea, Franța organizează o nouă Expoziție Universală la Paris. Cu această ocazie, guvernul francez solicită autorităților române să autorizeze prezența tezaurului *Cloșca cu puii de aur* în orașul luminilor, dar în condiții mult diferite de cea din anul 1867, când piesele descoperite la Pietroasa figurau mai degrabă ca o curiozitate valahă, decât ca obiecte cu valoare artistică definitivă pentru o anumită perioadă a civilizației europene și mondiale. De această dată, tezaurul românesc, asigurat cu suma de patru milioane de franci, nu va fi expus în pavilioanele expoziționale, ci în Muzeul Louvru, unde va fi expus mai târziu și *Tezaurul lui Tutankamon*.

Toate aceste măsuri luate de francezi erau și ele o dovadă că aceștia erau la curent cu istoria deja tumultuoasă și peripețiile prin care trecuse tezaurul *Cloșca cu puii de aur*. De altfel, la încheierea manifestării expoziționale și plecarea tezaurului românesc din Paris, arheologul Edmond Pottier, membru al Academiei Franceze, a declarat: „*Am răsuflat ușurați când ne-am văzut scăpați de această piață rea. În timpul expunerii, sub acoperământul Louvrului s-au ivit nu mai puțin de 30 de incendieri ale coșurilor Ministerului Coloniilor din aripa vecină Palatului: <Le porte-malheur borna la son influence> „Ghinionul i-a limitat influența”*”.

În 1911 a urmat o altă solicitare de participare a tezaurului *Cloșca cu puii de aur* la o mare expoziție mondială, de această dată la Roma, unde comisar al României era Al. Tzigara-Samurçaș. Având în vedere antecedentele, Titu Maiorescu, atunci ministru de externe în guvernul de la București, a respins cererea și a autorizat prezența în Cetatea Eternă doar a unei copii galvanoplastice executate de Paul Telge, amintit mai înainte (C. Ștefan, *op. cit.*, p. 72).

A venit apoi Primul Război Mondial la care România participă în tabăra Antantei împotriva Puterilor Centrale începând din august 1916. Pierderile umane și teritoriale suferite în primele luni determină guvernul și Coroana României să trimită la Moscova întregul tezaur al României de la Banca Națională, precum și numeroase alte valori, între care și *Cloșca cu puii de aur*.

Primul transport s-a efectuat în decembrie 1916, iar al doilea, care a inclus și *Cloșca*, în iulie 1917, când țarul fusese înlăturat, iar Rusia, cu un guvern de

tranziție, era zguduită din temelii de febra revoluționară încheiată cu preluarea puterii de către bolșevici.

Îngrijorați de evoluțiile din Rusia, liderii politici români, în speță Nicolae Titulescu, atunci ministru de finanțe, a inițiat o serie de demersuri pe lângă puterile aliatare să sprijine retragerea tezaurului românesc de la Moscova și să garanteze tranzitul acestuia spre America (Detalii în Mihail Gr. Romașcanu, *Tezaurul României de la Moscova*, 1934, anexele din partea a doua a lucrării (Acte și documente), retipărită în 2018, Paul Editions, pp. 141-213).

Din păcate, aliații nu au dat garanțiile necesare, iar tezaurul a fost confiscat de puterea bolșevică.

Cloșca cu puii de aur a fost returnată României de către sovietici în 1956 (La acest episod face referire L. Brejnev în discuțiile de la Moscova cu delegația română (septembrie 1965), reproduse în prezentul număr al revistei).

ROMÂNII DIN UCRAINA – „SPERANȚE ȘI DEZAMĂGIRI”

Luiza Popa

Titlul de mai sus ne-a fost inspirat de un set sosit recent la redacție al revistei *Mesager bucovinean*, publicație editată de Societatea pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina, în parteneriat cu Centrul Cultural „Eudoxiu Hurmuzachi” din Cernăuți și Asociația Social-culturală „Bucovina” din Chișinău.

Apărut cu o întârziere de patru ani, din motive deopotrivă birocratice și financiare, un prim volum din set (Anul XVIII, nr. 1-4, 2021), este axat pe două chestiuni fundamentale: *Golgota Bucovinei* (capitol dedicat marcării a 80 de ani de la masacrul de la Fântâna Albă, din 1941) și *Învățământul în limba română: speranțe și dezamăgiri* (capitol documentat despre situația învățământului în limba română în cele trei decenii care au trecut de la desprinderea Ucrainei din imperiul sovietic).

**Golgota Bucovinei: 80 de ani
de la masacrele și deportările staliniste**
**Școala în limba română: 30 de ani
de speranțe și dezamăgiri**

CERNĂUȚI - BUCUREȘTI - RĂDĂUȚI - CHIȘINĂU

Editorialul („Anul 1941: masacre și deportări”) semnat de Ștefan Hostiuc, redactorul-șef al revistei, punctează succint momentele principale ale masacrelor și deportărilor din tragicul an 1941: „Mii de români au avut de suferit în urma „eliberării” staliniste a nordului Bucovinei. Masacrele în masă din 1941, arestările și deportările, foametea organizată și câte alte fărâdelegi au lăsat o urmă neagră în istoria românilor din partea nordică a Bucovinei, care, în august 1940, la sesiunea a VII-a, de tristă amintire, a Sovietului Suprem al URSS, a fost reorganizată, prin alăturarea de teritorii din județul Hotin al Basarabiei și din ținutul Herța al județului Dorohoi (Regatul României), în ceea ce numim astăzi regiunea Cernăuți”.

Sub titlul generic *Golgota Bucovinei*, articolele semnate de Petru Grior („Martirologiul românilor bucovineni”), Adrian Horodnic („1 Aprilie cu lacrimi...”), Gheorghe Pitei („Masacrul de la Fântâna Albă în viziunea conducerii

regiunii Cernăuți”), Ștefan Purici („Fântâna Albă, 1941, „Între adevărul istoric și falsificarea trecutului”), Ștefan Broască („Masacrele de la Lunca și Fântâna Albă: veni-va ziua adevărului?”), „Calvarul deportărilor” (M.B.), Valeria Cijevschi („Cea mai scumpă amintire: iia mamei”), Maria Toacă („Cu Sfânta Duminică lângă lacrimile Ortanței Robu”), Marioara Nandriș-Marinescu („File din viața mea. Groaza deportărilor”), Florica Hoștiuc („Cei ridicăți, din aceeași pricină, dar cu o lună mai degrabă au primit 5 ani, da` noi 20 de ani de ger și foame!”), Iosif Cernușcă („Când te trezești între doi morți”), Casian Lucasciuc („Amintiri dintr-o vară fierbinte – 1940, sau cum a fost mutată granița din satul Mușenița mai spre... răsărit”), dezvăluie mărturii cutremurătoare despre tragediile și durerile greu de cuprins în cuvinte trăite de românii bucovineni imediat după intrarea Nordului Bucovinei sub ocupație sovietică.

Timp de cincizeci de ani, scrie editorialistul Ștefan Hostiuc, *„propaganda sovietică a ținut ascunsă de ochii lumii tema masacrului de la Fântâna Albă, iar în ultimii ani de existență a URSS, când românii, deșteptându-se la viață națională, au ridicat problema comemorării victimelor din poiana Varnița de lângă satul lipovean Fântâna Albă, această propagandă a scornit mitul mincinos că nu statul sovietic a fost vinovat de această crimă abominabilă, ci statul român, care ar fi trimis agenți pe teritoriul „Bucovinei Sovietice” spre a-i îndemna pe oameni să atace „granița de stat”. Cu alte cuvinte, masacrul românilor ar fi fost „regizat” de serviciile secrete române”.*

Documentele declassificate mărturisesc însă cel puțin o parte din tristul adevăr al acelei epoci. Nichita Hrușciiov, conducătorul comuniștilor din Ucraina acelor vremuri, îngrijorat de amploarea crimelor de la Fântâna Albă, i-a scris lui Stalin:

„Astăzi, 1 aprilie, o parte a țăranilor din satele cele mai apropiate din raionul Hliboca/Adâncata din regiunea Cernăuți au pornit spre centrul raional cu solicitarea de a fi trimiși în România. Din orașul Cernăuți au fost trimiși acolo oameni fideli nouă din populația locală, care cunosc limba română. Șeful Securității de Stat a dat indicația să fie arestați instigatorii, lucru care s-a și întâmplat în noaptea aceasta (...). Pe la orele 19,00, pe 1 aprilie, o mulțime de 500-600 de oameni din raionul Hliboca a încercat să pătrundă în România. Grănicerii au deschis focul. Ca urmare, din datele preliminare, au fost omorâți și răniți cam 50 de oameni, restul s-au împrăștiat. Nimeni nu a forțat granița”.

Stalin i-a cerut lui Hrușciiov mai multe detalii:

„2 aprilie 1941, lui Hrușciiov

Din informarea dvs nu se vede care este apartenența națională a țăranilor care doreau să plece în România, sunt printre ei și ucraineni, care este procentul?

De fapt, din informarea dvs se vede că, în regiunile de graniță, lucrul merge extrem de prost; să trageți în oameni, desigur, se poate, dar împușcăturile nu sunt metoda principală a muncii noastre. Aștept răspuns”.

În ziua următoare, Hrușciiov comunica următorul răspuns:

„3 aprilie 1941, CC al PC(b)US, tovarășului Stalin

Vă informez că țăranii care doreau să plece în România sunt de naționalitate română, printre ei nu sunt ucraineni.

Observația dumneavoastră referitoare la slăbiciunea muncii noastre în raioanele de lângă graniță e corectă (...)”.

În concluzia la editorialul său, Ștefan Hostiuc notează: „Sute de români au sângerat pe gheața Prutului, pe zăpada luncii de lângă râu, pe sârma ghimpată a graniței recent instalate, pe iarba abia încolțită a poienii Varnița, prin văile și pâraiele pădurii dintre Suceveni și Fântâna Albă. Nimeni nu i-a numărat cu precizie.

Tendința regimului a fost să le diminueze numărul cât se poate de mult. Iar noua propagandă, cu toată râvna sa de decomunizare, ar dori, în genere, să treacă sub tăcere faptul că aceste victime au fost români și că numai din dorința de a scăpa de „raiul” adus de eliberatorii din răsărit au riscat să treacă, plătind cu viața, hotarul spre patria-mamă”.

Articolele din capitolul dedicat *Învățământului în limba română* sunt semnate de Ștefan Hostiuc, Eugen Pătraș, Alexandrina Cernov, Ion Grinceșin, Ion Popescu și Doina Colesnicov.

Ne limităm, deocamdată, la articolul semnat de avocat dr. Eugen Pătraș, vicepreședinte al Centrului Cultural Român „Eudoxiu Hurmuzachi” din Cernăuți, al cărui sprijin financiar a făcut de altfel posibilă apariția acestei reviste.

Sub titlul „Societatea civilă și primele ei victorii în revigorarea învățământului în limba română la Cernăuți”, autorul evocă entuziasmul primelor generații de la începutul anilor 1990, perioadă „promițătoare pentru învățământul românesc din Ucraina”. Un loc aparte este dedicat personalității lui Mihai Jar, „primul director al primei școli românești din Cernăuții postbelici” (Școala Medie nr. 29).

Pentru noi, scrie Eugen Pătraș, „a ne aminti de Mihai Jar înseamnă nu doar un act de pioasă memorie, ci și o chemare ardentă de a renunța la comoditate și oportunitism vremelnic, spre a ne putea apăra ființa națională”.

Miza este prea mare, scrie în continuare autorul, „pentru a trece cu vederea gravitatea problemei. În fond, e vorba de însăși existența noastră ca neam pe aceste meleaguri străbune”.

Despre cele patru numere, din 2024, ale revistei *Mesager bucovinean*, amintim doar subiectele de fond abordate cu talent și simț patriotic de realizatorii acestei excelente reviste a românilor de la granița de nord a României: „Comunitatea românească din Ucraina – opt decenii de rezistență sub dublă identitate” (Nr. 1/81);

„Mediul asociativ al românilor din Ucraina – 35 de ani în slujba comunităților istorice românești” (Nr. 2/82); „Românii din Ucraina și școala în limba maternă” (Nr. 3/83); „Bucovina multiculturală” (Nr. 4/84).

Asupra acestor subiecte vom reveni într-un număr viitor.

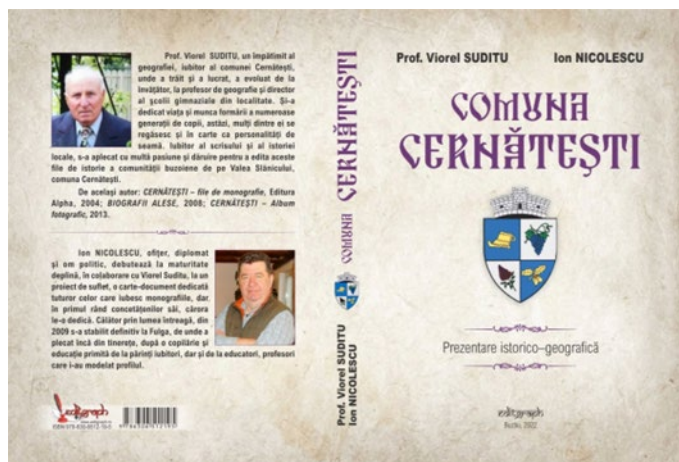

CERNĂTEȘTI – O FRUMOASĂ COMUNĂ DIN JUDEȚUL BUZĂU

Ion Constantin

În perioada interbelică a existat o amplă mișcare de monografiere a satelor românești, inițiată și coordonată de savantul sociolog Dimitrie Gusti, cel care le spunea oamenilor politici ai vremii: *A-ți cunoaște țara este cel mai bun mijloc de a o servi!* Monografierea localităților reprezenta un mijloc de cunoaștere științifică a realităților românești și de a găsi soluții pentru modelarea lor în spiritul progresului. Neglijate pentru mai multe decenii, iată că mai ales în anii de după 1990 s-au înmulțit preocupările pentru realizarea de monografii în mai toate județele țării. Am prezentat în 2024 amplul studiu monografic *Potcoava – 600*, dedicat împlinirii a șase secole de atestare a unei străvechi așezări din județul Olt, având coautor pe unul din fiii acestei localități, colegul nostru Ioan C. Popa.

De această dată, semnalăm cititorilor noștri apariția unei excelente monografii a localității buzoiene Cernătești, având ca autori pe doi remarcabili fii ai comunei - Viorel Suditu, profesor de geografie și Ion Nicolescu, ofițer în retragere cu o îndelungată activitate în domeniul transmisiunilor speciale și de criptanaliză.

Aflată la a treia apariție editorială, cartea reprezintă o contribuție lăudabilă la cercetarea comunei Cernătești dintr-o perspectivă complexă - istorică, fizico-geografică, economică, socio-culturală, chiar și politică. Așezată pe cursul mijlociu al Văii Slănicului, la distanță de 15 km de municipiul Buzău, comuna Cernătești cu cele opt sate ale sale, constituie o comunitate social-teritorială complexă, cu un

vechi nucleu rural românesc, având o continuitate semnificativă, temeinic dovedită prin documente istorice.

Acest spațiu generos a fost locuit din timpuri imemorabile. Cercetările arheologice începute în anul 1927 de marele istoric Vasile Pârvan în Dealul Balaurului și continuate în anii 1942-1943 și 1955 de profesorul universitar Gheorghe Ștefan au dus la descoperirea pe aceste locuri a unor vechi așezări, cu vase ceramice, unelte din silex și din oase, figurine modelate din lut, toate acestea fiind încadrate ca periodizare în neoliticul tarziu, cultura Boian-Gumelnița-Aldeni II-Stoicani (3000-2500 ani î. Ch.). Din epoca bronzului – cultura Monteoru (1600 ani î. Ch.) au fost identificate numeroase vase ceramice, un topor din bronz și un vas tip cismuliță care a stârnit interesul specialiștilor.

Condițiile naturale oferite de climă și sol au permis cultura viței-de-vie din cele mai vechi timpuri. Așa se face că, prima atestare documentară a Cernăteștiului datează de la 1487 când Domnul Țării Românești, Vlad Călugărul, printr-un hrisov domnesc obliga pe țăranii din Cernătești să dea „vinarici” din podgorie „din zece vedre una” Mănăstirii Snagov. Această dare în vin s-a transformat în bani și a durat peste 300 de ani, fiind întărită prin alte hrisoave domnești. În 1700, Stolnicul Constantin Cantacuzino, în prima sa hartă a Țării Românești, notează și Cernăteștiul printre „dealurile unde se fac vinuri bune”, iar Dinu Păturică din „*Ciocoii vechi și noi*”, scris de Nicolae Filimon, a adus la o masă festivă „vin de Cernătești”.

În anul 1962, când în întreaga țară a început finalizarea cooperativizării agriculturii, la Cernătești erau 800 de ha de vie hibrid. A fost defrișată suprafața în procent de 90 la sută și s-au plantat 230 de ha cu viță nobilă din soiurile Merlot, Fetească, Afuz-Ali, Fetească neagră și Cheasla. Dintre cele opt comune aflate în această zonă, cel mai mare bazin viticol a fost și rămâne cel de la Cernătești. Având condiții propice, o veche și puternică tradiție, viticultura din această zonă poate fi revigorată.

Cartea relevă eforturile creatoare ale unor generații de intelectuali sau oameni de acțiune care au participat în diverse etape istorice la progresul comunității din mijlocul căreia s-au ridicat sau în cadrul căreia au activat, iar unii se manifestă creativ și în zilele noastre. Din hrisoave sau alte mărturii istorice coboară către noi foarte multe personaje din trecutul medieval sau modern al comunei Cernătești, acest șir fiind completat cu personalități locale contemporane care prin ideile, preocupările și realizările lor au contribuit la viața culturală, spirituală, socială, administrativă și politică a acestui spațiu. Proximitatea orașului Buzău și-a pus amprenta asupra dezvoltării localității prezentate, autorii reliefând influența benefică a urbanului în ceea ce privește dezvoltarea edilitară.

În Cernătești sunt de interes pentru a fi vizitate: Rezervația naturală botanică Dealul cu Liliac (3 ha), din Muchea Sapocii (Seringa Vulgaris), singura de acest fel din județul Buzău, care în timpul înfloritului oferă impresii de neuitat; Monumente istorice de importanță locală, precum: – Biserica din lemn din satul Băiești – 1842; – Crucea lui Parlat – 1802 – troița din satul Zărnești-Slănic; „Cetățuia” sau „zidul mut” din Cernătești, care după părerea specialiștilor ar fi urmele unei bisierici din prima perioadă a introducerii creștinismului; Cele două stațiuni meteorologice și de studii pentru combaterea eroziunii solului de pe Valea cu Drum din Aldeni sau moara din Cernătești – cea mai mare din această parte a județului.

Ca obiecte de patrimoniu merită să fie văzute: Patul ornamental aflat în proprietatea cetățeanului Nelu Soare care provine de la o veche familie boierească și în care ar fi dormit o noapte și domnitorul Alexandru Ioan Cuza; Covorul păstrat de familia Nelu Anghel – o scenă istorică reprezentând momentul când turcii închină steagul în fața Regelui Carol I aflat în fruntea unui mare grup de generali români și ruși (1877-1878).

Recomandăm autorilor ca, la o viitoare ediție, să illustreze lucrarea cu hărți și obiective de interes și, desigur, cu fotografiile ale personalităților care au contribuit din plin la faima acestei așezări buzoiene.

PROFESORUL MIHAI MAXIM – Scriitor și Diplomat

Ion Constantin

Pe 20 ianuarie 2025, la Centrul Cultural Mihai Eminescu din capitală, într-un cadru festiv deosebit ocazionat de împlinirea vârstei de 85 de ani, distinsul colaborator al revistei „Periscop”, Profesorul Mihai Maxim și-a lansat cea mai recentă carte - *La porțile Neuitării*, Casa Editorială Floare Albastră, București, 2024.

Licențiat al Facultății de Filologie, secția limba rusă - limba română de la prestigioasa Universitate din Iași (1963) și al Facultății de Limbi romanice de la Universitatea din București, secția limba franceză - limba română (1973), Mihai Maxim a unit cele două mari literaturi, aparent linii paralele, prin teza de doctorat *Maxim Gorki și literatura franceză*, susținută în 1986 și rămasă o lucrare de referință în literatura comparată.

Traducător, romancier și prolific ziarist cultural, Mihai Maxim a valorificat la maximum prezența îndelungată în spațiul de limbă rusă, selectând și traducând în limba română cărți de mare interes pentru cititorul român precum *Viața intimă a lui Hitler*, de G. Hlebnicov (Editura Semne, 1997), *Atentat la președinte*, de A. Voronin (Editura Paideia, 1999), *Noi*, de E. Zamiatin (Editura Paideia, 1999), *Confesiunile Verei Davâdova, iubita lui Stalin* (Editura Paideia, 2003), *Mareșalul Malinovski, ostașul Patriei* (Editura Paideia, 2003), *O mie și una de zile din viața lui Hrușciiov* (Editura Paideia, 2012), *Scutul de speranță* (Editura Semne, 2015), *Fereastră spre altădată* (Editura Semne, 2017 - Premiul Uniunii Scriitorilor din România în 2017), *Egoismul unui vis* (Editura Semne, 2019), *Tablouri în miniatură* (Editura Semne, 2020), *Jocul cu focul* (Editura Semne, 2021). De asemenea, poate fi amintită traducerea romanului de spionaj *KGB în smoching*, de Valentina Malțeva (Editura Historia, 2006).

În cadrul lucrărilor traduse se prezintă fața hidoasă a unor monștri ai istoriei - Hitler, Lenin, Stalin, versus geniul lui Dostoievski, dar și momente cruciale din istoria URSS, precum rolul mareșalului Malinovski în înfrângerea Germaniei sau politica controversată a lui Hrușciiov - de la încercarea de destindere prin vizita în America, la criza rachetelor din 1962. Și-a prefațat cărțile traduse și le-a însoțit cu note explicative, adevărate incursiuni literare.

Grație activității publicistice prolifică desfășurate, Mihai Maxim a fost primit în Uniunea Scriitorilor din România în anul 2006 și în Uniunea Ziariștilor Profesioniști din România în anul 2014. Cu timpul însă a simțit nevoia de a

aborda și alte modalități de exprimare artistică: „Din 2006 înapoi, consacratul și talentatul traducător literar Mihai Maxim începe să fie bântuit de gândul unui alt gen de traducere. Unul și mai greu și mai lunecos decât traducerea din operele unor scriitori străini. Traducerea sentimentelor și a gândurilor proprii, a experiențelor trăite în particular, expunerea lor în limbajul universal al trăirilor resimțite nelămurit sau pregnant de către toți cititorii săi, fiecare în felul său”, după cum observă publicistul Ovidiu M. Curea în *Prefața* la volumul *Tablouri în miniatură*.

Adevărata carte de suflet a autorului este romanul *Satul de sub ape*, publicat în anul 2004 și care evocă satul natal, rămas doar în sufletele locuitorilor săi pentru că drumurile, casele, pământurile au fost acoperite de apele Prutului în spatele barajului de la Stânca-Costești. Pentru realizarea acestui lac de 59 de kilometri pătrați, al doilea lac de la noi ca întindere, după cel de la Porțile de Fier - spre comparație, lacul Bicaz are 33 de kilometri și a acoperit 22 de sate - dat în folosință în 1978, România a fost nevoită să strămute șapte sate, iar Republica Moldova, unsprezece. Dată fiind necesitatea lucrării, vecinătatea cu Basarabia noastră, nevoia de electricitate, de irigații etc., aceste strămutări au rămas dureri înăbușite în zona înțelegerii consensuale - și lumea s-a mulțumit cu dobânda faptei: o hidrocentrală, un splendid loc de agrement, un bogat bazin piscicol etc. Romanul lui Mihai Maxim descrie, nu deplânge, oamenii sunt în centrul atenției, mormintele strămutate din satul cel vechi, părinții, înțelepții comunității, biografiile tinerilor ce se afirmau, locurile pe unde au ajuns fiecare.

Primul volum de publicistică, *Tablouri în miniatură*, apare în 2020 la Editura Semne și strânge texte publicate începând cu anul 2004 în revistele „Historia”, „Hyperion”, „Lucașăru de dimineață”, „Ateneu”, „Neuma”, „Caligraf”, „Plumb”, „Flacăra lui Adrian Păunescu”, „Rotonda valahă”, „Lucașăru de seară”, „Observatorul din Toronto”, „Astralis”.

În cel de-al doilea volum al său de publicistică, *La porțile neuitării*, Mihai Maxim antologhează o seamă de studii și articole care au decorat cu numele său reviste literare românești din țară și din lume. Deosebit de expresiv și emoționant este începutul antologiei, întruchipat printr-o complementaritate : „Măinile mamei” - „Brațele tatei” și care transferă întreaga antologie către sine, fixează un început care este al devenirii sale ca om din părinți. Partea tatălui din aceste amintiri se constituie într-o veritabilă evocare epică a anilor de după ultimul război mondial, cu venirea luptătorilor de pe front, efortul lor de readaptare la viața

tihnită a satului, incompatibilitatea dintre lupta îndârjită și înfrângerile ideologice ce li se pregătesc. Aceste amintiri din bătrâni și din propria tinerețe ale autorului se împletesc cu studii, aride oarecum, de arhivă și cu acele informații dobândite de-a lungul anilor ce sunt nu numai interesante, dar și oarecum șocante prin impactul de noutate. Așa află, de exemplu, cititorul român că fostul ocnaș, genialul Dostoievski, a fost logodit pentru o scurtă perioadă de timp cu o tânără de os domnesc - stră-strănepoată a lui Matei Corvin, ai căror urmași s-au strămutat în secolul XV în Lituania, de unde prin familia Glinski s-au înrudit cu țarii ruși.

Pe bună dreptate, prefațatorul cărții, reputatul eminescolog Nicolae Georgescu fixează personalitatea lui Mihai Maxim sub genericul *Literatură și diplomatie* și subliniază că autorul este un artist al portretului literar prin care ne oferă delicate camee ale unor oameni ca Ileana Vulpescu, Vasile Chinschi, Eugen Doga, Victor Crăciun, Nicolae Dan Fruntelată, Leonida Lari, Mihai Novicov, Florin Piersic, Corina Chiriac, Emil Pinghircu.

„Abordările acestea – apreciază criticul citat - se definesc drept literatură veritabilă, de foarte bună calitate, ținând de un clasicism afișat al trăirii și expresiei care este necesar oricând, în orice fel de întocmire a hărților literare în genere, pentru asigurarea echilibrului, a siguranței, a păstrării frumosului în limitele adevărului”.

„PERISCOP” VĂZUT DE CITITORI

Redacția

Nr. 3-4 (67-68) Anul XVII/iulie-decembrie 2024, dedicat în bună parte aniversării unui sfert de veac de la înființarea Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și în Retragere din Serviciul de Informații Externe, a generat numeroase reacții și comentarii în rândul cititorilor noștri. Cele mai multe au fost exprimate verbal, în contacte directe cu membri ai Colegiului de redacție sau ai Consiliului Director al Asociației. Alți cititori au ținut să-și exprime opiniile în diverse publicații de specialitate.

1. Astfel, un vechi prieten al revistei, scriitorul **Ion Andreiță**, sub titlul *Aniversară* publică un articol pe trei coloane în revista „*Flacăra lui Adrian Păunescu*” (Nr. 47/6-12 decembrie 2024), din care cităm: „*Consecvență profilului specific asumat, publicația păstrează teme și rubrici tradiționale, alături de subiecte și vectori noi, precum Servicii secrete, Cultura de securitate, Cultura politică, Analize politico-strategice, Memorialistică, Arhiva Periscopului, Mozaic cultural, Cuvânt de învățătură*”.

După o relatare succintă privind istoricul și importanța înființării Asociației, autorul menționează câteva dintre articolele care i-au reținut atenția: „CIA și Donald Trump în mandatul la Casa Albă” („*o pertinentă analiză a raporturilor dintre președintele Trump – în primul mandat – și serviciile de securitate*”), „Fantomele rusești încă bântuie prin Europa”, „Perfizii trădători ai Perfidului Albion”, „Summit crucial al NATO la Washington” („*o valoroasă analiză politico-strategică*”), „Polonia și Rusia – aceeași familie, niciodată frați” („*un amplu și sever documentat studiu*”). Autorul menționează, de asemenea, documentele publicate sistematic în capitolul Arhiva Periscopului, dar și aricolul „Veteranii se mărturisesc” (cap. Memorialistică), despre care scrie: „*Căutate sunt de cititori și articolele ce relatează despre isprăvile spionilor noștri, când nemaifiind secrete sunt aduse la cunoștința publicului larg, dovadă a competenței și eficienței acelor compatrioți care, anonimi, pe un front invizibil și periculos, acționează pentru binele țării (adeverind zicerea „toată lumea privește, dar numai spionii văd”)*”.

În concluzie, consemnează Ion Andreiță, „*cu acest număr, revista Periscop încheie cu succes anul 2024, pășind cu demnitate și siguranță în noul an*”.

2. *Gazeta Vâlceană* din 17 decembrie 2024 publică, sub semnătura domnului **Valentin Mateescu**, articolul intitulat **Veteranii din spionajul românesc scot un Periscop fără fake news**, din care spicuim:

„De la bun început, mărturisesc că, atunci când intru în posesia unui nou număr al acestei reviste îmi place să dau pagină după pagină încercând să găsesc cele mai interesante articole, privite din perspectiva mea, desigur. Nu prea reușesc să răsfoiesc pentru că mă opresc să citesc mai mult și tot mai mult din aproape toate articolele! De fiecare dată prefer să „intru” direct în revistă pentru a mă bucura de surpriza descoperirilor pe care urmează să le fac în interiorul revistei. Și iată doar unele dintre temele foarte interesante pe care le-am găsit în acest cel mai proaspăt număr al revistei (Nr. 3-4, respectiv 67-68 din toți cei 17 ani de existență)”.

Autorul menționează mai multe articole, însoțite de câte un comentariu propriu: „Militarii români – un simbol național”, „Respect profesioniștilor de pe frontul nevăzut” (semnat de juristul vâlcean Adrian Bușu), „CIA și Donald Trump în mandatul la Casa Albă”, „Procesul optanților unguri – un conflict juridic internaționalizat, rezolvat acum un secol”, „Un român pierdut în gulagul sovietic”, „Summit crucial al NATO la Washington”, „Nixon la București” și „Viața Maicii Domnului – o sinteză pentru omul grăbit”, pentru ca în final să ajungă la următoarele concluzii:

„Ceea ce trebuie subliniat este faptul că revista Periscop, în toate numerele ei, nu numai în actualul, abordează cu maximă seriozitate teme de interes (uneori chiar sensibile) din activitatea de intelligence, fără a încerca să trateze subiecte de tip „șoc” și „senzațional” cu care unele dintre sursele media din zilele noastre ne „inundă” din ce în ce mai mult!

În plus, nu avem cum să nu specificăm și faptul că, în paginile acestei reviste sunt prezentate informații din surse credibile, atent documentate, verificate și selecționate, într-o lume în care parcă informațiile de tip fake news au ajuns să „facă legea”.

Apreciem că și acest număr din Periscop este unul care nu ar trebui să lipsească din bibliotecile românilor care doresc să se informeze din surse credibile cu privire la probleme sensibile. De aceea, celor care trudesc pentru apariția neîncetată a revistei nu le putem transmite decât că așteptăm cu interes aparițiile viitoare ale acestei publicații!”

3. La rubrica „*Însemnări*”, revista „*CADRAN. Jurnal mureșean*”, publicație lunară „pentru minte, inimă și literatură”, ce apare la Tg. Mureș sub egida Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România, a oferit un spațiu, în numărul 2 (64) din februarie 2025, prezentării câtorva gânduri despre revista noastră. Sub titlul *Revista „Periscop” – o sursă de a ne cunoaște istoria*, domnul **Vasile Bota** consemnează următoarele:

„Într-o perioadă de tranziție fără sfârșit, în care a discuta despre patriotism intervine riscul de a fi considerat extremist, mai există români care vin cu

argumente despre o adevărată istorie a românilor, despre anonimi care au luptat pentru suveranitatea și demnitatea neamului nostru.

Cu sprijinul domnului colonel G.Pop, am avut șansa de a intra în posesia ultimului număr al revistei „Periscop” (Nr. 3-4/ iulie – decembrie 2024), publicație trimestrială a „Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și Retragere din cadrul Serviciului de Informații Externe” (SIE) - director I. Popa, redactor șef A. Botez, cu un colegiu de redacție format în majoritate cu ofițeri superiori, generali sau colonei, dar având și consultanți și colaboratori personalități marcante din domeniul istoriei, economiei și politicii, oameni cu multă carte și experiență în aceste domenii.

Editată în condiții grafice de excepție, revista este structurată pe mai multe capitole: Editorial, ACMRR – 25 ani, Servicii Secrete, Cultură și Securitate, Cultură politică, Analize Politico- Strategice, Memorialistică, Arhiva „Periscop”, Mozaic Cultural, Cuvânt de Învățătură, toate materialele fiind publicate sub deviza *Punem țara înaintea de orice, datorită înainte de propria persoană, mândri de tot ce facem pentru țara noastră.*

Practic, rămâi captivat de mulțimea informațiilor, despre activitatea unui serviciu misterios, pentru majoritatea dintre noi, despre trădători de neam și țară, despre cei care au vândut averea României, sau au distrus ceea ce nu s-a putut înstrăina. Din nefericire, o parte dintre informațiile care au ajuns la decidenții politici au fost folosite în interese proprii.

Având în vedere că printre autorii articolelor publicate sunt și mureșeni, ofițeri sau istorici, am reținut în mod deosebit pe Profesorul Universitar Emerit dr. Ioan Sabău-Pop, avocat de talie internațională, mare patriot, care, în numărul amintit, publică materialul „Procesul optanților unguri – un conflict politic internaționalizat, rezolvat acum un secol“, care cuprinde date istorice documentate, cu scopul de a scoate în evidență, în atenția publicului, un important și semnificativ moment al strădaniei tânărului stat român, după 1918, de a se alătura progresului european, de a consolida și a statornici într-o proiecție viitoare, spiritul epocii așezărilor de pace pe ruinele rămase după dramatica conflagrație mondială.

O altă personalitate de origine mureșeană, general (rtg) Petru Neghiu, președinte de onoare al „Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și Retragere din cadrul Serviciului de Informații Externe” (SIE), în capitolul „Mozaic Cultural”, publică un captivant material, cu titlul „Din ziare adunate, mărturiile comunismului”, un remember despre câteva dintre preocupările presei înainte de anul 1990.

Autorul evidențiază și aspecte pozitive din aceea perioadă, încheind articolul cu un citat din Petre Țuțea – „*Să dăm Cesarului ce este al Cesarului!*”, cu

referire la ocrotirea nației române în acea perioadă. Domnia sa mai amintește de împlinirea a doi ani de la fabricarea în țara noastră a primului avion cu reacție pentru pasageri, fiind prima țară din lagărul socialist, după URSS, care a produs un astfel de aparat de zbor.

Până una alta, frați români de pretutindeni, despre patriotism se poate vorbi și bine".

SPORTUL – CAPITOL LUMINOS...

Ioan C. Popa

După handbal, tenis, natație, gimnastică și atletism, este timpul să vorbim și despre fotbal, care continuă să fie „sportul rege” în toată lumea.

România a avut întotdeauna fotbaliști talentați: mai întâi în perioada interbelică, apoi în deceniile șase-opt, epocă în care nume sonore au încântat sute de mii sau chiar milioane de iubitori ai acestui sport: Nicolae Dobrin, Gheorghe Constantin, Ion Pârcălab, Florea Dumitrache și mulți, mulți alții. Din epoca mai recentă, situată la intersecția dintre secolele XX și XXI, am ales pe Helmut Duckadam și Gheorghe Hagi, la care ne vom referi în continuare.

Helmut Duckadam – „Eroul de la Sevilla”

Născut pe 1 aprilie 1959, la Semlac, județul Arad, Helmut Duckadam a început să joace fotbal în 1975, la Gloria din Arad. Până în 1983, când s-a transferat la Steaua București, a mai evoluat la UTA (1977 și 1978-1983) și Constructorul Arad (1977-1978).

A devenit „Eroul de la Sevilla” în finala Cupei Campionilor Europeni din 1986, când a reușit să apere patru lovituri consecutive de departajare în succesul Stelei în fața Barcelonei (2-0). „Apără Duckadam!” exclama cu admirație și uimire crainicul televiziunii în fața acrobațiilor miraculoase ale portarului român. *„El a făcut ceva incredibil în fotbalul mondial și a dat o mândrie țării, oamenilor”*, avea să spună mai târziu Ladislau Boloni, colegul său de generație. Performanța de atunci l-a făcut să intre în Cartea Recordurilor. Duckadam a apărut de două ori și poarta naționalei României.

De-a lungul timpului, Helmut Duckadam a fost supus la nu mai puțin de șapte intervenții chirurgicale, toate acestea fiind realizate în România: 1986, 1998, 2004, 2009, 2012, 2012 și 2024.

În anul 1986, în timp ce se afla la un foc de tabără cu prietenii la Arad, Helmut Duckadam a alunecat pe iarbă și a căzut pe brațul drept. Mâna i s-a învinețit și a fost transportat de urgență la spital. Diagnosticul a fost unul cât se poate de dur: un cheag de sânge îi bloca circulația. A fost transferat la Spitalul Militar din București și a fost operat de dr. Vasile Căndea. Doctorul l-a avertizat că după circa 10 ani va avea nevoie de o nouă intervenție chirurgicală la braț. A fost operat din nou la mână după 12 ani. În 2004 a suportat o operație la genunchi, la

cel stâng, unde a acumulat lichid și a fost nevoit să ajungă la bisturiu. În anul 2009 a fost supus la cea de-a treia intervenție la braț. În luna septembrie 2012, episodul din 1986 s-a repetat, un alt cheag de sânge i s-a deplasat și îi bloca circulația brațului, pe când se afla la Constanța. A fost dus la spital și a fost operat. La doar câteva zile distanță, după un set de analize, a aflat că va fi nevoie de o nouă operație. Această intervenție urma să fie cea mai complexă, a durat 9 ore. Ultima operație a lui Duckadam a avut loc în 2024, pe 16 septembrie, la Spitalul Universitar.

În cariera de fotbalist, Helmut Duckadam a câștigat două titluri de campion alături de Steaua, în sezonul 1984-1985, respectiv 1985-1986. De asemenea, Duckadam a fost nominalizat la câștigarea Balonului de Aur, în 1986, când s-a clasat pe locul 8.

În iunie 1998, Helmut Duckadam a făcut parte, ca invitat special, din mica delegație a președintelui României, Emil Constantinescu, într-o vizită în Franța. Cu această ocazie, a fost prezent în tribunele stadionului din Lyon, la primul meci al echipei noastre naționale la campionatul mondial de fotbal, câștigat cu 1-0 împotriva Columbiei.

Fiind prezent și eu în delegație, a doua zi după meci am petrecut vreo două ore la o cafea cu Duckadam la un băruleț de pe malul Ronului. Întrucât am mai scris despre acest episod („Cu Duckadam la Campionatul mondial de fotbal” – *Curierul de Vâlcea*, 9 iunie 2016; *Flacăra lui Adrian Păunescu*, 10-16 iunie 2016), mă opresc doar la momentul final.

Aflând că suntem din România, iar în persoană se află chiar eroul de la Sevilla, patroana barului a fost atât de impresionată încât ne-a cerut permisiunea să ne ofere, *din partea casei*, o șampanie franceză, la care a adăugat și niște jumărele bine garnisite. *Ee, nu-mi vine să cred*, a exclamat Duckadam. *Parcă știu că sunt ardelean*.

Apoi, la final: *Am călătorit și am văzut multe la viața mea. Așa ceva, însă, nu mi s-a mai întâmplat niciodată*.

Duckadam s-a stins din viață la 2 decembrie 2024, la Spitalul Militar, unde a fost internat din cauza unor dureri de spate. Decesul său, la vârsta de 65 de ani, a provocat un val de reacții în toată lumea sportivă și în rândul iubitorilor de fotbal. Gheorghe Hagi: *„Astăzi este o zi tristă, am pierdut un coleg care ne-a oferit tuturor speranța că putem fi cei mai buni. Mulțumim, Helmut, pentru toate momentele frumoase! Legendele nu mor niciodată! Mereu în inima noastră!”*

Pe 1 aprilie 2025, când Helmut ar fi împlinit 66 de ani, soția sa Alexandra a anunțat că în memoria soțului va organiza un turneu de fotbal „Duckadam” pentru copii.

Gheorghe Hagi – o legendă a fotbalului românesc

Fiind foarte bine cunoscut, atât ca jucător, cât și ca antrenor și formator de tineri fotbaliști, cititorii nu au nevoie de o prezentare mai detaliată. Vom puncta doar câteva momente.

În timpul în care juca în Turcia, la Galatasaray, a făcut parte, ca *invitat personal*, din delegația oficială care l-a însoțit pe președintele României, Emil Constantinescu, în cadrul unei vizite efectuate la Ankara și Istanbul (6-7 iulie 1999). În ziua de 7 iulie, desfășurată în întregime în orașul de pe Bosfor, a avut loc o întâlnire importantă cu oamenii de afaceri turci și români. Au rostit alocuțiuni președinții Emil Constantinescu și Suleyman Demirel, apoi miniștrii de resort, apoi, oameni de afaceri, iar la sfârșit i s-a dat cuvântul și fotbalistului Gheorghe Hagi. Un ropot de aplauze a izbucnit din partea tuturor participanților, dovadă elocventă a simpatiei incredibile de care se bucura marele fotbalist român. Ca participant direct și la această vizită, am putut remarca modestia, decența și discreția fotbalistului Gheorghe Hagi, care pe tot parcursul zilei a acceptat cu bunăvoință să facă zeci de fotografii cu membrii delegației, dornici să le ducă acest *trofeu* copiilor de acasă.

În acest an, Gheorghe (Gică) Hagi a împlinit 60 de ani și a fost decorat de Președinția României cu **Ordinul Național „Steaua României” în grad de cavalier**.

La 8 ani de la retragerea din activitatea de fotbalist profesionist, Gheorghe Hagi a decis să înființeze clubul de fotbal **Viitorul Constanța** (astăzi **Farul**), implicit „Academia de fotbal” care îi poartă numele.

La împlinirea vârstei de 60 de ani, ziariștii francezi i-au consacrat ample cronici elogioase: *„Are zeci de tineri jucători formați la Academie. Fotbaliștii și-au găsit cluburi în prima ligă profesionistă din România, mulți dintre ei devenind căpitani de echipă. Nouă dintre aceștia, inclusiv fiul lui Hagi, Ianis, în vârstă de 26 de ani, au ajutat echipa națională să se califice la EURO 2024, mobilizând suporterii din spatele Tricolorilor pentru prima dată în ultimii ani”*, au notat jurnaliștii de la france24.com.

La 26 martie, fotbalistul a lansat o carte autobiografică la Academia de Studii Economice din București, unde au fost prezente mai multe personalități din fotbalul românesc. Despre motivele acestei scrieri („*Hagi - Drumul meu*”),

autorul a mărturisit: „*Aceasta nu este o simplă autobiografie, ci este povestea mea care a început în urmă cu 60 de ani. Este despre iubirea pentru fotbal, despre încredere și despre curajul de a visa. Fiecare pas, fiecare victorie și fiecare înfrângere m-au învățat să fiu mai puternic, mai dedicat și mai pasionat de tot ceea ce fac!*”

Gheorghe Hagi a rămas și rămâne nu doar un mare animator al fotbalului, dar și un susținător preocupat de soarta sportului românesc în general. Una din multele sale declarații recente este edificatoare: „*Sportul este un segment social, dacă dispare, ce ne facem? Sportul, educația, școala dezvoltă viitorul de mâine, sunt foarte importante. Noi, în zona noastră, am dovedit că se poate, am demonstrat-o acum doi ani. Trebuie să fie permanent. Afară, de aceea fotbalul s-a dezvoltat. Toate echipele din România sunt pe minus, toate cluburile concureau cu cele mari, acum nu mai avem buget. Ele s-au dezvoltat, au ajuns la un miliard, noi la zece milioane. Vorbim să ne batem cu cei mari...cum? Acolo trebuie reflectat. Foarte mult trebuie reflectat în Palatul Victoria, ce facem cu sportul din România? E o obligație*”.

CUVÂNT DE ÎNVĂȚĂTURĂ

1925-2025: UN VEAC DE EXISTENȚĂ A PATRIARHIEI ORTODOXE ROMÂNE

Petru Neghiu

Evenimentul este pe larg abordat și comentat în primul rând pe canalele media ale Patriarhiei Ortodoxe Române. Redăm în continuare câteva fragmente din articolele apărute în cotidianul „LUMINA”, care evocă ecoul acestui eveniment în presa vremii.

„Anul 1925 este foarte important pentru istoria Bisericii Ortodoxe Române, pentru că Biserica noastră a fost ridicată la rang de Patriarhie. În acest an s-a desfășurat un amplu proces de înființare a Patriarhiei Române, ce s-a bucurat de spații ample în presa vremii.

Momentele centrale ale anului 1925 legate de Patriarhia Română sunt: 4 februarie – Sfântul Sinod a hotărât ridicarea Bisericii Ortodoxe Române la rang de Patriarhie; 12 și 17 februarie – cele două camere ale Parlamentului României adoptă proiectul de lege, propus de Guvern, pentru ridicarea Bisericii Ortodoxe Române la rang de Patriarhie; 23 februarie – legea este promulgată de Regele Ferdinand I - 25 februarie; legea este publicată în Monitorul Oficial; 30 iulie – Patriarhia Ecumenică de la Constantinopol trimite tomosul pentru recunoașterea Patriarhiei Române și la 1 noiembrie au loc investirea și întronizarea **primului Patriarh, Miron Cristea**. Astfel, se încheie procesul, derulat pe parcursul anului 1925, de înființare a Patriarhiei Române.

Ziarele vremii arătau că prin acest act era afirmată demnitatea noastră națională și mai ales suveranitatea României. Statutul de Patriarhie al Bisericii Ortodoxe Române era văzut ca o validare a autocefaliei ei și o creștere în importanță a Bisericii noastre la nivel panortodox, dar și în relațiile internaționale cu alte confesiuni creștine.”

Ziarul „*Universul*” sublinia, într-un amplu editorial din 7 februarie 1925, că ridicarea la rang de Patriarhie a Bisericii Ortodoxe Române îi oferea o mai mare autoritate și influență în lumea ortodoxă: „Actul istoric al Sfântului Sinod are o însemnătate deosebită nu numai pentru noi, românii, dar și pentru întreaga ortodoxie creștină”.

În continuare se subliniază și rolul pe care-l va juca Biserica Ortodoxă Română prin noul statut de Patriarhie la nivelul Ortodoxiei universale: „Patriarhia românească este o nouă putere chemată să colaboreze cu celelalte la înaintarea spirituală a popoarelor de sub oblăduirea Bisericii din Răsărit”. Ridicarea Bisericii noastre la rang de Patriarhie „nu este nici o simplă mantie decorativă, înălțare protocolară a supremei demnități sacerdotale din București, ci este un eveniment istoric, cu înțeles adânc, în vârtejul preocupărilor grave ale ceasului de acum. Aceasta e nobila interpretare ce trebuie să se dea faptului istoric al Sfântului Sinod” din 4 februarie 1925. Același text insistă și pe dreptul istoric al Ortodoxiei românești de a avea o Patriarhie: „Biserica noastră avea dreptul la înălțare, prin jertfele și contribuțiile ce le-a adus, în decursul istoriei, întru neștirbirea prestigiului Bisericii din Răsărit”. Se arată că „istoria neamului românesc se confundă aproape în negura veacurilor cu istoria însăși a Bisericii noastre, căreia Voievozii i-au dat întotdeauna însemnătatea ce trebuie să o aibă într-un stat creștinesc. Astfel stând lucrurile, e logic ca evenimentul să ia proporțiile unei sărbători naționale, unei îndreptățiri firești a străduințelor, pe calea spirituală, ale neamului românesc”.

„Universul”, publicație etalon a presei românești interbelice și, alături de acest ziar, alte publicații cu tiraj național (de exemplu „Adevărul” și „Dimineața”) din epocă au marcat acest moment cu articole ample în care subliniau importanța acestui eveniment.

În presa din 1925 regăsim texte pline de mândrie națională, care subliniază că acordarea statutului de Patriarhie Bisericii Ortodoxe Române este un simbol al maturității și independenței României. Prin acest act se reafirma apartenența României la spațiul Ortodoxiei universale și la tradițiile religioase ale spațiului central sud-estic european.

Ridicarea Bisericii Ortodoxe la rang de Patriarhie era descrisă ca o reîntărire a legăturii între Stat și Biserică, instituții cheie pentru Regatul României. Se sublinia că această realizare era o împlinire a eforturilor bisericești depuse în decursul timpului pentru autocefalia Bisericii Ortodoxe Române, care acum era întărită și consolidată prin apariția pe harta Ortodoxiei a Patriarhiei Române.

Publicațiile epocii arătau că înființarea Patriarhiei Române este o realizare foarte importantă

în cadrul procesului de modernizare a statului român și de consolidare a instituțiilor sale. Acest eveniment era perceput ca un pas important pentru România în consolidarea imaginii sale ca stat suveran și respectat în Europa.

În presa religioasă și în publicațiile populare, acest moment a fost perceput ca o binecuvântare divină pentru națiunea română și ca o întărire a rolului Bisericii Ortodoxe Române în educația morală și religioasă a poporului.

În 1925, presa românească a reflectat ridicarea Bisericii Ortodoxe Române la rangul de Patriarhie ca un *eveniment național de cea mai mare importanță*. Acest moment a fost văzut ca un *simbol al afirmării națiunii române pe plan religios, social și internațional, fiind apreciat ca o recunoaștere a prestigiului și autorității Bisericii Ortodoxe Române*.

Rămânând în aceeași zonă de interes, notăm că tot în acest an, 2025, Biserica Ortodoxă aniversează 1700 de ani de la „Sfântul și Marele Sinod” de la Niceea.

Cităm din ziarul „Lumina”:

„În anul 324, împăratul Constantin cel Mare l-a învins pe împăratul Liciniu, fostul său cumnat și co-semnatar al Edictului de la Milano, care însă după anul 313 a relansat persecuțiile împotriva creștinilor în partea de Răsărit a Imperiului Roman. În acel an, Constantin a devenit împărat peste tot Imperiul Roman și s-a instalat la Nicomidia, din Asia Mică, în capitala stabilită în Răsărit de împăratul Dioclețian. Îndată după ce s-a instalat aici, împăratul Constantin cel Mare a luat cunoștință de tulburările provocate de erezia lui Arie în cea mai mare parte a bisericilor din Răsărit, tulburări față de care a luat imediat măsuri. În acest sens, el l-a delegat pe Episcopul Osius de Cordoba să meagă în Egipt ca să încerce să restabilească acolo pacea.

Misiunea lui Osius nu a avut succes și atunci împăratul a trimis, la sfârșitul anului 324, o scrisoare adresată atât Episcopului Alexandru al Alexandriei, cât și lui Arie, prin care considera că neînțelegerea dintre cei doi ar fi pornit mai mult de la niște cuvinte. În concluzie, împăratul le recomanda celor doi: „Așa stând lucrurile, se cuvine în egală măsură ca fiecare dintre voi să dea celuilalt iertare, urmând, totodată, ca prin asta fiecare să primească și de la mine dreptul îndemn pe care, ca un împreună-slujitor, eu i-l voi da”.

Cum scrisoarea adresată Episcopului Alexandru și lui Arie nu a avut nici un ecou, împăratul a adresat, la începutul anului 325, o scrisoare către toți ierarhii din Imperiul Roman, pe care i-a invitat să participe la un sinod. Din această scrisoare reiese că inițial acest sinod a fost programat să aibă loc în localitatea Ancira, din provincia Galatia, dar împăratul a intervenit: „Ni s-a părut acum, din mai multe motive, că este mai bine ca acesta să se întrunească în cetatea Niceea, din Bitinia” (azi Iznik, în Turcia).

Cetatea Niceea era mai aproape de Nicomidia, astfel că împăratul putea mai ușor să participe la unele ședințe ale sinodului, precum și să se achite de sarcinile sale politice. Sinodul I Ecumenic s-a desfășurat în sala mare a palatului

imperial de vară de la Niceea, între 20 mai și 25 iulie 325, iar președintele acestei adunări a fost Episcopul Eustatie al Antiohiei.

Ședința de inaugurare a acestui sinod s-a desfășurat în prezența împăratului Constantin cel Mare, care a fost salutat pe scurt de către Episcopul Eustatie. După aceea, împăratul a ținut o scurtă cuvântare în limba latină, deși Eusebiu de Cezareea afirmă că acesta cunoștea și limba greacă folosită la sinod, începând cu cuvintele: „Era dorința mea cea mai arzătoare să mă pot cândva bucura de prezența voastră aici, dragi prieteni!”. Apoi, făcând referință la „vrajba ascunsă în sânul Bisericii lui Dumnezeu”, afirma că aceasta „este mai înspăimântătoare decât războiul sau decât o bătălie, oricât de cumplită s-ar dovedi ea”. În încheierea cuvântării sale, împăratul îi îndemna pe sinodali cu cuvintele: „Așadar, nu mai zăboviți, prietenii mei, cei care sunteți totodată vrednici slujitori ai lui Dumnezeu, Stăpânul nostru, al tuturor, și Mântuitorul nostru! Începeți prin a scoate pe loc la vedere pricinile neînțelegerii voastre și despovărați-le, sub semnul păcii, de cătușele ambiguității”.

Urmare invitației împăratului, reprezentanții celor două grupări în disputa legată de erezia arianismului au început să susțină fiecare punctul său de vedere și să-i condamne pe adversari ca eretici. Când spiritele s-au mai calmat, s-a propus să se elaboreze un proiect de text, prin care să fie afirmată învățătura cea dreaptă privind Persoana Mântuitorului Iisus Hristos în relația sa cu Dumnezeu-Tatăl, propunere care să fie supusă aprobării sinodului. Ca urmare, au fost propuse mai multe astfel de texte, unul de Episcopul Eusebiu de Cezareea, și altul probabil de către Episcopul Osius de Cordoba. Reținem că Episcopul Eusebiu a precizat că textul prezentat de el era folosit ca mărturisire de credință în Biserica lui. Sfântul Atanasie cel Mare mărturisește că după propunerea de a introduce în textul care urma să fie adoptat termenul „de o ființă” care nu exista în Sfânta Scriptură, adepții lui Arie au început să caute texte biblice care să combată acest temen. În sfârșit a fost adoptat un text, cu votul majorității episcopilor și cu acordul împăratului. Textul respectiv, sau definiția dogmatică adoptată de Sinodul I Ecumenic, este:

Credem, întru Unul Dumnezeu, Tatăl Atotțiitorul, Făcătorul tuturor celor văzute și nevăzute.

Și întru Unul domn Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, născut din Tatăl, Unul născut, adică din ființa Tatălui, Dumnezeu din Dumnezeu, lumină din lumină, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, născut nu făcut, de o ființă cu Tatăl, prin Care toate s-au făcut, cele din cer și cele de pe pământ.

Care pentru noi oamenii și pentru a noastră mântuire, S-a pogorât și S-a întrupat, S-a făcut om, a pățimit și a înviat a treia zi, S-a înălțat la ceruri, și va veni să judece viii și morții.

Și întru Duhul Sfânt.

Biserica sobornicească și apostolică îi anatemizează pe cei care spun: era cândva când nu era, și că: înainte de a Se naște nu era, și că S-a făcut din nimic, sau că Fiul lui Dumnezeu este din altă esență sau ființă, afirmând că el este creat,

ori supus schimbării și stricăciunii, pe aceștia îi anatemizează Biserica sobornicească și apostolică”.

Textul acesta a constituit baza pentru forma actuală a primelor șapte versete ale Credo-ului (Crezul) practicat până astăzi în Biserică.

După combaterea ereziei lui Arie și adoptarea mărturisirii ortodoxe a adevărilor de credință contestate de acesta, s-a trecut la problema datei Paștilor. Hotărârea luată de Sinodul I Ecumenic în legătură cu serbarea de către toți creștinii a Sfințelor Paști o găsim în cuvântarea împăratului adresată tuturor Bisericilor, la încheierea acestui sinod.

Cu privire la această temă, împăratul afirmă că el însuși a recomandat „această idee agerimii voastre – ca o rânduală ce se ține într-un singur fel și întru bună înțelegere la Roma, în Italia și în toată Africa, în Egipt, în Hispania, în Galia, în Britania, în întreaga Eladă, în diocesele Asiei și Pontului și în Cilicia, să capete și chibzuita voastră încuviințare”.

Tot la Niceea s-a hotărât că Episcopul Alexandriei urma să comunice în fiecare an data exactă a Paștilor, pentru că acest oraș era recunoscut drept cel mai important centru de cercetări astronomice din acea vreme. În rezumat, criteriile de calculare a datei Sfințelor Paști sunt: prima duminică după luna plină, care urmează echinocțiului de primăvară, iar dacă acea duminică se suprapune cu Paștile iudaice, atunci sărbătoarea creștină se amână cu o săptămână.

Cu toate aceste precizări, au apărut nu după mult timp diferențe în legătură cu data Paștilor, pentru că la Roma, ca și în alte centre bisericești, echinocțiul de primăvară era socotit la date diferite față de Alexandria. Mai târziu, îndreptările calendarului, dar mai ales opozițiile la aceste îndreptări, au complicat și mai mult fixarea Paștilor la o dată comună pentru toți creștinii, deși toți pretind că respectă criteriile recomandate de Sinodul I Ecumenic.

O altă temă dezbătută la Sinodul I Ecumenic a fost legată de schisma meletiană, iar hotărârea luată de Sinod în raport cu această problemă a fost prezentată în Scrisoarea către Biserica din Alexandria, elaborată în numele „episcopilor care s-au întrunit la Niceea în Sfântul Sinod”. Așa cum se precizează în această scisoare, sinodul a fost foarte indulgent cu Episcopul Meletie și cu ierarhii hirotoniți de el în mod necanonic.

Cu referire la această problemă i s-a permis lui Meletie să rămână în orașul său, dar fără nici o autoritate de a hirotoni, nici de a alege arhieriei, însă păstrându-și titlul de episcop. Iar în legătură cu episcopii hirotoniți de acesta, ei pot continua activitatea lor, dar numai după ce recunosc autoritatea episcopului Alexandru al Alexandriei, iar dacă activează în localități unde sunt activi episcopi canonici, atunci foștii adepți ai lui Meletie sunt obligați să acorde întâietate acestora.

Schisma novațienilor, răspândită mai ales în Apus, a fost propusă spre dezbateri la Sinodul I Ecumenic de către împăratul Constantin, fără să fi făcut formal parte din agenda lucrărilor. În viziunea și dorința sa de a restaura pacea în întreaga Biserică, împăratul Constantin a mărturisit că l-a invitat la Niceea pe Episcopul Acesius, care făcea parte din gruparea novațienilor, fără să fi menționat

locul de unde provenea acesta. După adoptarea formulei dogmatice și a criteriilor pentru stabilirea unei date comune a sărbătorii Paștilor de către toate Bisericile, împăratul l-a întrebat pe acest episcop dacă acceptă hotărârile sinodale, la care Acesius a răspuns ferm că le acceptă, pentru că sunt hotărâri apostolice. Împăratul l-a întrebat atunci pe Acesius de ce mai rămâne el schismatic, la care acesta a explicat pe larg care era învățătura novațienilor, iar la sfârșit a afirmat că „toți cei căzuți” (lapsi), fiind vorba despre cei care într-un fel sau altul s-au lepădat de credință în timpul persecuțiilor, „nu pot aștepta de la Biserică o iertare, pe care aceasta nu le-o poate da”. La acestea, împăratul i-a răspuns: „Atunci pune tu o scară și suie-te singur la cer”.

Denumirea de „ecumenic” a Primului Sinod de la Niceea a apărut mai târziu, fiind mai întâi menționată de Eusebiu de Cezareea, care la mai mult de zece ani după anul 325 a afirmat în monografia dedicată împăratului Constantin cel Mare, că acesta „s-a hotărât să adune întreaga oaste a lui Dumnezeu într-un sinod ecumenic”. Mai târziu, respectiv în anul 355, în strădania sa de combatere a arienilor, care se bazau pe sinoadele lor cu un caracter local, Sfântul Atanasie cel Mare,

Arhiepiscopul Alexandriei, cel mai important apărător al hotărârii dogmatice de la Niceea, a afirmat că susținătorii ereziei lui Arie s-au făcut vinovați prin faptul că s-au opus unui sinod „atât de mare și ecumenic”. Denumirea de *ecumenic* este expresia receptării hotărârilor luate la Niceea în anul 325 de către Bisericile de pretutindeni, și o folosim retroactiv, deși știm că participanții la această întrunire au denumit întrunirea lor prin formula „Sfântul și Marele Sinod”.

În final, să amintim că ziarul „LUMINA” al Patriarhiei Române a împlinit două decenii de existență. Îi urăm *La mulți ani – Lumină!*

Ziarul *Lumina* a depășit din prima sa zi de apariție caracterul efemer al gazetăriei obișnuite. Pentru că publicația a fost de la bun început dorită și văzută ca fiind mai mult decât veea ce se numește un ziar. Ziarul *Lumina* a fost un catehism cotidian, s-a dezvoltat în acest rol și este mai departe un catehism.

Din acest motiv, fiecare ediție o continuă și o completează pe cea de ieri, de acum o lună sau de acum un an. Ziarul s-a dezvoltat, a devenit un compendium cultural, acum, în aceste timpuri, când adevărata cultură își găsește cu greu un loc în ziaristica laică, fiind tot mai mult exilată în spatele unor teme lipsite de noimă și puerile care ne sunt prezentate ca fiind senzaționale.

Ziarul *Lumina* a devenit, de asemenea, manualul de istorie de care aveam nevoie, care ne lipsea și pe care-l folosim spre folosul inimii și al minții. Citim despre exemplul înaintașilor, al mărturisitorilor, al celor care ne sunt acum sfinți. Prin ei, nu mai avem motive să rămânem departe de credința cea fierbinte și mântuitoare.

„LUPTA CU PATIMILE”**Pr.dr. Mirea Vîrtejanu**

Trăim într-o lume secularizată unde păcatele au ajuns la rang de virtuți, iar virtuțile au ajuns să fie socotite păcate. Datorită faptului că părinții copiilor nu au o educație creștină, nu frecventează Sfânta Biserică, preoții - pentru spovedanie și învățătură creștinească, nici ei nu știu să-și educe copiii, în spirit creștinesc/duhovnicesc, lăsându-i pradă tentațiilor vremii și a vieții dezordonate, ca mai târziu să-și reproșeze că, în viața acestora nu au intervenit cu mai multă fermitate. Sunt părinți care, spun ei, nu vor să le știrbească personalitatea și astfel este bine să fie lăsat copilul să se formeze singur! Acești copii, fiind nesupravegheați, se atașează pe lângă anumite grupuri care sunt dependente de jocuri de noroc, droguri, băuturi alcoolice, desfrânare, furturi, tâlhării etc., ajungând să comită chiar fapte antisociale. În școli și în societate vedem că se promovează alte lucruri deocheate, care nu sunt în spiritul ortodox, iar profesorii sunt admonestați de elevi și de părinții acestora, reclamându-i, jignindu-i și amenințându-i cu bătaia! Noi, preoții, ne rugăm pentru tot sufletul creștinesc, și pentru cel ce se află pe calea cea bună, și pentru cei ce sunt cuprinși de anumite patimi, ca Dumnezeu să-i înțeleptească și să-i țină pe calea cea bună! Este nevoie de răbdare!

Pentru a ne îndepărta de patimile ce ne asupresc, mai întâi trebuie să ne tămăduim mintea prin întipărirea în ea a adevărilor cele dumnezeiești, potrivit cu înțelegerea dată lor de Sfânta Biserică. Aceasta se poate face prin citirea, ascultarea sau convorbirea duhovnicescă pe marginea Cuvântului lui Dumnezeu, a învățăturilor Părinților, a Vieții Sfinților, a predicilor. Fiecare creștin trebuie să aibe un păstor duhovnicesc cu care să țină legătura spirituală neîntreruptă, pentru orice durere sufletească (ca la medicul de familie), iar duhovnicul trebuie să discearnă care mijloc este mai potrivit fiului duhovnicesc și cum poate fi aplicat. Așadar, nevoița, deși este una în sinea ei, apare în afară sub chipuri nesfârșit de felurite. Trebuie să reținem că orice părinte duhovnicesc care stinge duhul de râvnă al fiilor săi, făcându-le pe plac și, dezlegându-i foarte lesne sau liniștindu-i și adormindu-i pe cei învârtoșați cu inima, este un pierzător de suflete și un ucigaș, pentru că una este calea mântuirii - cea strâmtă și plină de necazuri.

Cea mai desăvârșită și mai încununată de biruință cale de împlinire a tuturor acestora este monahismul. Acest chip de viață, în cea mai bună, mai curată și desăvârșită formă a sa, reprezintă însăși împlinirea cerințelor unei vieți de nevoiță trăite cu totul în duh. După cum observăm în zilele noastre, tinerii nu mai

doresc o viață monahicească. În străinătate, mănăstirile și bisericile de orice fel s-au închis, din lipsă de personal și au fost chiar vândute! Mulțumim lui Dumnezeu că la noi în România nu s-a întâmplat așa ceva!

Pentru dezrădăcinarea patimilor și pentru curățirea și îndreptarea omului, acesta trebuie să curme patima prin însăși faptul că o înstrăinează, neîngăduindu-i să se hrănească cu ceva și prin aceea că ia asupra-și jugul rânduieților amintite mai sus, de întărire în bine a tuturor puterilor și lucrărilor sale. Atunci patimile sunt înăbușite și-și micșorează războiul, ca o lumânare sub un vas de sticlă. Și totuși, nu trebuie să rămânem doar la această lucrare. Regulile sunt leacuri pentru tămăduirea puterilor noastre corupte și înrobite de patimi. Puterea care zace în cele rele trebuie să lucreze acum binele.

Din pricina aceasta este cu neputință să nu dăm peste rău la începutul lucrărilor bune, în timpul primelor mișcări ale puterilor noastre. Este imposibil să fii în același timp și bun și rău și, dacă de la noi se cere să fim dreți, fără vreo întinare a răutății păcatului, atunci trebuie să aruncăm afară răul din fiecare lucrare, astfel încât să începem a săvârși numai faptele dreptății. Astfel, în strânsă legătură cu ocupația potrivită și nemijlocită a puterilor noastre firești trebuie să existe și o lucrare indirectă, menită a zdrobi tot răul și patimile ce ne înrobesc, lucrare cunoscută și sub numele de **războiul cu patimile și cu poftetele**.

Întărirea și sporirea noastră lăuntrică în duhul nevoițelor ascetice se dobândește doar prin luptă și încheștare, prin biruirea ispitelor. Cine oare a devenit postitor fără să se războiască cu pântecul său sau cine a dobândit credința cea simplă și curată a copiilor fără a birui părerea de sine și trufia minții? Această luptă nu se aplică numai unui anumit lucru, ci întregii game de lucrări înrudite între ele, de la lepădările cele lăuntrice și până la plecarea definitivă din lume. Pretutindeni este luptă, de aceea, regula prescrisă, fiind și cea care înnoiește și împlătește puterile și firea noastră, este și câmpul de desfășurare al unui neconținut război duhovnicesc.

Nimicește tot ce parazitează puterile sufletești și trupești și ele își vor recăpăta lucrarea lor firească. Curmă și înlătură răul și vei vedea binele. Putința de a exista și temelia tuturor biruințelor asupra păcatului este mai întâi biruința asupra sinelui nostru - prin frângerea vocii proprii, prin lăsarea în voia lui Dumnezeu și prin respingerea înverșunată a tot ceea ce poartă pecetea păcatului.

Acum se nasc dezgustul față de patimi, ura și scârba față de păcat, care sunt resurse de nădejde în lupta duhovnicească și alcătuiesc o întreagă armată. Unde acestea nu sunt prezente, lupta este deja în mâinile dușmanului, însă unde sunt prezente, biruim adesea fără nici un fel de luptă.

Din acestea înțelegem că **punctul de plecare al lucrării corespunzătoare este omul lăuntric**, aici este punctul de început al războiului nevăzut, numai că dintr-o altă parte. Conștiința și voința liberă înclină spre partea binelui și ajung a-l iubi și biruie astfel prin ură și scârbă toată lucrarea cea rea și patimile, mai cu seamă pe acelea în care zac ele însele.

Cu toate acestea, nu înseamnă că toată puterea de a birui vine de la noi - ea doar arată că se datorează nouă. **Reduta luptei duhovnicești este duhul cel înnoit**, iar **puterea cea biruitoare care ne duce la izbânda asupra patimilor este harul**. El este cel care zidește în noi un lucru și surpă un altul, însă, numai prin duh, prin conștiință și libertate.

Se pune întrebarea: Cum trebuie să acționeze acum un om sau, în general, ce mijloace sunt potrivite pentru a stârpi patimile? Pentru a răspunde, e necesar să trecem încă o dată în revistă toți dușmanii cu care ne luptăm, precum și înfățișările pe care le iau și felul în care acționează. În viața duhovnicească nu există sporire fără luptă, pentru că patimile noastre sunt încă vii și capătă multă putere de la lumea aceasta văzută, deșartă și de la puterile întunericului care o conduc. Acestea sunt izvoarele din care răsar mișcările potrivnice ce se războiesc cu binele din noi.

Omul este în întregime rob de patimi până în clipa deșteptării prin har, când duhul, umplându-se de râvnă, se curățește; însă sufletul și trupul rămân în continuare în stăpânirea patimilor. Odată începută lucrarea de curățirea și tămăduirea lor, sufletul și trupul opun rezistență și se luptă pentru supraviețuire cu duhul care le strâmtorează; împotrivirea lor se săvârșește cu ajutorul puterilor suflețești și trupești care atacă duhul, pentru că prin ele sunt îndepărtate.

1) În trup: *Maica și izvorul tuturor patimilor este plăcerea trupească sau dezmiardarea trupească, de care se leagă direct vârtejul vieții trupești și al desfătării simțurilor. Oriunde se află acestea, se găsesc și pofta împreunării, lăcomia pântecelui, iubirea de plăceri, lenea, odihna trupească fără trebuință, preacurvia, vorba multă, uitarea, nesimțirea, tulburarea, alergarea după multe, răsul nebunesc, grăirea în deșert, îndulcirea cu chipuri și năluciri, neînfrânarea de la plăceri și toate chipurile de satisfacere a poftelor trupului.*

2) În suflet:

a) În partea rațională - *părerea de sine, bizuirea pe propria rațiune, hula, îndoiala, îngâmfarea, trufia, iscodirea, întunericul gândurilor, ieșirea din minți;*

b) În partea pofuitoare - *voia proprie, nesupunerea, iubirea de stăpânire, cruzimea, bucuria nesocotită, bizuirea pe sine, zgârcenia, cârtirea, iubirea de arginți, asuprirea;*

c) În partea mânioasă - *patimile care tulbură pacea și liniștea inimii sau feluritele plăceri sau neplăceri: mânia, invidia, ura, furia, răzbunarea, osândirea,*

disprețuirea, slava deșartă, ambiția deșartă, mândria, plictiseala, întristarea, mâhnirea, deznădejdea, bucuria, încântarea, temerile, speranțele, așteptările.

Maică, rădăcină și izvor al tuturor acestor patimi sufletești și trupești, este iubirea de sine sau egoismul care, deși înfrântă sau izgonită la început, atacă deseori, purtând război înverșunat împotriva duhului, fiind ascunsă sub veșmântul unei patimi sau alta. **Iubirea de sine** dimpreună cu toată armata de patimi alcătuiesc omul cel trupesc, care intră de acum în stricăciune. Sfinții Părinți descriu atacurile acestor patimi și ne învață cum să luptăm cu ele. ***Cel ce a stârpit iubirea de plăcere prin mânia față de sine, iubirea de argint prin neagonisire și mândria prin smerenie, acela a stârpit iubirea de sine, nimicindu-i odraslele, decât luptându-te cu ea.*** Uitarea lui Dumnezeu duce la alte păcate.

Diferitele simțăminte care atacă voia liberă și conștiința fie curmă de tot, fie împuținează curgerea vieții noastre duhovnicești, punându-ne în mare primejdie. În împrejurări ca acestea ajutorul venit din afară este extrem de necesar. Uneori, creștinul nu-și dă seama de aceste mișcări ispititoare, pentru că ele fac parte din procesele raționale subțiri.

Patimile trupești și sufletești sunt mai grosiere și mai ușor de identificat, cu toate că și printre ele sunt unele subțiri, cum ar fi dezmierdarea trupului, părerea de sine sau tăgăduirea; este foarte ușor să vorbim despre ele și le înțelegem lucrarea, însă, când se manifestă în fapt sunt greu de recunoscut. Aceasta este hoarda de vrăjmași care încearcă clipă de clipă să stingă flacăra vieții celei noi și potrivnice păcatului. Omul se aseamănă, de-a lungul întregii sale vieți, cu cel ce merge pe marginea unei mlaștini, putând să cadă în ea în orice moment. Când te afli pe cale, pășești cu grijă, ca nu cumva să împiedici de piatră piciorul tău.

Lumea este rodul patimilor, al patimilor care trăiesc în oameni, obiceiuri și rânduieli. Lumea are îndeosebi puterea de a stârni și de a ațâța; lucrarea aceasta îi aparține cu precădere. Puterea ei vine din înfățișarea și desfășurarea ei ademenitoare, din puterea de a ispiti -simțământul abandonării și al lipsei de răspundere în mijlocul unei mulțimi; peste tot numai obstacole, replici ironice, ridiculizare, dispreț, risipire, chinul faptelor nelegiuite. Acestea sunt urmate de asuprire, prigoană, mânie, pervertire și tot soiul de întristări.

Diavoli, ca începători a toată răutatea, îi impresoară pe oameni cu cetele lor și-i învață fiecare păcat, făcându-și nelegiuita lucrare prin trup, mai ales prin simțuri și prin acel element unde sufletul și ei înșiși se sălășluiesc. Acestea sunt gândurile de hulă - îndoiala, necredința, răvrătirea, întunecarea minții, feluritele forme de înșelare și în general toate înclinațiile pătimase care pun stăpânire pe noi; de pildă: pofta împreunării de nestăpânit, ura încăpățânată până la moarte.

Acestea sunt toate posibilitățile prin care poate fi atacat - și din interior și din afară - omul cel nou. Prin urmare, înfățișarea sub care ne apare cel mai des vrăjmașul este **gândul**. Când vrăjmașul reușește să ne umple mintea cu gânduri de hulă, se poate spune că deja a dobândit ceva.

Sfinții Părinți, luând aminte la ei înșiși, la formele și intensitățile atacurilor și a ispitirii, au împărțit lucrarea păcatului astfel: *bântuiala, momeala sau atacul gândurilor rele, unirea sau consimțirea, îndulcirea, pofta, patima, învoirea de a-l face, hotărârea și apoi săvârșirea în sine. De aceea, toate mișcările premergătoare săvârșirii propriu-zise a păcatului pot fi definite printr-un cuvânt - gândul.*

El poate fi simplu, firesc sau împreunat cu un gând pătimăș, ce momește spre păcat și gădilă poftele; pentru că el apare în noi fie ca un gând simplu, o simplă închipuire a unui lucru păcătos - fie ca o poftă, o dorință sau o ispitire, fie ca o patimă sau o înclinație pătimășă.

Toate acestea amăgesc și ispitesc mintea sau duhul către ceva păcătos sau pătimăș, însă atâta vreme cât mintea nu consimte să stea de vorbă cu ele, cât se luptă cu ele de fiecare dată când se ivesc până le izgonește, nu este rău sau păcat.

Istorie:

1) Unul din părinți l-a întrebat odată pe avă Pimen cel Mare: „- *Dacă îl vom vedea pe un frate că păcătuiește, trebuie să-i spunem? - Nu știi asta, i-a răspuns bătrânul, - Dar știi că dacă se va întâmpla să trec pe acolo și să-l văd pe fratele meu că păcătuiește, eu unul voi merge mai departe fără să-i spun nimic*”

2) Un bătrân cu viață sfântă, ajungând la o vârstă înaintată, trăgea să moară. Ucenicii l-au înconjurat și plâneau cu amar din pricina despărțirii de el. Bătrânul, dimpotrivă, era plin de bucurie și, deschizându-și ochii, a zâmbit lin. „- *Noi plângem, iar tu zâmbești?*, l-au întrebat cu mâhnire ucenicii. „- *Voi plângeți fiindcă vă temeți de moarte și nu sunteți pregătiți de ea, iar eu zâmbesc fiindcă mă duc din ostenele la odihnă!*”

DIN ACTIVITATEA ASOCIAȚIEI

1. În ziua de 24 mai 2025 a avut loc Adunarea Generală anuală a Asociației. Cu această ocazie, au fost aprobate actualizările propuse de Consiliul Director la Statut și Regulamentele de funcționare a Asociației. De asemenea, a fost completată componența Consiliului Director și aprobat Bugetul de venituri și cheltuieli pe anul în curs.
2. La 29 mai 2025, o delegație a Asociației noastre a participat și a depus o coroană la activitățile organizate la Academia Militară prilejuite de aniversarea a 100 de ani de atestare istorică a ANCMRR din MAPN „Alexandru Ioan Cuza”.
3. La data de 4 iunie 2025, doi reprezentanți din Biroul Executiv al Consiliului Director au participat la întâlnirea programată la Camera Deputaților, la invitația secretarului Comisiei de Apărare, doamna Ramona Ioana Bruynseels, având ca obiect proiectul de act normativ privind pensiile militare.
4. La 5 iunie 2025, președintele Asociației a participat la aniversarea a 35 de ani de la înființarea ANCMRR din MAI. Cu acest prilej, au fost analizate sinteza principalelor activități desfășurate în Acordul-cadru al structurilor asociative din Sistemul Național de Apărare, Ordine Publică și Securitatea Națională în primul semestru al acestui an și propuneri pentru viitor.
5. La începutul lui 2025, Asociația a organizat un simpozion dedicat aniversării împlinirii a 35 de ani de la înființarea Serviciului de Informații Externe.

De asemenea, în primul semestru al anului, membrii asociației au avut ocazia să participe la patru întâlniri în care au fost prezentate și dezbătute aspecte din activitatea de intelligence, pe marginea unor cărți publicate de colegii ai noștri.

6. La 13 iunie 2025, o delegație a Consiliului Director al ACMRR, condusă de președintele Asociației, a participat la o dezbatere în orașul Zimnicea, în cadrul căreia a prezentat aspecte privind specificul și noile provocări în activitățile de intelligence în contextul internațional actual. La eveniment, organizat cu sprijinul Primăriei orașului (primar Petre Pârvu) au fost prezente persoane de diverse profesii, printre care mulți tineri. Cu același prilej, prof.dr. Alin Spânu a prezentat o comunicare referitoare la momente semnificative privind participarea României în Primul și cel de-al Doilea Război Mondial.
7. La 19 iunie 2025, directorul revistei *Periscop* a participat, ca invitat, la conferința organizată de către Direcția Generală de Informații a Apărării (DGIA) având ca temă „*Paradigme ale relației transatlantice. Noi perspective asupra securității europene și naționale*”. Comunicările, susținute de specialiști din mediile academic și politico-militar, au abordat din diverse unghiuri situația complexă existentă astăzi în lume și au avansat mai multe scenarii cu evoluții posibile pe termen scurt și mediu, inclusiv cu privire la poziționarea României în noul context geostrategic regional și internațional.

**Secretar general,
Gheorghe Iordache**